



The Nature
Conservancy 

Хүний эрхийг хангаж ажиллах зааварчилгаа

Дэ Нэйчэ Консерванси-гийн Уугуул
болон нутгийн иргэдтэй ажиллахдаа
баримтлах хүний эрхийг хангаж ажиллах
зааварчилгаа



Хүний эрхийг хангаж ажиллах зааварчилгаа

Хураангуй

Тойм

Дэ Нэйчэ Консерванси (TNC)-гийн уугуул болон нутгийн иргэдтэй (УБНИ) ажиллахдаа хүний эрхийг хангах энэхүү гарын авлага нь TNC-ийн дараах зорилтуудыг дэмжихэд шаардлагатай арга хэрэгсэл, нөөц, удирдамжаар хангана:

- Уугуул иргэд болон нутгийн иргэдийн хүний эрхийг хүндэтгэж, дэмжих
- Хүний эрх, байгаль хамгаалалтай холбоотой TNC-д учирч болох байгууллагын эрсдэлийг бууруулах
- Байгаль хамгаалах практикт хүний эрхэд суурилсан арга барилыг нэгтгэх замаар боловсронгуй болгох

Энэхүү гарын авлага нь TNC-ийн байгаль хамгаалах ажилчид, менежерүүд болон удирдагчдад зориулагдсан бөгөөд орон нутагт хэрэгжиж буй төслүүдээс эхлээд бүс нутгийн хөтөлбөр, бодлогын арга хэмжээ зэрэг бүхий л цар хүрээ, стратегийн арга барилд хамаарна. TNC нь УБНИ-эд туслагч, УБНИ-ийн найдвартай түнш, эсвэл олон талт хөтөлбөрийн гишүүн болон санаачилгыг манлайлагч байх нь ашигтай. Энэхүү гарын авлага нь УБНИ-ийн мэдлэг, туршлагыг хүндэтгэж, бие даасан байдлыг хангах замаар шинэ үүсэж буй болон одоо байгаа харилцааг гүнзгийрүүлэх, сайжруулахад тусалдаг.

Энэхүү гарын авлагад TNC-ийн олон улсын хүний эрхийн хууль, стандартуудад гаргасан амлалтаас иш татсан есөн зарчим, хамгаалалтыг тусгасан болно.

- Чөлөөт сонголт ба өөрийгөө тодорхойлох
- Урьдчилан оролцуулах, хамтын ажиллагааны харилцаа
- Мэдээлэлтэй шийдвэр гаргах
- Зөвшилцөхөөс татгалзах эрх
- Нухацтай хэлэлцэх
- Тэгш байдал
- Хүртээмжтэй байдал
- Хариуцлагатай байх
- Бүхэлдээ эерэг итгэл үнэмшилтэй байх

Таамаглал бүхий жишиг судалгаа нь үүсч болзошгүй төвөгтэй нөхцөл байдлыг тайлбарлах, удирдахад туслах зорилгоор модуль бүрт хавсаргагдсан байгаа.

Энэхүү гарын авлагыг TNC-ийн ажилтнууд, УБНИ-ийн гишүүд, гаднын оролцогч талууд болон хүний эрхийн мэргэжилтнүүд хэдэн жилийн турш боловсруулсан. Энэ нь бидний сурч боловсрох, туршлага ахих тусам улам боловсронгуй болгох зорилготой ажлын баримт бичиг юм. Бид энэхүү удирдамжийг үргэлжлүүлэн практикт шалгаж, сайжруулан, шинэчлэх болно.

Холбоо барих:

TNC-гийн Уугуул болон нутгийн иргэдтэй хамтран байгаль хамгаалах баг:

Алисон Мартин

allison_martin@tnc.org

TNC-гийн Олон янз байдал, тэгш болон хүртээмжтэй байдлын дэлхийн баг:

Лорел Чан

lchun@tnc.org

TNC-гийн Глобал хууль зүйн баг:

Жони Вилсон

jwilson@tnc.org

Хураангуй	2
Танилцуулга	5
Вэнланд жишиг судалгааны танилцуулга	14
Зарчмууд болон хамгааллууд	16
Модуль 1: Суралцах & Эрт хэлэлцүүлэх	20
1А. Вэнланд жишиг судалгаа: TNC Вэнландэд (Хувилбар 1)	36
1В. Вэнланд жишиг судалгаа: TNC Вэнландэд (Хувилбар 2)	39
1С. Вэнланд жишиг судалгаа: Мөнх цэвдэгт тулгарч буй аюул	42
1D. Вэнланд жишиг судалгаа: Венийн дотоод засаглал	45
Маягт: Оролцоог хангах төлөвлөгөө	48
Модуль 2: Чөлөөтэй хэлэлцсэн, урьдчилан мэдэгдсэн, бүрэн мэдээлэлтэй зөвшилцөл	57
2А. Вэнланд жишиг судалгаа: Зөвлөлдөх эвсэл	78
2В. Вэнланд жишиг судалгаа: Зөвшилцөх болон зөвшилцлөөс татгалзах эрх	81
ЧУМЗ шийдвэрийн мод: ЧУМЗ нь зайлшгүй биелүүлэх ёстой процесс уу?	84
Вэнланд жишиг судалгаа: Төсвийн таамаглал	85
Маягт: ЧУМЗ хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөө	89
Модуль 3: Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх	98
3А. Вэнланд жишиг судалгаа: Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх	116
Маягт: Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө	119
Модуль 4: Хэрэгжүүлэлт	131
4А. Вэнланд жишиг судалгаа: Хэрэгжүүлэлт	140
Module 5: Баримтжуулалт	143
5А. Вэнланд жишиг судалгаа: Баримтжуулалт	152
Module 6: Хяналт, үнэлгээ & Дасан зохицох	155
6А. Вэнланд жишиг судалгаа: Хяналт, үнэлгээ & Дасан зохицох	166
Маягт: “Хүний эрхийг хангах шалгуур үзүүлэлтүүд”	169
Хавсралт I: TNC амлалтууд	176
Хавсралт II: Нэр томьёоны тайлбар	179
Хавсралт III: ЧУМЗ нь зайлшгүй биелүүлэх ёстой процесс уу?	184
Хавсралт IV: ЧУМЗ – түгээмэл асуултууд & хариулт	185
Хавсралт V: TNC-гийн ёс зүй, нийцлийн үйл явц	189
Хавсралт VI: Шалгах хуудас	191
Хавсралт VII: Хадгалах баримт бичгүүд	192
Хавсралт VIII: Маягтууд	193
Хавсралт IX: Талархал	194



Хүний эрхийг хангаж ажиллах зааварчилгаа

Танилцуулга

Танилцуулга хэсэгт:

[Хүний эрхэд суурилсан арга барил байгаль хамгаалалд яагаад чухал болох](#)

[Хэзээ, яаж энэхүү гарын авлагыг ашиглах болох талаар](#)

[Есөн зарчим болон хамгаалуудын талаар](#)

[Энэхүү зааварчилгааны туршид дурдагдах, гол асуудлуудыг илэрхийлсэн жишиг судалгаа болох Вэнландын танилцуулгыг унших](#)

Вэнланд Жишиг Судалгааны танилцуулга:

[Вэнландад тавтай морил](#)

Бүх хүмүүсийн сайн сайхан байдал нь эрүүл экосистемээс шалтгаална, эдгээр экосистемийн эрүүл мэнд нь тэднийг үе удамаараа ашиглаж, хамгаалж ирсэн хүмүүсийн сайн сайхан байдлаас хамаарна гэсэн санаа.

Өнөөдөр уугуул иргэд болон нутгийн иргэд дэлхийн нийт газар нутгийн 25-аас доошгүй хувийг,^[1] дэлхийн ойн нүүрстөрөгчийн 17 хувийг^[2] цэнгэг ус болон далайн амьдрах орчны өргөн уудам хэсгийг хамран удирдаж байна.

Уугуул ард түмэн, нутгийн иргэдийн соёлд гүн гүнзгий шингэсэн байдаг зүйлс нь экологийн мэдлэг, газар нутагтай гүн гүнзгий холбоотой байх, газар нутаг, усаа хамгаалах гуйвшгүй амлалт юм. УБНИ-ээр удирдуулсан байгаль хамгаалал нь илүү сайн, удаан үргэлжилсэн хамгааллын үр дүнд хүргэдэг болохыг нотлох баримтууд харуулсаар байна.^[3] Тиймээс УБНИ-ийн манлайллыг дэмжих нь чухал газруудыг хамгаалах, уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах, хүмүүс болон байгальд цэцэглэн хөгжих ирээдүйг бий болгох хамгийн үр дүнтэй арга замуудын нэг юм.

Гэвч УБНИ-үүд эртнээс гадуурхагдаж, нутаг дэвсгэр, соёл, амьжиргаа, сайн сайхан байдалд нь нөлөөлөх шийдвэр гаргалтаас хасагдсаар ирсэн. Тэдний газар нутаг, ус, байгалийн баялагтай харилцах харилцааг бусад оролцогчид, тэр дундаа байгаль хамгаалах байгууллагууд үл тоомсорлож, дутуу үнэлдэг. Байгаль хамгаалалтаас үүдэлтэй сөрөг үр дагаварт дараах зүйлс орно.

- Газар нутгийн чөлөөлөх
- албадан нүүлгэн шилжүүлэх
- өөрөө удирдах ёсыг үгүйсгэх
- амьжиргааны эх үүсвэрийг нь доройтуулах
- соёл, оюун санааны хувьд чухал газруудаа алдах
- өөрсдийн эрх мэдлийг хүлээн зөвшөөрөхгүй байх
- нөхөн төлбөр, нөхөн олговор зэрэг шударга ёс, хохирлыг барагдуулах эрхээс татгалзах.^[4]

УБНИ-д, ялангуяа уугуул эмэгтэйчүүд өөрсдийнх нь мэдлэг, үзэл бодол, манлайлал, эрхийг үл тоомсорлосон байгаль хамгаалах хүчин чармайлтын үр дагаврыг (мөн цөөн үр өгөөжийг) үүрч ирсэн.

Сүүлийн хэдэн арван жилд УБНИ-д дотоодын болон олон улсын улс төрийн нөхцөл байдалд хамтын хүчийг цуглуулсан ч колонилол ба бүтцийн дарангуйллын эсрэг тэмцэл үргэлжилж байна. 30 жилийн өмнө уугуул иргэдийн заяагдмал эрхийн тухай ойлголт бараг сонсогддоггүй байсан. 2007 онд **НҮБ-ын уугуул иргэдийн эрхийн тухай тунхаглалд** 144 улс эдгээр эрхийг баталгаажуулсан. 2016 он гэхэд UNDRIP-ийг 2007 онд эсэргүүцэж байсан бүх үндэстэн олон улсын болон дотоодын хууль тогтоомж дахь уугуул иргэдийн эрхийн үндсэн мөн чанарыг хүлээн зөвшөөрч, чиглэлээ өөрчилсөн. Хамгийн таагүй нөхцөлд уугуул ард түмэн эдгээр эрх, тухайлбал өөрийгөө тодорхойлох эрх, [Чөлөөтэй илэрхийлсэн, Урьдчилан мэдэгдсэн, Бүрэн мэдээлэлтэй](#) зөвшилцлийн стандартын төлөө тэмцэж, хамгаалахын тулд хамтдаа зогссон.

TNC нь байгаль хамгаалахад хүний эрхэд суурилсан хандлагыг тууштай баримталж, тэдний эрх ашгийг хамгаалж, хэрэгжүүлэхэд уугуул иргэдтэй хамт байдаг.

Энэхүү амлалт нь TNC-ийн алсын хараа, үнэт зүйлс, ёс зүйн дүрэм, байгаль хамгаалах үндсэн арга барилд тусгагдсан байдаг. Чөлөөтэй илэрхийлсэн, Урьдчилан мэдэгдсэн, Бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн зөвшилцлийн онцгой ач холбогдлыг бид хүлээн зөвшөөрдөг. УБНИ-ийн хүний эрхийг хүндэтгэх, дэмжих нь ёс суртахууны үүрэг бөгөөд тогтвортой байгаль хамгаалал, хүний сайн сайхан байдлыг хангах нөхцөл юм. Хамтарсан байгаль хамгаалал нь УБНИ-ийн соёл, амьжиргаа, харилцаа холбоогоо хамгаалахад дэмжлэг үзүүлж, байгаль, хүмүүс цэцэглэн хөгжих ирээдүйг баталгаажуулдаг.

Зорилго

TNC нь 24 орны уугуул болон нутгийн иргэдтэй хамтран ажилладаг бөгөөд урт хугацааны түншлэлээс үндэслэсэн байгаль хамгаалахад хүний эрхэд суурилсан арга барилаар олон амжилттай жишээг харуулан ажиллаж байна. Энэхүү аргачлалыг хөтөлбөрийн газрууд болон газарзүйн өөр өөр байршлуудад илүү тууштай хэрэгжүүлэхийн тулд TNC нь Уугуул болон нутгийн иргэдтэй ажиллах хүний эрхийн гарын авлагыг TNC-гийн мэргэжилтнүүд болон удирдагчдад зориулсан эх сурвалж болгон боловсруулсан.

Зааварчилгааны зорилго

Энэхүү гарын авлага нь TNC-ийг дараах үйл ажиллагаануудыг хангахад туслах модулиудыг агуулна:

- Олон улсын стандарт, TNC-ийн үнэт зүйлс, ёс зүйн дүрэмд нийцсэн УБНИ-ийн эрхийг хүндэтгэж, дэмжих.
- Хүний эрх болон байгаль хамгаалалд олон улс анхаарал хандуулж байгаа энэ үед байгууллагад учир болзошгүй эрсдэлийг бууруулах.

- Байгаль хамгаалах практикт хүний эрхийг тусгаснаар хүн ба байгаль хамгааллын үр дүнг сайжруулна.

Энэхүү гарын авлага нь УБНИ-тэй ажиллах бидний туршлагаас гадна байнга хөгжүүлж явах нээлттэй баримт бичиг юм. Энэ нь нарийн төвөгтэй нөхцөл байдлыг зохицуулахад чиглэсэн нөөц, хэрэгслээр хангадаг боловч бүх нөхцөлд тохирох хариултыг агуулж чадахгүй. Ажилтнууд нөхцөл байдлын талаар зөвлөгөө авах, сурсан зүйлээ хуваалцахын тулд түншүүд, гаднын мэргэжилтнүүд болон бие биетэйгээ тогтмол харилцаж байх ёстой. Тогтмол зааварчилгаа авахын тулд [TNC-ийн Хүчтэй дуу хоолой, сонголт, үйл ажиллагааны сүлжээ](#); [TNC-ийн Дэлхийн уугуул ба нутгийн иргэдийн баг](#); болон [TNC-ийн Глобал олон талт байдал, тэгш болон хүртээмжтэй байдлын багууд](#) бүгд бэлэн байна.

Бүтэц

Энэхүү гарын авлага нь зургаан модулиас бүрдэх бөгөөд тус бүр нь модулийн үндэс болсон Зарчмууд болон Хамгаалалтын арга хэмжээг онцолж өгдөг.

Модулиудын тухай товчхон

1. Суралцах болон эрт хэлэлцүүлэх

Нөлөөлөлд өртсөн УБНИ-ийг тодорхойлж, уугуул иргэдийн өөрийгөө тодорхойлох эрхийг хүндэтгэх, тэгш шударга харилцааг бий болгох арга замаар тэднийг татан оролцуулах.

2. Чөлөөтэй илэрхийлсэн, Урьдчилан мэдэгдсэн, Бүрэн мэдээлэлтэй зөвшилцөл (FPIC/ЧУМЗ)

Нухацтайгаар зөвлөлдөж, хамтран суралцах замаар санаачилга гаргахын тулд зөвшөөрөл авч, хадгалах.

3. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх

Аливаа үл ойлголцол, зөрчилдөөн, маргааныг шийдвэрлэх соёлын мэдрэмжтэйгээр хариу арга хэмжээний талаар тохиролцох.

4. Хэрэгжүүлэлт

Санаачилгыг хэрэгжүүлэхдээ энэхүү гарын авлагад заасан зарчим, хамгаалалт, зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх.

5. Баримтжуулалт

Баримт бичгийн ажлыг УБНИ-д хүртээмжтэй, ил тод, хүртээмжтэй, мөн TNC-ийн хэрэгцээг хангахуйц байдлаар гүйцэтгэх.

6. Хяналт үнэлгээ, дасан зохицох

Энэхүү гарын авлагад заасан зарчим, хамгаалалт, зөвлөмжийг дагаж мөрдөх практикт хяналт тавих.

Модуль бүр дараах агуулгаас бүрдэнэ:

- Танилцуулга — ажилтнууд тухайн модулиас юу сурч болох вэ?
- Зарчмууд ба Хамгааллууд — бидний ажлыг удирдан чиглүүлдэг үнэт зүйлс,

- зарчим, стандартууд
- Зааварчилгаа — мэдээлэл, хэрэгсэл, загвар, нөөц
- Таамаглалтай жишиг судалгаа — сургамжийг амьдралд авчирдаг түүх
- Хяналтын хуудас — хийж болох зүйлийн богино хэлбэрийн жагсаалт

Энэхүү гарын авлагыг яаж ашиглах вэ? Мөн хэзээ хэрэг болох вэ?

Уугуул болон нутгийн иргэд гэж хэн бэ?

“Уугуул ард түмэн ба нутгийн иргэд” гэдэгт соёл, оюун санаа, эдийн засаг, бие махбодын сайн сайхан байдал нь байгалийн ландшафттайгаа гүн гүнзгий холбоотой ард түмэн, бүлгүүдийг хэлнэ. Ландшафттай ойр дотно харилцаатай анхны оршин суугчид болон цагаачдыг УБНИ гэж үздэг.

TNC нь уугуул иргэдийн хамтын эрхийг олон улсын эрх зүйд хуульчилсан гэж хүлээн зөвшөөрдөг. ^[5] Энэхүү гарын авлагад “УБНИ” болон “бүлгүүд” нь бүх уугуул иргэд болон орон нутгийн бүлгүүдийг илэрхийлэхэд хэрэглэгддэг.

Энэхүү гарын авлагыг TNC-ийн байгаль хамгаалах мэргэжилтнүүд, удирдагчдад зориулан бичсэн бөгөөд уугуул болон орон нутгийн иргэдэд нөлөөлж болзошгүй бүх ажилд хамаарна. Хамрах хүрээ нь Хамтарсан байгаль хамгаалах хөтөлбөр дэх TNC-ийн УБНИ-ийн бодлогоос илүү өргөн хүрээнд юм. Төслийн багууд ийм нөлөө үзүүлэхгүй мэт санагдах санаачилгуудын хувьд ч УБНИ-д тэдний ажил нөлөөлж болзошгүй эсэхийг ойлгохын тулд [Сургалт ба Эрт Хэлэлцүүлгийн модулийг](#) харгалзаж үзэх хэрэгтэй.

TNC-ийн ажилтнуудын УБНИ-тэй харилцах харилцааны мөн чанар нь нөхцөл байдлаас шалтгаалан өөр өөр байх болно. Жишээлбэл, “TNC УБНИ-тэй хэрхэн харилцаж болох вэ” гэсэн хайрцагас жишээнүүдийг үзнэ үү.

TNC УБНИ-тэй хэрхэн харилцаж болох вэ?

TNC санаачилгад гүйцэтгэж болох үүрэг:

- TNC нь УБНИ-ийн санаачилгаар үйлчилгээ үзүүлэгч эсвэл техникийн зөвлөх байж болно.
- TNC нь УБНИ-ийн бүрэн түншийн хувьд санаачилгыг хамтран үүсгэж болно
- TNC нь УБНИ-ийг хамарсан санаачилгыг тэргүүлдэг
- TNC нь УБНИ-ийг хамарсан олон талын оролцоотой томоохон үйл явцад оролцдог.
- Санаачилгын төрлүүд:
 - Шууд хэрэгжих төслүүд
 - Хөтөлбөрийн, бүс нутгийн эсвэл улс оронд суурилсан стратегиуд
 - Бодлогууд

УБНИ-тэй холбогдох үе шатууд:

- Одоо байгаа түншлэл, оролцоо
- Шинэ эсвэл ирээдүйн түншлэл, хамтын ажиллагаа ^[6]

TNC нь УБНИ-тэй хүндэтгэлтэй, эрх тэгш харилцаа тогтоохыг хичээх ёстой бөгөөд энэ ажилд цаг хугацаа шаардагдана. Хэдийгээр TNC-ийн оролцоо янз бүрийн нөхцөлд өөр өөр харагдах боловч энэхүү гарын авлагад заасан зарчим, хамгаалалтын арга хэмжээ, туршлагыг тусгах, сурталчлах үүрэг хариуцлага тогтмол хэвээр байна.

Энэхүү гарын авлага нь шинэ санаачилга болон одоо байгаа санаачлагуудад хамаарна. Шинэ санаачилга нь суралцах ба эрт хэлэлцүүлэг модулиас эхлэх ёстой. Аль хэдийн хэрэгжиж байгаа санаачилгууд нь, ялангуяа, байгаль хамгаалахад чиглэсэн үндэсний бодлогын санаачлага гэх мэт нэн даруй мэдэгдэхгүй боломжгүй нөлөөллийг тодорхойлохдоо гарын авлагыг ашиглаж болно.

Модулиуд нь логик дарааллын дагуу боловсруулагдсан боловч хэрэглэгчид аль ч модулиар орж болно. УБНИ-тэй удаан хугацааны харилцаатай одоо байгаа санаачлагын хувьд баг нь хамтын ажиллагаа хүчтэй боловч маргааныг шийдвэрлэх зөвшилцсөн үйл явц байхгүй бол **Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх модуль** руу хурдан шилжих боломжтой. Хавсралт VIII-д өгөгдсөн хяналтын хуудас, баримт бичгийн хэсгүүд болон загварууд нь хялбар лавлах зорилгоор модуль бүрийн үндсэн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг багтаасан болно.

Удирдамжийн зарим үндсэн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг онцлон тэмдэглэх нь чухал:

- **Сурах ба эрт хэлэлцүүлгийн модулийн 1-р алхам:** Ялангуяа хүний эрхийн асуудлаар бага мэдлэгтэй ажилтнуудад хамааралтай.
- **Баримтжуулалтын модуль:** Одоо байгаа санаачлагуудын аль хэдийн дууссан бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг баримтжуулахын тулд Сургалтын болон Эрт Хэлэлцүүлгийн модультай хамт ашиглаж болно.
- **Чөлөөтэй илэрхийлсэн, Урьдчилан мэдэгдсэн, Бүрэн мэдээлэлтэй зөвшилцлийн модуль:** FPIC нь тасралтгүй үйл явц бөгөөд аливаа санаачлагын зохион байгуулалтын шаардлага учраас бүгдэд чухал.

Энэхүү гарын авлага нь юуны түрүүнд УБНИ-тэй хэрхэн ажиллах ёстойг голчлон анхаарч, Өмнөх оролцооны зарчмаас эхлэн: аливаа төлөвлөгөөг батлах, хэрэгжүүлэхийн өмнө УБНИ-тэй хамтран ажиллах, тэднийг сонсох. TNC нь байгаль хамгаалах тал дээр УБНИ-тэй хамтран ажиллах нь харилцан ашигтай гэдэгт итгэдэг боловч колоничлолын эрин үе, түүний хор хөнөөлийг даван туулсан УБНИ-гийн хувьд гадны байгууллага юм.

Өмнөх оролцооны удирдамжийг дагаж мөрдөх нь TNC-ийн хүчин чармайлт нь нөхцөл байдлыг асуудал, TNC-г шийдэл гэж үзэхгүй байхыг баталгаажуулахад тусална. Үүний оронд TNC нь УБНИ-ийн хэтийн төлөв, өөрийгөө тодорхойлох асуудлыг анхнаас нь дэмжих ёстой.

Энэхүү гарын авлагад заасан зарчим, үйл ажиллагааны дагуу бусад хамтран ажиллагч байгууллагуудад шаардах нь TNC-ийн хувьд чухал бөгөөд тохиромжтой юм. Эдгээр байгууллагууд нь:

- тэтгэлэг авагчид
- гүйцэтгэгчид
- ханган нийлүүлэгчид
- бусад түншүүд эсвэл хамтран ажиллагсад

TNC нь эдгээр аж ахуйн нэгжүүд УБНИ-д хүний эрхийн нөлөө үзүүлж болзошгүй газруудыг сайтар судалж, улмаар тухайн байгууллагын хүний эрхийн талаарх амлалт, уг амлалтаа хэрэгжүүлэхэд ашигладаг тогтолцоог харгалзаж үзэх ёстой. Амлалт, тогтолцоо дутмаг, УБНИ-д нөлөө үзүүлж болзошгүй тохиолдолд TNC нь тухайн байгууллагад хүний эрхийн үйл ажиллагаагаа сайжруулахад туслах талаар бодох хэрэгтэй. Хэрэв сөрөг нөлөөллөөс зайлсхийх боломжгүй бөгөөд найдвартай үнэлгээ нь ийм нөлөөлөл байх магадлалтай гэж үзвэл TNC тухайн байгууллагатай харилцаагаа таслах хүртэл харгалзан үзэж болно.^[7]

Зарчмууд болон хамгааллууд

Энэхүү гарын авлага нь TNC-гийн УБНИ-тай ажиллахад чиглүүлэх зарчмууд болон хамгааллууд дээр үндэслэгдэн боловсруулагдсан.

Эдгээр зарчмууд болон хамгааллууд нь бидний одоо мөрдөж байгаа амлалт, дараах бодлогууд дээр үндэслэгдсэн:

- [Бидний үнэт зүйл](#)
- [Бидний ёс зүй](#)
- [НҮБ-ын уугуул иргэдийн эрхийн тухай тунхаглал](#), ялангуяа 18-19, 32 (оролцоо ба FPIC), 23-26, 29 (газрын эрх ба хамгаалал), 31 (соёлын эрх), 40 (мөргөлдөөнийг шийдвэрлэх) заалтуудыг хэрэгжүүлэх бидний амлалт.
- НҮБ-ийн уугуул иргэдийн эрхийг хамгаалах тунхаглалд тусгагдсан Чөлөөтэй хэлэлцсэн, Урьдчилан мэдэгдсэн, Бүрэн мэдээлэлтэй зөвшилцлийн шаардлагууд
- Олон Улсын Хөдөлмөрийн байгууллагын “Уугуул болон омгийн иргэд болон бусад эрх бүхий байгууллагын тухай” 169-р конвенци
- “Хүний эрхийг хамгаалах байгаль хамгааллын санаачлага”-ын зааварчилгааны зарчмууд
- [Байгаль хамгааллын загварчлал 2.0](#)

Зарчмууд ба Хамгааллууд нь TNC-ийн байгаль хамгаалах хүний эрхэд суурилсан арга барилыг мэдээлж, удирдан чиглүүлдэг бөгөөд модуль бүрийн үндэс суурь болдог. Зарчмууд ба Хамгааллууд нь мөн үнэлгээний хэрэгсэл бөгөөд модуль бүрийн төгсгөлд байгаа шалгах хуудаснууд нь эдгээр дээр үндэслэдэг.

Энэхүү гарын авлагын аль ч хэсэг TNC-ийн хүлээсэн эсвэл хамаатай хүний эрхийн аливаа үүргийг хязгаарлах ёсгүй. **Харин уг гарын авлага нь нутгийн уугуул иргэд болон орон нутгийн иргэдийн хүний эрхийг хүндэтгэж, сурталчлах бидний амлалтыг хэрэгжүүлэх үнэт зүйл, арга зүй, практикаар хангадаг.**

Есөн зарчим болон хамгааллууд

Зарчмууд болон хамгааллууд

Чөлөөт сонголт болон өөрийгөө тодорхойлох

Уугуул иргэдийн өөрийгөө тодорхойлох, бие даасан байх эрхийг хүндэтгэж, дарамт шахалт, сөрөг үр дагаварт хүргэх аюулыг үл тэвчих.

УБНИ-тэй хүндэтгэлтэй яриа хэлэлцээ хийж, колоничлол, дарангуйлал, эрх мэдлийн тэнцвэргүй байдлын түүхэн болон өнөөгийн үр нөлөөг ойлгох замаар дэмжинэ.

Урьдчилан оролцуулах болон хамтын ажиллагааны харилцаа

Тэдэнд нөлөөлж болох аливаа санаачлагад УБНИ-үүдийг эрт татан оролцуулах. УБНИ-ийн манлайлал, болон итгэлцлийг бий болгох замаар төлөвлөх, шийдвэр гаргахад утга учиртай оролцоог дэмжинэ.

Бүрэн мэдээлэлтэй шийдвэр гаргах:

УБНИ-ийг тэдэнд нөлөөлж болзошгүй үйл ажиллагааны талаарх бүх мэдээллийг тэдний хэрэгцээнд нийцсэн байдлаар, хэл, форматаар авах боломжыг идэвхтэйгээр дэмжих.

УБНИ болон TNC-ийн ажилтнуудын чадавхийг бэхжүүлэхэд цаг хугацаа, нөөц хөрөнгө оруулалт хийж, нөлөөллийн нарийн үнэлгээ, ил тод харилцаа холбоо, мэдээллийн олон аргыг хүндэтгэх, харилцан суралцах зэргийг шийдвэр гаргах үндэс суурь болгон дэмжих.

Зөвшилцлөөс татгалзах эрх:

Уугуул иргэдийн санал санаачлагыг хүлээн зөвшөөрөхгүй байх эрхийг хүндэтгэх нь тэдэнд чухал нөлөө үзүүлж болзошгүй.

Уугуул иргэдийн “тийм” эсвэл “үгүй” гэж хэлэх, мөн “тийм, гэхдээ болзолтой”, “үгүй, гэхдээ үргэлжлүүлэн ярилцъя” гэсэн шийдвэрийг хүндэтгэж дэмжсэн.

Учир утгатай хэлэлцэх:

УБНИ-д нөлөөлж болох аливаа санаачилгын талаар нарийвчилсан зөвлөлдөх үйл явцад бүрэн оролцох эрхийг хүндэтгэх.

УБНИ-ийн өөрийн байгууллага, төлөөлөгчидтэй зөвлөлдөж, боловсон хүчнийг хангалттай цаг хугацаа, нөөцөөр хангах замаар дэмжинэ.

Тэгш байдал:

УБНИ үнэт зүйлсийн систем, үзэл бодол, шийдвэрийг хүндэтгэх, шударга байх амлалт. Эрх мэдэл, боломж, нөөц, үр ашгийг хуваалцах замаар дэмжинэ.

Хүртээмжтэй байдал:

Нийгмийн олон янзын бүлгүүдийн дуу хоолойг сонсож, хувь нэмрийг үнэлнэ гэсэн амлалт. Нийгмийн бүх бүлгүүдээс дэмжлэг авахын тулд ялгаварлан гадуурхахгүй, соёлын мэдрэмжтэй, хүртээмжтэй хэлбэрийн, бүтэц, үйл явцыг ашиглан дэмжинэ.

Хариуцлагатай байдал:

Ил тод байх, алдаа гарвал хариуцлага хүлээх, засч залруулах, зөрчлийг шударгаар шийдвэрлэх, хэрэгжүүлж буй стратеги, үйл ажиллагаанд хяналт тавьж, сайжруулах үүрэг амлалт.

Асуудал гарахаас өмнө зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх стратегийг бий болгох, төлөвлөгөөг хамтран хэрэгжүүлэх, шинэчлэх, соёлд нийцсэн байдлаар ажлыг баримтжуулах зэргээр дэмжинэ.

Бүхэлдээ эерэг байх:

Шударга байдал, хүндэтгэл, ойлгомжтой байдал, үйлчилгээ, хэн нэгнийг буруушаахгүй байхын төлөөх амлалт.

Идэвхитэй сонсох, байнгын хэлэлцүүлгээс сурсан зүйлээ хэрэгжүүлэх, тэгш эрхтэйгээр харилцан түншлэлд нийцүүлэх цэгүүдийг эрэлхийлэх замаар, нийтлэг зорилгоо хэрэгжүүлэийг дэмждэг.

Таамаглал бүхий жишиг судалгааны танилцуулга

Энэхүү гарын авлагад гол асуудлуудыг амьдрал дээр хэрэгжүүлэхэд зориулагдсан таамаглал бүхий жишиг судалгаа багтсан болно. Таамаглалтай кейс судалгааны үүсч болзошгүй боломжит тохиолдлууд, үндэслэлийг доор танилцуулж, “Бодлууд ба зааварчилгаа”-ыг дагалдан зохион бүтээсэн “Тохиолдол” цуврал модулиудын хувилбар бүр дээр өгөгдсөн байгаа.

Тэмдэглэлүүд

[1] Garnett, S.T., Burgess, N.D., Fa, J.E. et al. Уугуул нутгийн байгаль хамгаалах дэлхийн ач холбогдлын талаарх тойм. *Nat Sustain* 1, 369–374 (2018).

<https://doi.org/10.1038/s41893-018-0100-6>

[2] Frechette et al. 2018. Хамтын нутаг дэвсгэр дэх нүүрстөрөгчийн хуримтлалын дэлхийн суурь үзүүлэлт: Уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулахад уугуул болон нутгийн иргэдийн оруулсан хувь нэмэр.

https://rightsandresources.org/wp-content/uploads/2018/09/A-Global-Baseline_RRI_Sept-2018.pdf

[3] The Nature Conservancy. 2017. Хүчтэй дуу хоолой, идэвхтэй сонголтууд: Хүмүүс ба байгальд үзүүлэх үр дүнг бэхжүүлэхэд чиглэсэн TNC-ийн практикийн хүрээ. Arlington, VA.

<https://www.nature.org/en-us/what-we-do/our-insights/perspectives/strong-voices-active-choices/>

[4] Tauli-Corpuz, Victoria. 2016. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын уугуул иргэдийн эрхийн асуудлаарх тусгай илтгэгч. Хамгаалалт ба уугуул иргэдийн эрх. Ерөнхий чуулганд тавигдсан тайлан:

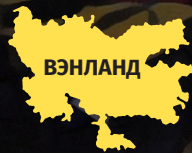
<http://unsr.vtaulicorpuz.org/site/index.php/en/documents/annual-reports/149-report-ga-2016>

[5] TNC Дэлхийн уугуул болон нутгийн иргэдийн стратеги (2016).

[6] Одоо хэрэгжиж байгаа санаачлагуудын болзошгүй нөлөөллүүдийн талаар шинэ санаачилга болон ойлголтууд нь шинэ оролцоог авч ирж магадгүй.

[7] Дээр дурьдсан зарим ойлголтыг НҮБ-ын Хүний эрхийн дээд комиссарын газраас хэсэгчлэн авсан болно. Бизнес ба хүний эрхийн үндсэн зарчмууд: Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын “Хамгаалах, хүндэтгэх, засах” тогтолцоог хэрэгжүүлэх хүрээ (ялангуяа 17-р зарчим). (2011):

https://www.ohchr.org/documents/publications/guidingprinciplesbusinesshr_en.pdf



Вэнландын жишиг
судалгааны
танилцуулга

Вэнландад тавтай морилно уу!

Вэнланд нь субарктикийн томоохон арал. 1600-аад оны Албийн түрэмгийллийн үеийн газар нутаг өргөжих үед Европын Албийн мужийн мэдэлд орсон.

Түүхэндээ, Вэнчүүд нь нүүдэлчид байсан бөгөөд Ромын эзэнт гүрний өмнөх үеийн Европ даяар нутагладаг байв. 19-р зууны сүүл үеийн Европын тэвчишгүй үндсэрхэг үзлийн оргил үед Вэнчүүдийг Вэнландад албадан суурьшуулжээ. Тэд арлын өмнөд хэсэгт суурьшсан боловч Албийн цагаачид нутгийн өмнөд эрэг рүү шилжиж, тэнд суурьшиж эхэлснээр Вэнчүүд хойд зүгт, мөнх цэвдэгт Вэнд гэгддэг бүс нутаг руу шахагдаж байв.

1934 онд Албийн засгийн газар Вэндийг Вэнчүүдийн уугуул нутаг хэмээн тунхагласан. Албийн засгийн газар Вэн мужийн өөрөө удирдах ёсны хөгжлийг санхүүжүүлсэн хэдий ч парламент нь тунхаглалыг соёрхон батлаагүй. Өнөөгийн Албийн засгийн газар энэхүү тунхаглалыг хууль ёсны гэж хүлээн зөвшөөрдөггүй нь Албийг Вэн үндэстний эх орон болохыг эрс эсэргүүцдэг Албийн иргэдээс үүдэлтэй байж магадгүй. Вэн мужийн оршин суугчид болон Вэндийн газар ашиглагч нарын хэн ч энэ асуудлыг эсэргүүцэн идэвхтэй оролцоогүйгээс гадна Вэнчүүдийн ихэнх хүмүүс тайлбар өгөхгүй, асуудлаас зайлсхийсэн байна.

1970-аад оноос Газрын тосны компаниуд Вэнчүүдтэй харилцан зөвшилцөлгүй задгай тэнгист олборлолт явуулж эхэлсэн байна. Олон тооны Алби ажилчид нутгийн хойд хэсэгт нүүж очсонтой холбоотойгоор өнөөдөр Вэндийн хамгийн том суурин газрын тал оршин суугч нь Вэндчүүд, тал нь Албууд болоод байна. Эдгээр сууринууд эдийн засаг, аж үйлдвэрлэлийн байдлаараа нэгдмэл боловч, нийгмийн тусгаар байдал, угсаатны зөрчилдөөн байсаар байна.

Вэнчүүдийн нийгмийн болон угсаа гарлын: Венна, Венебе, Веннек гэсэн гурван тодорхой бүлэгт хуваагдана. 1800-аад оны сүүл үед анхлан Вэндэд ирээд түр буудалласан газруудыг хамтатган Кемпууд гэж нэрлэдэг. Венна, Венебе кемпүүд нь одоогийн томоохон сууринуудын эхлэл болсон бол Веннекүүдийн кемпүүд нь илүү бие даасан жижиг тосгодоос бүрдсэн жижиг тосгод байна. Кемпүүд нь ихэнхдээ хамтын ажиллагаатай боловч заримдаа өрсөлдөөнүүд гарна. Вэнчүүдийн кемпүүд нь өөр хоорондоо Вэн хэлний өөр өөр аялгаар ярилцахаас гадна Албиар ярьдаг. Веннекүүдийн суурин нь хамгийн бага Албиар ярьдаг бол Венна, Венебе кемпууд нь Албиар чөлөөтэй ярьдаг.

Вэньчүүдэд нийтлэг байдаг нэг зүйл бол өөрсдийгөө Вэндд оршин тогтнож, Вэндийн газар нутагтай холбогддог гэж тодорхойлох явдал юм. Мянган жилийн туршид тоо томшгүй олон хүн Вэнд рүү ирсэн ч зөвхөн Вэньчүүд газар нутгийг сонсож, түүнтэй зохицон амьдарч сурсан гэж ярьдаг. Вэньчүүд ландшафтын (Хүрээлэн буй орчны) талаар гүн гүнзгий мэдлэгтэй бөгөөд түүнийг хамгаалах үүрэг хүлээдэг.

Үүний нэгэн адил тэд өөрсдийн хэл соёл, уламжлалт хувцаслалт, зан үйлээ хамгаалах үүрэг хүлээдэг. Зуны баяр нь Вэньчүүдийг гурван суурин дахь Вэндийн ариун газруудад нэг сарын турш наадам, соёл урлаг, бааз хоорондын зөвлөгөөнөөр татдаг.

Вэньчүүд өөрсдийн бие даасан засаглалтай гэдэг боловч тэд бол Албийн иргэд бөгөөд газар нутаг нь Албийн засгийн газрын мэдэлд байдаг.

Зарчмууд ба Хамгааллууд

Танилцуулга

TNC нь амьдралын олон янз байдал цэцэглэсэн, хүмүүс өөрсдийн амьдралын чанарыг сайжруулж, хэрэгцээг хангахын тулд байгалийг хамгаалдаг дэлхийг цогцлоохын төлөө ажилладаг. Бид бүх хүмүүсийн сайн сайхан байдал нь тэдний хүрээлэн буй орчны эрүүл байдлаас хамаардаг бөгөөд хүрээлэн буй орчны эрүүл байдал нь тухайн нутагт үеийн үед амьдарч байсан хүмүүсийн сайн сайхан байдалд тулгуурладаг гэсэн зарчмыг мөрддөг.

Өнөөдөр, Дэлхийн нийт нутаг дэвсгэрийн хамгийн багадаа 25 хувь,^[1] дэлхийн ойн экосистемийн нүүрстөрөгчийн хийн шингээлтийн талбайн 17 хувь^[2] цэнгэг усны болон эргийн экосистемийн дийлэнх хэсгийн өргөн уудам нутаг дэвсгэрийг нутгийн уугуул иргэд болон нутгийн иргэд эзэмшиж байна. Хүрээлэн буй мэдлэг, газар нутагтайгаа холбогдсон холбоо болон газар усаа хамгаалах үе дамжсан уламжлалууд нь нутгийн иргэд, уугуул иргэдийн соёлд гүн гүнзгий шингэсэн^[3]. Нутгийн иргэд, нутгийн уугуул иргэдийн манлайлсан газар нутгийн эзэмшил нь илүү сайн, урт хугацааны байгаль хамгааллын үр дүнг үзүүлж байгаа нь баримттайгаар харагдаж байна. Нутгийн уугуул иргэд, нутгийн иргэдийн манлайлалд дэмжлэг үзүүлснээр, эрсдэлтэй нутаг дэвсгэрийг хамгаалах, уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулахад чиглэх болон хүн байгаль зэрэгцэн орших ирээдүйг бүтээх юм. Гэвч, Нутгийн уугуул иргэд, нутгийн иргэдийн урт удаан хугацааны туршид гадуурхагдаж, өөрсдийн газар нутаг, соёл, амьжиргаа болон сайн сайхан байдлын талаарх шийдвэрт оролцож чадахгүй байсаар ирсэн.

Тэдний газар нутаг, ус, байгалийн нөөцүүдтэй үүсгэсэн гүн гүнзгий харилцаа холбоог бусад оролцогчид, тэр дундаа байгаль хамгаалах байгууллагууд үл тоомсорлож, дутуу үнэлдэг. Байгаль хамгааллаас үүдэлтэй сөрөг үр дагаварт дараах зүйлс орно.

- Газар нутгийн чөлөөлөх
- албадан нүүлгэн шилжүүлэх
- өөрөө удирдах ёсыг үгүйсгэх
- амьжиргааны эх үүсвэрийн хомсдол, соёл, оюун санааны газрууд алдагдах
- өөрсдийн эрх мэдлийг хүлээн зөвшөөрөхгүй байх
- нөхөн төлбөр, нөхөн олговор зэрэг шударга ёс, хохирлыг барагдуулах эрхээс татгалзах.^[4]

Уугуул болон нутгийн иргэд, ялангуяа уугуул эмэгтэйчүүд өөрсдийн мэдлэг, алсын хараа, манлайлал, эрхийг үл ойшоон байгаль хамгаалах үр ашгийн өндөр өгөөжийг (бага үр өгөөжийг хүртэж) гаргаж ирсэн. Сүүлийн хэдэн арван жилд УБНИ-д дотоодын болон олон улсын улс төрийн нөхцөл байдалд хүч нөлөөг бий болгосон ч колоничлол ба бүтцийн дарангуйллын эсрэг тэмцэл үргэлжилж байна. 30 жилийн өмнө уугуул иргэдийн эрхийн тухай ойлголт бараг сонсогддоггүй байсан. 2007 онд, Уугуул иргэдийн эрхийн тухай тунхаглал НҮБ-ийн 144 улс тунхаглан баталсан. 2016 он гэхэд UNDRIP-ийг 2007 онд эсэргүүцэж байсан бүх үндэстэн олон улсын болон дотоодын хууль тогтоомждоо уугуул иргэдийн эрхийн үндсэн мөн чанарыг хүлээн зөвшөөрч, дагаж мөрддөг болсон.

TNC нь хүний эрхэд суурилсан байгаль хамгааллын арга барилдаа тууштай баримталж, уугуул иргэд эрхээ хамгаалж, эдэлж байхад тэдний талд зогсоно гэж амлалт өгсөн.

Энэхүү амлалт нь TNC-ийн Алсын хараа, Үнэт зүйлс, Ёс зүйн дүрэм, Байгаль хамгааллын үйл ажиллагаа хэрэгжүүлэх үндсэн арга барилд тусгагдсан байдаг. Бид Чөлөөтэй илэрхийлсэн, Урьдчилсан мэдэгдсэн & Бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн зөвшилцлийн ач холбогдлыг хүлээн зөвшөөрдөг. Уугуул болон нутгийн иргэдийн хүний эрхийг хүндэтгэх, дэмжих нь ёс суртахууны үүрэг төдийгүй тогтвортой байгаль хамгаалал, хүний сайн сайхан байдлыг хангах нөхцөл юм. Хамтарсан байгаль хамгаалах нь УБНИ-ийн соёл, амьжиргаа, харилцаа холбоогоо хамгаалах хүсэл эрмэлзлийг дэмжиж, байгаль, хүмүүс цэцэглэн хөгжих ирээдүйг баталгаажуулдаг. Уугуул ба нутгийн иргэдийн газар дэлхийтэй уялдаатай байдал, амьжиргаа болон соёлын аюулгүй байдлыг дэмжин байгаль хамгааллын хамтын ажиллагааг хэрэгжүүлэх нь хүн ба байгалийн зэрэгцэн орших ирээдүйн баталгаа болох юм.

Зарчмууд ба хамгааллын арга хэмжээнүүд

Энэхүү гарын авлага нь TNC-ийн уугуул ба нутгийн иргэдтэй хийх бүх ажлыг удирдан чиглүүлэх ёстой есөн зарчим, аюулгүйн арга хэмжээ дээр суурилагдсан. Эдгээр зарчим болон Аюулгүйн арга хэмжээнүүд нь одоо байгаа дагаж мөрдөх баримт бичгүүдээс түүвэрлэгдсэн бөгөөд үүнд:

- Үнэт зүйлс
- Ёс зүйн дүрэм
- НҮБ-ын Уугуул иргэдийн эрхийн тунхаглал дахь манай байгууллагын дагаж мөрдөх хэсэг,
- Ялангуяа 18-19 болон 32-р заалтууд (оролцоо ба FPIC), 23-26, 29 (газрын эрх, байгаль хамгаалах), 31 (соёлын эрх), 40 (мөргөлдөөнийг шийдвэрлэх)
- НҮБ-ийн Уугуул иргэдийн эрхийн тунхаглалд тусгагдсан Чөлөөтэй илэрхийлсэн,
- Урьдчилсан мэдэгдсэн & Бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн Зөвшилцөл
- ОУХБ-ын конвенц (№169) Уугуул ба омгийн иргэд, бусад эрх бүхий байгууллагууд
- Хүний эрхийн асуудалд тулгуурласан Байгаль хамгаалах санаачилгын үндсэн зарчмууд
- Байгаль хамгааллын загварчлал (CbD 2.0)

Зарчмууд ба Аюулгүйн арга хэмжээний зааварчилгаа болон TNC-ийн хүний эрхэд суурилсан аргачлалууд нь байгаль хамгааллын зарчим болон бүх хэсгийн лавлагаа болно. Зарчмууд ба Аюулгүйн арга хэмжээ нь бүх хэсгийн төгсгөлд хяналтын хуудас дээр үндэслэсэн үнэлгээний аргатай.

Энэхүү гарын авлага нь TNC-ийн дагаж мөрддөг болон хамаарах хүний эрхийн тухай ойлголтыг хязгаарлахгүй. Харин ч, TNC-ийн уугуул ба нутгийн иргэдийн хүний эрхийг дээдлэн, дэмжин ажилладаг үүрэг, амлалтыг хэрэгжүүлэх, үнэт зүйлээ болгох арга зүйг хэрэгжүүлэх, албажуулахад ач холбогдолтой юм.

Есөн зарчим ба аюулгүйн арга хэмжээ

Чөлөөт сонголт ба өөрийгөө тодорхойлох

Хэрхэн тодорхойлох вэ: Сөрөг үр дагаварт хүргэх аюул дарамт болон албадлагагүйгээр уугуул иргэдийн өөрийгөө болон өөрийн удирдлагаа тодорхойлох эрхийг хүндэтгэх.

Хэрхэн дэмжих вэ: Уугуул болон нутгийн иргэдтэй ярилцаж, колоничлол, дарангуйлал, хүчний тэнцвэргүй байдлын түүхэн болон өнөөгийн нөлөөллийг ойлгох.

Эрт татан оролцуулах ба хамтын ажиллагааны харилцаа

Хэрхэн тодорхойлох вэ: Уугуул ба нутгийн иргэдэд нөлөөлж болох аливаа санаачлагд тэднийг аль болох эрт татан оролцуулах

Хэрхэн дэмжих вэ: Загварчлал болон төлөвлөлтийн шийдвэр гаргах явцад уугуул ба нутгийн иргэдийг манлайлуулан болон нухацтай оролцуулахад анхаарах. Урт хугацааны итгэлцлийг бий болгох.

Мэдээлэлтэй шийдвэр гаргалт:

Хэрхэн тодорхойлох вэ: Уугуул ба нутгийн иргэдэд нөлөөлж болохуйц бүх л үйл ажиллагааны тухай мэдээллийг тэдний хэл, тэдний хэрэгцээнд нийцсэн хэлбэрээр өгөх.

Хэрхэн дэмжих вэ: TNC -ийн ажилчид болон уугуул ба нутгийн иргэдийн чадавхыг бэхжүүлэх цаг ба хугацаагаар хангах. Нөлөөллийн үнэлгээ хийх, ил тод харилцаа, мэдэх, харилцан суралцах ялгаатай арга барилд хүндэтгэлтэй хандах зэрэг нь шийдвэр гаргалтын үндэс юм.

Зөвшөөрөхөөс татгалзах эрх:

Хэрхэн тодорхойлох вэ: уугуул ба нутгийн иргэд өөрсдөд тодорхой нөлөөлж болохуйц үйл ажиллагааг тодорхойлсны үндсэн дээр “зөвшөөрөхөөс татгалзах” эрхэд хүндэтгэлтэй хандах

Хэрхэн дэмжих вэ: уугуул ба нутгийн иргэдийн шийдвэр нь “тийм” эсвэл “үгүй” мөн түүнчлэн “тийм, гэхдээ зохих болзолтой”, “үгүй, гэхдээ хэлэлцээрийг үргэлжлүүлье” гэсэн ямар ч хариулт байсан хүндэтгэлтэйгээр дэмжих

Нухацтай хэлэлцээр:

Хэрхэн тодорхойлох вэ: Уугуул ба нутгийн иргэд өөрсдөд нөлөөлж болохуйц ямар ч санаачилгын зөвлөлдөх үйл явцад анхааралтай оролцох эрхтэй.

Хэрхэн дэмжих вэ: Уугуул ба нутгийн иргэдийн байгууллага, төлөөлөгч болон ажилчдыг хэлэлцээр хийх хангалттай цаг болон нөөцөөр хангах.

Тэгш байдал:

Тэгш байдал гэж юу вэ: Уугуул ба нутгийн иргэдийн нийгмийн үнэ цэн, ертөнцийг үзэх үзэл, шийдвэрт ялгаваргүй, хүндэтгэлтэй хандах.

Тэгш байдлыг хэрхэн бий болгох вэ: Эрх мэдэл, боломж, нөөц, үр ашгийг хуваалцах .

Хариуцлага:

Хариуцлага гэж юу вэ: Ил тод байдал, алдаа дутагдалд хариуцлага хүлээх, засч залруулах, зөрчлийг шударгаар шийдвэрлэх, үйл ажиллагаа, арга барилд хяналт тавьж, сайжруулах.

Хариуцлагыг хэрхэн сайжруулах вэ: Асуудал гарахаас өмнө соёлд нийцсэн арга замаар зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх стратеги боловсруулж, төлөвлөгөөгөө хамтран хэрэгжүүлж, шинэчилж, баримтжуулдаг байх.

Итгэлцэл:

Итгэлцэл гэж юу вэ: Шударга, хүндэтгэлтэй, даруу, шүүмжлэлгүй, үнэнч байх.

Итгэлцлийг хэрхэн бий болгох вэ: Сонсох. Үргэлжилсэн хэлэлцүүлэг өрнүүлж сурсан зүйлсээ хэрэгжүүлэх, нийцэх саналуудыг эрэлхийлж, зөвшилцөлд хүрч, эрх тэгш түншлэлийн хүрээнд нийтлэг зорилгоо биелүүлэх.

Гарын авлагын бүтэц

Энэхүү гарын авлага нь онцгойсон зарчим болон аюулгүйн арга хэмжээнд үндэслэсэн 6 суралцах хэсгээс бүрдэнэ.

1. Суралцах & урьдчилсан хэлэлцүүлэг

Нөлөөлөлд өртсөн уугуул ба нутгийн иргэдийг тодорхойлох, уугуул иргэдийн эрх тэгш харилцааг бүрдүүлэх, өөрийгөө тодорхойлох эрхэд хүндэтгэлтэй хандах замаар уугуул ба нутгийн иргэдтэй холбогдох

2. Чөлөөт, Урьдчилсан & Бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн зөвшилцөл (FPIC)

Нухацтай хэлэлцээр болон харилцан суралцах үйл явцад үндэслэсэн аливаа санаачилгын талаар зөвшилцөлд хүрэх, зөвшилцлийг хадгалах

3. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх Аливаа үл ойлголцол, зөрчилдөөн, маргааныг соёлын мэдрэмжтэй арга барилаар шийдвэрлэхэд бэлтгэх

4. Хэрэгжүүлэлт

Аливаа санаачилгыг хэрэгжүүлэхэд энэхүү гарын авлагад дурдагдсан зарчим ба аюулгүйн зааварчилгааг дагаж мөрдөх тухай

5. Баримтжуулалт

Баримтжуулах үйл явц нь уугуул ба нутгийн иргэдэд хүртээмжтэй, ил тод, хүртээмжтэй байхаас гадна TNC-ийн хэрэгцээнд нийцсэн байна.

6. Хяналт, үнэлгээ & сайжруулалт

Энэхүү гарын авлагад тусгагдсан Зарчим, аюулгүйн зааварчилгаа, зөвлөмжийг дагаж мөрдөх үеийн хяналт.

Тэмдэглэлүүд

- [1] Garnett, S.T., Burgess, N.D., Fa, J.E. et al. Уугуул нутгийн байгаль хамгаалах олон улсын ач холбогдлын талаарх тойм.. Nat Sustain 1, 369–374 (2018). <https://doi.org/10.1038/s41893-018-0100-6>
- [2] Frechette et al. 2018. Хамтын нутаг дэвсгэр дэх нүүрстөрөгчийн хуримтлалын дэлхийн суурь үзүүлэлт: Уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулахад уугуул болон нутгийн иргэдийн оруулсан хувь нэмэр. https://rightsandresources.org/wp-content/uploads/2018/09/A-Global-Baseline_RRI_Sept-2018.pdf
- [3] The Nature Conservancy. 2017. Хүчтэй дуу хоолой, идэвхтэй сонголтууд Хүмүүс ба байгальд үзүүлэх үр дүнг бэхжүүлэхэд чиглэсэн TNC-ийн практикийн хүрээ. Arlington, VA. file:///C:/Users/allison_martin/Downloads/Strong_Voices_Active_Choices_FINAL.pdf
- [4] Tauli-Corpuz, Victoria. 2016. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын уугуул иргэдийн эрхийн асуудлаарх тусгай илтгэгч. Хамгаалалт ба уугуул иргэдийн эрх. Ерөнхий чуулганд тавигдсан тайлан: <http://unsr.vtaulicorpuz.org/site/index.php/en/documents/annual-reports/149-report-ga-2016>



Модуль 1.

Суралцах & Эрт хэлэлцүүлэг

Энэ хэсэгт:

Ярилцлага, судалгааны үндсэн дээр нөлөөлөлд өртөж болзошгүй уугуул ба нутгийн иргэдийг тодорхойлоход суралцах

Уугуул ба нутгийн иргэдтэй харилцаа тогтоох боломжтой TNC-ийн албан хаагчийг тодорхойлох

Төлөвлөлт эхлэхээс өмнө хамтын ажиллагааны төлөвлөгөө боловсруулах

Ярилцлага эхлүүлэх тохиромжтой арга замаа тодорхойлох

Вэнландын жишээ судалгаа :

1A. TNC Вэнландад (Хувилбар 1)

1B. TNC Вэнландад (Хувилбар 2)

1C. Цэвдэгт тулгарч буй аюул

1D. Вэнийн дотоод засаглал

Танилцуулга

Энэ хэсэгт TNC-ийн ажилтан ашиглах дараах зааварчилгаа, зөвлөмж, болон хэрэглэгдэхүүн багтсан. Үүнд: (1) Байгаль хамгааллын үйл ажиллагааны нөлөөлөлд өртөж болох уугуул ба нутгийн иргэдийг тодорхойлох; (2) Тэдгээр уугуул ба нутгийн иргэдтэй хамгийн тохиромжтой, тэнцвэртэйгээр харилцах болон арга барил тодорхойлох; болон (3) Тэдний нийгмийн болон улс төрийн зохион байгуулалт, зорилго, хүсэл эрмэлзэл, түшиж буй гол нөөцийг илүү сайн ойлгох. Түүнчлэн, газар төвтэй төслүүд, ландшафтын түвшний төслүүд, программын, бүсийн болон улсын түвшний стратегиуд болон бодлогын санаачилгууд зэрэг ихэнх TNC төслүүдтэй энэ хэсэг бүх талаараа хамааралтай. Хэдийгээр зөвхөн тухайн улсын бодлогын түвшинд хамааралтай бөгөөд уугуул ба нутгийн иргэдэд нөлөөлөх байдал нь шууд биш байсан ч тэдэнд нөлөөлөл нөлөөллийг тодорхойлох дүн шинжилгээ хийх нь чухал юм. Хэрэв дүн шинжилгээнд боломжит нөлөөлөл тодорхойлогдсон бол TNC-ийн ажилтан энэ хэсгийг үргэлжлүүлэн судлах хэрэгтэй.

Энэ үйл явц нь TNC төслийн санааг гаргаж ирээд уугуул ба нутгийн иргэдээс дэмжлэг авах тохиолдолд хамгийн тохиромжтой мэт санагдаж болно. Гэсэн хэдий ч TNC төслүүд олон арга замаар эхэлдэг. TNC заримдаа тодорхой газарзүйн байгалийн нөөцийн чухал эзэмшигч болох нэг буюу хэд хэдэн уугуул ба нутгийн иргэдийг тодорхойлж, төлөвлөгөөгөө хамтран боловсруулдаг. Эсвэл уугуул ба нутгийн иргэд нь байгаль хамгаалах санаачилгадаа дэмжлэг авахын тулд TNC-д хандаж болно. Аль ч тохиолдолд энэ хэсэг нь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд хэрэгтэй зөвлөмж, хэрэгслүүдийг агуулсан. Жишээлбэл, хэрэв уугуул ба нутгийн иргэд нь TNC-д хандсан бол төслийн нөлөөлөлд өртөж болзошгүй уугуул ба нутгийн иргэдийг тодорхойлох үйл явцыг алгасаж болно. Гэсэн хэдий ч TNC нь уугуул ба нутгийн иргэдийн засаглалын бүтэц, шийдвэр гаргах үйл явц, тухайн уугуул ба нутгийн иргэдэд хамгийн чухал гэж тооцогдож буй нөөцийн талаар мэдэхийн тулд энэ модулийн зөвлөмжийг ашиглах ёстой. Энэ үйл явц нь тогтоосон түншлэлийг үнэлж, бэхжүүлэхэд тусална.

Зарчмууд болон хамгааллууд

Танилцуулгад эрх тэгш түншлэлд хамаарах бүх зарчим, хамгаалалтын арга хэмжээний талаар багтаасан. Эдгээрээс дөрөв нь эхний хэлэлцүүлгийн үеэр харилцаа холбоо тогтооход ач холбогдолтой.

Татан оролцуулах ба хамтын ажиллагаа



TNC нь бүрэн хэмжээний төслийн төлөвлөгөөндөө уугуул ба нутгийн иргэдийн зөвшөөрлийг авахаас илүүтэй төслийн загварчлалын санаачилгууд болон шийдвэр гаргалтад тэднийг голлох үүрэгтэй байхаар дэмжин ажиллах хэрэгтэй.

Тэгш байдал :

Уугуул ба нутгийн иргэдийн эрх мэдэл, боломж, нөөцөд бүрэн хандах боломжийг хангахын шударга ёс, итгэлцлийг бэхжүүлэх хамгийн чухал.

Хүртээмжтэй байдал:

Ялгаварлан гадуурхахгүй яриа хэлэлцээ хийх шаардлагатай бөгөөд энэ нь бүх нийгмийн өвөрмөц байдлыг хамарсан байх ёстой. Хэлэлцээр нь хүртээмжтэй, бие махбодын болон сэтгэл санааны хувьд аюулгүй байх боломжийг бүрдүүлсэн байх ёстой.

Хариуцлага:

Талууд үйлдлийнхээ төлөө хариуцлага хүлээж, алдаагаа засаж, итгэлцлийг сэргээж, цаашид арга барилаа сайжруулснаар хариуцлага сайжирна.

Итгэлцэл:

Эхний алхмаас эхлээд л итгэл, хүндэтгэл, даруу байдал, зэмлэлгүй шударга байдлыг харуулах нь итгэлцлийг бий болгоход чухал ач холбогдолтой. Итгэлцэл нэгэнт үгүй бол түүнийг даван туулах, засаж сайжруулахад маш хэцүү.

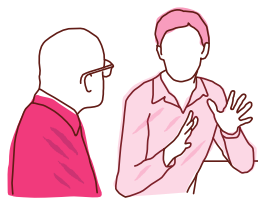
Зааварчилгаа

Төсөл хэрэгжүүлэхэд нөлөөлөлд өртөж болзошгүй уугуул ба нутгийн иргэдийг дараах 3 үе шатаар тодорхойлох бөгөөд хамгийн багадаа 1 үе шатыг ашиглах ёстой.

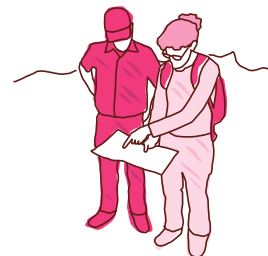
Нэгдүгээр алхам:
Хамаарч болох уугуул иргэд, нутгийн иргэдийг тодорхойлох



1. Анхан шатны судалгаа



2. Шинжээчдийн урьдчилсан ярилцлага



3. Урьдчилсан хээрийн судалгаа

1. Анхан шатны судалгаа

TNC-ийн баг нөлөөлөлд өртөж болзошгүй уугуул ба нутгийн иргэдийн талаарх олон нийтэд нээлттэй байгаа мэдээллийг судална.

2. Шинжээчдийн урьдчилсан ярилцлага

Тус баг нь уугуул ба нутгийн иргэдтэй илүү өргөн хүрээнд, урт хугацааны хамтын ажиллагаатай байж судалгааг гүнзгийрүүлдэг.

3. Урьдчилсан хээрийн судалгаа

Хамтын ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулсны дараа хийгдэх ёстой зөвлөлдөх уулзалтын агуулгад хараахан орохгүйгээр уугуул ба нутгийн иргэдтэй хэрхэн харилцах талаар суралцахын тулд судлаачдын баг уугуул ба нутгийн иргэдийн удирдагчид болон төлөөлөгчидтэй ярилцана.

TNC-ийн ажилтнууд лавлагаа үүсгэх зорилгоор дараах эх сурвалжаас хэрэгтэй мэдээллийг цуглуулж, сан бүрдүүлэх хэрэгтэй. Үүнд:

- Цахим (жишээ нь: Google Scholar, HeinOnline, LexisNexis, ProQuest) эх сурвалжуудаас түүхэн өдрүүд, удирдагчид эсвэл нэр хүндтэй хүмүүс, дурсгалт газрууд, хот суурин, бүс нутаг, бүлгүүдийн нэрээр хайх.
- Засгийн газрын эх сурвалжууд: Газарзүйн болон харьяаллын бүх түвшний төрийн байгууллагуудын жагсаалтыг гаргах (жишээлбэл, байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөц, эрчим хүч, дотоод хэрэг, хөгжил, уугуул иргэдийн асуудал, нутгийн иргэдийн асуудал, соёлын асуудал хариуцсан хэлтсүүд) болон хэлтсүүдийн тайлан, оролцогч талуудын оролцоо, холбогдох зохицуулалт журмууд.
- Иргэний нийгмийн эх сурвалжууд: Олон улсын томоохон байгууллагуудаас эхлээд орон нутгийн түвшний ашиг сонирхол бүхий жижиг бүлгүүд хүртэл газарзүйн болон сэдэвчилсэн ямар нэгэн холбоотой иргэний нийгмийн байгууллагуудын жагсаалтыг гаргаж, тайлан, сурталчилгаа, сонирхогч талуудын оролцооны үйл ажиллагааны баримтыг вэбсайтаас хайж олох.
- Шинжээчдийн болон эрдэм шинжилгээний эх сурвалжууд: Дээрх хайлтуудаас гол эрдэмтдийн нэрийг тодорхойлох. Орон нутгийн их дээд сургуулиудын багш нарын танилцуулгыг үзэх. Орон нутгийн их дээд сургуулиудын лавлах номын санчдаас зөвлөгөө аваарай.

Шинжээчдийн урьдчилсан ярилцлагын үед TNC-ийн ажилчид хийх шаардлагатай зүйлс:

- Бүх баримтуудтай танилцах.
- Уугуул ба нутгийн иргэдтэй ажилладаг шинжээчдийн ажлын цар хүрээ, судалгааны дүгнэлт, үр дүнтэй танилцах.

- Уугуул ба нутгийн иргэдтэй холбогдох асуудлаар ажилладаг өөр хэн нэгэн байгаа эсэхийг тодорхойлох. Уугуул ба нутгийн иргэдтэй ажилладаг хувь хүн, байгууллагын давхцалын зураглал гаргаарай.
- Уугуул ба нутгийн иргэдийн түшиц байгалийн нөөцийн мэдээллийг тодруулаарай.
- Урьдчилсан судалгааны үр дүнг танилцуулан, тодруулах зүйлс байгаа эсэхийг лавлаарай.
- Цаашид зөвлөгөө авах, зөвшилцөх хэрэгцээтэй шинжээчид болон эрдэм шинжилгээний ажилтнуудыг бүртгэж авах.

Урьдчилсан хээрийн судалгааны туршид, TNC-ын ажилтны анхаарах зүйлс:

- Төслийн агуулга болон гол асуудал руу орж болохгүй. Хамгийн гол нь уугуул ба нутгийн иргэдийн байдлыг ойлгох [Оролцоог хангах төлөвлөгөө](#)-д тусгагдах мэдээллийг цуглуулах ёстойгоо ойлгох хэрэгтэй.
- Бүх ярилцлагын тэмдэглэлийг маш нухацтай хөтлөөрэй.
- Маргаантай нөхцөл байдалд хэн нэгэнтэй ярилцлага өрнүүлэх нь нэг талыг барьж байгаа мэт сэтгэгдэл төрүүлэх магадлалтай. Энэ тохиолдолд нэн тэргүүнд уугуул ба нутгийн иргэдийн байгууллагатай уулзах нь тохиромжтой жишээлбэл уугуул ба нутгийн иргэдийн холбоо болон байгалийн нөөцийн менежментийн хэлтэс байж болно. Хэрэв санаа зовоосон асуудал байгаа бол яарах хэрэггүй бөгөөд TNC нь зөвхөн сонсогч бөгөөд бүх сонирхогч талууд болон эрх эзэмшигчдэд ямар нэгэн саадгүйгээр нээлттэй хандахаа ойлгуулж байх хэрэгтэй.

Зөвлөмж: Дотоодын нөөц боломждоо түшиглэх



TNC-ын ажилтан нь дотоодын арвин нөөцтэй [Олон улсын уугуул ба нутгийн иргэдийн багтай](#) зөвлөлдөж, [Дуу хоолой](#), [сонголт](#), [үйл ажиллагаа](#) [сүлжээний мэргэжилтнүүдтэй](#) холбогдох.

Нөөц: Landmark зураглалын платформ



[LandMark](#) бол Дэлхийн Нөөцийн Хүрээлэн болон түншүүдийн хамтран бүтээсэн дэлхий даяарх уугуул ба нутгийн иргэдийн газар, байгалийн нөөцийн эрхийн талаарх мэдээллийг нэгтгэсэн газрын зургийн платформ юм.

- LandMark нь дэлхийн зарим хэсэгт (Латин Америк ба Зүүн Өмнөд Ази) бусдаас (Африк) илүү дэлгэрэнгүй мэдээллийг өгдөг.

Гол асуудал: TNC-ын ажилчдын чадавх



Эхний шатанд оролцож буй TNC-ийн ажилтнуудад хангалттай туршлага, сургалт болон чадавх чухал хэрэгцээтэй. Соёлын ялгаатай байдалд хариу үйлдэл хийх туршлага нь хүн бүрд гэнэт бий болохгүй. Нэгэнт сурсан бол соёл хоорондын болон оролцооны хандлагын ур чадварыг дадлагажуулж, сайжруулах хэрэгтэй. TNC-ийн CONNECT дотоод сүлжээн дэх Олон талт байдлын талаар суралцах хуудас ([Diversity Learning page](#))-аас ялгаатай байдлыг ойлгох, болон оролцоог хангах зэрэг олон эх сурвалжийг ашиглаарай.

Гол асуудал: Уугуул ба нутгийн иргэд гэж хэн бэ?



Уугуул ба нутгийн иргэдийг тодорхойлсон цорын ганц тодорхойлолт гэж байхгүй. Дэлхий дахинаа уугуул ба нутгийн иргэдийн талаарх тодорхойлсон олон янзын тодорхойлолтоос хамгийн нийтлэгийг ашигладаг. НҮБ-ийн зөвлөснөөр уугуул ба нутгийн иргэдийг тодорхойлохоос тухайн иргэд өөрсдийгөө хэрхэн тодорхойлж байгааг ашиглах нь зохистой гэжээ. Энэ нь хүний эрхийн тухай хэд хэдэн баримт бичигт онцлон тэмдэглэсэн өөрийгөө тодорхойлох үндсэн шалгуурт суурилдаг.^[1]

Уугуул ба нутгийн иргэдийг тодорхойлох нийтлэг туршлагад дараах зүйлс орно:

- Уугуул хүмүүсийн хувь хүний түвшинд өөрийгөө тодорхойлон улмаар бүлгийн түвшинд хүлээн зөвшөөрүүлэх
- Колоничлол болон шинэ суурьшилтаас өмнөх үеийн түүхийн тасралтгүй байдал
- Газар нутаг болон байгалийн нөөцийн хооронд хүчтэй холбоос
- Нийгэм, эдийн засаг, улс төрийн ялгаатай байдал
- Хэл, соёл болон итгэл үнэмшлийн ялгаатай байдал
- Нийгмийн давамгайлалч бүлгийн төлөөлөл биш байх
- Өвөг дээдсийнхээ хүрээлэн буй орчин, тогтолцоог өвөрмөц ард түмэн, хамт олон болгон хадгалах, мөнхжүүлэх амлалт

Уугуул ба нутгийн иргэд колоничлолын сөрөг нөлөөллийг мэдэрч байгаа нь чухал үзүүлэлтийн нэг болно. Эдгээр сөрөг нөлөөллүүдэд:

- Колоничлолын болон колоничлолын дараах үеийн сүйрэл
- Албадан нүүлгэн шилжүүлэх
- Хүчирхийлэл, өвчний улмаас хүн амын тоо цөөрөх
- Хүүхдүүдийг хулгайлах

Бодит байдалд суурилсан энэхүү туршлагатай тулгарч, уугуул иргэдийн олон янз байдлыг хүлээн зөвшөөрч, эрх баригчид олон нийтийг “уугуул” гэж тодорхойлохоос зайлсхийдэг. Нутгийн уугуул иргэдийн газар эзэмших эрхийн хамгийн чухал хэргүүдийн нэг нь (Сарамакагийн ард түмэн, Суринамын эсрэг) Өмнөд Америкт амьдардаг Африкийн үр удмын нийгэмлэгт уугуул иргэдийн эрхийн зарчмуудыг ашигласан. Нийгэмлэгийг боолчлолоос оргон зугтсан боолчлогдсон хүмүүс үүсгэн байгуулж, тэднийг тэжээн тэтгэж байсан газар нутагтайгаа гүн гүнзгий холбоотой бие даасан соёлыг бий болгосон. Бусад олон тохиолдолд өвлөгдсөн газар нутгаасаа албадан нүүсэн нутгийн уугуул иргэд газар нутгаа эргүүлэн авахын төлөө тэмцээр байна.

TNC болон бусад байгаль хамгаалах болон хөгжлийн олон байгууллагууд хуулиар нутгийн уугуул иргэдэд шаардлагатай хамгаалалтын үр өгөөжийг нутгийн иргэдэд хүргэхдээ нөлөөлөлд өртөж болзошгүй хамгийн өргөн хүрээний нутаг дэвсгэрийг хамруулдаг. TNC-ийн хэрэгжүүлж буй төслүүдийн төрлөөс шалтгаалан, ландшафттайгаа гүнзгий холбоотой нөхөрлөлүүд/бүлгүүдтэй бид хамтран ажилладаг.

Эх сурвалж: НҮБ-ийн Уугуул иргэдийн мэдээллийн хуудас

“Уугуул иргэд” гэсэн нэр томъёоны талаар дэлгэрэнгүй мэдээллийг [НҮБ-ын уугуул иргэдийн байнгын форумаас](#) үзнэ үү.

Эх сурвалж: TNC-ийн Уугуул ба нутгийн иргэд хэмээх нэр томъёоны тайлбар

Уугуул ба нутгийн иргэд хэмээх нэр томъёог TNC ашиглахдаа, Дуу хоолой, сонголт, үйл ажиллагаа [VCA Framework](#)-ийг үзнэ үү (Хуудас 6). TNC нь соёл, оюун санаа, эдийн засаг болон бие махбодын сайн сайхан байдлаараа тухайн байгальтай нягт хамаарал бүхий хүмүүсийг уугуул ба нутгийн иргэдийн нөхөрлөл/бүлгийн агуулгад хамруулан тайлбарладаг. Мөн тухайн байгальтай холбогдсон цагаачид болон оршин суугчид нь уугуул ба нутгийн иргэд гэсэн тодорхойлолтод хамаарна. TNC нь уугуул иргэдийн нийтийн эрхийг олон улсын эрх зүйд хуульчилсан гэж хүлээн зөвшөөрдөг. Энэхүү гарын авлагад “УБНИ” гэдэг нь бүх уугуул иргэд болон орон нутгийн нөхөрлөл/бүлгүүдийг хамааруулсан.

Гол асуудал: Асуулгын хамрах хүрээ

Санаачилгад өртөж болзошгүй уугуул ба нутгийн иргэдийг тодорхойлох ёстой. Хэрэв санаачилга нь газар дээр суурилсан бол тодорхойлох үйл явц нь төслийн хил хязгаарын зураглалыг гаргаж, хил хязгаар дотор эсвэл ойролцоо тухайн газар, ус, нөөцийг ашигладаг, хүндэтгэдэг (тахидаг) уугуул ба нутгийн иргэд байгаа эсэхийг тодорхойлох явдал юм. Төлөвлөгөө боловсруулж буй хүмүүс тухайн нутагт одоогоор байхгүй ч бусад үед тухайн газар нутгийг ашигладаг нүүдэлчин малчид эсвэл анчин/цуглуулагчид байдаг эсэхийг анхаарч үзэх хэрэгтэй. Бодлогын санаачилгууд гэх мэт газар дээр тулгуурладаггүй эсвэл зураглалд амархан орох боломжгүй ажлын хувьд нөлөөлж болзошгүй уугуул ба нутгийн иргэдийг тодорхойлох явц нь чухал хэвээр байна.

Санаачилгын хилийн зураг (газарзүй, бодлого, стратегитай холбоотой эсэх) үйл ажиллагаа явуулах эсвэл нөлөөлөл үзүүлэх бүс нутгийг багтаасан байх ёстой. Гол мөрний урсац бүрэлдэх эхийг хамгаалах нь урсцын доод хэсгийн нөхөрлөлд, эсвэл нэг бүс нутгийн бэлчээрийн менежмент нь нүүдэлчин малчдын бэлчээрийн хэв маягийг өөрчилбөл өөр газар нутгийн бэлчээрт нөлөөлж болзошгүй. Асуулгын хамрах хүрээ нь өнөөгийн газар ашиглалтаар хязгаарлагдах ёсгүй; түүхэн ашиглалтыг оруулах ёстой. Түүнчлэн уг асуулга нь уугуул ба нутгийн иргэдийн өмчлөх эрхтэй эсвэл албан ёсоор баримтжуулсан ашиглах эрхтэй газраар хязгаарлагдах ёсгүй. Учир нь олон уугуул ба нутгийн иргэд нь төрөөс хүлээн зөвшөөрөгдөөгүй ердийн оршин суух буюу ашиглах эрх бүхий газартай.

Нөхөрлөл/бүлэгт аливаа санаачилга нөлөөлөх эсэхийг тодорхойлоход бэрхшээлтэй байж болох тул ажилтнууд өргөн хүрээний хэтийн төлөвийг авч үзэх хэрэгтэй. Нэг

хэсэг газар дээрх үйл ажиллагаа нь тухайн газар өмчлөх эрх нь бүртгэгдсэн иргэдэд нөлөөлөх ба хуулиар хүлээн зөвшөөрөгдсөн эрхгүй боловч ариун газар хэмээн үздэг, эсвэл шашны болон өөр зорилгоор ашигладаг бусад нөхөрлөлд нөлөөлж болзошгүй. Хууль эрх зүй, эдийн засгийн ашиг сонирхлоос давж гарах нь нэн чухал; уугуул ба нутгийн иргэдийн соёл, оюун санаа, эрүүл мэнд, амьжиргааны ашиг сонирхлыг харгалзан үзэх нь бүх талын асуулгыг баталгаажуулдаг.

Эх сурвалж: Уугуул нутгийг хайх боломжтой газрын зураг

Уугуул нутаг ([Native Land](#)) нь дэлхийн өнцөг булан бүрд байгаа уламжлалт газар нутаг, хэл, гэрээ хэлцлийн хайлт хийх боломжтой, мөн хүлээн зөвшөөрөгдсөн нутаг дэвсгэрийн нөөцийг агуулдаг олон талт газрын зураг юм.

Гол асуудал: Уугуул ба нутгийн иргэдийн үзэл бодол ба эрхийн нэхэмжлэл

Хоёр ба түүнээс дээш уугуул ба нутгийн иргэдийн нөхөрлөл/бүлэг нь нэг нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд уламжлалт нутгийн эзэмшил, зөвшөөрөл болон ашиглах эрхтэй байх нь ховор. Нэг бүлэг нөхөрлөл нь түүхэн урт хугацааны туршид шашны зан үйлийн зориулалтаар, нөгөө бүлэг нөхөрлөл нь мал аж ахуйн бэлчээр нутаг болгон нэг нутаг дэвсгэрийг уламжлан ашиглаж ирсэн тохиолдол байж болно. Эсвэл бөгөөс хил хязгаарын маргаан үүсэж болзошгүй.

Нөлөөлөлд хамаарч болох бүх уугуул ба нутгийн иргэдийг тодорхойлж, тус бүрийн онцлог шинж чанарыг ойлгох нь чухал юм. TNC ажилтнууд зөрчилтэй эсвэл өрсөлдөж буй нэхэмжлэл нь төслийг урагшлуулахад хэт олон эсвэл маргаантай гэж үзэж болно. Бусад тохиолдолд, бүлэг нөхөрлөлүүдийн үүсгэсэн өрсөлдөж буй нэхэмжлэлийг үл харгалзан тэднийг хамтран ажиллахад нь тусалж, байгаль хамгаалах зорилгыг хэрэгжүүлэхийн тулд тэднийг нэгтгэх нь илүү хүчтэй санаачлага, илүү тогтвортой үр дүнд хүргэж болно. Гэсэн хэдий ч TNC нь бүлэг нөхөрлөл хоорондын маргааны арбитр байж болохгүй. Энэ бол TNC-ийн мэргэшлийн хүрэнээс гадуурх төвөгтэй, хэцүү ажил юм.

Эх сурвалж: Өрсөлдөгч нутаг дэвсгэрийн нэхэмжлэл илүү дэлгэрэнгүй

Өрсөлдөөн бүхий нутаг дэвсгэрт байгаа уугуул ба нутгийн иргэдийн дунд хэлэлцээр чиглүүлэг хийхийн тулд илүү ихийг суралцах хэрэгцээтэй TNC ажилчин “Хил хязгаарыг уялдуулах, газрын зөрчлийг шийдвэрлэх” (Хуудас 151-166) хэрэгцээтэй агуулгыг багтаасан [“Наматигийн бүлэг/нөхөрлөлийн газар нутаг хамгаалах чиглүүлэгчийн гарын авлага”](#)-тай танилцаарай. Эдгээр бүлгүүдэд маргааныг шийдвэрлэхэд манлайлан оролцох багийг хэрхэн бүрдүүлэх, зөрчил шийдвэрлэх, эвлэрүүлэн зуучлах сургалтыг хэрхэн явуулах, сайн эвлэрүүлэн зуучлагчийг хэрхэн сонгох зэрэг сэдвүүдийг багтаасан болно

1А. Вэнландын жишиг судалгаа Вэнландад TNC /Хувилбар 1/



TNC-ийн хэд хэдэн оффисууд Албийн эх газар болон Вэнланд дахь Албийн хотуудад байршиж байв. Бид 1980-аад оны сүүл үеэс эхлэн Албийн байгаль хамгааллын цөөнгүй санаачилгуудыг зохион байгуулж, нэгдэж ирсэн. TNC нь Вэнд 1997 онд нууц санхүүжүүлэгчийн санхүүжилтээр эргийн байгаль хамгааллын ганц төсөл хэрэгжүүлсэн.

[Жишиг судалгаатай танилцах](#)

Хоёрдугаар алхам: Зөвлөгөө, төлөвлөгөө ба үйл явц

Загвар: Оролцооны төлөвлөгөө



[Оролцооны төлөвлөгөөтэй танилцах](#)

Нөлөөлөлд хамаарч болох уугуул ба нутгийн иргэд тодорхойлогдсон бол, соёлд нийцсэн, эрх тэгш байдлаар харилцан үйлчилсэн Хамтын ажиллагааны төлөвлөгөө гаргахад дэм болно. Уугуул ба нутгийн иргэдийн ёс заншил, нийгмийн бүтэц, жендерийн харилцаа, эрх мэдлийн динамик, шатлалын талаар суралцах нь маш чухал юм. Энэхүү алхмын гол зорилго нь TNC нь уугуул ба нутгийн иргэдийн ёс заншил, хууль тогтоомж, нийгмийн хэм хэмжээ, уламжлалыг хүндэтгэн хамтран ажиллах юм. Ингэхдээ ажилтнууд нийгмийн бүх бүлгийг хүлээн зөвшөөрч, татан оролцуулсан хүртээмжтэй хандлагыг баримтлах ёстой.

Нэгдүгээр алхмын ширээний судалгаа, шинжээчийн урьдчилсан ярилцлага болон урьдчилсан хээрийн судалгааг ашиглан, TNC-ийн ажилчид уугуул ба нутгийн иргэдээс TNC-тэй хэрхэн хамтран ажиллах сонирхолтой байгаа эсэхийг нь тодруулж болно. Энэ тохиолдолд уугуул ба нутгийн иргэдийн ойлголт маш сайн байх хэрэгтэй бөгөөд хэрэв тийм биш бол TNC ажилтан уугуул ба нутгийн иргэдийн удирдагчид болон гаднын мэргэжилтнүүдээс чиглэл авах ёстой. Хэрвээ уугуул ба нутгийн иргэд өмнөх зөвлөгөөнд оролцсон бол тэдний зэрэг болон сөрөг туршлагыг асууж тодруулаарай. Ажилтан мөн өмнө нь хэрэгжиж байсан хамтын ажиллагааны төлөвлөгөөний төсөл болон тэмдэглэлүүдийг хуваалцах боломжтой эсэхийг лавлах хэрэгтэй. Нэмж хэлэхэд, уугуул ба нутгийн иргэдийн удирдагчид болон гаднын мэргэжилтнээс уугуул ба нутгийн иргэд TNC-тай хамтран ажиллах чадамжийг үнэлэхийг хүсээрэй.

Хамтран ажиллах төлөвлөгөө нь цаашдын үйл явцын үндсэн дүрмийг тогтоодог. Төлөвлөгөө нь TNC ажилтнууд болон уугуул ба нутгийн иргэдийн удирдагчдын хамтран бэлтгэсэн энгийн хураангуй байж болно. Эсвэл энэ нь ялгаатай асуудлууд, олон нийтийн бүлгүүдэд нөлөөлөх шийдвэр гаргахад дагаж мөрдөх шаардлагатай хэд хэдэн алхам, журмыг нарийвчлан харуулсан бүрэн хэмжээний хамтын ажиллагааны төлөвлөгөө байж болно.

Ихэнх тохиолдолд TNC болон уугуул ба нутгийн иргэдийн хариуцан зөвшөөрсөн, дараах сэдвүүдийг багтаасан нэг хуудас баримт бичиг байхад хангалттай. Үүнд:

Юу?

Уугуул ба нутгийн иргэд юун тухай хэлэлцэхийг хүсэж байна вэ?

Хэзээ?

Хугацаа, газар, болон хэлэлцүүлгийн хэлбэр

Хэн?

TNC болон уугуул ба нутгийн иргэдээс хэн хэн хэлэлцүүлэгт оролцох

Хэрхэн?

Уугуул ба нутгийн иргэд хэрхэн шийдвэр гаргах вэ? TNC түүнийг хэрхэн нэвтрүүлэх вэ?

Уугуул ба нутгийн иргэдийг оролцуулах хүртэл үзэл баримтлалыг боловсруулахыг хойшлуулаад, нэн тэргүүнд уугуул ба нутгийн иргэдтэй анхлан харилцаа тогтооходоо ажлын төлөвлөгөөний нарийн ширийн зүйлд орохоос илүүтэйгээр хэлэлцүүлэгт хэн оролцох, ерөнхий түвшинд юу хэлэлцэх талаар анхаарах хэрэгтэй. Хамгийн эхний харилцаа тогтооходоо “Бид тантай байгаль хамгаалах төсөл эсвэл байгаль орчны асуудлаар ярилцмаар байна. Бид хэнтэй ярих ёстой вэ? Байгаль орчноо хэрхэн хамгаалдаг вэ?” гэсэн асуултын арга барилыг ашиглана?”

Хэдийгээр анхлан харилцаа тогтооход дараагийн харилцаа шиг зөвшилцөлд хүрэх шаардлагагүй ч [FPIC хэсэгт](#) дурдсантай адил энэ үе шатад Хамтын ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулахдаа ямар арга барилаар ажиллахаа хэлэлцэх нь зүйтэй. Энэ нь шинээр эхлүүлэх хамтын ажиллагааны зөвшилцөлд хүрэхэд хэрэгтэй. Зөвшилцлийн албажсан байдал, түүний баримт бичгийн нарийвчилсан мэдээлэл харилцан адилгүй байна. Жишээлбэл, нөхөрлөл/ бүлгийн ахлагч гэр бүлтэйгээ уулзахыг зөвшөөрсөн тухай баримт бичгийг энгийн бичвэр эсвэл амаар солилцох замаар TNC ажилтнууд баримтжуулж болох бол, харин ахлагчдын зөвлөлөөс эхний цуврал олон нийтийн уулзалтыг зохион байгуулах зөвшөөрлийг илүү албан ёсоор баримтжуулна. Энэхүү гарын авлагын [баримтжуулах хэсгийг](#) үзнэ үү.

Эх сурвалж: Засаглалын талаарх асуултуудын удирдамж



Нөхөрлөл/бүлгийн гишүүдээс тэдний тогтолцоо болон засаглалын талаарх асууудаа Текст хайрцаг 2-т дурдагдсан Holly Shrumm болон Harry Jonas нарын “Био-соёлын нөхөрлөл/бүлгийн тогтоолын үйл явцыг ойлгох, хөнгөвчлөх” өгүүллийг үзнэ үү. Оролцон суралцах ба оролцон үйлдэх, Issue 65, 2012, 179-183, [Биологийн олон янз байдал ба соёл: Олон нийтийн тогтоол, эрх, зөвшөөрөл](#).

Эх сурвалж: Fauna and Flora олон улсын байгууллагын Нийгмийн зураглал хийх арга зүй



Fauna and Flora олон улсын байгууллагын хэрэглэгдэхүүн: [Tools for Participatory Approaches](#) гарын авлага нь өрх, бүлэг, байгууллага, нийгмийн бүтцийг тодорхойлох хүрээг тогтоох нийгмийн зураглалын аргыг багтаасан.

Гол асуудал: Оролцоог хангах



Нөхөрлөл/бүлгийнхээ хүрээнд хууль ёсоор хүлээн зөвшөөрөгдөөгүй хүмүүстэй холбоо тогтоох нь үл итгэлцлийг үүсгэж, эсэргүүцэлтэй тулгарч магадгүй. Уугуул ба нутгийн иргэдийн байгууллагатай ажиллахад оролцоог бүрэн хангасан арга барил чухал. Заримдаа, уугуул ба нутгийн иргэдийн бүх төлөөллийг хамруулахад соёлын болон орон нутгийн засаглалын хязгаарлалт нөлөөлж болно. Уугуул ба нутгийн иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэн ажиллах нь тэдний TNC-тэй ажиллах итгэлцлийг бэхжүүлэхэд хэрэгтэй.

Хэрвээ уугуул ба нутгийн иргэдийн бүрэлдэхүүнд эмэгтэйчүүд, ахмадууд, залуучууд, ялгаатай хөгжил бүхий иргэд болон нийгмийн ялгаатай төлөөллүүд байгаа бол, TNC-ийн ажилтан эдгээр бүлгийн оролцоог хангахад анхаарах хэрэгтэй. Уулзалтыг зохион байгуулахдаа уулзалтын өдөр, цаг, байршил, хэл, уулзалтын хэлбэрийг харгалзан тэднийг тусад нь оролцуулж болно. Гэхдээ уугуул ба нутгийн иргэдийн одоо байгаа бүтцээс саад бэрхшээл үүсэж магадгүй юм. Ажилтнууд итгэлцлийг бий болгохын тулд цаг хугацаа хэрэгтэй гэдгийг хүлээн зөвшөөрөх хэрэгтэйгээс гадна TNC-нь бүх талын оролцоог ханган хамтран ажиллахыг илүүд үздэгээ учирлах хэрэгтэй.

Ажилчид нийгмийн ялгаатай төлөөллүүдээс хэрхэн оролцох хүсэлтэй байгааг асууна. Хүртээмжтэй, оролцоонд соёлтой хандах хандлагыг баримталж, TNC-аас авчирч болох соёлын гажуудал, таамаглал, үр дагаварт хүргэж болзошгүй аливаа хүсээгүй сөрөг үр дагавраас зайлсхийх нь чухал юм. Жишээ нь TNC-гийн ажилчид нэг газарт байсан жендерийн асуудал нь нөгөө газарт хэрэгжих боломжгүй, тухайн газрын УБНИ-д өөр асуудал байдаг байж болох юм. Нийгмийн өөр өөр бүлгийн төлөөллийг оролцуулах үйл явц нь тухайн хүмүүсийн өөрсдийнх нь алсын хараа, баримталдаг тэргүүлэх зарчмуудад нь тулгуурласан байх хэрэгтэй.

Эх сурвалж: Илүү их оролцоог хангах асуултууд



Бичвэрийн хайрцаг 3-т [Shrumm and Jonas](#) нарын нийтлэлд олон янзын бүлгүүдийн оролцоог нэмэгдүүлэхийн тулд нөхөрлөл/бүлгийн гишүүдээс асуух асуултуудыг багтаасан.

Эх сурвалж: USAID-ын Жендерийн тэгш бус байдлын гарын авлага



Жендерийн тухай ойлголтыг авч үзэх нь:

- [USAID-ийн боловсруулсан Жендерийн зохицуулалт ба дүн шинжилгээний гарын авлага](#) нь жендерийн ялгаа, нийгэм дэх жендерийн тэгш бус байдлын нөлөөг тодорхойлох, ойлгохын тулд анхны жендерийн шинжилгээ хийх хэрэгцээтэй арга замуудыг багтаасан.

1В. Вэнландын жишиг судалгаа

Вэнландад TNC ажилласан нь /Хувилбар 2/



Хувилбар 1-аас ялгаатай нь, TNC-ийн нэг том оффис Вэнландын хотын өмнөд хэсэгт, өөр нэг жижиг оффис Вен суурины хойд хэсэгт 3 Вен гаралтай ажилтантай байв. TNC нь оффисын ойролцоо байдаг Венник бүлгийнхэнд олон жилийн туршид байгаль хамгааллын болон хөгжлийн төслүүд хэрэгжүүлэхэд нь санхүүжилт олгох болон хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлсэн. Гэхдээ Вений нөгөө хоёр бүлгийнхэнтэй төдийлөн ажилладаггүй байв.

[Жишиг судалгааг үзнэ үү.](#)

Алхам 3: Анхны хамтын ажиллагаа, яриа хэлэлцээг эхлүүл

Уугуул ба нутгийн иргэдийн гол институт, хувь хүн, нийгмийн шинж чанарын талаарх ойлголтыг тусгасан хамтын ажиллагааны төлөвлөгөөний тусламжтайгаар TNC нь зохих хүмүүсийг уулзалтад урих ёстой. Уугуул ба нутгийн иргэд уулзалтын цаг, газрыг тогтоох ёстой бөгөөд яриа хэлэлцээ нь тэдний сонгосон хурд, хэлбэрээр явагдах ёстой. Эхний ээлжид уугуул ба нутгийн иргэдийн зорилго, хуваалцахад бэлэн хэмжээнд байгаа эдийн засгийн хөгжил, соёлын үнэт зүйлсийг хадгалах талаарх ирээдүйн талаарх алсан хараа, болон газар нутгаа хэрхэн удирдах тухай олон жилийн мэдлэгийг хамгаалах зэрэгт анхаарал хандуулах хэрэгтэй. Хэрэв хамтын ажиллагаа сайжирвал энэ нь төслийн дизайн, нөлөөллийн үнэлгээ болон FPIC-ийн суурь болно.

Урьдчилсан яриа хэлэлцэл нь бие биеэ таньж мэдэх, хоёр талын сонирхсон талбар, хамтын зорилгоо олоход чиглэдэг. Төслийн цар хүрээ, загварын талаар уугуул ба нутгийн иргэдтэй тохиролцох шаардлагагүй бөгөөд эдгээр нарийн зүйлсийг сайтар судалж, шийдвэр гаргахад нэн тэргүүнд суралцах шаардлагатай гэсэн чухал шалтгааныг уугуул ба нутгийн иргэдтэй хуваалцах ёстой.

Энэ талаарх зөвшилцөл болон суралцах үйл явцын зааврыг [FPIC хэсэгт](#) багтаасан. Үүнээс өмнө, TNC нь доор тайлбарласны дагуу уугуул ба нутгийн иргэдийн сонирхол, дэмжлэг, хамтын ажиллагаа бэхэжсэн зэргийг баталгаажуулах ёстой.

Сануулга: Урьдчилсан таамаглалын талаар урьдчилан мэдэгдэх



Яриа хэлэлцлийн зорилго, хамрах хүрээг үнэн зөв мэдээлэх нь анхны холбоо барих жижиг бүлэг болон томоохон бүлгүүдийн аль алины хувьд урьдчилсан таамаглалыг зохицуулах гол түлхүүр юм. Урьдчилсан таамаглалыг тодорхой болгох нь уугуул ба нутгийн иргэдийн урам хугарах, хамтын ажиллагааг нураахаас зайлсхийхэд тусална

Сануулга: Засаглалын бүх давхаргад анхаарах



Уугуул ба нутгийн иргэдийн төлөөлөл нь төслийн үргэлжлэх хугацааны өөр өөр үе шатуудад өөр хүмүүстэй зөвшилцөх хэрэгтэй төлөөлөл бүхий тухайлбал шийдвэр гаргах, гомдлыг шийдвэрлэх, зөвшөөрөл олгох зэрэг нь ч өөр өөр төлөөлөгчидтэй байж болно.

Гол асуудал : Хамтын ажиллагааны цар хүрээ



Дахин хэлэхэд, энэ хэсэг дэх яриа хэлэлцээр нь үйл ажиллагааны нарийн зүйлстэй танилцах биш бөгөөд уугуул ба нутгийн иргэд TNC-ийн тухай илүү ихийг мэдэж, ойлгох юм. Уугуул ба нутгийн иргэд TNC-ийн ажилчдыг өөрсдийн зохион байгуулж буй уулзалтад ч урьж болно. Эсвэл тэд өөрсдийн үнэт зүйл, түүх, болон газар устайгаа хэрхэн холбогддог тухайгаа тайлбарлах өгүүлж болно. Зарим нь энэхүү холбоосоо зураглах замаар харуулж болно. [FPIC хэсэгт](#) дурдсанчлан зураглан харуулах үйл явц нь илүү их итгэлцэл, урт хугацааны харилцааны дараа илэрдгийг цохон тэмдэглэсэн. Эдгээр харилцан яриа ямар ч хэлбэрээр явагдсан TNC тэднийг сонсогч, суралцагчийн хувьд хүлцэнгүй хандах ёстой.

Сануулга: Газрын зураг болон мэдээллийн сан бэлтгэх тухай тодруулга

Зарим уугуул ба нутгийн иргэд өөрсдийн ашиглаж буй байгалийн нөөц, нөөцийн менежмент, мэдлэг, эзэмшлийн талаарх бичсэн болон электрон хэлбэрээр мэдээллийн сан бүрдүүлж, газрын зурагт буулгасан байдаг. Эдгээр нь газарзүйн мэдээллийн системийн боловсронгуй бүтээгдэхүүнээс эхлээд энгийн тойм зурган хэлбэртэй хүртэл байж болно. TNC-ийн ажилтан ямар мэдээллийн сан бүрдсэн, ямар мэдээллийн санг хар зургаас нь эхлэх хэрэгцээтэйг нэг бүрчлэн тодруулах хэрэгтэй. Үүний зэрэгцээ ажилтнууд уугуул ба нутгийн иргэд байгалийн нөөцийн талаарх мэдээллээ хуваалцах талаар эргэлзэж буй эсэхэд мэдрэмжтэй хандаж, хуваалцахгүй байх эсвэл хуваалцах шийдвэрийн аль нь ч байсан хүндэтгэн үзэх хэрэгтэй.

Сануулга: уугуул ба нутгийн иргэд цахим эх сурвалжуудыг хамгаалах, ашиглах боломжтой эсэхийг тодорхой болгох

Ямар ч газарзүйн зураглалын бүтээгдэхүүн бэлэн болсон үед уугуул ба нутгийн иргэд ашиглах, хадгалах боломжтой эсэхийг тодорхой болгох. Жишээлбэл, тухайн уугуул ба нутгийн иргэд нь цаасан хэлбэртэй газрын зургийг хадгалах орон зайгүй байх, газарзүйн мэдээллийн систем дэх цахим хэлбэрийн эх сурвалжийг ашиглах тоног төхөөрөмжгүй байж болно. Хэрэв тийм тохиолдолд тухайн мэдээллийн санг хадгалах, хамгаалахтай холбоотой санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх ёстой.

Гол асуудал: Хүртээмжтэй хамтын ажиллагаа явуулах

Уугуул ба нутгийн иргэд өөрсдийн цуглуулсан түүхийн болон хүрээлэн буй орчны талаарх мэдлэг, соёлын болон оюун санааны итгэл үнэмшил, дадал заншил, зураглал, мэдээллийн сан болон бусад мэдээллийг TNC-тэй хуваалцахдаа итгэлтэй биш байж болно. TNC өөрийн мэдээллийг хуваалцаж улмаар хамтын ажиллагаа, итгэлцлийг бий болгоход хүлээцтэй хандах нь чухал. TNC нь мэдээлэл авахын тулд уугуул ба нутгийн иргэдийг дарамталж болохгүй. Уугуул ба нутгийн иргэд юу тохиолдох, яагаад гэдгийг бүрэн ойлгож хүлээн зөвшөөрөх үе буюу бат бөх харилцаа тогтох үе хүртэл хүлээх хэрэгтэй.

Уугуул ба нутгийн иргэд нь тодорхой мэдээллийг хуваалцахад хэзээ ч таатай байхгүй тохиолдол байж болох бөгөөд TNC энэ мэдээллээ хуваалцах тухай тэдэнд дарамт учруулах ёсгүй. Олон олон уугуул ба нутгийн иргэдтэй хөндлөнгийн хүмүүс тэдний эрх ашгийн төлөө бус хувийн ашиг сонирхлын үүднээс мэдээлэл хайж хандсан нь тэдэнд ийм эргэлзээ төрүүлэхээс гарцаагүй. TNC нь уугуул ба нутгийн иргэдийн цаашдын зорилгыг биелүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, үр дүнтэй байхад туслах зорилгоор мэдээллийг хуваалцахыг хүсэж байгаагаа тодорхой ойлгуулах хэрэгтэй. TNC нь мэдээллийг хэрхэн ашиглах талаараа тодорхой тайлбарлаж, дараа нь мэдээлэл солилцох талаар багийн өгсөн бүх итгэмжлэлийг дагаж мөрдөх шаардлагатай. Уугуул ба нутгийн иргэд мэдээллээ хуваалцахгүй байгаа тохиолдолд TNC ямагт хүндэтгэлтэй хандах ёстой.

Сануулга: Оюуны өмчийн талаар зөвлөлдөөрэй



Уугуул ба нутгийн иргэдийн оюуны болон соёлын өмчийн талаарх тодорхойлолтыг, гаднын хүмүүс дүрс, дуу, бичгээр бүртгэх, дамжуулахдаа ёс зүйн дүрмийг дагаж мөрдөх ёстой. Анхны яриа хэлэлцээнд оролцож буй төлөөллөөс эхлээд, илүү өргөн хүрээтэй тохиролцоо шаардагдана. Мөн уугуул ба нутгийн иргэдийн төлөөлөл хувь хүний зураг авахад, ялангуяа хүүхдийн зураг авахад тусгай зөвшөөрөл авах хэрэгтэй. Нутгийн иргэд зураг авхуулахаас татгалзаагүй байсан ч түүнийг бусдад ашиглуулахаас татгалзах эрхтэй. Хэрэв боломжтой бол, өгүүлэмж санаа нийцэж байвал TNC-ийхээс илүүтэйгээр уугуул ба нутгийн иргэдийн өөрсдийн оюуны өмчөөр баталгаажсан эсвэл өөрсдийн хэв маягаар авхуулсан зургийг ашиглахыг санал болгож байна. Ямагт TNC-ийн хуулийн багтай оюуны өмчийн талаар зөвшилцөх хэрэгтэй.

Эх сурвалж: Дэлхийн оюуны өмчийн байгууллагын товч мэдээлэл



Дэлхийн Оюуны Өмчийн Байгууллагаас уламжлалт мэдлэг, оюуны өмчийн асуудалд тустай мэдээлэл бэлтгэв. [Холбоосоор нэвтэрч үзнэ үү.](#)

1С. Веландын жишиг судалгаа Цэвдэгт тулгарсан аюул



2019 оны 7-р сар, Цэвдгийн туршилтын талбайн дэлхийн сүлжээнээс цуглуулсан мэдээллийн сүүлийн үеийн судалгаа нь уур амьсгалын мэргэжилтнүүдийн удаан хугацааны туршид айж байсан зүйлийг баталсан нь субарктикийн мөнх цэвдэг гэсэж, их хэмжээний хуримтлагдсан метан болон CO₂-ыг агаар мандалд ялгаруулж эхэлсэн явдал байв.

[Жишиг судалгааг үзнэ үү!](#)

1Д. Вэнландын жишиг судалгаа Венийн бие даасан засаглал



Ихэнх Вэньчууд Вэнландын нутаг дэвсгэрийн засгийн газрын харьяанд байдаг Вэнландын нийгэмд Албийн хүн амтай мөр зэрэгцэн ажиллаж, амьдарч байгаа ч Вэнь мужийн өөрөө удирдах ёс тодорхой хэмжээнд хэвээр байна. Венийн гурван кемпууд нь хэсэгчлэн давхцаж байгаа газруудыг эзэлдэг бөгөөд тус бүр нь хагас гүйцэтгэх кемпын зөвлөлтэй байдаг

[Жишиг судалгааг үзнэ үү!](#)

Суралцах ба урьдчилсан хэлэлцүүлгийн хэсгийн шалгах хуудас

Нэгдүгээр алхам: Хамаарч болох уугуул иргэд, нутгийн иргэдийг тодорхойлох

- Анхан шатны судалгаа, Шинжээчдийн урьдчилсан ярилцлага, Урьдчилсан хээрийн судалгаа
- Дотоод болон гадаад хүчин зүйлийн нөлөөллийг тооцсон газарзүйн дүн шинжилгээ
 - Түр зуурын болон түүхэн дүн шинжилгээ
 - Улирлын хэрэгцээг багтааж тооцсон байгалийн нөөцийн дүн шинжилгээ
 - Төсөл нь ерөнхий стратеги, үндэсний бодлогын санаачилгуудад чиглэсэн бол бусад нөлөөллийг тооцох (FPIC дэх [Хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээг үзнэ үү](#))
 - Байгаль орчны нөлөөллөөс гадна хууль эрх зүй, нийгэм, эрүүл мэнд, амьжиргааны баталгаа, улс төр, эдийн засаг, оюун санаа, соёлын нөлөөллийг харгалзан үзнэ.
- Уугуул ба нутгийн иргэдтэй анхлан холбоо барих үйл явцын үр дүнг давтан шалгана уу
- Өрсөлдөгч уугуул ба нутгийн иргэдийн бүлгүүдийн нэхэмжлэх болон ашиг сонирхол дээр дүн шинжилгээ хийнэ үү
- Засгийн газар болон бусад эрх бүхий байгууллагуудтай маргаантай уугуул ба нутгийн иргэдийн нэхэмжлэл болон ашиг сонирхол дээр нь дүн шинжилгээ хийнэ үү

Хоёрдугаар алхам: Хамтын ажиллагааны төлөвлөгөө боловсруулах

- Уугуул ба нутгийн иргэдтэй ажиллах TNC-ийн багийнхаа хэл, соёлын туршлагыг болон сургалтын хэрэгцээг тодорхойлох
- Шинээр бий болж байгаа эсвэл нэгэнт бий болсон уугуул ба нутгийн иргэдтэй тогтоосон хамтын ажиллагаагаа тодорхойлох
- [Хамтын ажиллагааны төлөвлөгөөнд](#) уугуул ба нутгийн иргэдэд дэмжих эсэл хойшлуулах саналыг танилцуул. Хэрэв цааш үргэлжлүүлэх боломжтой байгаа бол
- Урьдчилсан шинжилгээ хийх
- Баримтжуулалт ([Баримтжуулан хадгалах хэсгийг үзнэ үү](#))

Алхам 2: Анхдагч хамтын ажиллагаа болон хэлэлцүүлгийг эхлүүлэх

- Хамтын ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулах, сайжруулах үйл явцыг үргэлжлүүлэх
- Хамтран суралцах- TNC нь уугуул ба нутгийн иргэдээс суралцах, тэдэнд TNC-г таниулах
- Хэлэлцүүлгийн зорилгыг тасралтгүй хөгжүүлэх
- Өгөгдөл хуваалцах, өгөгдөл дээрх хязгаарлалт, нөхцөл, хэмжүүрүүдийг харгалзан үзэх

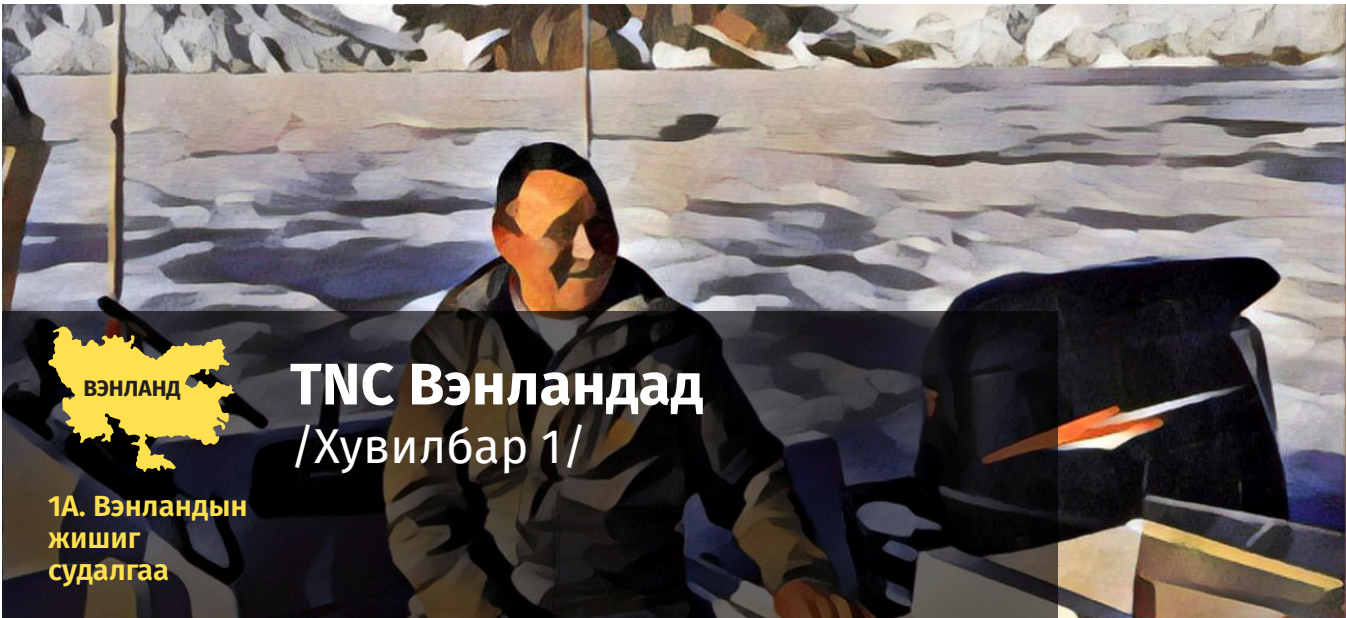
Баримтжуулан хадгалах

Баримт бичгийн нэмэлт агуулга, анхаарах зүйлсийг **Баримтжуулах** хэсгээс үзнэ үү!

- Баримт бичгийн нэмэлт агуулга, анхаарах зүйлсийг Баримтжуулах хэсгээс үзнэ үү
- Нөлөөлөлд өртөж болох уугуул ба нутгийн иргэдийг тодорхойлоход ашигласан судалгааны баримт бичгүүд
 - Анхан шатны судалгааны тэмдэглэл болон эх сурвалжийн жагсаалт
 - Нөлөөлөлд өртөж болох уугуул ба нутгийн иргэдийг тодруулах явцад холбогдсон хүмүүсийн жагсаалт болон харилцан ярианы тэмдэглэлүүд, яриа хаана хэзээ болсон юун тухай ярилцсан тухай мэдээллийг агуулсан байх
 - Хамтын ажиллагааны төлөвлөгөө боловсруулах явцад зөвлөлдсөн хүмүүсийн жагсаалт болон харилцан ярианы тэмдэглэлүүд, яриа хаана, хэзээ болсон юун тухай ярилцсан тухай мэдээллийг агуулсан байх
- Уугуул ба нутгийн иргэдийн төлөөлөлтэй хамтран хэрхэн **Хамтын ажиллагааны төлөвлөгөөг** боловсруулсан, эцсийн нөхцөлийг уугуул ба нутгийн иргэд хэрхэн тунхагласныг тэмдэглэсэн тэмдэглэл бүхий уугуул ба нутгийн иргэдийн төлөөлөл бүх оролцогч талын оролцсон хамтын ажиллагааны төлөвлөгөө:
- Уугуул ба нутгийн иргэдийн хэлэлцэхийг хүсэж байгаа асуудал
 - Хэлэлцүүлэг хэрхэн зохион байгуулагдах вэ? (Хугацаа, газар, хэлбэр)
 - Эдгээр хэлэлцүүлэгт TNC болон уугуул ба нутгийн иргэдийн хэн хэн нь оролцож байгаа эсэх
 - Уугуул ба нутгийн иргэд хэрхэн шийдвэр гаргаж, TNC хэрхэн хүлээн авч байгаа вэ?
- Анхны яриа хэлэлцээний үр дүнд бий болсон зорилго, зорилго, дүгнэлтийн талаарх хэлэлцээрийг тусгасан баримт бичиг

Тэмдэглэлүүд

[1] Уугуул иргэдийн асуудлаарх НҮБ-ын байнгын форум. Уугуул иргэд гэж хэн бэ?
https://www.un.org/esa/socdev/unpfi/documents/5session_factsheet1.pdf



ВЭНЛАНД

TNC Вэнландад /Хувилбар 1/

1А. Вэнландын
жишиг
судалгаа

TNC-ийн хэд хэдэн оффис Вэнланд дахь Албийн хотуудад болон Албийн эх газарт байв.

1980-аад оны сүүл үеэс эхлэн Албийн байгаль хамгааллын цөөнгүй санаачилгыг зохион байгуулж, оролцож байлаа. Бидний Венд хэрэгжүүлсэн цорын ганц төсөл нь нууц хандивлагчийн санхүүжилтээр 1997 онд хэрэгжсэн эрэг орчмын байгаль хамгааллын төсөл байв.

Хандивлагч нь Венебегийн бүлэгт газрыг хариуцаж, жилийн тайланг гаргаж байхаар хуваарилав. Төслийн хэлэлцүүлгийн цар хүрээ тодорхойгүй байв. Энэхүү гэрээнд Вэнь улсын удирдагч гарын үсэг зурсан тухай өнөөдрийг хүртэл ямар ч баримт байхгүй. 2000-аад оны эхээр санхүүжилт дуусахад төслийн хэлэлцүүлгийн тайлан, баримт бичиг бидэнд байхгүй байв.

Удалгүй ойролцоох хот эрчимтэй хөгжиж, одоо Венебегээс илүү олон Албийн газрын тосны ажилчид болон тэдний гэр бүлийнхэн оршин суугчид нэмэгдсэнээс Албийн хотын захын хороолол барихад хүргэв.

Тохиолдол

Зааварчилгаа болон бодлууд

1
Вэнландын TNC баг Вэнд дэх байгаль хамгаалах үйл ажиллагааг нэмэгдүүлэхийг хүсч байгаа бөгөөд хуучин санаачилгыг ашиглахаас эхлээд олон санаа байна. Багийнхан Венебечүүдтэй зөвлөлдөх хэрэгтэй гэдгээ мэдэж байгаа бөгөөд тэдний санал бодлыг сонсохдоо баяртай байна. Өөр юуг анхаарах хэрэгтэй вэ?

TNC баг нь Wenebe-тэй судалгаа хийх болон урьдчилсан хэлэлцүүлгийг эхлүүлж болох бөгөөд Суралцах болон урьдчилсан хэлэлцүүлгийн хэсгийн удирдамжийн дагуу бүх гурван кемптэй хэлэлцүүлэгт зохион байгуулах ёстой. Гэсэн ч Вэнь идэвхтэй оролцохгүй бол TNC нь уугуул ба нутгийн иргэдийн ирээдүй болон өөрийгөө тодорхойлох эрх нь үйл явцын хамгийн гол зүйл нь гэдгийг тодорхой ойлгуулахын тулд онцгойлон анхаарах хэрэгтэй. TNC нь АНУ-д төвтэй томоохон байгаль хамгааллын байгууллага гэдгээ танилцуулах (холбоосоор үзнэ үү), бид та бүхэнд гадны хүмүүс гэдгээ ойлгуулах хэрэгтэй. TNC нь Вэнд үндэстний гүн гүнзгий үндэс суурьгүй эсвэл Вэнь

үндэстний хүмүүстэй нягт холбоогүй тул TNC-ийн нэр хүнд, эрх ямба нь Вэнь үндэстний эрх мэдлийг халж болзошгүй юм. Тухайн нутгийн иргэдэд туслахыг санал болгохын өмнө эдгээр харилцааг ямар нэгэн тодорхой санаачилгагүйгээр аажмаар хөгжүүлэх нь илүү таатай бөгөөд илүү сайн үр дүнд хүргэж болзошгүй юм.

2
Өмнө хэрэгжүүлж байсан газар нутгийг хамгаалах зорилгоор эзэмшиж байсан туршлагын тухайд, яг одоогийнх шиг FPIC-ийг мөрдөөгүй нь тодорхой байна. TNC одоо FPIC-ийг мөрдөх хэрэгтэй юу?

FPIC нь дэлгэрч буй стандарт юм. Тиймээс өмнө нь хэрэгжиж байгаагүй стандартыг дагаж мөрдөөгүй нь буруутай үйлдэл биш юм. Үүний зэрэгцээ, TNC-ийн Өөрийгөө тодорхойлоход хүндэтгэлтэй хандах болон итгэлцлийн талаарх зарчим, хамгаалалтууд нь ирээдүйг харсан болон өнгөрсөн үйл ажиллагааны техникийн хамгаалалтууд хангалттай бус байсан гэж үзэж болно. Хэрвээ TNC-ийн өмнө хэрэгжүүлсэн төсөл нь Вэнчүүдийн өөрийгөө тодорхойлох эрхэд сөрөг нөлөөлөл үзүүлсэн, эсвэл Вэнчүүд хангалттай хэмжээнд зөвшилцөхгүй байна гэж үзсэн тохиолдолд FPIC-ийг хийж болно.

3
Албийн орон нутгийн Албийн итгэл байгаль хамгааллын бүлэг, TNC-тэй холбогдож өмнө хэрэгжүүлж байсан төслийг нь өргөжүүлэх, газрын эзэмшлийн эрхийг авах Итгэлцлийн төсөлд санхүүжилт хүсчээ. FPIC-ийн үнэлгээг Вэнчүүд шаардвал TNC зөвшөөрөх хэрэгтэй юу?

Хуучин төслийг шинэчилж, дахин боловсруулж байгаа энэ тохиолдолд сүүлийн үеийн стандартууд хэрэгжих ёстой учраас FPIC үнэлгээ шаардлагатай.

4
Албийн итгэл сангийн хүсэлтэд энэхүү хамгаалах зорилгоор эзэмшсэн газар нутаг нь засаг захиргааны аль нэгэн хэсэгт харьяалагдаагүй гэж онцолжээ. TNC зүгээс FPIC үнэлгээг хийх хэрэгтэй гэхэд, Итгэлцлийн сангийнхан Вэньчүүд Албичуудтай нэгэн зэрэг Вэнландад ирсэн тул нутаг дэвсгэргүй, уугуул биш гэж хариулсан байна. Түүнчлэн Албийн засгийн газар Вэньчүүд нийтээрээ болон бусад хэлбэрээр газар эзэмших эрхгүй бөгөөд TNC нь үндэсний хууль тогтоомжийг хүндэтгэх ёстой гэж тус улсын засгийн газар тогтоол гаргасныг Итгэлцлийн сан тэмдэглэв. Энэ тохиолдолд TNC ямар хариу үйлдэл үзүүлэх ёстой вэ?

Энэ тохиолдолд TNC зүгээс Вэнчүүдийг уугуул иргэд мөн эсэх талаарх тодорхойлолтыг хийгээгүй. Мөн түүнчлэн TNC нь үндэсний хууль тогтоомжийг зөрчиж болохгүй ч уугуул иргэдийн өөрийгөө тодорхойлох эрхээ эдлэхийг дэмжиж, идэвхжүүлж болно. Вэньчүүд харьцангуй саяхан ирсэн хэдий ч газар нутагтайгаа өвөг дээдсийн үеэсээ гүн гүнзгий харилцаатай бөгөөд тэд Албийн соёлтой нэлээд уялдаатай байсан ч соёл, хэлээ хадгалсаар ирсэн. Хамгийн гол нь Вэньчүүд өөрсдийгөө уугуул гэж үздэг. Тиймээс TNC-д энэхүү гарын авлага дахь зарчим, хамгаалалтыг чанд дагаж мөрдөх, өөрсдийн оролцоог хангах олон шалтгаан бий.

5

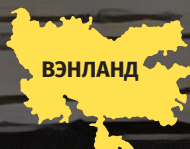
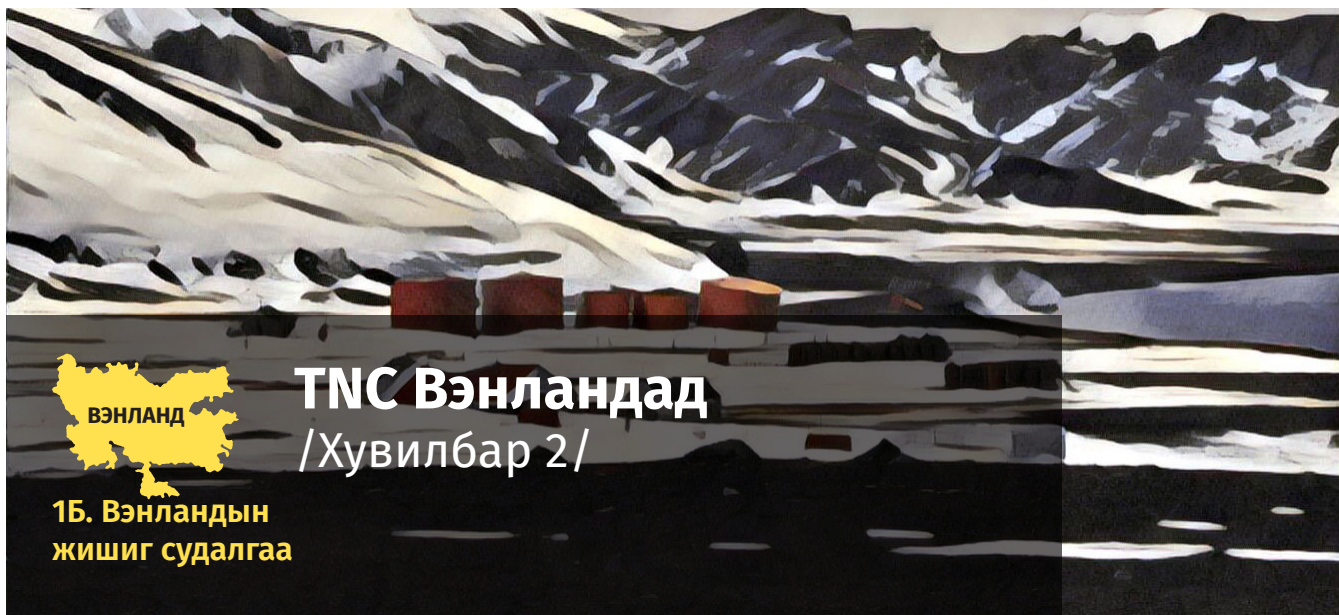
Дээр дурдсантай адил, зөвхөн FPIC-ийн эсрэг маргахын оронд Albion Trust нь TNC эсвэл Вэнь улс шаардлагатай гэж үзсэн аливаа үйл явцыг дуртайяа хүлээн зөвшөөрдөг. Гэсэн хэдий ч Албийн газрын тосны ажилчдын оршин суудаг захын хороолол нь төсөл хэрэгжих бүс нутагтай хамгийн ойрхон байгааг тэмдэглэжээ. Захын хорооллыг Вэнь мужийн яриа хэлэлцээ болон FPIC-д оруулах ёстой юу? Вэнь улстай адил зөвшөөрөл олгох, татгалзах эрхтэй юу?

Нэмэлт баримт байхгүй бол, одоогоор мэдэгдэж байгаагаар Албийн орон сууцны захын хороолол (саяхан, тусгай зориулалтаар баригдсан) нь TNC-ийн ашигладаг ландшафтын гүн гүнзгий стандартад нийцэхгүй байна. Тиймээс тэр хотын захын оршин суугчид Вэньчүүдтэй адил зөвшөөрөл өгөх, татгалзах эрхгүй болно. Гэхдээ оролцооны зарчим нь Вэнь мужтай зөвшилцсөний үндсэн дээр хотын захын оршин суугчид болон бусад сонирхогч талуудыг нутгийн уугуул иргэдийн эрх эзэмшигчийн хувьд аль болох оролцуулах нь зүйтэй гэж үзэж байна.

6

Дээрхтэй адил боловч газрын тосны ажилчдын захын хороололд биш, Албийн шашны үнэт зүйлсийг дээдэлж, тогтвортой хөдөө аж ахуй эрхлэн амьдахаар уугуул нутагтаа эргэн ирсэн Албийн залуу гэр бүлүүдийн төлөөлөл бас байдаг. Тэд Албичууд бурхны хүслээр Вэнландад оршин нутагладаг гэж итгэдэг бөгөөд тэд газар нутгийг хамгаалж, ариун дагшин байдлыг хэвээр байлгахыг хүсдэг. Мөн түүнчлэн хамгаалах зорилгоор газар нутгийг эзэмших нь эрүүл орчин бүрдүүлэх, цэвэр усаар хангагдахад чухал гэж үздэг.

Өмнөх дүн шинжилгээ нь хэвээр байгаа боловч үүнийг үгүйсгэх шаардлагагүй. Албийн нийгэмлэг нь газартай жинхэнэ холбоотой байж, эрхээ газартай нь холбоотой гэж үзэхийн хэрээр түүнийг оролцогч тал болгон оруулах нь нутгийн уугуул иргэдийн эрхийг эдэлдэггүй байсан ч газартай харьцах харьцааг тусгаж чадна.



1Б. Вэнландын жишиг судалгаа

TNC Вэнландад /Хувилбар 2/

Хувилбар 1-аас ялгаатай нь, TNC-ийн нэг том оффис Вэнландын хотын өмнөд хэсэгт, өөр нэг жижиг оффис Вен суурины хойд хэсэгт байв. TNC нь оффисын ойролцоо байдаг Вөнник бүлгийнхэнд олон жилийн туршид байгаль хамгааллын болон хөгжлийн төслүүд хэрэгжүүлэхэд нь санхүүжилт олгох болон хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлсэн. Гэхдээ Вений нөгөө хоёр бүлгийнхэнтэй төдийлөн ажилладаггүй байв.

Тохиолдол

Зааварчилгаа болон бодлууд

1

1-т дурдсантай адил, TNC-ийн баг хуучин хэрэгжүүлж байсан төслийнхөө FPIC үнэлгээг хийхээр шийдсэн. Тухайн бүс нутагт үйл ажиллагаа явуулахдаа Вэнчүүдтэй албан бусаар хэд хэдэн удаа холбоо тогтоосон бөгөөд бүгд дэмжсэн байна. Энэ тохиолдол FPIC үнэлгээ хийх хэрэгтэй юу?

TNC нь хуучин төсөл болгонд FPIC-ийн орхигдлыг нэн даруй гүйцэлдүүлэх шаардлагагүй; гэхдээ төслийг өөрчлөх, өргөжүүлэх, шинэчлэх зэргээс шалтгаалан FPIC хийх хэрэгцээ гарч ирж магадгүй. FPIC нь харилцаа тогтоох сайн хэрэгсэл учраас TNC үүнийг ашиглахаас зайлсхийх шаардлагагүй. Вэннек болон бусад баазууд эсвэл Вэнь мужийн удирдах зөвлөл төслийг цаашид өргөжүүлэх тухай зөвшөөрөл олгох эсэх нь тодорхойгүй байна. Нээлттэй FPIC үнэлгээний үйл явц нь энэ асуултад хариулж, TNC-д Вэнна, Венебе сууринуудтай итгэлцэл, харилцаа тогтооход тусална.

2

Венник сууриныхан TNC-д соёлын хувьд ач холбогдолтой цаа буга маллах хөтөлбөрийг сайжруулахад дэмжлэг үзүүлэхийг хүссэн байна. Өмнө нь Вэндбокс нь Вэнь үндэстний хоолны гол хэсэг байсан боловч Вэнь мужид залуучууд ан хийх нь багассан, зарим бүс нутагт хүн амын хэт өсөлт нь асуудал болоод байна.

Санал болгож буй арга хэмжээ нь сүргийн нүүдэлд нөлөөлөхөөс гадна менежментийн төлөвлөгөө бусад Вэнь суурины орчны сүргүүдэд ч нөлөөлөх магадлал өндөр байна гэсэн үг. Шийдвэр гаргахдаа Вэнь мужийн бүх хүмүүсийг шийдвэр гаргах үйл явцад оролцсон эсэхийг баталгаажуулах зорилгоор нэмэлт лавлагаа, зөвлөгөөн шаардлагатай байна.

3

Дээрхийг дагалдаж, TNC Вэндбокийн талаар өргөн хүрээтэй зөвлөлдөх үйл явцыг эхлүүлэхийг хүсэхэд Веннекийн удирдагчид TNC-ийн ойлгохгүй улс төрийн хүчин зүйлүүд байгаа хэмээн эрс эсэргүүцэж байна. Тэд мөн Вэнь мужийн өөрөө удирдах ёсны үндсэн зарчим бол орон нутгийн газар нутаг, нөөц баялгийн ашиглалтын шийдвэрийг бие даасан бүлгүүд удирддаг бөгөөд энэ эрх мэдэл нүүдлийн сүргийг хамардаг гэж хэлэв.

Энэ хэсэгт Веннекийн удирдах зөвлөл дэх эрх мэдлийн талаарх өөрийн ойлголтыг хүндэтгэн үзэх TNC-ийн уриалгыг Өөрийгөө тодорхойлох эрхийг хүндэтгэн үзэх зарчимд үндэслэн тайлбарлахыг зорьсон. Энэхүү ойлголт нь асуудалтай гэсэн тодорхой нотолгоо байхгүй бол TNC нь Веннекийн өөрийгөө тодорхойлох эрхийг хүндэтгэн үзэх үзлийг ойлгуулах оролдлогоо хойшлуулах ёстой. Үүний зэрэгцээ TNC нь Вэнь улсын бүх ард түмний өмнө өөрийгөө тодорхойлох эрхийг хүндэтгэх үүрэгтэй тул Вэнна, Венебегийн эрх баригчидтай уулзах ёстой. Нэг бүлэг/нөхөрлөл нөгөөгийнхөө эсвэл олон нийт бүхэлдээ өөрийгөө тодорхойлох эрхийг үл хүндэтгэх тохиолдлуудад TNC бэлэн байх ёстой.

4

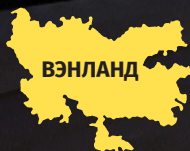
Венникчүүд сүргийн менежментийн хөтөлбөрөө хөгжүүлсээр байна. TNC-ийн зэрлэг амьтдын мэргэжилтнүүд тэдний анхны төлөвлөгөөг харж, бүхэл бүтэн экосистемийн мэдээллийг харгалзан үзээгүй байна хэмээн санаа зовниож байна. TNC-ийн Вэн ажилтнууд хамтран ажиллагсаддаа, энэ бүх зүйл нь Вэньчүүдийн удаан хугацааны туршид эсэргүүцэж байсан Вэнландын ан агнуурын зөвшөөрлийн хязгаарлалтыг тойрч гарах оролдлого байж магадгүй гэж анхааруулсан байна.

TNC нь Вэнчүүдэд хамгийн сайн нь юу болохыг шийддэг байгууллага биш. Үүний оронд TNC ажилчид Вэнчүүдийн өөрийгөө тодорхойлох оролдлогыг хойшлуулах хэрэгтэй. Венникчүүдийн төлөвлөгөө нь TNC-ийн үзэл баримтлал, хүлээлттэй шууд нийцэхгүй байсан ч энэ нь өөрийгөө тодорхойлох эрхийг хүндэтгэн үзэх үзэл баримтлалаас татгалзах шалтгаан биш бөгөөд энэ нь тэдэнтэй ярилцаж, тусламж үзүүлэхэд хэрэгцээтэйг тодорхойлж байж болох юм. Уугуул ба нутгийн иргэдтэй тогтоосон ямар ч харилцаанд TNC-ийн олж хараагүй зүйл байж болно; Веннекчүүдийн төлөвлөгөөнд төслийн төлөвлөгөөнд тусгагдаагүй сүргийн болон экосистемийн талаарх уугуул иргэдийн мэдлэгт тулгуурласан үйл ажиллагаа байж болно. TNC-д Вэн хүн ажиллаж байгаа нь гадаадын байгууллага гэдгийг үгүйсгэх үндэслэл болохгүй. Гэсэн хэдий ч

Тохиолдол

Зааварчилгаа болон бодлууд

TNC-ийн мэдээлэлд суурилсан шийдвэр гаргах, нухацтай зөвлөлдөх, оролцоог хангах үүрэг амлалт, нутгийн иргэдийн бие даан шийдвэр гаргах эрхийг хүндэтгэн үзэж, сүргийн менежментийн төлөвлөгөөний талаар илүү дэлгэрэнгүй хэлэлцэхийг дэмжихэд хүргэж болно.



1С. Вэнландын
жишиг судалгаа

Мөнх цэвдэгт тулгарч буй аюул

2019 оны 7-р сар, Цэвдгийн туршилтын талбайн дэлхийн сүлжээнээс цуглуулсан мэдээллийн сүүлийн үеийн судалгаа нь уур амьсгалын мэргэжилтнүүдийн удаан хугацааны туршид айж байсан зүйлийг баталсан нь субарктикийн мөнх цэвдэг гэсэж, их хэмжээний хуримтлагдсан метан болон CO₂-ыг агаар мандалд ялгаруулж эхэлсэн явдал байв. Богино хугацаанд цэвдэг гэсэх үйл явц нь агаар мандал дахь нүүрстөрөгчийн хийн ялгарлыг 2 дахин нэмэгдүүлэхээс гадна, том хэмжээний хөрсний эвдрэл үүсгэж Субарктикийн бүсийн зам, гүүр, болон барилга зэрэгт аюул учруулна. 2019 оны 8-р сард, TNC томоохон хандивлагчаас цэвдэг хамгаалах, гэсэлтийг саармагжуулах стратеги боловсруулах их хэмжээний санхүүжилт авсан байна.

Хэдхэн сарын дараа, цэвдгийн технологийн FrostLock компани TNC-д хэд хэдэн санаа дэвшүүлэн хандсан байна. Тус компани нь томоохон хэмжээний нутаг дэвсгэрт хийн шингэнийг холих, гидрофракнинг хийх замаар цэвдгийн гэсэлтийг тогтворжуулах зохиогчийн эрх бүхий арга зүйгээ танилцуулсан байна. FrostLock компани нь анхдагч хөрөнгө оруулалтаа босгохдоо өсөн дэвжих боломжтой хэмээн сурталчилж, энэхүү төсөлд оролцож буй эрдэмтэд нь дэлхийн хамгийн шилдэг геологичид бөгөөд энэ төслийн үр дүн нь байгаль орчинд хамгийн бага сөрөг нөлөөтэйгөөс гадна мянга мянган ажлын байрыг бий болгоно гэж хэвлэлүүдэд бичигдсэн байна. FrostLock нь технологио туршихын тулд Вэндийг газар нутгийг ашиглах сонирхолтой байгаа бөгөөд Вэндийн хөгжил буурай хэсгийг хамруулан, Хамгаалалтын менежментийн санхүүжүүлэх замаар байгаль орчинд үзүүлэх хамгийн бага нөлөөллийг үзүүлэхээ амлаж байна. FrostLock-ийн талаас FPIC-ийн үнэлгээг санхүүжүүлэн хийнэ хэмээн илэрхийлсэн бөгөөд TNC-ийн тогтоосон Вэнчүүдийн итгэлцлийг ашиглахын тулд TNC-тай хамтарч ажиллах хүсэлтэй байгаагаа илэрхийлсэн.

Тохиролдол

Зааварчилгаа болон бодлууд

1
FrostLock-той холбогдохдоос өмнө, хандивлагчийн хөрөнгө оруулалтаар цэвдэг хамгаалах төслийг өргөжүүлэх тухай Вэнчүүдтэй бид зөвшилцөхийг хүсэж байна. Вэнчүүд энэ тухай хэлэлцүүлгийг эхлүүлээгүй ч TNC-санаачилгыг эхлүүлж болох уу?

Тийм. TNC- нь өөрийн зарчим болон хамгаалалтыг мөрдөөд, өөрсдийн байгаль хамгааллын хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэх боломжтой. Энэхүү гарын авлагад дурдсан анхаарах зүйлс нь TNC-ийн үйл ажиллагааг дэмжихгүй байна гэж ойлгож болохгүй. TNC-ийн байгаль

хамгаалалд оруулж буй ихэнх хөрөнгө оруулалтын гол хүчин зүйл нь уугуул ба нутгийн иргэдтэй үүсгэсэн харилцаа юм. Хэлэлцүүлгийг эхлүүлснээр аливаа хүчин чармайлт нь Вэнь улсын өөрийгөө тодорхойлох үйл ажиллагаатай нийцэж байх болно. “Анхдагч оролцоо, хамтын ажиллагааны харилцааны зарчим”-ын дагуу TNC бүрэн боловсруулсан төлөвлөгөөгөө Вэнчүүдэд батлуулахгүй, зөвхөн хэлэлцүүлгийг эхлүүлэх нь чухал юм.

2
FrostLock-ийн саналын тухайд, TNC нь Вэнчүүдтэй хамтран ажиллахыг зөвшөөрөхөөс өмнө Хамгаалалтын менежментийн хамрах хүрээ зэрэг хамтын ажиллагааны тодорхой нөхцлүүдийг тохиролцож чадах уу эсвэл хийх ёстой юу?

Төлөвлөгөө гэдэг нь итгэл муутай байгааг харуулж байгаа хэрэг биш. Энэ нь итгэлцлийг бий болгох, хадгалах арга бөгөөд итгэлцлийг хадгалж, Хариуцлагын томоохон зарчмыг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай байдаг. Энэ тохиолдолд сайхан магтаал боловч TNC нь Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөтэй байхыг дэмжих ёстой.

3
TNC Вэнчүүдэд FrostLock-ийн төслийн зорилгын талаар хялбарчлан тайлбарлах хэрэгтэй юу? Вэнчүүдийн удирдагч нартай тохиролцоо хийх хэрэгтэй юу? Хэрэв TNC багийнхан Вэнчүүдийн FrostLock-тэй эрх тэгш хэлэлцээ хийх бодит чадварт санаа зовж байвал яах вэ?

TNC нь болгоомжтой байх хэрэгтэй. Саналыг танилцуулах нь хүртэл дэмжлэг гэж ойлгогдож болно. TNC нь Вэнчүүдийн хэлэлцээр хийх чадварын талаар бидний санаа зовж байгаа бол санаа зовох үндэслэлийг сайтар судалж үзэх ёстой. Энэхүү төсөл Вэнь болон тэдний газар нутагт томоохон нөлөө үзүүлж болзошгүй; Иймээс тэдний өөрийгөө тодорхойлох эрх нь FPIC-ийн үндсэн зарчмын хамт хамгийн дээд түвшинд хүргэх ёстой. TNC нь Вэнчүүдийн бие даан шийдвэр гаргах эрхийг сулруулж чадахгүй бөгөөд тэдний эрхийг хүндэтгэн илүү идэвхтэй холбоог тогтоох шаардлагатай болж болох юм.

4
Анхны яриа хэлэлцээрийн дараа Венийн удирдагч нарт тухайн санаа таалагдахгүй байгаа бөгөөд санааг хэрэгжүүлэхгүй байх тухай хэлжээ. TNC дараагийн хэлэлцээрийг үргэлжлүүлэх хэрэгтэй юу? Хэрэв TNC нь FrostLock-ийн технологи нь уур амьсгалын өмнөх бүх хүчин чармайлтыг үгүй хийж ч болох CO2 болон метаны ялгарлаас хамгаалах цорын ганц найдвар гэдэгт итгэлтэй байвал яах вэ?

Зөвлөлдөх уулзалтын шийдвэр чухал ч гэсэн мэдээлэлтэй шийдвэр гаргах зарчмын дагуу мэдэх, боловсрох боломжийг бий болгож дараагийн хэлэлцүүлгүүдийг санал болгож болно. Гэвч тэднийг хүсээгүй үйл явцад хүчээр тулгаснаар Чөлөөт сонголтын зарчим ч, өөрийгөө тодорхойлох эрх ч хэрэгжихгүй гэдгийг анхаарах хэрэгтэй. Нөхцөл байдал ямар байгаагаас ихэнх нь хамаарна. TNC-ийн ажилтнууд Зарчмууд болон Хамгаалалтуудыг, ялангуяа Уугуул иргэдийн Өөрийгөө тодорхойлох эрхийг хүндэтгэхийн тулд зохион байгуулалтын хамгийн хатуу амлалтаа ч хойш тавихад бэлэн байх ёстой.

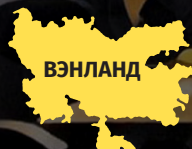
5
Дээрхтэй адил боловч Венийн Уур амьсгалын өөрчлөлтийн эсрэг тэмцэгч хэд хэдэн идэвхтнүүд Вэнь мужийн зөвлөлүүдэд асуудлыг өөрөөр харахыг итгүүлэхийг оролдож байгааг TNC мэдэж байлаа. Энэ дүн шинжилгээг өөрчлөх үү?

Олон нийтийн зөрчилтэй байр суурь нь тухайн асуудлаарх зөрчилтэй санал бүрийг сонсох боломжийг олгодог. Гэхдээ энэ нь уугуул ба нутгийн иргэдийн байгууллага болон тэдний оролцоотой өрнөх ёстой. Хэрвээ Вэнчүүд өөрсдийн байр суурийг тодорхой илэрхийлээгүй бол, TNC-ийн хувьд өөрсдийн саналыг хуваалцах боломж үүсэж байна гэж ойлгож болно. Гэхдээ TNC бусад бүлгийнхний дунд үүссэн сайн итгэлцлийн зарчмаа алдахгүйн тулд болгоомжтой хандах ёстой. (see [Wen Self-Government hypothetical scenario](#)).

6
Дээр дурдсанаас гадна TNC-ээс FrostLock-ийн саналын талаарх анхны яриа хэлэлцээнд оролцож буй Wennes-ийн удирдлага уулзалт зөвлөгөөнд оролцох сонирхлоо хүчтэй бөгөөд тодорхой илэрхийлж эхэлсэн байна. Удалгүй Венебе суурины удирдлагаас TNC-д тэд Вэньчүүдийн нэрийн өмнөөс аливаа зөвлөлдөх үйл явцад үг хэлэх эрх гэдгээ илэрхийлсэн сүржин захидал илгээв. TNC одоо юу хийх вэ?

Венебегийн сууринаас захидал хүлээн авсныхаа дараа, TNC нь төслийн санал, түүний эргэн тойрны асуудалд анхаарал хандуулахаа түр азнаад Вэнчүүдтэй үүсгэсэн харилцаагаа тодорхой болгох хэрэгтэй. Нэгэнт хамтын ажиллагааны төлөвлөгөө гарсан тохиолдолд бид шууд тухайн төслийн санал дээр хамтран ажиллах боломжтой юм.

Энэ мэтчилэн нөхцөл байдал үүсэж болзошгүй тул хамтын оролцооны төлөвлөгөөгөө аль болох эрт гаргахыг гарын авлагад зөвлөдөг. Хэнтэй ярилцахаа сонгож чадахгүй байх нь ихэнхдээ гаднын хүмүүсийн гаргадаг алдаа юм. TNC нь гурван сууринтай нэгэн зэрэг яриа хэлэлцээ эхлүүлэхийн тулд хангалттай судалгаа хийсэн байх ёстой.



Вэнийн дотоод засаглал

1D. Вэнландын жишиг судалгаа

© Canada's National Observer

Ихэнх Вэнчүүд Вэнландын өөрөө удирдах ёс тодорхой хэмжээнд хүчин төгөлдөр байдаг Албийн үндэсний засгийн газрын удирдлагатай Вэнландын нутаг дэвсгэр дээрх Вэнландын нийгэмлэгийн хүрээний Албийн хүн амын дагуу ажиллаж, амьдардаг. Гурван Вэнийн сууринууд нь хэсэгчлэн давхцаж байгаа газруудыг эзэлдэг бөгөөд тус бүр нь хагас гүйцэтгэх суурины зөвлөлтэй байдаг.

Зөвлөлийн гишүүд нь ихэнхдээ эрэгтэйчүүд байх бөгөөд Вэнийн соёлыг хамгаалах, хөгжүүлэх зорилгоор цөөн тооны эмэгтэйчүүд зөвлөлийн гишүүн болдог. Мөн зөвхөн эрэгтэйчүүдээр бүрдсэн шударга байдлын зөвлөлтэй бөгөөд энэ зөвлөл нь суурины зөвлөлүүд шийдвэр гаргахад оролцдог байна. Эдгээр бүх Зөвлөлийн эрх мэдлийг Вэнь үндэстний хүн амын иргэний болон эрүүгийн эрх мэдлийг хэрэгжүүлдэг Албийн шүүх бараг хэзээ ч шалгаж байгаагүй.

Тохиолдол

Зааварчилгаа болон бодлууд

1
“Мөнх цэвдгийн хямрал” хувилбарын 6-р хэсэг дээр өгүүлэгдсэний дагуу TNC одоо Вэнь мужийн гурван зөвлөлтэй Хамтын ажиллагааны төлөвлөгөөг зөвшилцөхөөр ажиллаж байна. Венебе болон Веннекийн зөвлөлүүд шаардлагатай хэмжээний хэлэлцүүлгийн талаар эрс санал зөрөв. Вэнь мужид нөлөөлөх шийдвэрийг зөвхөн зөвшилцлийн үндсэн дээр гаргах боломжтой гэдгийг хоёр талын зөвлөл хүлээн зөвшөөрдөг. Гурван сар өнгөрсөн ч, санал зөрөлдөөн үргэлжилсээр байна. FrostLock нь Венланд төслөө орхих талаар хэлэлцэж байгаа бөгөөд Зөвлөлийн аль нь ч үүнийг хүсэхгүй байна. Зөвлөлүүдийг арга зүйн талаар тохиролцоонд хүрэхэд нь TNC шахах боломжтой юу?

Энгийн боловч чин үнэн бол TNC-ийн УБНИ-ийн байгууллагуудтай хийх ажил нь хэцүү эсвэл урам хугарах үед ч тууштай байх ёстой. Жинхэнэ хамтын ажиллагааны харилцаа, өөрийгөө тодорхойлох хүндэтгэл нь бүх зүйл төлөвлөсний дагуу явагдахаас шалтгаалахгүй. TNC-ийн багууд УБНИ-ийн засаглалын журмаар амьдрах ёстой, бидэнд урам хугарах эсвэл үр дүнгүй байж болох ч бид системийн дүрэм, хүлээлтийн дагуу ажиллах хэрэгтэй. TNC нь өмгөөллийн ажлыг нэмэгдүүлж, Зөвлөлүүдийг хууль ёсны зорилгоор дарамтлахыг оролдож чадах эсэх нь Вэнь мужийн дүрэм, хүлээлтээс шалтгаална-гэхдээ үүнийг Чөлөөт сонголт, албадлагыг үл тэвчих үзэл санаагаар хэрэгжүүлэх ёстой.

2

Санал нийлэхгүй байгаагийн тул төлөвлөгөөний Б хувилбар руу шилжиж TNC-г нь зөвхөн Албийн засгийн газартай FPIC процессыг явуулахыг FrostLock санал болгов. Тэдний үзэж байгаагаар Вэнь улсын зөвлөлүүд “зүгээр л зөвлөх үүрэгтэй” тул ийм боломжтойг тэд тэмдэглэв. TNC энэ саналыг хүлээн авч болох уу?

Болохгүй. Вэнь улсын зөвлөлүүд Албийн хуулийн дагуу ямар эрх мэдлийг хэрэгжүүлж байгаагаас үл хамааран нутгийн болон уугуул иргэдийн бие даасан байдал, өөрөө удирдах ёсны эрх мэдэл нь TNC-ийн хүндэлж, дагаж мөрддөг дэлхийн хэмжээний том амлалт юм. TNC нь уугуул иргэдийн бие даан тодорхойлох эрхийг дэмжих амлалтыг ямар ч тохиолдолд баримтлах ёстой.

3

Вэнь мужийн зөвлөлүүдтэй хамтран ажиллаж байх хооронд Зөвлөлтэй олон жилийн турш зөрчилдөөнтэй Вэнза хэмээх салангид бүлэг TNC-д хандсан байна. Вэнза одоогоор төлөвлөж буй Зөвлөлөөр удирдуулсан хэлэлцээрийн үйл явцад тэдний дуу хоолойг сонсохгүй гэж мэдэгдэв. TNC нь Вэнзагийн үгийг сонсох үүрэгтэй юу? Хэрэв Зөвлөлүүд TNC-д Вэнзад анхаарал хандуулахгүй байхыг тулгавал яах вэ? Хэрэв TNC тэднийг сонсож, Вэнзаг зөвшилцлийн явцад оруулах нь хууль ёсны гэж үзэж байгаа бол TNC нь тэдгээрийг оруулах арга хэмжээ авах үүрэгтэй юу?

TNC нь УБНИ-ийн байгууллагуудын тогтоосон дүрэм журмыг дагаж мөрдөх ёстой бөгөөд УБНИ-ийн байгууллагууд хэрхэн ажиллахыг бид шийдэж чадахгүй. Үүний зэрэгцээ бид зарчмууд болон хамгаалалтын арга хэмжээг сахих ёстой. Нөхцөл байдлаас шалтгаалан эрх тэгш байдал, оролцоо, мэдээлэлтэй шийдвэр гаргах зарчмуудыг тайлбарлаж Зөвлөлүүдийг Вэнзаг оролцуулахыг санал болгох, эсвэл санал бодлыг нь сонсох үйл явцыг харгалзан үзэх үндэслэл болгож болно. Иймэрхүү үйлдлүүд нь Вэнь улсын тогтсон институц, дүрэм журамд тусгасан өөрийгөө тодорхойлох үйлдэлд чиглэсэн байх ёстой.

4

Дээр дурдсантай адил нөхцөл үүссэн, гэхдээ Вэнза бол эрэгтэйчүүд давамгайлсан Зөвлөлийн ялгаварлан гадуурхах үйлдлүүдийн эсрэг олон жил тэмцэж, олон нийтэд хүлээн зөвшөөрөгдөх, нөлөө үзүүлэхийн төлөө тэмцсэн Вэнь мужийн бүлэг эмэгтэйчүүд байв.

Энэ бол төвөгтэй бөгөөд түгээмэл байдаг нөхцөл байдал юм. Эрх тэгш байдал ба оролцооны зарчмууд нь хөндлөнгийн оролцоонд тодорхой хүчин чармайлт гаргахыг шаарддаг. Жендерийн эрх тэгш байдлын асуудал байсаар байгааг харгалзан үзэж, FrostLock-ийн асар том санаачилга Вэнь мужийн өөрийн засаглал, соёл, жендерт нөлөө үзүүлж болзошгүй нь гол асуудал байх ёстой. Хамтарсан шинжилгээг TNC-ийн “байгаль хамгаалалд жендерийн тэгш байдлыг нэгтгэх нь” удирдамжийг ашиглан хийх ёстой. TNC-ийн оролцоо нь хүйсийн тэгш байдлыг хангахад байнга анхаарал хандуулдаг бөгөөд энэ нь ялгаварлан гадуурхах практикийг үргэлжлүүлдэг жендерийн огт мэдрэмжгүй байдлаас эхлээд жендерийн тэнцвэртэй, мэдрэмжтэй, хариу үйлдэл үзүүлэх, хувиргах гэх мэт жендерийн ялгаатай стратегиудыг TNC баримталдаг. TNC нь Вэнь улсын зөвлөлд аргачлалыг зааж өгөх эрхгүй ч ажилтнууд аливаа санаачилга гаргахасаа өмнө хүйсийн тэгш байдлыг хянаж, тэгш байдлын зарчмыг дагаж мөрдөж байгаа эсэхийг тодорхойлох ёстой.

5

Дээрхтэй адил нөхцөл боловч (а) Зөвлөлүүд эмэгтэйчүүдийг мэдээллийн хуралдаанд оролцуулдаг боловч, эцсийн санал хураалтад оролцуулахгүй; (б) Вэнь улсын ихэнх эмэгтэйчүүд Вэнзагийн мөрийн хөтөлбөрийг эсэргүүцдэг гэдгийг TNC мэддэг болсон; ба (в) TNC нь эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн аль алинаас нь Вэнь мужийн эмэгтэйчүүд гэр бүлд суурилсан зан заншил, соёлын давуу эрхээр дамжуулан шийдвэр гаргахад ерөнхийдөө хүчтэй дуу хоолойтой байдаг гэдгийг сонссон.

Энэ хувилбар нь эдгээр нөхцөл байдал ямар нарийн төвөгтэй, хэцүү болохыг харуулах зорилготой юм. Соёлын зан үйл нь тодорхой нийгэмд ойлгодог шиг ялгаварлан гадуурхахын эсрэг хэм хэмжээг нарийн үзүүлдэггүй ч энэ нь ялгаварлан гадуурхах шинжтэй байна гэсэн үг биш. Нөгөөтэйгөөр, “нюанс” гэх мэт үгс, тэр ч байтугай соёлын харьцангуйн үзэл баримтлалыг заримдаа асуудалтай албадлагын загварыг үргэлжлүүлэхэд ашигладаг. Энэ нь соёлд нийцсэн арга барилд тэгш эрх, оролцооны зарчмуудыг хэрэгжүүлэхийн чухлыг улам тодотгож байна.

Маягт:

Оролцоог хангах төлөвлөгөө

Энэхүү загвар нь гарын авлагын [Суралцах ба эрт хэлэлцүүлгийн модулийн 2-р алхамд](#) тайлбарласан Оролцооны төлөвлөгөөг боловсруулах эхлэлийн цэг юм. Оролцоог хангах төлөвлөгөө нь эрт хэлэлцүүлгийн үед “хэн” болон “яаж” гэдэгт чиглэгдэх ёстой, учир нь TNC болон УБНИ хоёр бие биеэ таньж мэдэх хэрэгцээ байгаа тул “юу”-г хэлэлцэх талаар дэлгэрэнгүй авч үзэхгүй бөгөөд Хоёрдугаар модульд байгаа Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөөний үеэр дараа нь хэлэлцэнэ. Энэхүү загварт TNC болон УБНИ-ийн хамтран төлөвлөгөө хийхэд анхаарах зарим асуултууд багтсан болно. Энэхүү Төлөвлөгөөний агуулгын талаарх хэлэлцээрийг соёлын мэдрэмжтэйгээр баримтжуулсан байх ёстой бөгөөд үүнд гарын үсэг эсвэл эхний үсгүүд, цахим шуудан солилцох, уулзалтын үеэр гар өргөх, протокол эсвэл ёслолын арга хэмжээ зэрэг хувилбарууд байна.

Хэрэв интернэт хөтчөөр дамжуулан бөглөсөн бол энэ маягтад оруулсан контент хадгалагдахгүй.

[Илүү ихийг мэдэх](#)

Санаачлага: _____

Хугацаа: _____

Огноо: _____

Сүүлд шинэчлэгдсэн: _____

Зөвшөөрсөн:

Нэр: _____

Нэр: _____

Нэр: _____

Байгууллага эсвэл бүлэг:

Нэр: _____

Нэр: _____

Нэр: _____

1. TNC баг болон УБНИ-ийн чадавх, үүнд хэл, туршлага, хэлэлцүүлгийн үйл явцад шаардлагатай сургалт. Доорх анхаарах асуултууд болон FPIC модулийн 1-р алхмыг үзнэ үү.

a. TNC-ийн ажилтнуудын сургалт, семинаруудад хамрагдсан байдал болон бусад суралцсан туршлага:

b. TNC-д хэрэгтэй бусад чадавхуудын хэрэгцээ

c. УБНИ-д хэрэгтэй чадавхуудын хэрэгцээ

2. TNC болон УБНИ-ийн хэлэлцэх гол асуудлууд. Энэ жагсаалтад талууд бие биетэйгээ танилцах үед хэлэлцэх өндөр түвшний сэдвүүдийг тусгасан байх ёстой; доорх (a)-аас (c)-д жагсаасан цэгүүд нь зөвхөн жишээ юм.

a. УБНИ-ийн хөгжлийн зорилго, байгалийн тэргүүлэх нөөцүүд:

b. TNC-ийн байгаль хамгаалах тэргүүлэх зорилтууд:

c. (a) ба (b) хоорондын уялдаа холбоо, хамтын ажиллагааны боломжууд:

3. Янз бүрийн нийгмийн төлөөллүүдийг хэрхэн нухацтайгаар хамруулахыг дүрсэлсэн хэлэлцүүлэг өрнүүлэх арга хэрэгсэл

а. Цаг хугацаа болон давтамж:

б. Газар, байршил:

с. Хэлбэр:

4. TNC болон УБНИ-ийн гол оролцогчид. Оролцогч бүрийн нэр, гарчиг, хэлэлцэх сэдвүүдийг оруулах; Зарим оролцогчид зарим хэлэлцүүлэгт чухал байж болох ч бусдад нь чухал биш байж болно. УБНИ байгууллагуудын төлөөлөл болон нийгмийн өөр бүлгүүдийг оруулахын тулд энэ жагсаалтыг хянана уу.

a. TNC талаас:

i. Нэр болон албан тушаал	Хэлэлцэх асуудал(ууд)
<hr/>	<hr/>
ii. Нэр болон албан тушаал	Хэлэлцэх асуудал(ууд)
<hr/>	<hr/>
iii. Нэр болон албан тушаал	Хэлэлцэх асуудал(ууд)
<hr/>	<hr/>

b. УБНИ талаас:

i. Нэр, албан тушаал болон байгууллага	Хэлэлцэх асуудал(ууд)
<hr/>	<hr/>
ii. Нэр, албан тушаал болон байгууллага	Хэлэлцэх асуудал(ууд)
<hr/>	<hr/>
iii. Нэр, албан тушаал болон байгууллага	Хэлэлцэх асуудал(ууд)
<hr/>	<hr/>

5.Одоо байгаа УБНИ-ийг оролцуулах үйл явц.

а. Хэрэв УБНИ энэ мэдээллийг хуваалцахыг хүсэж байвал тэдний дагаж мөрдөхийг илүүд үздэг тогтсон оролцооны процессуудыг тайлбарлана уу::

б. Хэрэв УБНИ энэ мэдээллийг хуваалцах хүсэж байвал бусад ТББ-уудтай хийсэн өмнөх зөвлөгөөнүүд болон тэдгээр туршлагын зэрэг ба сөрөг талуудыг тайлбарлана уу::

с. УБНИ-ийн илүүд үздэг оролцооны процессуудыг тайлбарлана уу:

6. УБНИ-ийн шийдвэр гаргалт

а. Анхны оролцооны үеэр УБНИ хэрхэн шийдвэр гаргахыг тодорхойлно уу:

б. Эдгээр шийдвэрийг ТНС-д хэрхэн хүргэхийг тайлбарлана уу:

с. Үргэлжлүүлэхэд хангалттай хамтын ажиллагаа байгаа эсэхийг үнэлнэ үү:

7. Оролцоог хангах төлөвлөгөөний баримтжуулалт

а. УБНИ-тэй хамтран оролцооны төлөвлөгөөг хэрхэн бий болгосон талаарх тэмдэглэл:

б. Төлөвлөгөөний эцсийн нөхцөлийг УБНИ-д хэрхэн мэдэгдсэнийг тайлбарлана уу

8. Оролцоог хангах төлөвлөгөөг дүгнэх, сайжруулах

а. Төлөвлөгөөт хяналт, шинэчлэлт хийх огноо:

б. ТНС болон УБНИ-ийн багуудад гарсан өөрчлөлт, эсвэл зорилго, ажлын төлөвлөгөө, санаачилгын төсөвт гарсан өөрчлөлтийг тусгасан шинэчлэлтүүдийн огноо:

Оролцоог хангах төлөвлөгөөнд харгалзан үзэх асуултууд

- УБНИ-ийн албан болон албан бус шийдвэр гаргах үйл явцын талаар илүү ихийг мэдэхийн тулд УБНИ-тэй хамтран ажиллаж байсан бусад байгууллагуудтай холбоо барьсан уу?
- Таны Таны харилцаж буй төлөөлөгчид олон нийтийг төлөөлөх төлөөлөх эрхтэй, хууль ёсны гэдгийг мэдэх, бататгахаар ямар арга хэмжээ авсан бэ?

Энэ PDF-г үндсэндээ хэвлэх эсвэл интернэт холболтгүй үед ашиглах зорилгоор хийгдсэн. Энэ маягыг Adobe PDF Reader эсвэл Preview (Mac OS) гэх мэт PDF программд татаж аваад нээхээс бусад тохиолдолд дижитал хэлбэрээр бөглөх боломжгүй. Харамсалтай нь Chrome, Safari эсвэл Internet Explorer зэрэг хөтөч ашиглах үед энэ маягтад оруулсан текст хадгалагдахгүй.



Модуль 2.

Чөлөөтэй илэрхийлсэн, Урьдчилсан мэдэгдсэн & Бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн зөвшилцөл

Модуль 2-ын ерөнхий сэдэв:

ЧУМЗ-ийн тухай ерөнхий мэдээлэл болон хэр чухал үйл ажиллагаа болох тухай суралцана

ЧУМЗ-ийн чиглэлээр ажиллаж буй ажилтнуудын ур чадварыг үнэлэх

Зөвлөлдөх уулзалтын төлөвлөгөө гаргах, нөлөөллийн ажлын үнэлгээ болон төсөв тооцох

Хэлэлцээрийн дагуу зөвшөөрөл авч, шинэ үйл ажиллагаагаа нэвтрүүлэх тутамд оролцогч талуудаас зөвшөөрөл авч ажиллах

Вэнландын жишээ судалгаа:

2А. Зөвлөлдөх хороо

2Б. Зөвшилцөх болон зөвшилцөхөөс татгалзах эрх

Оршил

Энэхүү модуль нь TNC-ийн ажилтнууд ЧУМЗ-ийн харилцааг зохицуулахад мөрдлөг болгон ажиллах заавар юм. Энэ модуль нь [суралцах ба эрт хэлэлцүүлгийн модуль 1](#)-т заасанчлан уугуул болон нутгийн иргэдтэй харилцах /холбоо тогтоох, хамтран ажиллах/ эхний үе шатанд ашиглана.

Хэрвээ эхний үе шатанд эрт хэлэлцээр тогтоож чадсан тохиолдолд TNC-гийн дараагийн зөвшилцөх хэлэлцэх асуудлыг энэхүү Модуль 2 журмын дагуу үе шаттайгаар илүү нарийвчилсан хэлэлцээг эхлүүлж, нутгийн иргэдээс зөвшөөрөл авах эсвэл зөвшилцөх харилцааг зохицуулахад оршино.

ЧУМЗ нь олон талт ойлголт юм

Үүний нэг хэсэг нь стандарт, нэг хэсэг нь үйл явц /үйл ажиллагааны шат дамжлага/, бас нэг хэсэг нь түншлэл-харилцаа гэсэн бүрэлдэхүүн хэсгүүдтэй бөгөөд TNC-гийн үйл ажиллагаатай уялдаг болно.



ЧУМЗ заавал мөрдөх үйл ажиллагаа юу?

Удирдамжийг Хавсралт III дахь “Салаа модны загвараар” схемчилсэн гарын авлагаас үзнэ үү:
[ЧУМЗ шийдвэрийн мод](#)

[Суралцах ба эрт хэлэлцүүлгийн модулийн](#), дагуу мэдээлэл цуглуулсны дараа TNC-гийн ажилтнууд ил тод, хүртээмжтэй олон нийтэд түшиглэсэн дараагийн үе шат болох ЧУМЗ / Модуль 2/ үйл явцыг хэрэгжүүлж мөрдлөг болгон ажиллана. Энэхүү модуль нь дараах дараах бүтцээс тогтоно.



- 1. ЧУМЗ-ийн тайланд**—үйл ажиллагааны тодорхойлолт, ажиллах чиг үүрэг, түүний хууль эрх зүйн үндэслэл, төслийн зардал болон төслийн үр дүнд гарах давуу талуудыг багтаасан байна..
- 2. ЧУМЗ-ийн аливаа үйл явцын үед тусгах ёстой гол алхмууд** —TNC-гийн ажилчид тухайн нөхцөл байдалд тулгуурлан, үйл ажиллагааны үе шатуудыг тогтоож, нэмэлт заавар зөвлөгөөг боловсруулж ажиллана.
- 3. Шалгах хуудас нь** — Үйл ажиллагааг эхлэхтэй холбогдуулан хөтөлбөрийг хянах, баталгаажуулах зорилгоор шалгах хуудсыг ашиглах ба энэ нь цаашид архивлагдаж үлдэх баримт бичиг болно. Хавсралт IV нь [ЧУМЗ-ийн Түгээмэл Асуултуудын жагсаалтыг багтаасан](#) болно.

ЧУМЗ нь байнга давтагдах үйл явц бөгөөд энэ нь нэг уулзалтаар шийдэгддэггүй. Энэ нь

тасралтгүй хэрэгждэг зөвлөлдөөн, мэдээлэл солилцох, итгэлцэл, хамтын ажиллагааг цаг хугацааны явцад бий болдог механизм юм. ЧУМЗ-ийн суурь ухагдахуун болох Суралцах ба эрт хэлэлцүүлгийн модуль нь санаачилга гаргах, зөвшөөрөл авах г.м иргэдтэй харилцах харилцааны өмнө нь хийх ёстой үйлдлүүдийг тоймлон харуулдаг.

Байгал хамгааллын загварчлал 2.0-д тусгагдсан эхэн үеийн нөхцөл байдлын шинжилгээнд Уугуул болон нутгийн иргэдтэй ярилцаж тэдний гол тэргүүлэх чиглэл, тулгарч буй сорилтуудыг ойлгох зэрэг алхмуудыг авч үздэг. Энэ үед ажилтнууд ЧУМЗ-ийн удирдамжийг баримталж, УБНИ-д хамтарсан хэлэлцүүлгийн үндэслэл, байгаль хамгаалах шалтгааныг бүрэн ойлгож, тухайн цаг, нутаг дэвсгэрт тохирсон хэлбэр, өөрсдийн илүүд үзэж буй арга зүйг сонгож хэлэлцүүлгийг аль ч үед өөрчлөх, татгалзах бүрэн боломжтой юм. Мөн УБНИ-тэй Ажилтнууд эдгээр алхмуудыг баримтжуулж, тэмдэглэл хөтлөх шаардлагатай **Баримтжуулалтын модульд** өгсөн зөвлөмж, арга хэрэгсэл, удирдамжийг ашиглан эрт хэлэлцэх үеийн бэлтгэл ажлыг хангана.

Заримдаа татан оролцуулах үйл ажиллагаанд ЧУМЗ-ийн үйл явц шаардагдахгүй байж болдог. Жишээлбэл, олон талт хамтын ажиллагааны бүхий хамтарсан байгаль хамгааллын явцад УБНИ TNC-г судалгаа хийх тал дээр тусламж гуйсан үед ЧУМЗ-ийн удирдамжийн дагуу цогц арга хэмжээ авах шаардлагагүй. Мөн УБНИ-тэй хамтран ажиллаж буй уугуул биш байгуулга TNC-тэй хамтран үйл ажиллагаа явуулж, тэр хүү үйл ажиллагаанд TNC нь туслан гүйцэтгэгч талаас оролцвол ЧУМЗ-ийг бүрэн ашиглахгүй байх боломжтой. Гэсэн хэдий ч, тус тохиолдолд TNC өөр бусад хамтрагч талуудын зорилтыг шалгаж өөрсдийн чиглэл, удирдамжид хэрхэн нийцэж байгаа талаар энэхүү модулиудтай жишиж өөрсдөдөө дүн шинжилгээ хийж байгаль хамгаалах нэгдмэл ижил төстэй зорилтууд байгаа эсэхийг шалгаж үзнэ.

ЧУМЗ бол нэг удаа баталгаажуулж мартагддаг зүйл биш бөгөөд энэ нь тасралтгүй хэрэгжих үйл явц гэдэг нь хамгийн чухал. Ажилтнууд аливаа санаачилгын цар хүрээ, бодит мэдээлэл өөрчлөгдөх бүрд үйл явцыг эргэн харж шинээр гарч ирэх үйл ажиллагаа, эсвэл санаачилгын шинэ үе шат эхлэхтэй холбогдуулан энэхүү модульд заасан зөвлөмжийн дагуу мөрдлөг болгон ажиллана. Ажилтнууд хамтын ажиллагааны тэргүүлэх чиглэлийн асуудлуудыг үргэлжлүүлэн судалж, УБНИ-ийн алсын хараа, хэм хэмжээг тусгаж байх ёстой. Аль хэдийн хэрэгжиж байгаа санаачилгуудын хувьд ЧУМЗ-ийн амьдралын мөчлөгийн аль шатнаас эхлэн хэрэгжүүлж болохуйц байгааг тодорхойлох хэрэгтэй бөгөөд энэ нь чиг баримжаа авч, УБНИ-д учирч болох саад бэрхшээлүүдийг тогтоож, нийцэл хэр түвшинд байгаа эсэхэд дүн шинжилгээ хийж цаашид анхаарч ажиллахад тусална. Ингэх нь ЧУМЗ-ын бүрэн бүтэн үйл ажиллагааг гажуудуулж буй мэт боловч TNC-ийн өөрийн ажилдаа хүний эрхэд суурилсан арга барилыг байнга дэмжих амлалтыг бататгаж, хүчирхэгжүүлнэ.

Зарчмууд болон Хамгааллууд

Танилцуулгад эрх тэгш байдлыг хангахад хамаарах бүх [зарчим, хамгааллууд](#) талаар тусгасан ЧУМЗ-ийн үндсэн зургаан зарчмыг танилцуулж байна:

ЧУМЗ-ийн үндсэн зарчмууд болон хамгааллууд

Чөлөөт сонголт ба өөрийгөө тодорхойлох:

TNC нь УБНИ-ийн бие даасан байдлыг хүндэтгэж, хүчирхэгжүүлэх замаар хэлэлцээр, зөвлөгөөнд иргэдийг татан оролцуулах ёстой бөгөөд УБНИ-ийн бие даасан байдлыг хангаж, тэргүүлэх чиглэлүүд болон ирээдүйн алсын харааг дэмжиж ажиллана. Үүний тулд тэдний өнгөрсөн түүх болон өнөөгийн нөхцөл байдлын талаарх ойлголтыг харгалзан үзэж, цаашид харилцан өөр хоорондоо суралцах амлалтыг бэхжүүлж ажиллана.

Өмнөх оролцоо, хамтын ажиллагааны харилцаа:

TNC нь өөрсдийн дэвшүүлж буй санааг боловсруулахаасаа өмнө УБНИ-ийн алсын харааг бүрэн ойлгох шаардлагатай. [Суралцах ба эрт хэлэлцүүлгийн модуль](#) нь анхан шатны яриа хэлэлцээ болон судалгаанд суурилсан оролцооны төлөвлөгөөнд бүх талууд хэн, хэрхэн оролцох талаар тохиролцсон хэлэлцүүлэг явуулахыг зөвлөдөг.

Суралцах ба эрт хэлэлцүүлгийн модуль нь анхан шатны яриа хэлэлцээ болон судалгаанд суурилсан оролцооны төлөвлөгөөнд бүх талууд хэн, хэрхэн оролцох талаар тохиролцсон хэлэлцүүлэг явуулахыг зөвлөдөг TNC-гийн зүгээс УБНИ-тэй харилцан тохиролцолд хүрэхдээ суралцах, шийдвэр гаргах, зөвшөөрөл авах арга замуудыг ашиглах ба УБНИ аль ч үед саналаас татгалзаж болно. Ингэхдээ УБНИ-д “зөвшөөрөх” эсвэл “татгалзах” гэсэн хариултыг тулгахгүй ба тэд хэсэгчилсэн мэдээлэл авч зөвхөн тодорхой хэсэг дээр л тохиролцоонд хүрэх боломжтой. Тиймээс санал нь УБНИ болон TNC хамтран ажиллаж, хамтран боловсруулсан байх хэрэгтэй.

Мэдээлэлтэй шийдвэр гаргах:

УБНИ-ийн өөрсдөд нөлөөлж болзошгүй үйл ажиллагаануудын талаар мэдээллийг хамгийн амар хялбар замаар олж болохоор, ойлгомжтой, хүртээмжтэй байдлаар тэдний хэрэгцээнд тааруулан байдлаар авах эрхтэй.

Эрх тэгш байдал:

ЧУМЗ-ийн мэдээлэл цуглуулах зарчим нь түншлэл хоорондын итгэлцлийг бий болгож, энэхүү удирдамжийн дагуу УБНИ нь боломжууд, нөөцүүд болон эрх мэдлээ ашиглах бүрэн боломжтой байгааг бататгах

Хүртээмжтэй байдал:

Хамтран ажиллах, шийдвэр гаргах, зөвшилцөх асуудал нь ялгаварлан гадуурхлаас сэргийлсэн байх. Нийгмийн олон янз байдлыг төлөөлөх бүлгүүд бие махбодын болон сэтгэл санааны хувьд аюулгүй байдлыг хангасан хэлбэр, үйл ажиллагаануудаар дамжуулан өөрсдийн дуу хоолой, хувь нэмрийг оруулах боломжтой байх.

Зөвшилцлөөс татгалзах эрх:

Уугуул иргэдтэй өөрсдөд нь нөлөөл үзүүлэх ямарваа зөвшилцлөөс аль ч шатанд татгалзаж болно. Өндөр өртөг бүхий гүнзгийн түвшинд ярилцсан хэлэлцэх үйл ажиллагаа болсны дараа байсан ч гэсэн хамаагүй. Санаачилгаас бүрэн татгалзах байдал үүсэхээс сэргийлэхийн тулд зарим эсэргүүцлийг ихэнх тохиолдолд шийдвэрлэж болдог. Ийм учраас зөвшөөрөл хүссэн өргөдөлд “тийм”, “үгүй” гэсэн хариултаас гадна “тийм, гэхдээ болзолтой”, “үгүй, гэхдээ үргэлжлүүлэн ярилцъя” гэсэн хариултаудыг санал болгох ёстой.

ЧУМЗ-ийн тухай ойлголт

ЧУМЗ-ийн тодорхойлолт, тус зөвшилцлийн хууль, эрх зүйн үндэслэл болон ЧУМЗ-д хүрэхийн зардал болон өгөөжийг илүү гүнзгий түвшинд доор өгүүлэх бөгөөд энэхүү гарын авлагын бусад модулиудад байхгүй болно. ЧУМЗ нь УБНИ-ийн оролцооны чухал элемент ба утга төгөлдөр бүхий нарийн алхмуудыг агуулна. Хэрэв та тус зөвшилцлийн талаарх түүх, хувьслын талаар дэлгэрүүлэн судлахыг хүсвэл хавсралт IV дэх [ЧУМЗ-ийн түгээмэл асуултууд](#) хэсгээс дэлгэрүүлэн уншина уу.

ЧУМЗ-ийн тодорхойлолт

Уугуул иргэд нь өөрөө өөрсдийгөө тодорхойлох эрхтэй. Тэдний өвөрмөц байдал, соёл, бие даасан байдал, хөгжлийн тэргүүлэх чиглэл зэрэг нь тэдний өөрийгөө удирдах, газар нутагтаа амьдрах, соёлоо хадгалах чадварт тулгуурладаг бөгөөд колоничлол эсвэл давамгайлсан нийгмийн олонхын дарамт, сөрөг нөлөөллөөс өөрсдийгөө хамгаалдаг. ЧУМЗ нь УБНИ-тэй харилцах болон УБНИ-д нөлөөлөх шийдвэр гаргалтад тэдний өөрсдийгөө тодорхойлох эрхийг баталгаажуулдаг олон улсын хуулийн дагуух стандарт үнэлгээ юм.

ЧУМЗ нь уугуул иргэд өөрсдөд нь нөлөөлж буй санал санаачилгад зөвшөөрөл өгөх эсвэл татгалзах боломжтой гэдгийг баталгаажуулдаг. Гэхдээ ЧУМЗ нь зөвхөн зөвшөөрөл өгөх, татгалзах явдал биш юм. Энэ бол уугуул иргэдийн өөрсдийгөө тодорхойлох эрхийг хамгаалах тасралтгүй үйл явц бөгөөд уугуул өөрсдөө ямар нэгэн шахалтгүйгээр нухацтай үр дүнтэй хэлэлцүүлэг хийж, бие даан шийдвэр гаргах боломжийг олгодог. ^[1]

TNC нь Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын байр суурийг баримталж ЧУМЗ-ийг хэрэгжүүлэх

үүрэг хүлээснээс гадна, байгаль хамгаалах хүний эрхэд суурилсан хандлагыг хэрэгжүүлэх нь (а) манай Ёс зүйн дүрэм болон иргэд болон соёлыг хүндэтгэх бидний үнэт зүйлд нийцдэг; (б) үр дүнтэй, урт хугацаанд тогтвортойгоор байгаль хамгаалахад зайлшгүй шаардлагатай. ЧУМЗ нь итгэлцэл дээр тулгуурласан эрх тэгш харилцааг бий болгож, байгаль болон хүмүүст тогтвортой эерэг үр дүнд хүргэхэд нь нэн чухал.

Зарим эрх баригчид болон түнш байгууллагууд ЧУМЗ-ийн “зөвшилцөл” гэсэн утгыг “зөвлөлдөөн” гэсэн утгаар ойлгодог. Энэ нь зарим талаараа зөвлөлдөх үйл явцад зохих ач холбогдол өгч, Нухацтайгаар зөвлөлдөх үндсэн зарчимд тусгагдсан TNC-ийн байр суурийг онцолж байна. Гэсэн хэдий ч “зөвшилцөл” гэдэг үгийг хасах нь зөвшөөрөл өгөхөөс татгалзах эрхийг нь хүлээн зөвшөөрөх сонирхолгүй байгааг илтгэж магадгүй. Харин TNC нь энэ эрхийг бүрэн хэмжээгээр нь хүлээн зөвшөөрч, хүндэтгэдэг.

Чөлөөтэй илэрхийлсэн, Урьдчилсан мэдэгдсэн & Бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн зөвшилцөл



Чөлөөт

Энэ нь ямар нэгэн дарамт шахалт, айлган сүрдүүлэх, заль мэхгүйгээр бие дааж өөрийн үзэл бодолд үндэслэн өгсөн зөвшөөрлийг хэлнэ. Энэхүү ойлголт нь [зарчмууд болон хамгаалуудын](#) “Чөлөөт сонголт ба өөрийгөө тодорхойлох”-д тусгагдсан бөгөөд TNC нь энэ байдлыг гүн гүнзгийгээр баталгаажуулах амлалттай.

Урьдчилсан

Урьдчилсан гэдэг нь аливаа зөвшөөрөл, үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө биш, харин төсөл боловсруулах хамгийн эхний үе шатанд, гол шийдвэрүүд гарахаас өмнө зөвшөөрөл авах ёстой гэсэн үг юм. Энэ зорилтыг хэрэгжүүлэхэд бодит байдал дээр хэцүү байж болох тул сайтар төлөвлөж, тууштай байх шаардлагатай. Энэхүү тодорхойлолтын дэлгэрэнгүй тайлбарыг: [“Өмнөх оролцоо ба хамтын ажиллагааны харилцаа”](#) хэсэгт дэлгэрэнгүй тайлбарласан болно.

Мэдээлэлтэй

Мэдээлэлтэй байна гэдэг нь тухайн УБНИ төслийн зорилго, хэмжээ, хамрах хүрээ, нийт хугацаа, оролцогч талууд, нөлөөллийн үнэлгээ зэрэг холбогдох бүх мэдээллийг авах боломжийг олгосон байх явдал юм. Нөлөөллийн үнэлгээ нь байгаль орчин, хүний эрх, эдийн засаг, улс төр, нийгмийн янз бүрийн өвөрмөц байдлаас хүмүүсийн хэрэгцээ, соёл гэх мэт ойлголтуудыг харгалзан үзсэн байх ёстой. Мэдээллийг нийгмийн өөр өөр онцлогтой хүмүүсийн хэрэгцээнд нийцүүлэн соёлд нийцсэн хэлбэр, хэлээр өгөх ёстой. Суурь асуудлуудын талаар судлах, мөшгөх, УБНИ дотоодод болон TNC-тэй хоорондын яриа хэлэлцээг өрнүүлэхэд хангалттай цаг зарцуулах ёстой.

Зөвшилцөл

Зөвшөөрөл гэдэг нь УБНИ-ээс гаргасан эрх бүхий, хууль ёсны хамтын шийдвэрийг хэлнэ.

TNC нь уугуул иргэдийн эрхийг бүрэн хүндэтгэж иргэдэд зөвшилцөхөөс татгалзах эрхийг олодог. УБНИ нь санал болгож буй үйл ажиллагаануудад “тийм”, “үгүй”, “тийм, гэхдээ нөхцөлтэй” эсвэл “үгүй, гэхдээ цаашид үргэлжлүүлэн хэлэлцье” гэж санал өгч болно

Эх сурвалж: ЧУМЗ-ийн тухай гүнзгий ойлголт

Хэлэлцүүлэг явуулах үе шат бүрийн талаар илүү дэлгэрэнгүй удирдамжийг НҮБ-ийн ХХААБ-ын гарын авлагын 15, 16-р хуудастай танилцана уу.

[ЧУМЗ: Нутгийн уугуул иргэдийн эрх, нутгийнханд зориулсан сайн туршлага хуваалцах нийгэмлэгүүд /олон нийт/.](#)

ЧУМЗ-ийн Эрх зүйн үндэс

ЧУМЗ-ийн стандартууд нь олон жилийн турш шинэчлэгдэн сайжирсаар ирсэн бөгөөд одоогоор олон улсын хэлэлцээрүүдийн нэг хэсэг болон явж байгаагийн жишээ нь НҮБ-ийн уугуул иргэдийн эрхийг хамгаалах тунхаглал, Биологийн олон янз байдлыг конвенц зэрэг юм.

Мөн засгийн газруудын болон олон улсын байгууллагуудын бодлого, үндэсний шүүхүүдийн практик хууль болон олон улсын хүний эрхийн байр суурь, орон нутгийн болон дэлхийн олон талт платформууд (Ойн менежментийн зөвлөл гэх мэт), хувийн хэвшил дэх сайн дурын стандартууд болон ТНС зэрэг төрийн бус байгууллагуудын амлалт зэрэгт тусгагдсан болно

ТНС-ийн FPIC-ийг баримтлах амлалт үүний үндсэн үүрэг болох уугуул иргэдийн өөрийгөө тодорхойлох эрхийг хамгаалах асуудлыг хүлээн зөвшөөрдөг дээрх баримт бичгүүдээс үүдэлтэй юм. UNDRIP нь төрөөс FPIC-д оролцохыг тусгайлан шаарддаг бөгөөд ТНС нь төрийн бус оролцогчид ч энэ үүрэг хариуцлагыг бас хүлээдэг гэж үздэг

Эх сурвалж: Олон улсын эрх зүй дэх ЧУМЗ

Иш татсан олон улсын эрх зүйн гол баримт бичгүүдийг иж бүрэн тоймлон үзэхийн тулд ЧУМЗ болон түүний хувьслыг тодорхойлоход тусалсан

[Ойн менежментийн зөвлөлийн FSC-ийн Хавсралт 2-ыг үзнэ үү. ЧУМЗ-ийн зөвшөөрөл авах эрхийг хэрэгжүүлэх удирдамж \(FPIC\) \(2012\).](#)

FPIC нь уугуул иргэдийн эрхийг хамгаалах зорилготой хууль эрх зүйн зарчим гэж харагддаг. Гэхдээ FPIC нь гишүүд нь уугуул гэж тодорхойлогддоггүй, уугуул гэж мэдэгддэггүй, эсвэл муж улс уугуул гэж хүлээн зөвшөөрдөггүй, гэхдээ өөрсдийн эзэмшиж байсан газар нутагтайгаа үе дамжсан холбоотой, өвөрмөц онцлогтой соёлыг хадгалдаг орон нутгийн иргэдтэй харилцах харилцаанд мөн хамаарна. ТНС нь энэхүү гарын авлага болон түүний журам, протокол, удирдамжийг нутгийн иргэд болон уугуул иргэдэд хэрэглэх боломжтой болгосноор энэхүү аргачлалыг ашиглаж эхэлсэн.^[2]

ЧУМЗ-ийн зардал ба өгөөж

Ажилтнууд FPIC үйл явцын зардал, үр ашгийг тодорхойлоход бэлэн байх ёстой. FPIC нь зардал, өгөөжөөс үл хамааран сонголтгүйгээр хийгдэх процесс юм. Практикт анх гарсан FPIC-ийн цогц үйл явцын зардал нь хүмүүс болон байгальд илүү эерэг, тогтвортой үр дүнд хүргэдэг бөгөөд энэ нь цаг хугацааны явцад нийт зардлыг бууруулж чадна. Төлөвлөлтийн зорилгоор FPIC-ийн төсөв нь ажилтнууд болон оролцоог хангахад шаардагдах УБНИ-ийн цаг хугацаа, хүртээмжтэй уулзалт зохион байгуулах, мэдээлэл цуглуулах, түгээх, УБНИ-тэй харилцах зардлыг багтаасан байх ёстой. Вэнландын жишээн дээр хоёр өөр хувилбарт зориулсан төсвийг тайлбарласан болно. Энэхүү гарын авлагын дараагийн хувилбарууд нь FPIC-ийн зардал, төсвийн төлөвлөлтийн талаар илүү их зааварчилгааг агуулсан байхаар боловсруулагдаж байна.

Вэнландын жишээ судалгаа: Төсвийн таамаглал



Таамаглалын төсөв

FPIC үйл явц нь цаг хугацаа, нөөц, тууштай байдлыг шаарддаг. Зарим хүмүүс FPIC-ийг хэтэрхий хэцүү, цаг хугацаа их шаарддаг тул байгаль хамгаалах ажлыг процедурын болон улс төрийн маргаанд хутгана гэж бодож магадгүй юм. Бусад хүмүүс энэ үйл явцыг хэтэрхий нээлттэй, тодорхойгүй гэж үзэж болно. Энэ хоёр харах өнцөг байх нь ойлгомжтой.

Гэсэн хэдий ч практик дээр арай өөр түүх юм. FPIC-ийн элементүүд нь хэт гүнзгий, төвөгтэй мэт боловч уян хатан, үр дүнтэй байдаг. Хэрэв FPIC үйл явц нь ноцтой саад бэрхшээлтэй тулгарвал тэдгээр асуудал нь ялгаагүйгээр ямарваа санаачлагын амьдралын мөчлөгийн аль нэг үед гарч ирэх л байсан. FPIC нь үйл явц эхэлсний дараа шийдвэрлэхэд илүү өндөр өртөгтэй болох асуудлуудыг урьдчилан харж, нөхөж баршгүй хохирол учруулах эрсдлээс зайлсхийхэд тусалдаг.

Илүү олон УБНИ FPIC үйл явцыг дэмжиж, хүлээж байна. Энэ үзэгдлийг бүрэн хүлээн зөвшөөрснөөр TNC-гийн түншлэл, итгэлцэл, эрх тэгш байдал, жинхэнэ хамтын ажиллагааны үндэс суурь болж чаддаг. Мөн үүнээс үүдэлтэй хамтрагч талуудын ашиг тус багагүй. FPIC-ийг үл тоомсорлох эрсдэл мөн адил ихээр ажиглагдаж байна. Хамтын хэлэлцээрт оролцохоос зайлсхийх үл тоомсорлох нь эрх эзэмшигч талууд болон сонирхогч талууд дэмжлэг үзүүлэхээс татгалзах, санхүүжилтийг буцаан татах болон нэр хүндийн зэрэг эрсдэлүүд үүсэж болдог.

Санаачилгыг урагшлуулах замд зөвшилцөл цуцлагдах гэх мэт саад тотгорууд гарч болзошгүйг дуулгавартайгаар, дэлхийн хэмжээний ойлголтын хүрээнд хүлээн авах ёстой. Мужийн болон орон нутгийн засаг захиргаа уугуул иргэдтэй дайсагнасан бүс нутагт FPIC-ийг хэрэгжүүлэх нь УБНИ-ийн болон TNC-ийн эсрэг арга хэмжээг улам эрчимжүүлэх боломжтой гэх мэт илүү нарийвчилсан эрсдэлүүдийг авч үзэх ёстой^[3]. Энэхүү модуль нь ажилтнуудад эдгээр эрсдэлийн талаар суралцах, бэлтгэхэд туслахын зэрэгцээ байгаль хамгаалахад хүний эрхэд суурилсан арга барилын богино болон урт хугацааны үр өгөөжийг тодруулах болно.

Нөөц: ЧУМЗ-ийн нэмэлт анхаарах зүйлс



FPIC-ийг хэрэгжүүлэхэд анхаарах нэмэлт бэрхшээлүүдийн жагсаалтыг 178-р хуудаснаас үзнэ үү: Льюис, Жером. “[Чөлөөт, урьдчилсан, мэдээлэлтэй зөвшөөрлийг хэрхэн хэрэгжүүлэх вэ.](#)” Иргэдийн оролцоотой хамтарсан сургалт ба үйл ажиллагаа, 65 (2012): 175-178.

ЧУМЗ-ийн үйл ажиллагаа, үе шатуудын гол алхмууд

ЧУМЗ-ийн үйл явцын гол үе шатууд нь TNC-гийн дэлхий даяар явуулж буй байгаль хамгаалах ажлуудад нийцэж ашиглаж болохуйц хангалттай уян хатан нөхцөлийг бүрдүүлсэн байхын зэрэгцээ тодорхой суурь зарчмуудыг агуулсан зааварчилгаагаар хангах явдал юм. ЧУМЗ-ийн эдгээр алхмууд нь ажилтнууд [Суралцах ба Урьдчилсан Хэлэлцүүлгийн модулийг](#) ашиглан санаачилгын нөлөөлөлд өртөх иргэдийг тодорхойлж, тэдэнтэй ярилцаж эхэлсэн цагаас эхний алхам тавигддаг гэж үздэг. УБНИ-тэй урт хугацааны харилцаатай байгаа, эсвэл аль хэдийн хэрэгжиж буй төслүүдэд ажиллаж буй ажилтнууд хамтын ажиллагааны гол цэгүүдийг бүртгэхийн тулд [Суралцах ба Урьдчилсан Хэлэлцүүлгийн модуль](#) болон [Баримтжуулах модулийг](#) ашиглах ёстой.

Энэ үе шатаас эхлэн ЧУМЗ процесс нь дараах алхмуудыг агуулна:

- [Нэгдүгээр алхам: Дотоод ЧУМЗ чадавхыг бий болгох](#)
- [Хоёрдугаар алхам: Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөө боловсруулах](#)
- [Гуравдугаар алхам: Зөвшөөрөл авах](#)

Удирдамж

Нэгдүгээр алхам: Дотоод ЧУМЗ чадавхыг бий болгох

TNC нь УБНИ-тэй харилцахаасаа өмнө өөрсдийн дотоод чадавхыг бүрдүүлэх ёстой. Ажилтан / боловсон хүчин/ [Суралцах & Эрт Хэлэлцүүлгийн модулийг](#) суралцаж иргэдтэй харилцах арга зүйг эзэмшинэ. Хэрэв шаардлагатай тохиолдолд боловсон хүчний чадавхыг эргэн харж, хүний нөөцийн менежментийг бэхжүүлэх хэрэгтэй.

TNC-ийн багт соёлын мэдрэмжтэй олон нийтийг татан оролцуулж чадах туршлагатай хүмүүсийг оролцуулах бөгөөд энэхүү ур чадварууд байгалиас хүн болгонд заяагддаггүй учир чадавх бэхжүүлэх хэрэгтэй. Дэлгэрэнгүй зааварчилгааг TNC-гийн CONNECT цэс дээрх [Олон талт суралцахуйн хуудаснаас](#) ашиглах, хамрагдалтыг дэмжих эх сурвалжуудаас авч үзнэ үү.

TNC-гийн баг нь УБНИ-ийн хэл, түүх, соёлын талаарх тодорхой мэдлэгтэй боловсон хүчинтэй байх ёстой бөгөөд хэрэв байгууллагын дотоод бүрэлдэхүүнд эдгээр чадвартай ажилчид байхгүй тохиолдолд гаднын түншүүд эсвэл зөвлөхүүдийг татан оролцуулж хамтран ажиллах ёстой. Эдгээр зөвлөхүүдэд УБНИ-д харьяалагддаг хувь хүмүүс, орон нутгийн ТББ-ууд эсвэл УБНИ-д танигдсан, эрдэмтэн судлаачид байж болно.

Эцэст нь, TNC-гийн ажилтнууд даруу байдлыг эрхэмлэж, соёл хоорондын ялгааг суралцаж, харилцахад нээлттэй, тэгш байдлыг эрэлхийлсэн оролцоог эрхэмлэдэг байх нь чухал. Түүнчлэн чин сэтгэлээсээ хамтран ажиллаж, алдааныхаа төлөө хариуцлага хүлээхэд бэлэн байхыг ухамсарлах хэрэгтэй.

Зөвлөмж: Туршлага солилцох сургалт зохион байгуулах



Хэрэв TNC-гийн бизнес нэгж нь өөр бусад УБНИ-тэй хамтран ажиллаж байсан бол тус газар нь өмнөх УБНИ-ийн төлөөлөгчдийг боломжит түншлэл хийх гэж буй өөр бусад төлөөлөгчидтэй нэгтгэн сургалт, мэдээлэл солилцож болно. Энэ үеэр оролцогчид TNC-ийн алсын хараа, арга зүй, урт хугацааны үүрэг амлалтын талаар асуулт асуух нь элбэг байдаг. Эдгээр туршлага солилцох үйл явцууд нь итгэлцлийг бий болгож, чанартай ЧУМЗ-ийн үйл явц нь тодорхой санаачилгыг хэрэгжүүлэхэд түлхэц болохоос гадна УБНИ-ийн өөрийгөө тодорхойлох цаашид байгаль хамгаалахад ямар ажлуудыг өөрсдийн зүгээс хийж болох өргөн хүрээний алсын харааг таниулахад оршдог

Гол асуудал: Шаардлагатай чадамжийн хамрах хүрээ



ЧУМЗ-ийн процесст шаардагдах чадамжуудыг доорх жагсаалтаар харуулав. TNC нь дотооддоо ямар ур чадварууд байгаа, ямар ур чадваруудыг гаднаас оруулж ирэх шаардлагатайг тодорхойлох хэрэгтэй. Баг нь дараах чадваруудыг эзэмшсэн байна.

- Итгэлцэл, хамтын ажиллагаанд тулгуурласан эрх тэгш түншлэлийг хөгжүүлэх
- Эмэгтэйчүүд болон нийгмийн өвөрмөц болон өөр өөр бүлгүүдтэй хийх хэлэлцүүлгүүдийг хөтлөн явуулах
- Нас, хүйс, хүртэх боломжийн олон янз байдлыг гэх мэт үзүүлэлтүүдийг багтаасан газар, ус, байгалийн нөөцийг ашиглах байдлыг ойлгох зорилгоор УБНИ-тэй хамтарч ажиллах.
- TNC-г төлөөлж, байгууллагын нэрийн өмнөөс заавал биелүүлэх үүрэг амлалт хүлээх
- Байгаль орчин, эдийн засаг, нийгэм, хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээ хийх

- УБНИ-д хуваалцахыг зөвшөөрсөн бол тэдэнтэй хамтран техникийн болон шинжлэх ухааны мэдээллийг нэгтгэх
- УБНИ-ийн манлайлагч болон удирдагч нар Засгийн Газрын албан тушаалтнуудтай хамтран ажиллах (Жич: TNC-ийн төлөөлөгчид УБНИ удирдагчид эсвэл албан тушаалтнуудтай дүйцэхүйц эрх мэдэлтэй байх ёстой)
- (а) мужийн болон орон нутгийн хууль тогтоомжийг ойлгох, (б) олон улсын хүний эрхийн хууль, ялангуяа УБНИ-д эрхтэй холбоотой ямар хүлээлттэй байгааг ойлгох. Эдгээр нь газар нутаг, хүрээлэн буй орчны нөхцөл байдал, мэдээллийн хүртээмж, өөрийгөө удирдах чадвар, оюуны өмчтэй холбоотой байж болно
- Хөгжлийн боломжуудтай холбоотой гарч болох эрсдэл болон эдийн засгийн үр өгөөжийн талаар дүн шинжилгээ хийх, мэдээлэл, зөвлөгөө өгөх
- Ил тод, хариуцлагатай байдлыг хангаж бүртгэлийн сан бий болгож, хөтлөх
- Санхүүгийн удирдлага гэх мэт засаглалын үйл ажиллагаанд шаардлагатай дэмжлэг үзүүлэх эсвэл чадавхыг бэхжүүлэх

Голлох асуудал: Орон нутгийн эрх зүйн орчин



Ажилтнууд нь төсөл хэрэгжүүлж буй орны уугуул иргэдийн оролцооны хууль эрх зүйн орчныг ойлгох шаардлагатай байдаг. Тус улсад ЧУМЗ, газар эзэмших, уламжлалт хэрэглээ, нөөцийн ашиглалт болон уугуул иргэдийн бусад эрхийн талаар хууль тогтоомж, дүрэм журам байдаг уу? Холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм журам, стандартуудыг мэдэх нь ажилтнуудад шаардлага хангасан FPIС үйл явцыг гүйцэтгэхэд тусална. Энэхүү модульд тайлбарласан олон улсын шилдэг туршлагад нийцсэн зарим элементүүд нь орон нутгийн болон үндэсний хууль эрх зүйн шаардлагаас давж гарах тохиолдол байдаг.

Эх сурвалж: УБНИ-ийн орон нутгийн хууль эрх зүйн судалгаа



НҮБ-ын ХХААБ-ын гарын авлагын 5-р хавсралт “ЧУМЗ: Уугуул иргэдийн эрх ба орон нутгийн иргэдэд зориулсан сайн туршлага” нь УБНИ-ийн талаарх орон нутгийн хуулийг судлахад тустай ойлголтуудыг багтаасан болно.

Хууль эрх зүйн орчинтой холбогдох мэдээллийн жишээ:

- UNDRIP-ийг тухайн улс дэмжсэн эсэх
- Бусад ЧУМЗ-ийн тогтолцоо эсвэл түүнтэй төстэй үйл явцыг дэмждэг үндэсний хууль тогтоомж
- Хүний эрх, уугуул иргэдийн эрхийг хамгаалах өөр бусад байгууллагуудын тус улс дахь авч хэрэгжүүлж буй ЧУМЗ-ийн үйл явцын талаарх тодорхойлолт, тайлбар.

Хоёрдугаар алхам: Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөө боловсруулах

Загвар: Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөө



Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөөний жишээ загварыг үзнэ үү

Эрт хэлэлцүүлэг уулзалт зохион байгуулах нь [Суралцах ба Урьдчилсан Хэлэлцүүлгийн модульд](#) заасан Оролцоог хангах төлөвлөгөөний дагуу явагдана. TNC нь УБНИ-тэй харилцахдаа зохих хэлбэр, хэлээр, УБНИ-тэй хамгийн ойлгомжтой байдлаар зөвшилцөх зорилготой юм. TNC болон УБНИ нь ЧУМЗ-ийн хэлэлцүүлэгт бэлэн болсон үед одоо байгаа оролцоог хангах төлөвлөгөө нь цаашид хөгжүүлэгдэн хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөө болох хэрэгтэй.

Оролцоог хангах төлөвлөгөө нь голчлон “хэн” болон “яаж” гэсэн асуултыг тавьдаг бол ЧУМЗ-ийн Зөвлөлдөж шийдвэр гаргах төлөвлөгөө нь “юу” гэсэн асуултад илүү анхаардаг. Хэлэлцэх чухал асуудлууд юу вэ? Санал болгож буй үйл ажиллагаанууд юу вэ? TNC болон УБНИ-д ямар нөлөөлөл, зардал, үр өгөөж бий вэ? Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөө нь харьцангуй богино бөгөөд энгийн байж болох бөгөөд формат нь TNC болон УБНИ нар харилцан тохирсон байх ёстой.

Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөөний агуулга, чиглэл нь УБНИ болон тодорхой санаачилгаас хамаарна. Хийсвэр хэлбэрээр санал болгож болох маш олон удирдамж байдаг тул TNC-ийн баг УБНИ-тэй хамтран хүний эрхийн боломжит нөлөөлөл эсвэл санаачилгатай холбоотой санаа зовоосон асуудлуудыг үнэлж, эрэмбэлэх хэрэгтэй. Хэлэлцүүлэг үргэлжилж, шинэ сургамж гарч ирэхийн хэрээр энэхүү хэлэлцүүлэг нь хөгжиж, гүнзгийрэх ёстой.

Энэ төрлийн үйл явцын олон янзын загвар байдаг: нөлөөллийн үнэлгээ, эрсдэлийн шинжилгээ, хэрэгжих боломжийн судалгаа, ашиг хүртэгч нарт хийх үнэлгээ гэх мэт нь мэргэжилтнүүд болон салбарын ажилчдын тодорхойлсон зарим арга барил юм.

Хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээ



Хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээ (ХЭНҮ) нь санаачилгын болзошгүй нөлөөлөл болон асуудлуудад системтэйгээр дүн шинжилгээ хийх механизм. ХЭНҮ хийхэд ашиглах зарим нөөцүүдийг доор өгүүлэв. Олон янзын загвар, арга барил байдаг бөгөөд тухайн санаачилгын хэрэгцээнд тохирсон байдлаар ашиглаж болно. Жишээлбэл, [ашиг хүртэгчдийн үнэлгээ](#) нь тухайн иргэдийн одоогийн нөхцөл байдал, хүлээлтийг ойлгоход чиглэгддэг.

Хүний эрхийн зөвлөх байгуулга болох NomoGaia нь үндсэн үйл явцаа эрсдэлийн үнэлгээ гэж тодорхойлдог бөгөөд энэ нь бүтэн хэмжээний нөлөөллийн үнэлгээнээс төвөг багатай. Эрсдэлийн үнэлгээнд дараах дүн шинжилгээг хийдэг:

1. Нөлөөлөлд өртсөн эрх болон эрхүүд
2. Холбогдох эрх бүхий бүх талууд
3. Болзошгүй нөлөөллийн ноцтой байдал
4. Болзошгүй нөлөөлөл буюу эрх зөрчигдөх магадлал
5. Эрсдэлийг үүсгэж буй суурь шалтгаанууд
6. Санаачилга, үйл ажиллагаатай холбогдох шинж чанар, цар хүрээ.

[Бизнес ба хүний эрхийн талаарх НҮБ-ын үндсэн зарчмуудад](#) тусгагдсан “Хүний эрхийн магадлан шалгалт (HRDD)” нь өргөн хэрэглэгдэх бас нэгэн арга юм. HRDD нь хүний эрхийн сөрөг нөлөөллийг [компаниуд] хэрхэн шийдвэрлэхийг тодорхойлох, урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, тооцож байгааг тодорхойлох зорилготой. Дөрвөн бүрэлдэхүүн хэсгээс тогтдог:

1. Хүний эрхийн бодит болон болзошгүй нөлөөллийг үнэлэх
2. Үнэлгээний үр дүнг нэгтгэх, нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх
3. Үр дүн, хариу үйлдлүүдийг хянах
4. Нөлөөллийг хэрхэн шийдвэрлэгдсэн талаар бүх оролцогч талууд болон эрх бүхий талуудад мэдээлэх

Аль ч тохиолдолд нэг арга зүй нь бүгдэд тохирох боломжгүй. Тодорхой нөхцөл байдлаас шалтгаалан TNC баг өөрийгөө тодорхойлох, хамтран ажиллах харилцаа, сайн итгэлийн зарчмуудын дагуу аль нэг аргачлалыг сонгож ажиллах ёстой. TNC-гийн баг тасралтгүй судалгаа хийж, мэргэжилтнүүдтэй зөвлөлдөж, дараа нь УБНИ-ийн үзэл бодлыг бүрэн тусгах/тодорхойлох/ хүртэл хөдөлшгүй дүгнэлт хийхгүйгээр УБНИ-тэй харилцан яриа, хамтын ажиллагааны явцад олж мэдсэн зүйлээ хуваалцаар байх ёстой.

Нөлөөллийн үнэлгээ болон анхаарах тэргүүний асуудлууд нь **Зөрчилдөөн шийдвэрлэх төлөвлөгөөг** боловсруулахаас эхлээд хэрэгжүүлэлтэд анхаарах асуудлуудыг сонгох (**Хэрэгжүүлэлтийн модулийг харах**) мөн хяналт, үнэлгээ хийхэд ашиглах шалгуур үзүүлэлтүүдийг боловсруулах (**Хяналт, үнэлгээ, дасан зохицох модулийг харах**) зэрэг санаачилгын амьдралын мөчлөгийн бүх шатанд ашиглагдана.

Хүний эрхэд нөлөөлөх байдлыг үнэлэх, дүгнэх үйл явцад ашиглагдах сайн туршлага Эрэмбэлэх (шаардлагатай бол ангиллаар)

Хэлэлцүүлэг нь нарийвчилсан байх ёстой хэдий ч хэт нуршуу, олон янзын мэдээлэл олгох нь оролцогч нар өөрсдийн анхаарлыг сулруулж, үл тоох төлөв гаргаж болзошгүй байдаг. Иймд хэрэв олон тооны хэлэлцэх асуудал байгаа бол арга барилаа товч, тодорхой байлгаж асуудлуудаа ангилж, эрэмбэлэн, чухлуудыг тэргүүнд тавих хэрэгтэй.

УБНИ-ийг сонсох

Тэргүүлэх чиглэл нь хоёр эх үүсвэрээс гарах ёстой:

1. УБНИ юунд хамгийн их санаа зовдог вэ? Хэрэв УБНИ-ийн үнэт зүйлд нөлөөлж байвал тухайн болзошгүй нөлөөлөл нь гол тэргүүлэх чиглэл болж магадгүй юм.
2. Нийгэм, соёл, байгаль орчин, эдийн засаг, хууль эрх зүйн орчны хувьд санаачилгын хамгийн чухал нөлөө юу вэ?

Үнэлгээ нь хувьсан өөрчлөгдөхийг төлөвлөх

Шинэ мэдээллээр хангагдаж, иргэд санаачилгын үр нөлөөний талаар илүү мэдээлэлтэй болохын хэрээр УБНИ-ийн хувьд юу нь илүү чухал болохыг харах өнцөг гэх мэт үнэлгээний бүх хэсгүүдэд шинэчлэл хийж, өөрчлөгдөх боломжийг үлдээж байгаагаа нягтлаарай.

Өөр өөр үзэл бодол болон үр дагаврыг харгалзан үзэх нь

Анхаарал татаж буй аливаа хэсэг нь хамгийн тодорхой нөлөө үзүүлэх магадлалтай байдаг. Арга зүйн үнэлгээ нь нөлөөллийг задалж, богино болон урт хугацааны үр дагавар, өөр өөр хэтийн төлөв, харилцан ашигтай байдал, ашиг сонирхлыг харгалзан үздэг. TNC-ийн багууд UNDRIP-д тусгагдсан өөрийгөө тодорхойлох эрх, нутаг дэвсгэрт байх эрх, албадан нүүлгэхээс хамгаалах эрх, соёл иргэншлийн эрх, албадан уусгахаас хамгаалах, өөрийгөө удирдах эрх, санхүүгийн болон мэргэжлийн туслалцаа авах зэрэг эрхүүдийн хүрээнд санаачилга болон түүний үр дагаврыг өргөн хүрээнд авч үзэх хэрэгтэй

Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөөнд нөлөөллийн үнэлгээнээс гадна дараах зүйлийг тусгана:

- Цагийн хуваарь –Хэзээ, хаана зөвлөгөө өгөх тухай хураангуй мэдээлэл
- Төсөв боловсруулах – зөвлөлдөх явцад талууд тус бүрээс гарах зардал болон оролцоог үнэлж УБНИ-ийн оролцоо хэрхэн урамшуулагдах талаарх тооцоо.

- Хүрэх үр дүн – Энэ нь хэлэлцүүлэг оролцогч талуудад тохиромжтой хурдаар явж байна уу?
- ТНС болон УБНИ-д хэлэлцүүлгийн явцад идэвхтэй оролцсон хэвээрээ байна уу гэдгийг баталгаажуулдаг.
- Баримтжуулалт – **Баримтжуулалтын модуль** нь баримт бичгийг нарийн, тууштай, тухайн соёлд нийцсэн баримтжуулалтыг хангахад туслах зөвлөмж, хэрэгслээр хангадаг. Анхаарах асуултууд:
 - Хэн, юуг баримтжуулах вэ?
 - Уулзалт, утасны дуудлага болон бусад үйл явцыг хэрхэн бүртгэж, тодорхойлох вэ?
 - Хурлын тэмдэглэлийг хаана хадгалж, хэрхэн яаж бусадтай хуваалцах вэ?
 - ЧУМЗ-ийн баримтжуулах төлөвлөгөө нь санаачилгын ТНС-гийн бүртгэл хөтлөлтийн шаардлагад нийцэж байгаа юу?
 - Баримт бичиг нь ажилтнуудад (санаачилгын амьдралын мөчлөгийн үед ажилтнууд солигдох магадлалтай) болон УБНИ-тэй хуваалцахад хялбар, хадгалах боломжтой форматаар хөтлөгдсөн үү?-

Эх сурвалж: ЧУМЗ-ийн нэмэлт удирдамж



Ойг хамгаалах зөвлөлийн ЧУМЗ хэрэгжилтийн удирдамжийг 43-р хуудсанд талууд хэрхэн харилцах, зөвлөлдөх талаар нарийвчлан тусгасан Зөвлөлдөх уулзалтын төлөвлөгөөг боловсруулахад анхаарах зүйлсийн жагсаалтыг багтаасан болно.

Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа анхаарах асуудлуудыг **Conservation International's FPIC удирдамжийн** 21-р хуудаснаас үзнэ үү.

Харилцан тохиролцсон FPIC хүрээнд ашиглаж болох элементүүдийг агуулсан өөр нэг сайн жагсаалтыг **Ойг хамгаалах зөвлөлийн ЧУМЗ хэрэгжилтийн удирдамжийн** 1.3-р хэсгийн 38-р хуудаснаас харна уу.

“Тогтвортой биоматериалуудын дугуй ширээний уулзалт” болон “Хүртээмжтэй эх үүсвэр” нар нь ЧУМЗ-ийг хүлээн зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байлгах агуулгыг **ЧУМЗ-ийг хэрэгжүүлэх сайн дурын стандартууд** Төслийн тайланд (2018.07) тайлбарласан

Нөөц: Хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээний нэмэлт материалууд



НҮБ-ын Хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээ ба менежментийн дэлхийн цогц гарын авлага нь ХЭНҮ-г практикт ашиглах үндсэн эх сурвалж юм. Хүний эрхийн суурь ойлголтуудыг агуулсан хураангуй хүснэгт ХЭНҮМ гарын авлагын 62-р хуудсанд байгаа.

Хүний эрхийн эрсдэлийн үнэлгээ: Практикт зориулсан гарын авлага ба бизнес эрхлэгч нарт зориулсан Хүний эрхийн эрсдэлийн үнэлгээний гарын авлага

Нийгмийн хариуцлагын төлөөх бизнес: **Хүний эрхэд нөлөөлөх байдлын үнэлгээг үр дүнтэй хийх.**

Олон нийтэд түшиглэсэн хүний эрхэд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний Оксфамын “Зөв болгох” гарын авлага нь мэдээлэл, жишиг судалгаа, болон дата цуглуулах тухайлсан цэсийг агуулсан.

Хэлэлцүүлгийн явцад нөлөөллийн үнэлгээ хийхдээ УБНИ-тэй ажиллахад хэрэгтэй удирдамжийг Биологийн олон янз байдлын тухай конвенцын **Акве: Кон сайн дурын удирдамжаас** үзнэ үү. Удирдамжийн IV хэсэгт соёл, байгаль орчин, нийгэмд үзүүлэх нөлөөллийн үнэлгээг нэг процесст хэрхэн нэгтгэх тухай мэдээлэл, бүрэлдэхүүн хэсэг тус бүрээр авч үзэх асуудал, асуултууд багтсан болно.

Гол асуудал: Зөвшилцөл үйл явц болох нь

УБНИ нь ТНС-тэй хамтран ажиллахад яарч, бэлэн байсан тохиолдолд ч ЧУМЗ-ийн процессыг богиносгож эсвэл яаравчлах боломжгүй юм. Мэдээлэлтэй шийдвэр гаргах зарчмыг хэрэгжүүлэхэд нэг удаагийн уулзалт хангалтгүй байх магадлалтай. ТНС болон УБНИ-д эрх бүхий УБНИ-ийн байгууллагуудаас албан ёсоор батлагдсан (бичгээр байвал зүгээр), тодорхой, ойлгомжтой зөвшөөрлүүд дээр хамтран ажиллах хэрэгтэй. Эдгээр зөвшөөрлүүд нь эхний уулзалтуудад яригдаагүй бөгөөд шийдвэрлэх шаардлагатай асуудлуудыг илрүүлж болдог.

Тиймээс ТНС нь иргэдтэй харилцан тохиролцохын тулд хууль ёсны, тууштай байдлаар, нухацтай хандах ёстой. ЧУМЗ-ийн үйл явц нь давтагддаг бөгөөд хурд болон өөрчлөлтүүд нь оролцож буй хүмүүс болон санал-санаачилга бүрийн нөхцөл байдлаас хамаарна. Хэдэн хурал хийх, хэр олон удаа хуралдах тухай дэлхий даяар хүлээн зөвшөөрсөн нийтлэг дүрэм байдаггүй. Жишээлбэл, долоо хоног эсвэл сар бүр болдог тариаланчидтай хийх уулзалтыг ургац хураалтын оргил үед хойшлуулах шаардлагатай байж магадгүй. Ган гачиг эсвэл үерт нэрвэгдэн өвс хайхаар оторлох шаардлагатай бэлчээрийн мал аж ахуйчтай уулзахад ч мөн адил хойшлогдож болдог. Хэрэв ийм зүйл тохиолдвол ТНС хурал хийхийг албадах ёсгүй. Үүний оронд УБНИ-ийн хэрэгцээг харгалзаж нөхцөл байдлыг хянаж ажиллах шаардлагатай.

Дараагийн уулзалтуудын нэг зорилго бол ЧУМЗ-ийн “Мэдээлэлтэй” элементийг хангасан ойлголтод хүрэх явдал юм. Байгаль Хамгаалах санаачилга нь төвөгтэй байж болох тул замдаа хааяа зөрчилдөөн эсвэл холбогдох асуудлуудыг тойрч гарах тохиолдол гардаг. Санаачилгыг ТНС хэрхэн харж байгаа нь УБНИ бас адил өнцгөөр харж байна уу гэдэг дээр иргэдэд боловсрол олгож, чиглүүлэх үйл явц гэдгийг ажилчид санаж байх хэрэгтэй. Ихэнх тохиолдолд нарийвчилсан эсвэл бүр хэцүү, төвөгтэй FPIC үйл явц нь багийг илүү хүчтэй, илүү хүртээмжтэй хэрэгжилт рүү хүргэдэг.

Зөвлөгөө: Давтамжтай ЧУМЗ-ийн үйл явцад бэлэн байх нь

Зөвшилцөл нь санаачилгыг танилцуулах, УБНИ-ээс санал хүсэлт авах, санал хүсэлт дээр үндэслэн уялдаа холбоо хамтын ажиллагааг төлөвлөж тохируулах, урагшлах ахиц гарахуйц хамтын тохиролцоог эрэлхийлэх үйл явцыг шаарддаг. ТНС болон УБНИ хоорондын хэлэлцээрүүд нь ихэвчлэн хамгаалах нөөц, тэдгээрийг хэрхэн хамгаалах, нөөцөд учирсан хохирлыг барагдуулах, үр өгөөжийг хуваах тухай хэлэлцээрүүдэд төвлөрдөг.^[4] Хэрэв санаачилга нь чадавхыг бэхжүүлэхтэй холбоотой үйл ажиллагааг хамрах тохиолдолд хэлэлцүүлэг нь түүний хамрах хүрээ, зорилго, ямар хүмүүст санал болгож буй, УБНИ-ийн гишүүдийн үүргийн талаарх чиглэлүүдийг тусгаж болно.

Эх сурвалж: Хэлэлцэх сэдвүүд

ЧУМЗ-ийн үйл явцын үеэр зонхилон хэлэлцдэг сэдвүүдийн нарийвчилсан жагсаалт болон хэлэлцээний үеэр зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх талаар [FSC гарын авлагын Урьдчилан мэдээлэл авах, чөлөөтэй хэлэлцэх, бие даан шийдвэр гаргах эрхийг хэрэгжүүлэх удирдамжийн](#) 56, 57-р хуудаснаас үзнэ үү. Зөрчилдөөнтэй холбоотой асуудлуудыг мөн энэхүү гарын авлагын [Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх модулиас](#) авч үзнэ үү.

Гол асуудал: Оролцоог хангах

УБНИ-ийн оролцоог хангах нь анхаарах ёстой гол асуудал гэж удаа дараа тэмдэглэсэн. Энэ үе шатанд TNC өмнөх сургамжуудаа нэгтгэн УБНИ-тэй хамтран жендерийн шинжилгээг хийж, Жендерийн асуудлыг нэгтгэх ойлголтыг хөгжүүлэн, Жендерийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө гэх мэт дэмжих үйл ажиллагаануудыг тодорхойлно.

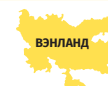
CARE - Жендерийн интеграцийн гарын авлагын дагуу жендерийн тэгш байдлыг хангах алхмуудын дэлгэрэнгүй тайлбарыг TNC-ын Байгал Хамгаалалтад жендерийн тэгш байдлыг хангах удирдамжаас үзнэ үү.

Жендерээс гадна TNC нь бусад хүртээмжтэй байдлыг асуудлуудад дүн шинжилгээ хийх ёстой. ЧУМЗ-ийн үйл явцыг бүх нийгмийн бүлгийн онцлогт тохирсон ойлголт өгөх, дасан зохицох байдал, эерэг байдлаар гүйцэтгэх шаардлагатай. Нийгмийн онцлог шинж чанарууд бүхий бүлгүүдийн жагсаалтыг [Хавсралт II – Түлхүүр нэр томьёоны тайлбараас](#) үзнэ үү.

Гол асуудал: Олон нийтийн чадавх

Хүртээмжтэй болон хамтын ажиллагааны хүрээг боловсруулах явцад [Нэгдүгээр алхам дээр](#) TNC өөрсдийн чадавхыг үнэлсэн шиг, хоёр тал хоёулаа өөрсдийн чадавхыг үнэлэг хэрэгтэй. Үүний тулд УБНИ өөрсдөө ЧУМЗ-ийн хэр ойлголттой байгааг эхлээд тодорхойлдог. Дараагийн үнэлэх чадавхууд: тэдний тууштай байдал; тэдний цагийг урамшуулах; мэдээллийг үр дүнтэй илгээх, хүлээн авах, хадгалах чадвар / мэдлэг/; болон уулзалтад оролцох, зохион байгуулах чадвар. **Үнэлгээгээр УБНИ санаачилгын зардал, өгөөжийг ойлгох, тэдний сонголтын хууль, эрх зүйн үр нөлөө зэрэг санаачилгатай холбоотой асуудлуудыг ойлгоход нь гуравдагч талын дэмжлэг хэрэгтэй болох нь тогтоогдвол TNC үүнд зориулж төсөвлөх асуудлыг харгалзан үзэх ёстой.**

Мэдээллийг ямар байдлаар хуваалцахаа шийдэхдээ багууд УБНИ-ийн онцлог талыг ойлгож хэл(үүд), бичиг үсгийн түвшин, УБНИ-ийн зүгээс мэдээллийг хэрхэн хүлээн авахыг илүүд үздэг талаар (амаар, гэрэл зураг эсвэл видеоогоор, бичгээр, диаграмм эсвэл зургаар эсвэл өөр аргаар авах) ойлгох хэрэгтэй^[5]. Мэдээллийг ялгаатай бүлгүүдэд янз бүрийн аргаар хуваалцах шаардлагатай тохиолдол гардаг. Дэлгэрэнгүй мэдээллийг энэхүү гарын авлагын [баримтжуулах модулийг](#) үзнэ үү.

**2А. Вэнландын жишиг судалгаа
Зөвлөлдөх эвсэл**

FrostLock нь иргэний нийгмийн байгууллагууд, Албийн үндэсний, Вэнландын нутаг дэвсгэрийн засгийн газрын агентлагууд болон Вэнь улсын зөвлөлүүдийг цуглуулж, Вэнландын мөнх цэвдэгт өөрсдийн технологийг нэвтрүүлэх боломжийн талаар хэд хэдэн зөвлөлдөх уулзалт хийлээ

[Кейс судалгааг үзэх](#)

**Гуравдугаар
алхам:
Эцсийн
танилцуулга
болон
Зөвшөөрөл
авах**

Санал болгож буй хамтын ажиллагааны талаар талууд нэгдмэл ойлголтод хүрвэл TNC эцсийн илтгэл эсвэл хураангуйг бэлтгэх эсвэл УБНИ-тэй хамтран дүйцэхүйц үйл ажиллагааг гүйцэтгэнэ. Хураангуй нь эцсийн үр дүн, хүрсэн тохиролцоо, гол хүлээлтүүд болон үндсэн төсөөллүүдийг агуулсан байна. Хэлэлцүүлгийн үеэр өргөн хүрээнд бодох, таамаг бүхий байдлаар, эсвэл нөхцөлт байдлаар ярих бөгөөд энэ нь уг санаачилгыг урагш хөдөлгөхөд ямар асуудлуудыг багтааж байгаа, ямар асуудлуудыг гадуур үлдээж байгаа талаар тодорхойгүй байдал үүсгэхэд хүргэж болзошгүй. Эцсийн танилцуулга нь УБНИ-ийн зөвшилцлийн шийдвэрт

үндэслэж болохуйц тодорхой хэлбэрээр TNC-ийн зорилт, баталгааг илэрхийлнэ. Хураангуй эсвэл эцсийн танилцуулга нь мөн [Баримтжуулах модульд](#) дурдсанаар баримтжуулах зорилгоор ашиглахад хэрэгтэй байж болно.

Эцсийн илтгэл эсвэл хураангуй нь олон хэлбэртэй байж болно. Танилцуулга нь УБНИ-ийн хэрэгцээ, сонголтод тохирсон байх ёстой бөгөөд УБНИ-ийн сонгосон хэл, хэлбэрээр танилцуулагдах ёстой. Энэ нь аман байдлаар, ёслолын арга хэмжээ эсвэл УБНИ-ийн сонгосон уламжлалт протокол эсвэл практикийн нэг хэсгээр гэх мэт янз бүр байж болно. Аль ч тохиолдолд TNC нь эцсийн танилцуулгын бичмэл хувилбарыг өөрийн баримт бичгийн төлөвлөгөөний нэг хэсэг болгон хадгалах ёстой. Эцсийн илтгэлийг УБНИ-ийн болон тэдний засаг захиргааны онцлогт тохируулан, тэдний хүлээлттэй бүрэн нийцүүлэн баримтжуулна.

Гол асуудал: Зөвшилцлийг хадгалах, соёрхох



УБНИ-ийн санаачилгат нэгдэж хамтран ажиллахыг зөвшөөрсөн тохиолдолд энэхүү зөвшөөрлийг “Зөвшөөрлийн гэрээнд” тусгах ёстой. Энэхүү гэрээний загварыг бүх талууд тохиролцож зөвшөөрсөн байх ёстой. TNC-гийн зөвшөөрлийг дараах аргаар (жишээ нь шийдвэрийн хурлын батлагдсан тэмдэглэл эсвэл зөвшөөрлийн бичгээр гаргасан мэдэгдэл) баримтжуулж болох бол УБНИ өөр байдлаар (жишээ нь ёслолын үйл ажиллагаа, протокол) баримтжуулж болдог. TNC нь УБНИ-ийн илүүд үзэж буй арга замуудыг хүндэтгэхийн хажуугаар байгууллагын шаардлагуудыг хангаж ажиллахыг эрмэлзэнэ. .

Хэрэв TNC нь зөвшилцлийн зарим нарийн зүйлийг бичгээр өгөх шаардлагатай гэж үзвэл, (бичгээр хийсэн зөвшилцлийн нийтлэг элементүүдийг доорх хэсгээс харна уу) мөн УБНИ-ийн бичиг үсгийн түвшинд нийцэж байвал TNC ажлаа эхлэхээс өмнө гарын үсэг бүхий Зөвшилцлийн гэрээг асууж болно.

Гэсэн хэдий ч TNC УБНИ болон тэдний удирдагчид уншиж чадахгүй байгаа баримт бичигт гарын үсэг зуруулж, иймэрхүү шаардлага тавьж болохгүй. Бичгийн хэл байхгүй, бичиг үсэгт тайлагдаагүй тохиолдолд ТиЭНС-гээс аман хэлбэрээр зөвшөөрлийг баримтжуулан авч болох боловч ингэхдээ УБНИ-ээс зөвшилцлийн талаар TNC-ийн ойлголтыг тайлбарласан бичгийн хамтаар авч хадгалж болох талаар зөвшөөрөл авах бөгөөд энэ тохиолдолд УБНИ нь тухайн баримт бичгийг заавал дагаж мөрдөх үүрэг хүлээхгүй. Дэлгэрэнгүй мэдээллийг [Баримт бичгийн модулиас](#) үзнэ үү.

Эх сурвалж: Зөвшилцлийн гэрээний элементүүд



НҮБ-ын ХХААБ-ын гарын авлагад [FPIC: Уугуул иргэдийн эрх, орон нутгийн иргэдэд зориулсан сайн туршлага](#) нь аливаа Зөвшилцлийн гэрээнд тусгах ёстой сэдвүүдийн сайн жагсаалт, заалтуудыг багтаасан болно.

Зөвшөөрлийн гэрээний нийтлэг заалтуудад хориглосон тухайн бүс нутгийг тодорхойлсон хэл, олон нийтэд төлөх нөхөн олговрыг тооцсон байдал, зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх механизм, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний төлөвлөгөө багтаасан байна.

Гол асуудал: Зөвшилцлийг тогтмолжуулах



Зөвшөөрөл авсны дараа хэрэгжүүлэлт эхэлнэ. Зөвшөөрөл олгосон нөхцөлүүд хэвээр байгаа эсэхийг баталгаажуулахын тулд хэрэгжилтийн үйл ажиллагааг Зөвшилцлийн

гэрээний нийцэлтэй үе үе шалгаж байх ёстой. Томоохон шийдвэр гарах, TNC эсвэл УБНИ-ийн төлөөлөгчид солигдох эсвэл санаачилгын шинэ үе шатанд шилжих үед Зөвшилцлийн гэрээг эргэн харах нь чухал юм. TNC болон УБНИ нар хамтран дагалдах хэлэлцүүлэг хийх байдлаар Зөвшөөрлийн гэрээг хянах ёстой. Эдгээр хэлэлцүүлгийн хэлбэр, давтамж, баримтжуулах үйл явц зэргийг урьдчилан тохиролцсон байх ёстой. Зөвшилцлийн залгамжтай байдлыг баталгаажуулах энэхүү үйл явц нь санаачилга хөгжиж, нөхцөл байдал өөрчлөгдөхийн хэрээр УБНИ болон TNC-ийн түншлэлийг бэхжүүлэх ёстой

Гол асуудал: Хэн нутгийн иргэдийн төлөө дуугарах вэ



Нутгийн иргэдээс хэн зөвшөөрөл өгөх эрхтэйг мэдэхэд заримдаа хэцүү байдаг. Аль хувь хүн, бүлэг хүмүүс эсвэл байгууллага УБНИ-ийг төлөөлөн ярьж, “тийм” эсвэл “үгүй” гэж хариулдаг вэ? УБНИ дотроо хоёр хуваагдвал яах вэ? [Нэг](#) ба [Хоёр дахь алхмуудын](#) дараа TNC нь УБНИ-ийн нөхцөл байдлыг илүү ойлгож, тэдний шийдвэр гаргах үйл явцын талаар илүү тодорхой болно гэж найдаж байна. Гэсэн хэдий ч зөрчилдөөн болон тодорхойгүй байдал хэвээр байвал TNC нь нутгийн иргэдийн шийдвэр гаргах үйл явцыг илүү ойлгохын тулд нутгийн иргэдэд түшиглэсэн болон гаднын мэргэжилтнүүдийг ашиглах аргуудыг тохируулан хэрэглэнэ. Эцсийн шийдвэр нь ямар байх ёстой талаар хүчтэй санал зөрөлдөөнтэй байсан ч TNC шийдвэр гаргах тал дээр өргөн хүрээний зөвшилцөлд хүрэхийг эрмэлзэнэ. Дараа нь ажилтнууд цаашид хэрхэн ажиллах төлөвлөгөөг УБНИ-д тодорхой мэдэгдэх ёстой.

Хэрэв TNC-ийн ажилтнууд зөвшилцөлд хүрч чадахгүй бол уг үйл явцыг түр зогсоож, TNC-ийн [Дэлхийн уугуул болон нутгийн иргэдийн баг](#) болон [VCA сүлжээн](#) дэх хамтран ажиллагсдаас санал, зөвлөгөө авах хэрэгтэй.

Гол асуудал: Зөвшилцөл ба зөвлөлдөөн



УБНИ нь эцсийн танилцуулгын хариуд “тийм” эсвэл “үгүй”, мөн “тийм, гэхдээ болзолтой”, “үгүй, гэхдээ үргэлжлүүлэн ярилцъя” гэж хэлэх эрхтэй байна. Тэд мөн нэмэлт хэлэлцүүлэгт оролцохоос татгалзах замаар хангалттай зөвшилцөлд хүрээгүй гэдгээ илэрхийлж болно. Хэрэв УБНИ оролцохоос татгалзвал ажилтнууд энэ сонголтыг хүндэтгэж, тэдэнтэй харилцах оролдлогуудаа зогсоох хэрэгтэй. Хэрэв олон нийт төслийн зарим хэсгийг хүлээн зөвшөөрч, заримыг нь татгалзвал TNC яг аль хэсэг нь хүлээн зөвшөөрч, хүлээн зөвшөөрөхгүй байгаа гол асуудлыг ойлгох шаардлагатай. УБНИ-ийг анхааралтай сонсож, тэдний асуудал, санал хүсэлтийг Зөвшилцлийн гэрээнд тусгах нь санаачилгыг амжилттай хэрэгжүүлэхэд ихээхэн түлхэц болно.^[6]

TNC-ийн ЧУМЗ-ийн үйл явц нь зарим засгийн газруудаас хэрэгжүүлж буй ЧУМЗ-ийн шаардлагуудыг хангадаг, мөн тухайн төр шийдвэр гаргах дээд эрх баригч байдаг үйл явцуудаас өөр байж болдог. Зөвшилцөл ба зөвлөлдөөний ялгааг тоймлон харахыг хүсвэл [Хавсралт IV – ЧУМЗ-ийн Түгээмэл асуултууд хэсгээс](#) үзнэ үү. Эдгээр үйл явц нь хууль ёсны үндэслэлтэй Олон нийтийн эрхийг хамгаалсан хууль эрх зүйн үндэслэлтэйгээр бичигдсэн байж болно. TNC ихэнх төрийн бус байгууллагуудын нэгэн адил УБНИ-ээс Чөлөөтэй хэлэлцсэн, урьдчилсан мэдээлэлтэй, бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн зөвшилцөлд хүрээгүй тохиолдолд санаачилгыг үргэлжлүүлэхгүй байх үүрэг хүлээдэг.

Энэхүү амлалт нь зөвшилцлийн хэлэлцүүлгийн үеэр ч дуусахгүй байж болно; нөхцөл байдал ахин хүндэрч болно. Жишээлбэл, ноцтой нөлөөнд өртсөн нутгийн иргэдийн бүлэг зөвшөөрөл өгч, үргэлжлүүлэхийг хүсэж байхад, бага нөлөөлөлд өртсөн бүлэг зөвшөөрөл өгөхгүй байвал яах вэ? Төслийн нөлөөлөл хамгийн бага өртөж буй нутгийн иргэдийн бүлэг зөвшилцлөөс татгалзвал яах вэ?

Нутгийн иргэд нөлөөлд өртөж байгаа гэж мэдэгдэж, ЧУМЗ-ийн үйл явцыг шаардаж байгаа ч TNC-ын ажилтнууд болон бусад ажиглагчид тухайн нөлөөллийн мэдэгдлийг үнэмшилтэй гэж үзэхгүй байвал яах вэ?

Энэ бүхэнд хялбар хариулт гэж байдаггүй. Эдгээр тохиолдол бүр нь тус тусдаа нөхцөл байдлыг авч үзэж, шийдвэрлэхийг хичээнэ. Гэхдээ TNC-гийн ажилтнууд ихэнх тохиолдолд зөвшилцөж аль нэг шийдвэрт хүрэх боломжтой гэдэгт итгэлтэй байх хэрэгтэй. TNC-гийн эрхэм зорилго бол бид бүхний амьдралд хамааралтай газар нутаг, усыг хамгаалах явдал юм. Нутгийн иргэдийн өвөрмөц байдал, оршин тогтнол нь тухайн байгальтай салшгүй холбоотой байдаг тул эдгээр үнэт зүйлсийг бусдаас илүү гүнзгий түвшинд хүлээн авдаг. Эдгээр үнэт зүйлсээ хамгаалах илэрхийлэмж нь маш өөр байж болох бөгөөд дарангуйлагч тогтолцоо, эрх мэдлийн тэнцвэргүй байдал, колоничлолын хэлбэрийн өв залгамжлал зэрэг түүхийн асуудлуудтай холбогдож байгаль хамгаалах бүлгүүд болон нутгийн ард иргэдийн хооронд зөрчилдөөн үүсгэж болзошгүй бөгөөд өнгөрсөнд ийм зөрчилдөөн бодитоор үүсэж байсан тохиолдлууд бий. ЧУМЗ нь илүү итгэлтэй найдвартай замаар өөр, илүү эерэг ирээдүйд хүрэхийг санал болгодог.

2В. Вэнландын жишээ судалгаа Зөвшилцөл ба зөвшилцлөөс татгалзах эрх



FrostLock болон түүний технологийн талаар санаа зовниж байгаа ч Вэнь мужийн зөвлөл зөвшөөрнө гэж мэдэгджээ. Мөнх цэвдэг болон гариг дэлхийн хувьд нөхцөл байдал хүнд байгаа тул зарим үр дүн нь тодорхойгүй байсан ч арга хэмжээ авах шаардлагатай гэж үзэн тэд хүлээн зөвшөөрчээ.

[Жишиг судалгааг үзэх](#)

ЧУМЗ-ийн шалгах хуудас

Нэгдүгээр алхам: Дотоод чадавхыг бий болгох

- TNC-гийн баг шаардлагатай ур чадваруудыг эзэмшсэн ажилчидтай эсвэл гаднаас эдгээр ур чадваруудыг авч чадах эсэх.
- TNC-ийн **Олон талт байдлын талаар суралцах хуудсыг** ашиглан ялгаатай, хүртээмжтэй байдлыг хангах нөөц болгон ашиглаж болно
 - TNC-гийн баг нь холбогдох УБНИ-ийн хэл, түүх, соёлын талаар мэргэшсэн байх хэрэгтэй бөгөөд үр дүнд хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх, соёл хоорондын суралцах байдал, харилцаа холбоог хангаж чаддаг байх ёстой
- Баримтжуулалтын төлөвлөгөө боловсруулах
- Төлөвлөгөөг боловсруулахын тулд УБНИ-тэй хамтран ажиллана
 - Хэн юуг, ямар хэлбэрээр баримтжуулах талаар тохирох
 - TNC-ийн шаардлагын дагуу бүртгэл хөтлөх TNC багийн гишүүнийг тодорхойлох
- ЧУМЗ-ийн шаардлагын талаарх хүлээн авагч улсын хууль тогтоомжийг ойлгох. TNC-гийн дүрэм журам нь орон нутгийн хууль эрх зүйн хүрээнээс зарим тохиолдолд давж гардаг бөгөөд энэ үед бид хамгийн хатуу, сайн боловсруулагдсан бодлогыг нь мөрдөнө.

Хоёрдугаар алхам: Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөө ба ЧУМЗ-ийн үйл явц

- Хэлэлцээний төлөвлөгөөг УБНИ-тэй хамтран боловсруулахдаа дараахыг багтаана:
- Санал болгож буй үйл ажиллагааны хүний эрхийн нөлөөллийг багтаасан нөлөөллийн үнэлгээ хийх харилцан тохиролцсон арга зүй (зөвлөлдөх хэлэлцүүлгийн явцад шинэчлэгдэх ёстой):
 - Эерэг нөлөө
 - Ноцтой байдал, магадлал, үндсэн шалтгааныг тодорхойлсон сөрөг нөлөөлөл
 - Дээр дурдсан болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах санал болгож буй арга хэмжээнүүд
 - Үр дүнг хянах, нөлөөллийг хэрхэн шийдвэрлэх талаар мэдээлэх төлөвлөгөө
 - Цагийн хуваарь
 - Төсөв
 - Хүрэх үр дүнгүүд
 - Баримтжуулах
- Шаардлагатай бол өөр өөр нийгмийн бүлгүүдийн онцлогт тохирсон заалтууд эсвэл нэмэлт уулзалтуудыг УБНИ-ийн сонгосон газар, товлосон цаг хугацаанд нь зохион байгуулах.
- Үр дүн, хэлэлцээрийг бүртгэж авахын тулд TNC, УБНИ болон бусад талуудын хийсэн танилцуулгыг баримтжуулах.

ЧУМЗ-ийн шалгах хуудас (Continued)

Гуравдугаар алхам: Эцсийн танилцуулга ба зөвшөөрөл авах

УБНИ-ийн шийдвэрт үндэслэж болохуйц тодорхой үр дүнд хүрэх TNC-гийн [зорилго](#), [баталгааг илэрхийлсэн эцсийн танилцуулга эсвэл хураангуйг](#) тайлагнана.

- Агуулга болон УБНИ-ийн хүлээлтэд нийцүүлэн танилцуулгыг засварлах
- Аман зөвшөөрөл, ёслолын арга хэмжээ болон бусад уламжлалт хэлбэрүүдийн үед TNC нь өөрийн бүртгэлийн зорилгоор бичгийн хэлбэрээр баримтжуулна:
 - Оролцсон хүмүүсийг баримтжуулах
 - Уулзалтад талаар тэмдэглэл хөтлөх
 - Илтгэлийн талаар бичгээр тэмдэглэл хөтлөх

Хэрэв зөвшилцөлд хүрвэл:

- Зөвшөөрлийн маягтыг баталгаажуулах
- УБНИ-ийн асуудал, саналыг [Зөвшөөрлийн гэрээнд](#) тусгасан эсэхийг нягтлах
- Зөвшилцлийн хэлэлцээрт оролцсон талуудыг баримтжуулах
- Зөвшилцлийн гэрээг хэзээ, хэрхэн эргэн харах төлөвлөгөөг боловсруулах

Хадгалах баримт бичиг

Баримт бичгийн нэмэлт агуулга, анхаарах зүйлсийг **Баримт бичгийн модулийг** үзнэ үү.

Хэлэлцүүлгийн бэлтгэл

- ТНС-гийн баг шаардлагыг хэрхэн хангаж байгааг харуулсан ЧУМЗ-ийн процесст шаардагдах чадамжуудын жагсаалт
- ЧУМЗ-тэй холбоотой төсөл хүлээн авагч улсын холбогдох хууль тогтоомжийн хураангуй
- УБНИ-ийн чадавхын хэрэгцээ; ЧУМЗ-ийн талаарх мэдлэг, мэдээлэл илгээх чадвар, хүлээн авах, хадгалах чадвар, хурал зохион байгуулах болон оролцох чадвар

УБНИ-тэй хамтран боловсруулсан **Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөө**, наад захын тусгах хэсгүүд:

- Хэлэлцүүлгийн гол чиглэлүүд
- Хуваарь гаргах
- Төсөв
- Хүрэх үр дүн
- Баримтжуулах
 - Хэн юуг баримтжуулахыг тодорхой заах
 - Бүх уулзалт, утасны дуудлага болон үйл явцын бусад алхмуудыг тэмдэглэж тодорхойлсон эсэхийг нягтлах
 - Хурлын тэмдэглэлийг хэрхэн хөтөлж, мэдээллийг хэрхэн хуваалцах талаар тайлбарлах
 - Баримтжуулах төлөвлөгөө нь ТНС-гийн ЧУМЗ-ийн практикт зориулсан хамгийн сүүлийн үеийн бүртгэл хөтлөх шаардлагуудтай нийцэж байгаа эсэхийг шалгах
- Баримт бичгийг ажилтнуудад аль болох хялбар, УБНИ-ийн түншүүдтэй хуваалцаж, хадгалах боломжтой хэлбэрээр бэлтгэх
- Хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээнээс авсан мэдээлэл; үүнд бодит болон болзошгүй нөлөөлөл, нөлөөллийг бууруулах санал, хариу арга хэмжээ, үр дүнг хянах төлөвлөгөө, нөлөөллийг хэрхэн шийдвэрлэж байгаа талаар оролцогч талууд болон эрх баригч нарт мэдээлэх төлөвлөгөө
- Төлөвлөгөөг УБНИ-тэй хэрхэн хамтран боловсруулж, хуваалцсан тухай тэмдэглэл

Хурал, арга хэмжээ болон үүнтэй төстэй үйл ажиллагааг баримтжуулсан материал (протокол-хурлын тэмдэглэл, оролцогчдын жагсаалт, тараах материалуудын хуулбар)

УБНИ-ийн зөвшөөрлийн шийдвэрт үндэслэж болохуйц тодорхой хэлбэрээр ТНС-ийн зорилго, баталгааг илэрхийлсэн эцсийн **танилцуулга эсвэл хураангуй**

Зөвшилцлийн гэрээ (зөвшөөрөл өгсөн бол) нь УБНИ- тэй харилцан тохиролцсон хэлбэрээр, тэдний асуудал, санал хүсэлтийг тусгасан, Зөвшилцлийн гэрээний уулзалтад оролцсон хүмүүс, Зөвшөөрлийн гэрээг хэзээ, хэрхэн эргэн хянаж, хамтын үйл ажиллагааг зогсолтгүй хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө зэргийг багтаасан байна.

Зөвшөөрлийн гэрээг эргэн хянах уулзалтын тэмдэглэл.

Тэмдэглэл

[1] НҮБ-ын Хүнс, хөдөө аж ахуйн байгууллага. (2016). ЧУМЗ: Уугуул иргэдийн эрх, орон нутгийн иргэдэд зориулсан сайн туршлага. Төслийн ажилчдад зориулсан гарын авлага. Дараах хаягаар орж үзнэ үү: <http://www.fao.org/3/a-i6190e.pdf>

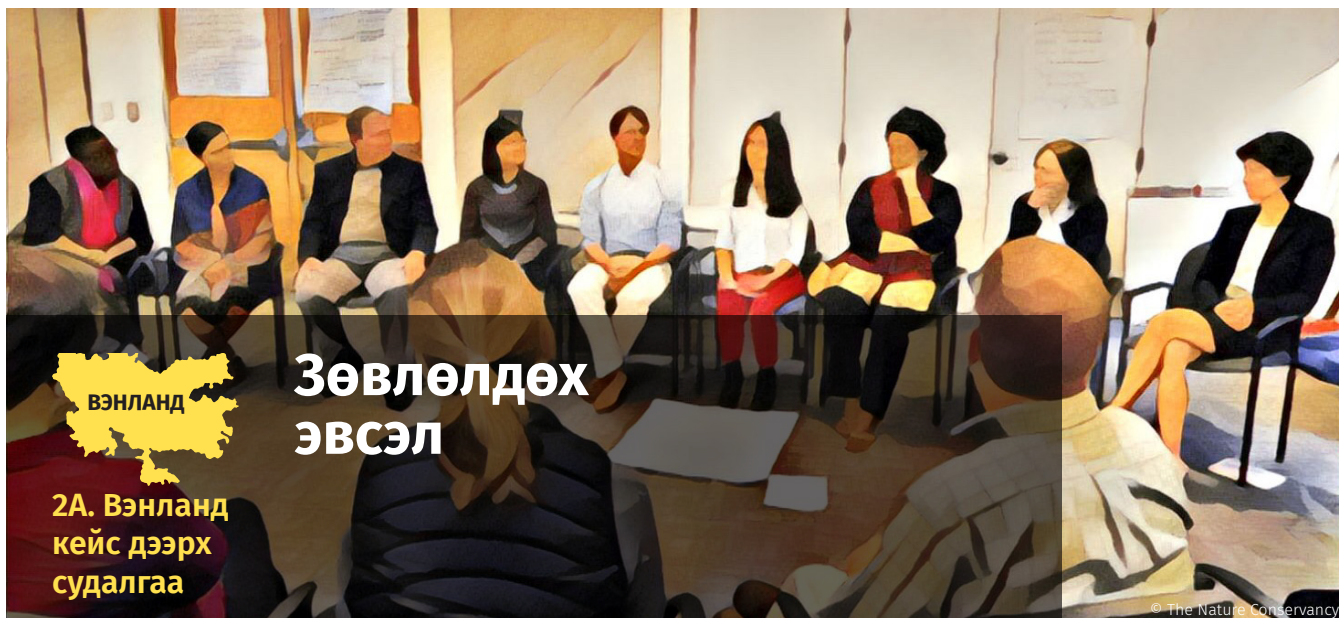
[2] TNC-ийн хувьд “Уугуул болон нутгийн иргэд” гэдэг нь соёл, оюун санаа, эдийн засаг, бие махбодын хувьд, тухайн газар нутаг байгаль, тогтолцоотойгоо гүн гүнзгий холбоотой ард түмэн эсвэл иргэдийг хэлдэг. Тухайн байгальтайгаа ойр харилцаатай тухайн нутаг дэвсгэрт анхлан суурьшсан иргэд болон цагаачдыг УБНИ гэж үздэг. TNC нь олон улсын хууль тогтоомжид тусгагдсан уугуул иргэдийн эрхийг хүлээн зөвшөөрдөг. Энэхүү гарын авлагад “УБНИ” гэдэг нь бүх уугуул иргэд болон орон нутгийн иргэдийг илэрхийлэв.

[3] FSC, *supra*, at 15.

[4] Jerome Lewis, *supra*, at 177.

[5] Conservation International, *supra*, at 22-23.

[6] FAO, *supra*, at 25.



ВЭНЛАНД

Зөвлөлдөх ЭВСЭЛ

2А. Вэнланд кейс дээрх судалгаа

FrostLock нь иргэний нийгмийн байгууллагууд, Вэнландын засгийн газрын Агентлагууд болон Вэн зөвлөлийн эвслийг нэгтгэж, Вэнландын мөнх цэвдгийг хамгаалах өөрсдийн технологийг байршуулах боломжийн талаар цуврал хэлэлцүүлэгт оролцлоо. FrostLock нь өөрийн гарааны хөрөнгө оруулагчийн санхүүжилтийг хэлэлцүүлгийн төлбөрт ашиглах бөгөөд энэ нь давхар Frostlock-ийн санхүүжүүлж буй Хамгаалалттай газар нутгийн менежментийн захиргаатай холбоотой асуудлуудыг хөндөнө.

Вэнландын засгийн газар уг технологийг нэвтрүүлэхтэй холбоотой ажил эрхлэлт, хөрөнгө оруулалтыг ихээхэн сонирхож байна. FrostLock нь туршилтын талбайнхаа байгаль орчны хяналтыг чанд мөрддөг боловч энэхүү технологи нь хагарал, тогтворжуулалтыг гүйцэтгэхийн тулд өөрсдийн эзэмшил бүхий химийн хольцыг шахах замаар газар доорх фракцын хүнд арга техникийг ашиглана гэдгийг хүлээн зөвшөөрдөг.

Тохиолдол

Зааварчилгаа болон бодлууд

1
“Хэлэлцүүлгийн үйл явц эхлэхтэй зэрэгцэн хэчнээн хугацаа шаардагдахаас үл хамаарч нарийн үйл явц хийхийг хүсдэг Вэн консулууд, харин үр ашиг, эдийн засгийн хөгжилд илүү анхаардаг FrostLock болон засгийн газрын агентлагууд хооронд хуваагдал, үл ойлголцол үүсэж байна. TNC нь Венийн консулын “талд орж” илүү нарийн үйл явцыг дэмжих ёстой юу?

Ижил байр суурьтай хэсгүүдийг олж, харилцан тохиролцоонд тулгуурлах нь зөвлөлдөх ажлын гол зорилго. TNC өөрсдийн эрхэм зорилгоо биелүүлэхийн тулд өргөн хүрээнд хамтран ажиллахыг эрхэмлэх ёстой. Гэвч “аль нэг талыг дэмжих” нь зарим тохиолдолд зайлшгүй бөгөөд Зарчмууд болон Хамгаалалтын арга хэмжээнүүд нь уугуул иргэдийн өөрсдийн дуу хоолойг хүргэх эрхийг хамгаалахад чиглэсэн үйл явцын талаар TNC -ийн амлалтыг тусгасан байдаг. TNC нь нийгмийн эрх мэдлийн тэнцвэргүй байдал болон колоничлолын өв залгамжлал нь ЧУМЗ-ийг сулруулсан байж болзошгүй тал дээр хянамгай байж үүнийг мөшгөх шаардлагатай. Энэхүү хувилбарын нөхцөл байдалд TNC нь Зөвлөлүүдэд илүү нарийн үйл явцыг шаардахад нь туслах хөшүүргийг ашиглах талаар эргэцүүлэх хэрэгтэй.

2

Хэлэлцүүлэг үргэлжлүүлэхийн хэрээр TNC-гийн санаа зовоосон асуудал нэмэгдсээр байна. Жишээлбэл, FrostLock байгаль орчны асуудал нь олон нийтийн дунд хэлэлцэхэд “хэт техникийн” тул зөвхөн нийгмийн нөлөөлөлд анхаарах хэрэгтэй үзэж байна. Эхэндээ эргэлзээ үүсгэсэн ч Венийн Зөвлөл хэд хэдэн дотоод хэлэлцүүлэг явуулж, эцэст нь FrostLock-ийн санал болгож буй арга замаар үйл явцыг урагшлуулахад таатай байх шийдвэр гаргасан. TNC нь илүү нарийвчилсан үйл явцыг шаардах ёстой юу?

Өмнө дурдсанчлан, TNC нь үйл ажиллагааны нарийн явцыг чухалчилдаг ба уг амлалт нь уугуул иргэдийн өөрийн дуу хоолойг илэрхийлэхэд туслах зорилготой юм. Зөвлөлүүд энэ мэт нухацтайгаар шийдвэр гаргасан тохиолдолд TNC санал нийлэхгүй байсан ч TNC-гийн “нухацтай зөвлөлдөх”, “мэдээлэлд суурилан шийдвэр гаргах” амлалтуудын хариуцлага харьцангуй бага байж болох юм.

3

Үйл явц үргэлжлэхийн хэрээр TNC-ийн баг дараах шалтгааны улмаас уг төсөл нь маш муу санаачилга гэж авч : (а) хэлэлцүүлгийн явцад бүрэн шийдэгдээгүй байгаль орчны ноцтой эрсдэл; (б) Вэн төслийн бус ажилчдын шилжилт хөдөлгөөнөөс үүдэн Венийн жижиг хотуудын соёл, амьдралын хэв маягт үзүүлэх нөлөөлөл зэрэг Вэнд тулгарч болох нийгмийн эрсдэлүүд. Энэ тохиолдолд Вэнийн зөвлөл төслийг дэмжсэн хэвээр байж болох ч TNC төслийг эсэргүүцэж боломжтой юу?

TNC-ийн үзэл бодол, байр суурь нь дараагийн асуудал бөгөөд УБНИ-ийн үзэл бодлыг дэмждэг, бөгөөд энэ нь УБНИ-ийн тэдний өөрийгөө тодорхойлох эрхэд суурилсан байх бөгөөд, тэдний үзэл бодол гуравдагч талын үзэл бодолтой зөрчилдсөн ч хамаагүй. TNC нь УБНИ-д бүтээлч байдлаар өөрийн үзэл бодол, байр сууриа илэрхийлсэн хэвээр байх боловч “чөлөөт сонголт, өөрийгөө тодорхойлох зарчмууд”-ыг харгалзан TNC өөрийн үзэл бодлыг хэр зэрэг хамгаалж чадах вэ гэдэг нь асуудлын мөн чанараас тодорхой хэмжээгээр хамаарна. Энэ хувилбарт Вэн мужийн соёл, амьдралын хэв маягт юу хамгийн тохиромжтой вэ гэсэн өмгөөлөх өнцгөөс илүү TNC байгаль орчны асуудалтай холбоотой туршлага дээрээ тулгуурлан эсэргүүцлээ илэрхийлэх нь илүү хүчтэй байдаг. Аль ч тохиолдолд TNC нь эрх мэдэл, байр суурь, хүч чадлын хувьд өөрийн зохист хэмжээнээс илүү мэт харагдуулах тал дээр болгоомжтой байх хэрэгтэй.

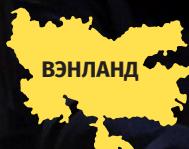
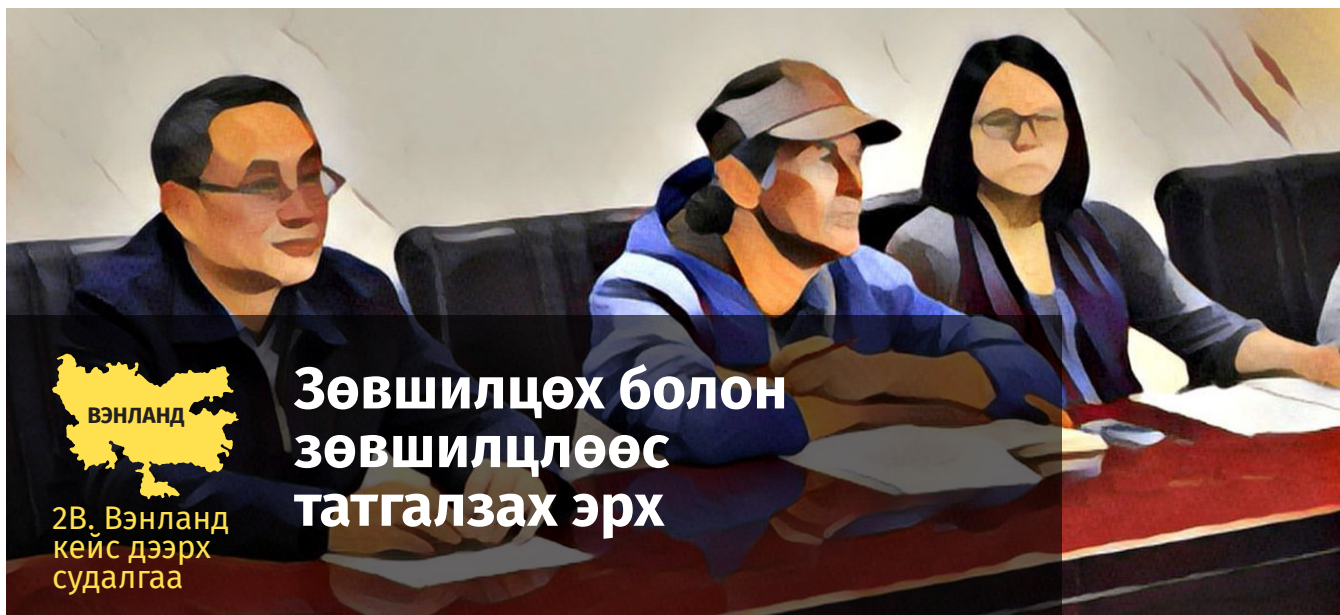
4

Мөн адилаар, TNC-ийн баг FrostLock-ийн технологи нь уур амьсгалд тулгараад буй аюулыг арилгах, мөнх цэвдгийг хамгаалах цорын ганц арга зам гэдэгт итгэлтэй байна. Харин Венийн консулууд орон нутагтаа хөдөлмөр эрхлэлтийн тодорхой баталгаа байхгүй гэдэгт анхаарлаа хандуулж байна. Энэ тохиолдолд Вэнчүүд дэмжихгүй байсан ч TNC төслийг дэмжиж болох уу?

TNC нь өөрийн үзэл бодлоо илэрхийлэх эрхтэй боловч УБНИ-тэй хамтран ажиллаж буй байгууллагын хувьд, тэдний хүлээлт, соёлын өмнө хариуцлага үүрэх бөгөөд ямагт уугуул иргэд өөрийгөө тодорхойлох дуу хоолойг хүргэх, хамтран ажиллах харилцаа, итгэлцлийг бэхжүүлэхийн төлөө ажиллах ёстой. Энэ нь TNC хэдийгээр өөрсдийн зорилгын хүрээнд тэмүүлэлтэй байгаа ч гэсэн тодорхой хэмжээгээр хязгаарлах хэрэгтэй гэсэн үг. Гэвч хамтын ажиллагааны харилцааны сайн хөшүүрэгтэй, УБНИ албадлагын дарамтаас хамгаалагдсан тохиолдолд TNC нь бусад зарчмуудыг зөрчихгүйгээр өөрийн байр суурийг хүчтэй өмгөөлөх боломжтой.

5
Хэлэлцүүлгийн үйл явц нь газар нутгийн хамгаалалтын менежментийн сэдэв рүү орох үед Зөвлөл нь TNC-д итгэж байгаага илэрхийлж, үйл явцын дунд нутгийн иргэдийн сонирхол буурч байгаа бөгөөд энэ үед TNC байгаль хамгааллын төлөвлөгөөнд анхаарал хандуулах хэрэгтэй, учир нь энэ нь TNC-ийн хамгийн сайн чаддаг зүйл гэж үзэж байна. Мэдээж ард иргэд TNC-ийн зөвлөмжөөс үл хамааран ард иргэд өөрийн дуу хоолойг хүргэж, эцэст нь саналаа өгөх болно. TNC зөвлөлдөх үйл явцын энэ хэсгийг “хариуцан авах” боломжтой юу?

Барагтай бол үгүй. Хэдийгээр TNC нь өөрийн туршлага, Зөвлөлийн хүсэлтийг харгалзан илүү чухал үүргийг гүйцэтгэж болох ч ЧУМЗ-ийн бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн шийдвэр гаргах, зөвлөлдөх туршилагад суурилсан байх ёстой. “Товч зам” арга барилаар товчилсон үйл явц нь ирээдүйд хууль ёсны, хүчин төгөлдөр байдал дээр асуудал үүсгэх эрсдэлтэй буюу ялангуяа уугуул нутаг дэвсгэрт Байгаль хамгаалах менежментийн бүс шиг асар их хэмжээний нөлөө бүхий ажлын хувьд тун эрсдэлтэй.



2В. Вэнланд
кейс дээрх
судалгаа

Зөвшилцөх болон зөвшилцлөөс татгалзах эрх

FrostLock болон түүний технологийн талаар санаа зовоосон асуудлууд байгаа ч Вэнийн зөвлөлүүд зөвшөөрнө гэж мэдэгджээ.

FrostLock болон түүний технологийн талаар санаа зовниж байгаа ч Вэн мужийн зөвлөл зөвшөөрнө гэж мэдэгджээ. Мөнх цэвдэг болон гариг дэлхийн хувьд нөхцөл байдал хүнд байгаа тул зарим үр дүн нь тодорхойгүй байсан ч арга хэмжээ авах шаардлагатай гэж үзэн тэд хүлээн зөвшөөрчээ. “Бид ямар нэгэн үйлдэл хийх ёстой. Асуудал гарч ирэхэд тухайн үед нь бид шийдвэрлэх болно” гэж Вэн мужийн нэгэн удирдагч хэлэв.

Тохиолдол

Зааварчилгаа болон бодлууд

1
Вэн консулын удирдагчид олон нийтийн санал хураалтгүйгээр Вэн мужаас төслийг зөвшөөрөх боломжтой гэдгээ илэрхийлж байна. TNC өөр процессыг шаардах ёстой юу?

Тодорхой асуудал байхгүй бол TNC нь Венийн төлөө үг хэлэх эрх мэдлийнхээ цар хүрээг Вэн консулд шилжүүлэх ёстой. Гэсэн хэдий ч TNC зөвлөлдөх үйл явцад олон нийтийн оролцооны цар хүрээг хянаж үзэх хэрэгтэй. Энэхүү санаачилгыг батлах нь томоохон шийдвэр бөгөөд Вэн муж нь хэсэгчлэн хуваагдсан нийгмийн хэсгүүдээс бүрдсэн цогц бүтэцтэй. Хүртээмжтэй байдал, мэдээлэлтэй шийдвэр гаргах зарчмуудыг гурван суурины хувьд авч үзсэн үү? Зөвшилцлөөс татгалзах эрхийн хамгаалалт баталгаажсан уу? Хэрэв санаа зовоосон асуудал хэвээр байвал илүү олон үйл явц эсвэл олон нийтийн дэмжлэг үзүүлэх өргөн хүрээний хэлэлцүүлэг нь хэрэгтэй байж болно.

2

Дээрхтэй адил боловч Зөвлөлийн удирдлага төслөөс болгоомжилж байгаа Вэн мужийн хүмүүст шийдвэрийг шууд дамжуулахыг хүсэхгүй байгаагаа илэрхийлэв. “Энэ бол манлайлын мөч” гэж тэд хэлэв. Энэ тохиолдолд TNC өөр процессыг шаардах ёстой юу?

Энэ хувилбар нь бэрхшээлийг улам хурцатгаж байгаа боловч ижил аргаар дүн шинжилгээ хийнэ. Венийн иргэдийн байгуулсан институциудаар дамжуулан тэдний өөрсдийгөө тодорхойлсон шийдвэрийг хүндэтгэх ёстой. Ямар асуудлуудыг бүх нийтийн саналаар шийдэх, ямар асуудлуудыг төлөөлөгчдийн шийдвэрээр явж болохыг бүх нийгмийн төлөөллийн байгуулсан үндсэн хуулиар шийднэ. Шаардлагатай зүйлийн талаар хөндлөнгийн үзэл бодлыг тусгах нь өөрсдийгөө тодорхойлоход зарчимд зөрчилдөх болно. Иймд, TNC нь өөрсдийгөө тодорхойлох эрхийг хэвээр байлгахын зэрэгцээ илүү их зөвлөлдөх, мэдээлэлд суурилан шийдвэр гаргах чиглэлд сурталчлах үйл явцын хүрээнд ашиглаж болох аливаа хөшүүргийг хууль ёсны дагуу ашиглаж болно.

3

Вэнийн Зөвлөл зөвшилцлийг илэрхийлэхийн тулд албан ёсны бичиг баримт, ямар нэгэн соёрхох үйл ажиллагаа хэрэггүй гэжээ. Гэсэн хэдий ч TNC-ийн хуулийн хэлтэс болон тодорхой нэр бүхий хандивлагчид санаачилгыг хүлээн зөвшөөрч үргэлжлүүлэхийн өмнө ямар нэгэн бичиг баримттай байхыг шаарддаг. TNC ямар нэгэн зөвшөөрлийн бичиг баримтыг шаардах ёстой юу?

TNC нь тэдний өөрийгөө тодорхойлох байдлыг ямагт хүндэтгэх ёстой. Гэхдээ бид цаашид оролцоог үргэлжлүүлэх, амлалт өгөх, санхүүжүүлэх гэх мэт гуравдагч этгээдийн амлалт, баримтжуулах зэрэг өөрсдийн дотоод хэрэгцээний чадамжийг харгалзан үзэж хязгаартай байх хэрэгтэй. Хэдийгээр тийм боловч TNC-ийн оролцоог хязгаарлах нь төслийг бүхэлд нь аюулд учруулж байвал энэ нь эсрэгээр албадлагын шинж чанартай болж магадгүй тул анхаарч үзэх хэрэгтэй. Харилцан хоёр тал хүлээн зөвшөөрдөг соёрхон батлах хэлбэрийг олохын тулд TNC Вэнчүүдтэй хамтран ажиллах шаардлагатай (Баримт бичгийн модулийг үзнэ үү).

4

FrostLock мөн зөвшилцлийг хадгалж авах хүсэлтэй байгаа бөгөөд өөрсдийн хуульчдынхаа боловсруулсан Зөвшилцлийн гэрээний төслийг Вэнүүдэд өгчээ. FrostLock нь уг баримт бичиг нь FrostLock-ийн хуулийн хэлтсийн нарийн хяналтаар явагдах ба үүнийг өөрчлөх боломжгүй бөгөөд гарын үсэг зурах хүртэл компани үйл ажиллагаагаа явуулах боломжгүй гэж мэдэгдэв. Вэнийн Зөвлөл энэ баримт бичигт гарын үсэг зурна гэсэн FrostLock-ийн шаардлагыг TNC дэмжих хэрэгтэй юу?

Гуравдугаар тохиолдолд тайлбарласан шиг FrostLock-ийн байр суурь нь хамтын ажиллагаанаас зайлсхийсэн, иргэдийн өөрийгөө тодорхойлох байдлыг үл хүндэтгэсэн, албадлагын шинж чанартай байна. TNC нь FrostLock-тэй хамтран ажиллаж, илүү хамтын ажиллагаанд тулгуурласан арга замыг олох хэрэгтэй.

5
Хэлэлцүүлгийн төгсгөлд дээр дурдсанаас өөр хувилбараар Вэнийн Зөвлөл уг төслийг дэмжих талаар ямар ч баталгаа өгөөгүй байгаа боловч тухайн нутгийн иргэдтэйгээ хэлэлцэхийг хүсч байна. Гэсэн хэдий ч Албийн засгийн газар дэмжиж байгаагаа зарласан бөгөөд, Вэн нь Албийн хуулийн дагуу хориг тавих эрхгүй тул FrostLock энэ нь хуулийн шаардлагыг биелүүлсэн гэж үзэн зөвлөлдөх уулзалтыг зогсоохыг уриалав. FrostLock мөн Вэн муж албан ёсоор зөвшилцлөөс татгалзаагүй, зүгээр л шийдвэр гаргаагүй гэж мэдэгджээ. TNC төсөлд оролцоотой хэвээр байж болох уу

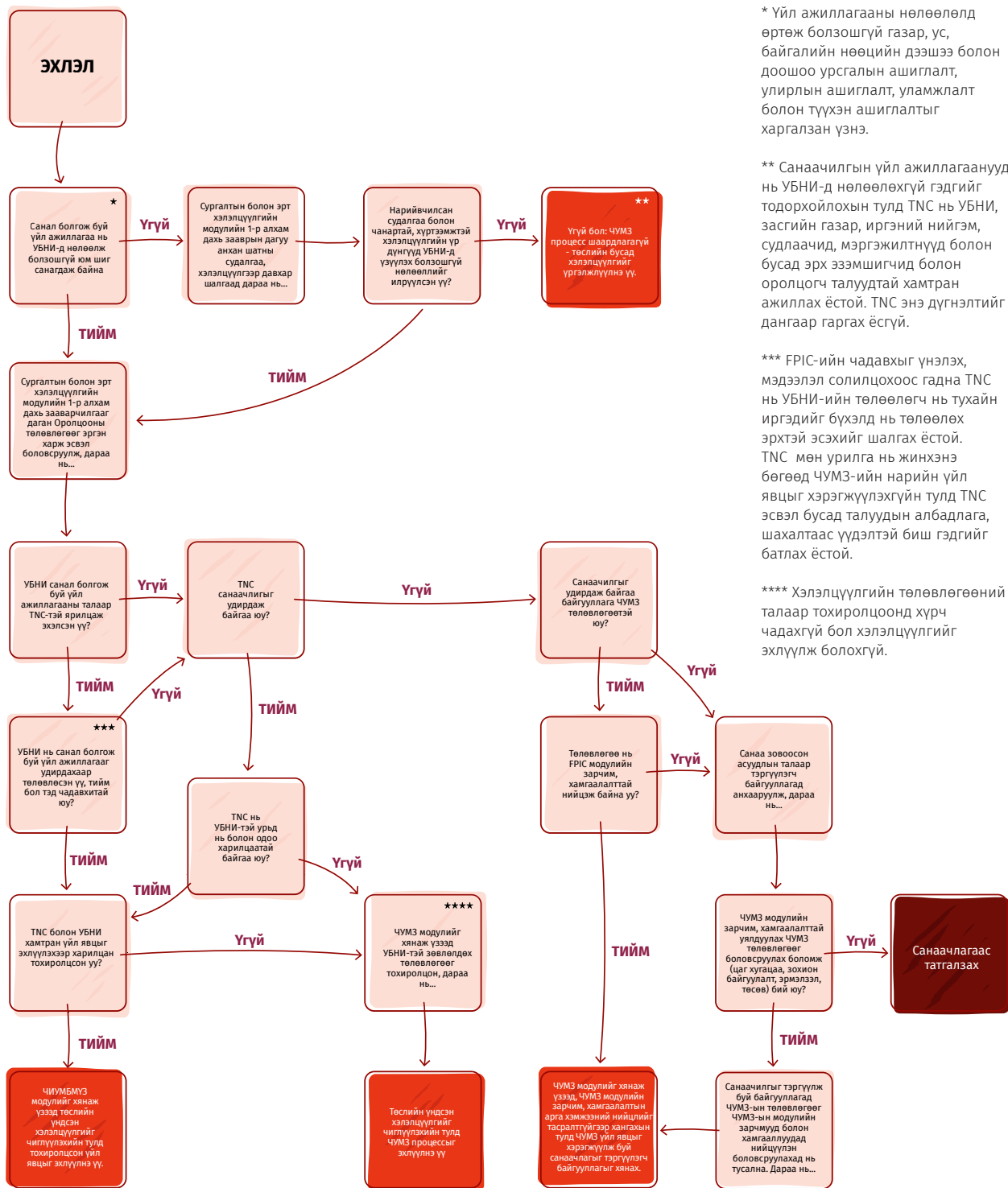
TNC нь өөрийн хөшүүргүүдээ ашиглан Вэн мужтай бүрэн ЧУМЗ-ийн процессын дагуу зөвшилцөх, хэрэв үгүй бол санаачлагчаас татгалзах хэрэгтэй. TNC нь нөхцөл байдлын бодит байдлыг өөрчилж чадахгүй байсан ч бид ЧУМЗ-ийн үндсэн зарчмуудыг, тэр дундаа зөвшилцлөөс татгалзах эрхийг хүндэтгэх ёстой. Вэн яг ч албан ёсоор зөвшилцлөөс татгалзаагүй байх нь хамаагүй. Зөвшилцөхөөс татгалзах эрх нь нэн чухал хамгаалалт боловч ЧУМЗ нь илүү өргөн хүрээтэй, илүү баттай ойлголт бөгөөд тодорхой байдлаар эсэргүүцээгүй гэсэн гэсэн үндэслэлээр орхигдох ёсгүй.

6
Дээр дурдсантай төстэйгөөр Вена, Венекийн зөвлөлүүд зөвшөөрөл өгсөн ч Венебегийн зөвлөл эрс эсэргүүцэв. Учир нь Вэн үргэлж зөвшилцлийн дагуу үйл ажиллагаагаа явуулж ирсэн бөгөөд олонхын зөвшөөрлийг дагадаг уламжлал болон дүрэм байхгүй.

Энэ нөхцөл байдал нь мэдээлэлд үндэслэн шийдвэр гаргах, нухацтай зөвлөлдөх үйл ажиллагаа хангалттай хийгдээгүй, цоорхой байгааг харуулж байгаа сайн жишээ. Зөвлөлүүд яагаад санал нийлэхгүй байна вэ? TNC нь Вэнийн зөвлөлүүдийн харилцан зөвшилцөлд суурилсан арга барилаас урам авч, зөвшилцөлд хүрэх хүртэл хэлэлцүүлэг болон зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх процессыг үргэлжлүүлэх ёстой.

ЧУМЗ Шийдвэр гаргалтын мод

ЧУМЗ нь зайлшгүй биелүүлэх ёстой процесс уу?



* Үйл ажиллагааны нөлөөлөлд өртөж болзошгүй газар, ус, байгалийн нөөцийн дээшээ болон доошоо урсгалын ашиглалт, улирлын ашиглалт, уламжлалт болон түүхэн ашиглалтыг харгалзан үзнэ.

** Санаачилгын үйл ажиллагаанууд нь УБНИ-д нөлөөлөхгүй гэдгийг тодорхойлохын тулд ТНС нь УБНИ, засгийн газар, иргэний нийгэм, судлаачид, мэргэжилтнүүд болон бусад эрх эзэмшигчид болон оролцогч талуудтай хамтран ажиллах ёстой. ТНС энэ дүгнэлтийг дангаар гаргах ёсгүй.

*** FPIC-ийн чадавхыг үнэлэх, мэдээлэл солилцохоос гадна ТНС нь УБНИ-ийн төлөөлөгч нь тухайн иргэдийг бүхэлд нь төлөөлөх эрхтэй эсэхийг шалгах ёстой. ТНС мөн урилга нь жинхэнэ бөгөөд ЧУМЗ-ийн нарийн үйл явцыг хэрэгжүүлэхгүйн тулд ТНС эсвэл бусад талуудын албадлага, шахалтаас үүдэлтэй биш гэдгийг батлах ёстой.

**** Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөөний талаар тохиролцоонд хүрч чадахгүй бол хэлэлцүүлгийг эхлүүлж болохгүй.

Вэнланд судалгаа:

Төсвийн таамаглал

Анхны яриа хэлэлцээр хийхээс өмнө FrostLock нь TNC-ээс ЧУМЗ процессын төсвийн тооцоог ерөнхийлөн гаргахыг асуусан бөгөөд TNC дараах байдлаар хариулав:

- ЧУМЗ үйл явцын цар хүрээ, төсөв нь нөхцөл байдлаас ихээхэн хамаарна. Эхний шатанд TNC зайлшгүй шаардагдах суурь төсвийг тооцоолох боломжтой бөгөөд, нөхцөл байдлын шинж чанараас хамаараад илүү зардалд хүргэж болзошгүйг анхааруулна.
- Гэсэн хэдий ч TNC төсвийн зөв хуваарилалт нь зохион байгуулалтын бүтэц, тэргүүлэх асуудлуудыг тодорхойлох, үйл явцын хүлээлтийг бий болгох зэрэгт чухал гэдгийг хүлээн зөвшөөрдөг. TNC дараа нь илүү нарийвчилсан төсвийг бэлтгэхийн тулд Вэн консултай хамтран ажиллахаар тохиролцсон.
- TNC нь ЧУМЗ шударга, үр ашигтай байх ёстой гэдгийг хүлээн зөвшөөрч, бүх талуудын цаг хугацаа, нөөц бололцоог хэмнэхийг уриалж байна. Үүний зэрэгцээ, ЧУМЗ-ийн үйл явцад гарсан шийдвэрүүд нь Вэн өөрсдийгөө тодорхойлох үндсэн эрхэд нөлөөлж, бүх талуудад ойлгомжтой байх шаардлагатай нарийн төвөгтэй асуудлуудыг хамарч болзошгүй тул үйл явц нь чухал бөгөөд хүчин чармайлт гаргах шаардлагатай болно
- Зөвлөлдөх ажлын суурь зарчим нь дараах нөхцөлүүдтэй **пропорциональ** байх юм: а) УБНИ-д үзүүлэх болзошгүй нөлөөллүүд; б) УБНИ-д хүртэх **боломжит ашиг тус**. Энэхүү пропорциональ байдлын зарчмыг Канад дахь **Дэлгамуукв, Бритиш Колумбын** эсрэг, **Сараяку Эквадорын** эсрэг АНУ-ын Хүний эрхийн шүүх дээр суурь хэлэлцүүлгийн жишээнүүд болон бусад нөөцүүдийн хамтаар хэлэлцсэн.

Дотоодын болон гаднын мэргэжилтнүүдтэй зөвлөлдсөний дараа TNC нь дараах дүн шинжилгээ, тооцооллыг гаргаж өгөв:

- Нуро 1b-д тайлбарласны дагуу FrostLock-ийн санал нь хоёр бүрэлдэхүүн хэсгээс бүрдэнэ: а) гидрофракнинг тогтворжуулах туршилтын талбайн сүлжээг суурилуулах; б) Хамгаалалтын менежментийн бүс (СМА). Эдгээр хоёр бүрэлдэхүүн хэсгийн боломжит нөлөөлөл, ашиг тус нь мэдэгдэхүйц ялгаатай тул тэдгээрийг тусад нь шинжлэх хэрэгтэй.
 - Технологийн туршилтын газруудын тухайд:
 - Эдгээр газрууд нь хүнд даацын барилга байгууламж, тоног төхөөрөмж, мөнх цэвдэгт химийн бодис шахах, үндэсний болон дэлхийн анхаарлыг татах, нийгэм, эдийн засгийн нөлөөлөл гэх мэт ноцтой нөлөөллийн бүс юм. Вэн мужид ашиг тус байх эсэх нь төвөгтэй боловч FrostLock-ийн хувьд амжилттай туршилт (баталгаатай биш) нь технологийн гэрээгээр хэдэн тэрбум долларын гэрээ байгуулахад хүргэх боломжтой юм.
 - Нөлөөлөл/үр ашгийн шинжилгээ нь газрын тос, байгалийн хий эсвэл уул уурхайн салбар дахь өндөр нөлөө бүхий томоохон олборлолтын төслүүдтэй төстэй байх болно. ЧУМЗ-ийн зардлыг тухайн салбар дахь үлгэр жишээ туршлагаудтай харьцуулах ёстой. Технологийн шинэлэг, туршигдаагүй, баталгаагүй байдлыг харгалзан бодит зардал өндөр байж болно.
 - TNC-ийн мэдээлснээр өндөр нөлөө бүхий, томоохон хэмжээний олборлолтын төслүүдийн ЧУМЗ-ийн өртөг нь 250,000-аас 5,000,000 доллар хүртэл яригдана. Орон нутгийн эдийн засгийн нөхцөл байдлыг авч үзсэний дараа TNC нь FrostLock-т хамгийн сайн хувилбар нь нэг жилийн хугацаанд 800,000 доллар байх болно гэж зөвлөсөн ба энэ явцад хүндрэлтэй эсвэл гэнэтийн асуудал гарч ирвэл 1,500,000 доллар хүртэл санхүүжилт хийхэд бэлэн байх ёстой.
 - Санал болгож буй СМА нь газарзүйн хамрах хүрээ асар том боловч боломжит нөлөөллийн цар хүрээ нь Технологийн туршилтын газруудаас эрс бага байна. Вэний эрх, ашиг сонирхолд үзүүлэх боломжтой нөлөөллийг харгалзан үзэх шаардлагатай бөгөөд эдгээр нь: хамгаалалтын цайзын загваруудын нөлөө; уугуул нөөцийн ашиглалт; Вэндбокийн соёлын ач холбогдол; ан агнуурын хязгаарлалт; мал маллагааг хянах үүрэг г.м.
 - Томоохон боловч нөлөө багатай байгаль хамгаалах төслүүдийн ЧУМЗ-ийн өртөг нь 50,000-аас 500,000 долларын хооронд яригддаг талаар TNC мэдэгдэв. TNC нь FrostLock-т нэг жилийн хугацаанд

ойролцоогоор 200,000 доллар төсөвлөхийг санал болгосон бөгөөд хэрэв шинжээчдийн нарийн дүн шинжилгээ хийх шаардлагатай төвөгтэй асуудал гарсан тохиолдолд зардал нь 80,000 доллароор өсөх болно гэж зөвлөж байна.

Вэнийн зөвлөлүүдтэй ЧУМЗ үйл явцын цар хүрээ, загварын талаарх эхний яриа хэлэлцээр явагдсаны дараа TNC нь Зөвлөлүүдэд технологийн туршилтын талбай болон CMA-д зориулсан дараах төсвийн төслийг танилцуулав. Шинэ мэдээлэл эсвэл хүнд нөхцөл байдал гарч ирэх үед дээрх тоонууд өөрчлөгдөх боломжтой гэдгийг TNC анхааруулла

Технологийн туршилтын талбайн ЧУМЗ төсвийн төсөл:

Категори/Бараа	Төлбөр	Тэмдэглэл
Цалин		
Ажиллаж буй TNC-ийн ажилтнууд	-	TNC төлсөн
Нэмэлт төслийн менежер	-	TNC төлсөн
Олон нийттэй ажиллах зохицуулагч	-	TNC төлсөн
Аялал		
Аялал- FrostLock	-	Аялал* хувь хүн=16 Frostlock-ийн дотоод зардал
Аялал- TNC (дотоодын)	\$14,400	Аялал* хувь хүн= 24
Аялал- TNC (олон улсын)	\$9,000	Аялал* хувь хүн= 6
Аялал- Вэн удирдлага	\$7,000	Аялал* хувь хүн= 28
Аялал- Вэн нутгийн иргэд	\$10,000	Ерөнхий сан
Гэрээ/зөвлөхүүд		
Олон нийтийн харилцааны зохицуулагч	\$40,000	1 хувь хүн* сарын \$5000* 8 сар
Олон нийтийн харилцааны ажилтан	\$54,000	3 хувь хүн* \$3000* 6 сар
Материал болон логистикийн зохицуулагчид	\$65,000	1 хувь хүн (тээвэр)
Хүрээлэн буй орчин, нийгмийн нөлөөллийн үнэлгээ (ESIA)-н хянах, үнэлэх, дасан зохицох	\$350,000	Мэдээлэл цуглуулах, хуримтлагдсан мэдээлэлд дүн шинжилгээнд хийх, далд болон нэгдсэн нөлөөллүүдийг тодорхойлох анализ хийх, хяналт үнэлгээ хийх боломжуудыг тодорхойлох
Гадаад, гаднын зөвлөхийн хяналт: ESIA-н мэдээлэлд үндэслэн нэгдсэн нөлөөллийн үнэлгээ	\$35,000	Хуримтлагдсан шинжилгээнд илүү их эрэл хайгуул хийх ба/эсвэл субъектив байдлыг харгалзан үзэх нь ихэвчлэн үндэслэлтэй байдаг
Шинжээчдийн тайлан: Гидрофракчингийн талаарх иж бүрэн уран зохиолын тойм	\$45,000	-
Зөвлөхүүдийн тайлан: Маргаан шийдвэрлэх, арилгах механизмын загварууд	\$28,000	-

Технологийн туршилтын талбайн ЧУМЗ төсвийн төсөл (үргэлжлэл):

Категори/Бараа	Төлбөр	Тэмдэглэл
Гэрээ/Зөвлөхүүд		
Орон нутгийн ТББ-аар удирдуулсан нэмэлт төсөл: Уламжлалт мэдлэгийн судалгаа, мэдээллийн сан	\$30,000	-
Гол баримт бичгүүдийг Алби, Вэн хэл рүү орчуулах	\$50,000	-
Олон талт байдал, тэгш байдал, оролцооны дасгалжуулагч	\$25,000	-
Материал, хангамж, бусад шууд зардал		
Анхны яриа хэлэлцээрийн төсөв	\$4,000	-
Асуудлын хамрах хүрээ - ажлын хэсгийн ба дагалдах уулзалтууд	\$8,000	2 өдөр, бүлгийн гишүүд +30
ЧУМЗ-ийн үндсэн ажлын хэсгийн уулзалтууд (3)	\$36,000	3 өдөр, бүлгийн гишүүд +150 ба дээш, танхим, материал, хоол
Төвлөрсөн уулзалт: Хүйсийн тэгш байдал	\$9,000	1 өдөр, бүлгийн гишүүд +40
Олон нийтийг хамарсан уулзалтууд (6)	\$66,000	6 өдөр, бүлэг 30-100
Эцсийн хэлэлцээ хийх хуралдаанууд	\$15,000	3 өдөр, бүлгийн хэмжээ +25, амралтын хэв маягаар.
Гэрээ байгуулах, хүндэтгэл үзүүлэх ёслол	\$30,000	
Харилцаа холбоо		
Хэвлэл мэдээлэл/олон нийтийн боловсролын төсөв – Алби улс	\$50,000	-
Хэвлэл мэдээлэл/ олон нийтийн боловсролын төсөв- Вэнланд	\$125,000	-
Вэн мужийн ард иргэдэд чиглэсэн зорилтот үйл ажиллагаа	\$25,000	-
Цуврал богино бичлэг	\$12,000	-
Албийн засгийн газар, олон нийттэй харилцах үйлчилгээ	\$16,000	-
Дижитал баримт бичгийн хадгалалт, нийтийн хүртээмжийн систем, үйлчилгээ	\$35,000	-
Шууд бус зардал (@30%)	\$342,480	
НИЙТ	\$1,484,080	

СМА-ийн ЧУМЗ төслийн төсөв:

Категори/Бараа	Төлбөр	Тэмдэглэл
Цалин		
Ажиллаж буй TNC-ийн ажилтан	-	
Нэмэлт төслийн менежер	-	TNC төлсөн
Олон нийттэй ажиллах зохицуулагч	-	TNC төлсөн
Аялал		TNC төлсөн
Аялал- FrostLock	-	
Аялал- TNC (дотоодын)	\$1,800	
Аялал- TNC (олон улсын)	\$1,500	Аялал* Хувь хүн= 8 FrostLock-ийн дотоод зардал
Аялал- Вэн удирдлага ба харилцаа холбоо	\$3,200	Аялал* хувь хүн= 6
Аялал- Вэн нийгэмлэг	\$2,000	Аялал* хувь хүн= 1
Гэрээ/зөвлөхүүд		Аялал* хувь хүн= 12
Олон нийтэд түшиглэсэн нөлөөллийн үнэлгээний зөвлөх	\$75,000	Ерөнхий сан
Олон нийтийн харилцаа холбоо	\$6,000	
Шинжээчдийн тайлан: Байгалийн нөөцийн үйлчилгээний шинжилгээ	\$15,000	
Шинжээчдийн тайлан: Вэндбокийн иргэдийн чиг хандлага, тархалт, хамгааллын байдал	\$15,000	1 хувь хүн 8 сарын турш бүтэн цагаар ажиллах. Логистикийн хангамж, СМА-ESIA-ний текстийг боловсруулах
Гол баримт бичгүүдийг Алби, Вэн хэл рүү орчуулах	\$20,000	3 хувь хүн* нэг удаагийн төлбөр \$1000
Материал, хэрэгсэл болон бусад шууд зардлууд		-
Байгаль орчин, газар ашиглалтын талаарх мэдээлэл цуглуулах, эмхэтгэх, хамгаалах зардал	\$22,000	-
Сонсох хэсэг	\$4,000	-
ЧУМЗ-ийн гол ажлын хэсэг	\$6,000	-
Олон нийтэд хүрч ажиллах уулзалтууд	\$4,000	-
Харилцаа холбоо		4 өдөр, бүлгийн гишүүд +30
Хуралдааны сурталчилгаа	\$500	1 өдөр, бүлгийн гишүүд +75 ба түүнээс дээш, технологи, материал, хоол
Шууд бус зардал (@30%)	\$46,500	4 өдөр, бүлгийн гишүүд +30
НИЙТ	\$201,500	

Загвар:

Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөө

Энэхүү загвар нь гарын авлагын ЧУМЗ-ийн модулийн 2-р алхамд тайлбарласан [Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөөг](#) боловсруулах урьдал хэсэг юм. Нэгдүгээр модулийн оролцооны төлөвлөгөө нь эхний хэлэлцүүлгийн үе шатуудад “хэн” болон “яаж” гэдэгт илүү хариулдаг бол энэхүү Зөвлөлдөх уулзалтын төлөвлөгөө нь хэлэлцэх чухал асуудлууд, санал болгож буй үйл ажиллагаа, болзошгүй нөлөөлөл, зардал, үр өгөөж зэрэг хэлэлцүүлгийн “юу” гэсэн асуулт нь дээр голчлон төвлөрдөг. Энэхүү загварт ТНС болон УБНИ-ийн зөвлөлдөх төлөвлөгөөг нэгтгэж боловсруулахад анхаарах ёстой зарим асуултуудыг багтаасан болно. Хэлэлцээрт гарын үсэг зурах үед Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөөг тухайн оролцогч талуудын онцлог байдал, соёлтой нийцүүлэн ойлгомжтой аргаар баримтжуулах бөгөөд уг баримт бичиг нь гарын үсэг зурах, овог нэр, цахим шуудан солилцох, уулзалтын үеэр гар барих болон ёслолын арга хэмжээ зохион байгуулах төлөвлөгөөг багтаана.

Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхээс өмнө Оролцооны /оролцогч талуудын/ төлөвлөгөөг эргэн харж, аль хэлэлцэх сэдэв болон санаачилга нь ТНС болон УБНИ-д тогтвортой, үр дүнтэй хэрэгжих үйл ажиллагаа болохыг анхаарах

Хэрэв интернэт хөтчөөр дамжуулан бөглөсөн бол энэ маяганд оруулсан контент хадгалагдахгүй.

Илүү ихийг мэдэх

Санаачлага /санал/: _____

Цаг хугацаа: _____

Огноо: _____

Шинэчлэгдсэн _____

Зөвшөөрсөн: _____

Зөвшөөрсөн:

Байгууллага эсвэл бүлэг/баг/

Нэр: _____

Нэр: _____

Нэр: _____

Нэр: _____

Нэр: _____

Нэр: _____

1. TNC болон УБНИ-ийн чадавх, хэл, туршлага болон хэлэлцүүлгийн үйл ажиллагаанд шаардлагатай ур чадваруудын сургалт. Харгалзан үзэх хэрэгтэй доорх асуултуудыг мөн ЧУМЗ модулийн Нэгдүгээр алхмыг үзнэ үү.

a. TNC-ий ажилчдын хамрагдсан сургалт, уулзалтууд болон бусад суралцах туршлагауд:

b. TNC-ийн бусад чадавхын хэрэгцээ:

c. УБНИ-ийн чадавхын хэрэгцээ:

d. TNC болон УБНИ-ийн чадавхуудын хэрэгцээ хэрхэн хангагдах вэ? Дотоод болон гадаад нөөцөөс г.м.

2. Хэлэлцүүлгийн гол агуулга. Доорх (a)-аас (c)-д жагсаасан агуулгууд нь зөвхөн жишээ юм

a. Proposed activities

i. TNC-гийн үүрэг: _____

ii. УБНИ-ийн үүрэг: _____

iii. Бусад оролцогч талуудын үүрэг(үүд): _____

b. Санал болгож буй үйл ажиллагаануудын хүний эрхийн болзошгүй нөлөө. Хэлэлцүүлгийн явцад үр нөлөөг шинэчлэх ёстой. Хүний эрхэд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний талаарх нэмэлт удирдамжийг FPIC модулийн 2-р модулиас үзнэ үү.

i. Бодит болон болзошгүй эерэг нөлөөллүүд:

ii. Эрсдэлийн ноцтой байдал, магадлал, үндсэн шалтгаан зэрэг болзошгүй болон бодит сөрөг нөлөөллүүд:

iii. Эрсдэлийн ноцтой байдал, магадлал, үндсэн шалтгаан зэрэг болзошгүй болон бодит сөрөг нөлөөллүүд:

iv. Хариу арга хэмжээ, үр дүнг хянах, нөлөөллийг хэрхэн шийдвэрлэх талаар мэдээлэх төлөвлөгөө:

c. Үр ашгийг хуваалцах. Хүлээгдэж буй үр өгөөж, тэдгээрийг талуудын дунд хэрхэн хуваалцахыг жагсаана уу. FPIC модулийн хоёр дахь алхмыг үзнэ үү.

i. _____

ii. _____

iii. _____

3. Янз бүрийн нийгмийн төлөөллүүдийг хэрхэн нухацтайгаар хамруулан хэлэлцүүлэг өрнүүлэх арга хэрэгсэл

а. Цаг хугацаа болон давтамж:

б. Газар, байршил

с. Хэлбэр

4. Төсөв

а. ТНС-ийн хариуцах зардлууд:

--

б. УБНИ-ийн хариуцах зардлууд:

--

5. Хүрэх үр дүнгүүд. Хэлэлцүүлгийн явцад талууд зориудаар түр зогсож, дүгнэлт хийж, хэлэлцүүлэг анх төсөөлж байсан шигээ явж байгаа эсэхийг шалгах.

a. Төлөвлөсөн болон бодит огноо, оролцогчид (нэр, албан тушаал, байгууллага), байршил, хэлэлцэх сэдэв::

b. Төлөвлөсөн болон бодит огноо, оролцогчид (нэр, албан тушаал, байгууллага), байршил, хэлэлцэх сэдэв:

c. Төлөвлөсөн болон бодит огноо, оролцогчид (нэр, албан тушаал, байгууллага), байршил, хэлэлцэх сэдэв:

d. Төлөвлөсөн болон бодит огноо, оролцогчид (нэр, албан тушаал, байгууллага), байршил, хэлэлцэх сэдэв:

6. Төлөвлөсөн болон бодит огноо, оролцогчид (нэр, албан тушаал, байгууллага), байршил, хэлэлцэх сэдэв: TNC нь зөвлөлдөх үйл явцын үр дүнг УБНИ-ийн зөвшөөрлийг тодорхойлоход үндэслэл болгох хэлбэрээр танилцуулна.

а. Төлөвлөсөн болон бодит огноо, оролцогчид (нэр, албан тушаал, байгууллага), байршил, хэлэлцэх сэдэв:

[Танилцуулгын баримт бичиг, оролцсон хүмүүс, хурлын тэмдэглэлийг хавсаргана уу]

б. Хэлэлцүүлгийн явцад TNC-ийн баримтжуулах хэрэгтэй мэдээллүүд:

i. Зөвшилцлийн хэлбэр:

ii. Уулзалтад хэн, хэн оролцсон болох:

iii. Хэзээ болон ямар байдлаар зөвшилцлийг ахин хянах тухай:

[Танилцуулгын баримт бичиг, оролцсон хүмүүс, хурлын тэмдэглэлийг хавсаргана уу]

7. Баримтжуулах

а. Хэлэлцүүлгийн явцад TNC-ийн баримтжуулах хэрэгтэй мэдээллүүд:

б. Хэлэлцүүлгийн явцад УБНИ-ийн баримтжуулах хэрэгтэй мэдээллүүд:

с. Баримтжуулах болон хуваалцах хэрэгсэл:

д. Баримтжуулах төлөвлөгөө нь FPIC практикт зориулсан TNC-ийн хамгийн сүүлийн үеийн бүртгэл хөтлөх шаардлагуудтай нийцэж байгаа эсэхийг шалгана уу:

е. Төлөвлөгөөг УБНИ-тэй хэрхэн хамтран боловсруулж, хуваалцаж, баталсан тухай тэмдэглэл:

Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөөг боловсруулах үед анхаарвал зохих асуултууд

- TNC болон УБНИ нь зөвшилцлийн үйл явцад үр дүнтэй оролцох чадавхдаа анхаарч ажиллах төлөвлөгөөг боловсруулж чадсан уу?
- Шаардлагатай чадамжийг багтаасан TNC-ийн чадавх; дэлгэрэнгүй мэдээллийг FPIC модулийн 1-р алхмаас үзнэ үү.
- УБНИ-ийн чадавх, үүнд FPIC-ийн мэдлэг, мэдээлэл илгээх, хүлээн авах, хадгалах чадвар, хурал зохион байгуулах, оролцох чадвар
- TNC болон УБНИ нь санал болгож буй үйл ажиллагаатай холбоотой хүний эрхэд учирч болзошгүй нөлөөлөл эсвэл санаа зовоосон асуудлуудыг хамтдаа үнэлж, төлөвлөгөөгөө боловсруулсан уу? Нэмэлт удирдамжийг FPIC модулийн 2-р алхмаас үзнэ үү.
- Баримт бичгийг ажилтнуудад хялбар, УБНИ-ийн түншүүдтэй хуваалцах боломжтой хэлбэрээр хөтөлсөн үү?
- УБНИ-ийн албан болон албан бус шийдвэр гаргах үйл явцын талаар илүү ихийг мэдэхийн тулд УБНИ-тэй хамтран ажиллаж байсан бусад байгууллагуудтай холбоо барих нь тустай байсан уу?
- Орон нутгийн удирдагчдаас өмнө нь бусад ТББ-уудтай ижил төстэй зөвлөгөөн хийж байсан эсэх, хэрэв тийм бол өмнөх туршлагын эерэг болон сөрөг талууд юу байсан талаар асуусан уу?
- Та УБНИ-ээс тэдний дагаж мөрдөхийг илүүд үздэг зөвлөлдөөний хэлбэр, протокол эсвэл үйл явц байгаа эсэхийг асуусан уу?
- Таны харилцаж буй төлөөлөгчид олон нийтийг төлөөлөх төлөөлөх эрхтэй, хууль ёсны гэдгийг мэдэх, бататгахаар ямар арга хэмжээ авсан бэ?

Энэ PDF-г үндсэндээ хэвлэх эсвэл интернэт холболтгүй үед ашиглах зорилгоор хийгдсэн. Энэ маягыг Adobe PDF Reader эсвэл Preview (Mac OS) гэх мэт PDF программд татаж аваад нээхээс бусад тохиолдолд дижитал хэлбэрээр бөглөх боломжгүй. Харамсалтай нь Chrome, Safari эсвэл Internet Explorer зэрэг хөтөч ашиглах үед энэ маягтад оруулсан текст хадгалагдахгүй.



Модуль 3:

ЗӨРЧИЛДӨӨНИЙГ ШИЙДВЭРЛЭХ

Энэхүү модульд:

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх талаар болон практик, хэрэгслүүдийн талаар сурах

Зөрчилдөөн үүсэхээс өмнө – соёлын ялгаатай байдалд мэдрэмжтэй байдлаар төлөвлөгдсөн зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөнд хамтран ажиллах

Итгэл даасан, мэргэжлийн эвлэрүүлэн зуучлагчийг тодорхойлох болон бусад механизмууд

Гомдолд хэрхэн хариу үзүүлэх болон зөрчилдөөнийг шийдвэрлэж дуусгах хүртэлх явц

Венланд Жишиг Судлагдахуун:

3А. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх

Танилцуулга

Энэхүү модуль нь УБНИ, мөн TNC-гийн ажилчид дараах хоёр тохиолдолд хэрэглэж болох хэрэгслүүдээр хангана:

- Төслийн эхэн үед зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх үйл ажиллагаа, ирээдүйн төлөвийг тодорхойлох,
- УБНИ-тэй одоо байгаа харилцаандаа зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх үйл ажиллагааг нэвтрүүлж, ашиглах,

Энэхүү модуль нь эрсдэлийн удирдлага болон байж болох хамгийн муу тохиолдолд бэлтгэгдэхээс өөр ойлголт бөгөөд уугуул эрхийн талаар TNC-гийн баримталж, дэмжиж буй гомдол гаргах эрх, болон гомдлыг арилгах арга хэмжээний талаар олон улсын хууль тогтоомж стандартуудыг тусгасан.

Төсөл, санаачилгын амжилтыг сааруулж, харлуулж болзошгүй асуудал, бэрхшээлүүд дээр анхаарал ханддаг учраас зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх баттай үйл ажиллагаа зайлшгүй хэрэгтэй. Хэрэв асуудлууд даамжирвал итгэл, дэмжлэг алга болдог. Мөн [Чөлөөт, Урьдчилсан, Мэдэгдсэн Зөвшилцөл](#) гэх мэт зөрчилдөөн шийдвэрлэх арга хэрэгслүүд нь эрсдэлийн удирдлагын хэрэгсэл шиг л харилцааг бэхжүүлдэг хэрэгсэл юм.

Төсөл, санаачилгууд дээр оролцогч талуудын зөрчилдөөн тодорхой түвшинд байх нь зайлшгүй бөгөөд урьдчилан сэргийлэх боломжгүй байдаг. Гэхдээ зөрчилдөөнийг нээлттэй, хурдан бөгөөд хүндэтгэлтэйгээр шийдвэрлэх нь хамтран ажиллагсад бие биеийнхээ талаар ойлгох, итгэлцлийг бий болгох, ирээдүйд дахин хамтран ажиллах боломжийг бий болгодог. Энэхүү гарын авлагад зөрчилдөөнтэй холбоотой агуулгыг багтаасан нь TNC-гийн үнэ цэн, ёс зүйн дүрэм болон Зарчмууд ба хамгааллын талаарх гарын авлагад тус тус багтааснаа батлах боломж юм.

Зөрчилдөөн гарахаас өмнө TNC-гийн ажилтнууд УБНИ-тэй маргааныг хэрхэн шийдвэрлэх талаар ярилцаж, Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөнд хамтын ойлголтоо баримтжуулах ёстой.

Өөр өөр зөрчилдөөнүүд нь түүнийг шийдвэрлэх өөр өөр арга хэрэгслийг шаардах болно; Энэхүү гарын авлагад санал болгосон цэсэд суурилсан арга нь гурван механизмыг агуулдаг:

Зөрчилдөөн шийдвэрлэх механизмууд

Хэлэлцүүлэг:

Бие биедээ хүндэтгэлтэй хандаж, бие биеэ сонсож, зөрчилдөөн үүсэхээс сэргийлж, бүх талын үзэл бодлыг багтаасан байхыг эрмэлзэх;

Эвлэрүүлэн зуучлуулах:

Итгэл хүлээсэн хувь хүн эсвэл байгууллагаар зуучлуулсан, зохион байгуулалттай хэлэлцүүлэг,

TNC-гийн Ёс зүйн дүрэм болон гомдол барагдуулах үйл явц:

TNC-гийн ёс зүйн дүрэм болон гомдол барагдуулах бодлогуудыг зөрчсөн үед гомдол барагдуулах үйл явц.

Ихэнх тохиолдолд зөрчилдөөн нь хэлэлцүүлэг болон эвлэрүүлэн зуучлуулах аргуудаар шийдвэрлэгдэх боломжтой байдаг. TNC-гийн Ёс зүй болон Гомдол барагдуулах үйл явц нь УБНИ-д дараах 2 тохиолдолд ашиглагддаг. (1) TNC-гийн ажилтнууд үйлдлийнхээ төлөө хариуцлага хүлээх ёстойг батлах; (2) төслийн багийн хамааралгүйгээр зөрчлийг судлуулж, шийдвэрлэх TNC-тэй илүү өргөн хүрээнд хэлэлцэх үндэслэл, арга зам тодорхойлох;

Зөрчлийг шийдвэрлэх дээрх гурван механизм нь логик дарааллын дагуу хэрэгжих боломжтой. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэхийн тулд хэлэлцээрээс эвлэрүүлэн зуучлуулах үе шат руу шилжиж болно. Гэхдээ заавал дарааллын дагуу байх шаардлагагүй. Шаардлагатай тохиолдолд УБНИ нь TNC-гийн Ёс зүй ба Гомдол барагдуулах үйл явцыг шууд сонгож болно. Дээрх гурван механизм нь хэзээ ч ашиглах боломжтой сонголтуудын цэс юм.

Хэлэлцүүлэх, эвлэрүүлэн зуучлуулах механизмууд нь УБНИ-ийн арга зүй, практикийг багтааж тэдний стандарт, хүлээлтэд нийцсэн байх ёстой бөгөөд энэхүү гарын авлагад дурдагдсан зарчим, хамгааллын бодлогуудтай нийцсэн байх ёстой. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөг хүлээлт, бодит нөхцөл байдал, олж авсан туршлагаараа байнга шинэчилж байхын тулд тогтмол хянаж байх ёстой.

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх үйл явцыг доор өгөгдсөн Зарчим ба Хамгаалалтын бодлогын дагуу шийдвэрлэхийг санал болгож байна. TNC-ийн ажилчид энэхүү модулийн Венландын сургаамж хэсгийн жишээ, бэрхшээлүүдтэй танилцана уу.

Зарчмууд болон Хамгааллын бодлогууд

Эрх тэгш хамтын ажиллагааны зааварчилгааг хамруулсан [зарчмууд болон хамгааллын бодлогын](#) хэлэлцүүлгийн бүх хувилбаруудыг танилцуулга хэсэгт багтаасан.

Зөрчлийг шийдвэрлэх нэн чухал дөрвөн зарчим байгааг доор дурдвал:

Зөрчлийг шийдвэрлэх зарчмууд болон хамгааллууд

Бүхэлдээ эерэг итгэл үнэмшилтэй байх:

УБНИ-тэй үүссэн зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх хамгийн чухал зарчим нь эерэг хүсэл эрмэлзэлтэй байх юм. Шударга, хүндэтгэлтэй, даруу байж, буруушаахаас илүү нэгдмэл байх нь чухал.

Өөрийгөө тодорхойлох:

Зөрчилдөөнийг хамтран шийдвэрлэх үйл явц нь итгэлцлийг бий болгож, хэлэлцүүлгийн үр дүнг нэмэгдүүлэхээс гадна УБНИ-ийн өөрийгөө тодорхойлох үйл явцыг дэмжин, тэдний байгаль хамгааллын үр дүнд үзүүлэх манлайллыг нэмэгдүүлэх талаарх TNC-гийн хариуцлагыг ч дэмжинэ.

Хариуцлага:

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх механизм нь хариуцлагын механизм юм. Хариуцлага бол зайлсхийх эсвэл айх зүйл биш; үүнийг суралцах, сайжруулах боломж гэж хүлээн авах хэрэгтэй. TNC эхний оролдлогоор бүх зүйлийг зөв хийж чадахгүй. Хариуцлагатай байдал болон хариуцлага хүлээх чадвар нь аливаа алдаа болон үл ойлголцлыг бат бөх түншлэл болгон хувиргаж чадна.

Тэгш, хүртээмжтэй байдал:

Дэлхий даяар зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх үйл явц нь ялгаварлан гадуурхалт болон шударга бус үйлдлүүдээр дүүрэн байдаг. TNC-гийн зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх практик нь өнгөрснөөс хуримтлуулсан туршлага, бусдаас хуримтлуулсан сургамжуудаас суралцаж, нарийн тусгасан байх ёстой. Зөрчилдөөнийг илүү эрх тэгш хүртээмжтэй байдлаар шийдвэрлэхийн тулд өнгөрсөнд хуримтлуулсан туршлага, бусдын сургамжуудаас суралцах зайлшгүй шаардлагатай.

Зааварчилгаа

Зөрчилдөөнийг яриа хэлэлцээрийг үргэлжлүүлж, ил тод байдлыг баримталж, эрх тэгш байдлыг хангах замаар шийдвэрлэх нь хамгийн сайн арга зам юм. Энэ арга замаар үргэлжилж буй шийдвэрлэх үйл явцад дүрэм журам, зааварчилгаа шаардлагагүй юм.

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх явц нь TNC-гийн үнэт зүйлс, ёс зүйн дүрэм, олон улсын хууль, стандарттай нийцэж байна. Зөрчилдөөнийг харилцан тохиролцож шийдвэрлэх нь уугуул болон нутгийн иргэдийн эрхийг хүндэтгэж, дэмжих TNC-ийн хамгийн чухал арга замуудын нэг юм.

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх нь өөрөө хүний эрх болох нь

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх найдвартай механизмтай байх нь зөвхөн эрсдэлийг удирдах арга эсвэл хэрэг буруугаар эргэвэл ашиглах В төлөвлөгөө биш юм. Энэ бол хүний эрхийн асуудал

Уугуул болон Нутгийн иргэд нь үеийн үед хүний эрхийн зөрчил, хүчирхийлэл, системийн дарангуйлалд өртөж байсан. Институт нь шударгаар ажиллахгүй, хариуцлага хүлээхгүй, олон нийтийн санаа бодлыг үл хэрэгсэх зэргээр доголдолтой байх нь аюулыг улам ихэсгэдэг. Орчин үед олон улсын эрх зүйн хүрээнд гомдол гаргах механизм, түүнийг арилгах, хариуцлагын арга хэмжээ авах эрхийг тусдаа эрх болгон статусыг нь дээшлүүлсэн.

НҮБ-ын Уугуул Иргэдийн Эрхийг Хамгаалах Тунхаглалын 40 дүгээр заалт

Уугуул иргэд төрийн болон бусад талуудтай үүсгэсэн зөрчилдөөн, маргааныг шударгаар шийдвэрлэх, түүнчлэн хувь хүний болон хамтын эрхийн бүх зөрчлийг үр дүнтэй арга хэрэгслийг ашиглан ил тод зарчимд тулгуурлан шийдвэрлүүлэх эрхтэй. Шийдвэр гаргахдаа тухайн нутгийн уугуул иргэдийн зан заншил, уламжлал, дүрэм, эрх зүйн тогтолцоо, олон улсын хүний эрхийг зохих ёсоор харгалзан үзнэ.

TNC-гийн Байгаль Хамгаалах Загварчлал 2.0 зааварчилгааны баримт бичигт зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх шударга ёсны эрхийг тусгасан. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх амлалт нь Байгаль хамгаалах загварчлал 2.0 Хүмүүс ба байгаль хамгаалал хэсэгт заасан дөрвөн гол шинэчлэлийн нэг нь бөгөөд “Бид бүх ажилдаа эмзэг, гадуурхагдсан хүмүүс, олон нийтийг (жишээ нь, бага орлоготой ард иргэд, уугуул иргэд тухайн байгалийн нөөцөөс хамааралтай иргэд, арьс өнгө, үндэстний цөөнх, эмэгтэйчүүд, хүүхдүүд, өндөр настнууд) хохирох ёсгүй бөгөөд бид нийгмийн хамгааллын төлөвлөгөөг төслийн төлөвлөлт, хэрэгжилтийн үе шатуудад ханган ажилладаг” гэжээ.

Нийгмийн хамгааллын хоёр асуудал онцгой хамааралтай:

- Төсөл нь орон нутгийн болон үндэсний хууль тогтоомж, олон улсын гэрээ конвенц болон бусад холбогдох дүрэм журамд нийцэж байгаа эсэх?
- Оролцогч талууд санаа зовоосон асуудлаа хуваалцах, гомдол гаргахад зэрэг асуудалд тохирсон ил тод, хүртээмжтэй хариуцлагын тогтолцоо бий юу?^[1]

БХЗ 2.0 нь уугуул иргэдтэй ажилладаг төслүүдэд хүртээмжтэй, урьдчилан таамаглах боломжтой, ил тод, үр дүнтэй, хүний эрхэд суурилсан, хүндэтгэлтэй, зохистой, хариу үйлдэл үзүүлэх, гомдол барагдуулах механизмыг санал болгодог.^[2]

Олон улсын санхүүгийн корпорац, Дэлхийн банк, НҮБ-ын Байгаль орчны хөтөлбөр, НҮБ-ын Хунс, хөдөө аж ахуйн байгууллага, НҮБ-ын Хөгжлийн хөтөлбөр, НҮБ-ын Бизнес ба Хүний эрхийн үндсэн зарчмууд зэрэг олон улсын тэргүүлэх тогтолцоо, байгууллагууд болон бусад байгаль хамгаалах байгууллагууд гомдол гаргах, зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх замаар хариуцлага хүлээх ижил төстэй бодлого баримтлан ажилладаг.^[3]

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх нь практик хэрэгсэл

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх үйл явцад дарамт байх ёсгүй. Зөрчилдөөн нь зөв шийдэгдсэн тохиолдолд TNC болон УБНИ-ийн үндсэн санаачилга дээр илүү их цаг хугацаа, эрч хүчийг гаргах боломжийг олгоно. Зөрчилдөөн нь зөвөөр шийдэгдсэн тохиолдолд оролцогч талууд илүү итгэл, үнэмшилтэй болж, тууштай байж, илүү сайн ойлголцож эхлэх бөгөөд аливаа бэрхшээлийг хурдан хугацаанд, шударгаар даван туулдаг.

Мэдээж бүх зөрчилдөөнүүд сайхнаар шийдэгдэхгүй. Хэдий тийм боловч сайн төлөвлөгдсөн Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө нь янз бүрийн үүссэн нөхцөл байдлыг шийдвэрлэхүйц хангалттай уян хатан байж чаддаг.

Доор тайлбарласан цэсийн арга нь мэдрэмжтэй, хамтран ажиллах аргачлалууд (харилцан яриа), түүнчлэн илүү бүтэцтэй механизмуудыг (зуучлал) санал болгодог. Эхэн үедээ талуудын итгэлцэл гүнзгийрээгүй байгаа тохиолдолд TNC-ийн Ёс зүй ба гомдол барагдуулах үйл ажиллагааны баримт бичгийг ашиглаж болно.

Алхам 1: Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө боловсруулах

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө нь TNC нь Уугуул болон нутгийн иргэдийн эрхийг хэрхэн хүндэтгэж, хариуцлагатай байгааг харуулж, тэгш шударга харилцааг бий болгож, тогтвортой байлгадаг чухал зүйл юм. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө нь аливаа санаачилгын үндэс суурь болдог бөгөөд [Суралцах ба Эрт Хэлэлцүүлгийн модульд](#) санал болгосон эхний уулзалтуудад л тусгагдсан байх ёстой. **ЧУМЗ Модульд** тодорхойлсончлон зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөний талаар хэлэлцэх, тохиролцох нь эхнээсээ аливаа үйл явцын нэг хэсэг байх ёстой.

Төлөвлөгөө гаргахын тулд TNC-гийн ажилтнууд өөрсдийн туршлага, бусад багуудын туршлага, энэ модулийн удирдамж, нөөцийг ашиглах боломжтой. Ажилтнууд мөн [Хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээ](#) болон FPIC үйл явцыг эргэн харах ёстой. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө нь нөлөөллийн үнэлгээний явцад илэрсэн аливаа асуудлыг шийдвэрлэх тодорхой замыг зааж өгөх ёстой. Уугуул ба нутгийн иргэд тогтсон дотоод дүрэм, журамтай тохиолдолд түүнийг судалж, төлөвлөгөөндөө нэгтгэн тусгах хэрэгтэй.

Зөрчилдөөний талаарх хэлэлцүүлэг нь TNC болон уугуул ба нутгийн иргэдийн хамтын ажиллагааны хүрээнд өнгөрсөн хугацаанд үүсэж байсан үнэт зүйл, хүлээлт зэрэгтэй холбоотой зөрчилдөөний туршлагаас суралцахад тусална. Гэхдээ хэлэлцэх үйл явц, төлөвлөгөө бэлтгэх нь ачаалал ихтэй, төвөгтэй байх албагүй. Хэрэв TNC болон уугуул ба нутгийн иргэд тохиролцсон бол энэхүү төлөвлөгөө нь энгийн, хэрхэн шийдвэрлэгдэх нь заагдсан хэдэн цэсээс бүрдсэн байж болно. Итгэмжлэгдсэн зуучлагчдын нэрс гэх мэт урьдчилан тохиролцсон зүйлсийн талаар илүү нарийн тусгаж болно.

Ярилцлага

Үл ойлголцол нь гомдол болж даамжрахаас сэргийлэх хамгийн гол арга бол даруу төлөв, хүндэтгэлтэй, үнэнч шударгаар ярилцах явдал юм. Харилцааны шугамуудыг нээлттэй байлгах нь дэвэрч байгаа асуудлуудыг эртхэн тодорхойлж, тэднийг илрүүлэн, чиглүүлэхэд TNC-д хэрэгтэй. Ямар нэгэн санаачилгын эхэн үед илтгэл болон харилцан ойлголцол нь сайн бэхжвэл асуудал, бэрхшээлүүдийг багийн түвшинд хэлэлцээд шийдвэрлэх боломжтой байх магадлалтай.

Харилцан ярианы ур чадвар болон дадлага туршлагын талаар ХОЛБООС хуудасны [Олон янз байдлын суралцах хэсэг](#), мөн энэ модулийн зөвлөмж ба хэрэгслүүд хэсэгт байгаа зориудаар сонсох эх сурвалжуудын жагсаалт болон Уугуул иргэдтэй хийсэн харилцан яриа ба дурсамжуудын жагсаалтаас нэмж судлаарай. [Суралцах болон Эрт хэлэлцүүлгийн модульд](#) харилцааг хэрхэн үүсгэх, бэхжүүлэх талаар илүү нарийн дурдсан байгаа

Нээлттэй ярилцлага нь уугуул болон нутгийн иргэдтэй ажиллах хамтын ажиллагааны нэг хэсэг байх ёстой. Гэвч зөрчилдөөн нь хүнд нөхцөл байдал болон ашиг сонирхлын зөрчилтэй үед илүү хүчээ авдаг бөгөөд нээлттэй харилцаж заншсан талууд хүртэл энэ тохиолдолд ихээхэн хүчин чармайлт гаргадаг. Энэхүү гарын авлагад тусгасан яриа хэлцэл нь тодорхой зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх зорилготой харилцан яриа юм

Энэ нь ярилцлагын логик, дарааллыг урьдчилан тооцоолсон байх ёстой гэсэн үг:

- Нөлөөнд өртөж буй бүх талууд оролцох боломжтой юу?
- Хэлэлцэх гэж буй асуудлыг талуудад урьдчилан мэдэгдэж, тэдэнд бэлдэх хангалттай цаг өгсөн үү?
- Уугуул болон нутгийн иргэдийн хэрэгцээ, шаардлага болон хугацааны тохиромжтой байдлыг тооцоолсон уу?
- Шаардлагатай суралцах нөөцүүд нь бэлэн, хүртээмжтэй байна уу?
- Хэлэлцүүлгийн үеийн нөхцөл байдал нь оролцогчдын бие болон сэтгэл санааны аюулгүй байдлыг хангаж байна уу?

Дээрх нөхцөлүүдэд анхаарал хандуулах нь чухал боловч албан ёсны шаардлагууд байх хэрэггүй. Албан бус, нөхөрсөг байдлаар оролцож буй талуудын хооронд хэлэлцээрийг хийвэл энэ нь амжилтын жор болно. Нэмж хэлэхэд, “Эерэг, Итгэл үнэмшилтэй байх болон Хамтын ажиллагааны зарчмууд”-ын дагуу TNC нь хэлцэлд орохдоо сонсох, асуудлууд дээр арга хэмжээ авахаар бэлтгэж орох шаардлагатай. Эс бөгөөс хэлцэл нь эрээ цээргүй явдал, эсвэл зүгээр нэг утгагүй, илүү яриа мэт сэтгэгдэл төрүүлж дуусаж болзошгүй.

Зуучлах

Эвлэрүүлэн зуучлал нь яриа хэлэлцээрийн албан ёсны байдал, бүтцийг сайжруулах замаар зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх механизм юм. Ерөнхийдөө, зөрчилдөөнийг шийдвэрлэхдээ соёлын үнэ цэнэ болон нийгмийн хэм хэмжээг нь хүндэтгэх, гүн гүнзгий түвшинд ойлголцох зэргийг багтаасан ойлголт.

Засгийн газар эсвэл хандивлагчдын шаардлагын дагуу эвлэрүүлэн зуучлах үйл явц нь уугуул болон нутгийн иргэдийн өөрсдийнх нь институт, бүтэц хэлбэр, тэдний өөрсдийнх нь зохион байгуулсан уламжлалт үйл ажиллагаанд суурилах хэрэгтэй (Гол асуудал: [Тухайн орны засгийн газар болон хандивлагчдынх нь санал болгосон гомдол барагдуулах механизм байдаг уу?](#)).

Зарим тохиолдолд хөндлөнгийн эвлэрүүлэн зуучлал нь байдлыг хүндрүүлнэ гэж тооцогддог бөгөөд энэ тохиолдолд Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөнд оруулахгүй байх хэрэгтэй. Харин бусад тохиолдолд итгэмжлэгдсэн, гуравдагч талын эвлэрүүлэн зуучлагч хэрэгтэй, бүр зайлшгүй шаардлагатай ч байж болно. Эвлэрүүлэн зуучлал нь талуудын хооронд илүү гүнзгий харилцааг тогтоож, харилцан ойлголцол үүсгэж, хэн нэгэндээ буулт бий болгох эсвэл талуудын анхны үл итгэлцлийг даван туулахад туслах болно. Эвлэрүүлэн зуучлах ажил нь эвлэрүүлэгчийн зөвлөмжийг биелүүлэх амлалт авах гэх мэт тодорхой үр дүнд хүрч дуусах ёстой.

Эвлэрүүлэн зуучлах үйл явц нь арбитр биш бөгөөд энэхүү удирдамжид тусгагдсан эвлэрүүлэн зуучлал нь хууль ёсны эсвэл журмын хувьд заавал биелүүлэх үүргийг хүлээлгэхгүй. Хэдий тийм боловч эвлэрүүлэн зуучлагч нь зуучлал эхлэхээс өмнө талуудын зуучлалын зөвлөмжийг дагах амлалтын дагуу талуудын сонсохыг хүсэхгүй байгаа эсвэл хүсэж байгаа зөвлөмжийг өгч болно.

Хэрэв гаднын зуучлагчийг ашиглахыг зөвшөөрвөл TNC болон уугуул, нутгийн иргэд тухайн зуучлагч талыг урьдчилан тодорхойлох ёстой. Энэ нь академик эсвэл мэргэжлийн хувь хүн болон байгууллага байж болно. Гаднын зуучлагчийг сонгохдоо тэдний нэр, холбоо барих мэдээллийг Зөрчилдөөн шийдвэрлэх төлөвлөгөөнд тусгах хэрэгтэй.

TNC-гийн Ёс зүй болон Гомдол барагдуулах үйл явц

Энэ моделийн [танилцуулга](#) хэсэгт дурдсанчлан ихэнх зөрчилдөөн нь харилцан яриа болон зуучлалын аргуудаар нааштайгаар шийдвэрлэгдэх хандлагатай байдаг. TNC-гийн Ёс зүй болон Гомдол барагдуулах үйл явц нь TNC-гийн өөрийн гаргасан үйлдэлдээ хариуцлагатай байгааг бататгаж, уугуул болон нутгийн иргэдэд асуудал дэвшүүлэх, шалгуулах, шийдвэрлүүлэх өөр арга замыг бий болгодог ([Хавсралт 5](#)-аас үйл явцын талаар дэлгэрэнгүй үзнэ үү).

TNC-гийн Ёс зүй болон Гомдол барагдуулах үйл явц нь сонсох, асуулсанд хариулах эсвэл асуудлыг байгууллагын холбогдох хөтөлбөрийн ажилтанд тодруулга авахаар шилжүүлж болохоор боловсруулагдсан механизм юм. Гомдол хүлээн авсны дараа Ёс зүй болон Гомдол барагдуулах алба нь холбогдох хөтөлбөрийн газартай холбогдож тодруулах авах, эсвэл үл ойлголцлыг арилгах боломжтой. Ихэнх тохиолдолд талууд харилцан ойлголцолд хүрч гомдол шийдэгддэг

TNC-гийн ажилтнууд болон гуравдагч тал www.nature.org/TNChelpline онлайн хуудсанд хандан асуулт болон асуудлаа аль ч цагт илгээх боломжтой. TNC-гийн тусламжийн утас нь долоо хоногийн бүх өдөр, 24 цагийн турш олон хэлээр онлайнаар болон утсаар, мессежээр эсвэл шуудангаар хандах боломжтой. Гомдлыг нэрээ нууцлан гаргаж болох бөгөөд бид мэдээллийг нууцалж, зөвхөн мэдэх шаардлагатай хүмүүст мэдэгдэнэ. Хэн нэгэн тусламжийн утсанд хандах үед, гомдол гаргагч нь хөндлөнгийн гуравдагч этгээдтэй холбогдох бөгөөд тэд гомдлыг баримтжуулан TNC-гийн Ёс зүй, Гомдлын албанд шилжүүлнэ. Харин гомдол нь онлайнаар илгээгдэх үед, энэ гомдол нь TNC-гийн Ёс зүй, Гомдлын албанд шууд хүрнэ ([Ёс зүйн дүрмийг](#) үзнэ үү).

TNC-гийн Ёс зүй ба Гомдол барагдуулах үйл явцыг уугуул болон нутгийн иргэдэд танилцуулж, тэдний өөрсдийн хэл дээр нь орчуулж, төслийн хүрээнд хамрагдаж байгаа нутгуудад хүргэнэ. Хэрэв тусламжийн утас нь тухайн уугуул болон нутгийн иргэдийн хэлээр ярьдаггүй бол TNC нь орчуулагч хөлслөн, гомдол гаргах ажилд тусалж болно. Бичгээр гаргах гомдол нь аль ч хэлээр байж болно.

TNC-гийн Ёс зүй ба Гомдол барагдуулах үйл явц нь ямарваа нэг санаачилгын эхэнд Зөрчлийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөнд тусгагдсан байх ёстой бөгөөд одоо хэрэгжиж байгаа санаачилгууд аль болох хурдан тусгах ёстой.

Өшөө авалтаас хамгаалах арга хэмжээ



Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх үйл явц нь зөрчилдөөний үед явагддаг учир хурцадмал байдал, бухимдал, заримдаа түрэмгий, ёс зүйгүй үйлдэл дагуулах магадлалтай. Гомдол гаргасан хүмүүсийн эсрэг өс санах, өшөө авах нь бүх шатны байгууллагуудад тулгардаг асуудал юм. Өс санах, өшөө авалтын хохирогч болж магадгүй гэсэн айдас нь асуудлыг мэдээлэхэд саад тогтор болж байдаг бөгөөд ялангуяа алдах зүйл ихтэй бүлгүүдэд саад болдог. ТНС-ийн **Ёс зүйн дүрэмд** заасны дагуу үл ойлголцолтой холбоотой асуулт асуусан эсвэл асуудал дэвшүүлсэн хүмүүсийн эсрэг өс санах, муу санах үйлдлийг огт зөвшөөрөхгүй.

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө нь өс санах үйлдлийн эсрэг дараах хэрэгслүүдийг агуулсан байх хэрэгтэй:

- Нэрээ нууцлахыг зөвшөөрөх, нууцлалыг хамгаалах журам
- Нууц мэдээллийг хамгаалах журам
- Хэлэлцүүлэгт оролцогчдын бие махбодын болон сэтгэл санааны аюулгүй байдал, бүрэн бүтэн байдлыг хамгаалах журам, үүнд зарим хүмүүсийн бусдаас бие махбодын хувьд зайнаас хандах хууль ёсны хэрэгцээг хүндэтгэх зэрэг болно
- ТНС болон бүх оролцогч талуудад өс санах, хариу арга хэмжээ авахыг тэвчихгүй байх талаар тодорхой мэдээлэх
- Өшөө авалтын сөрөг үр дагаврын тухай сэрэмжлүүлэг танилцуулах

Гол асуудал: Тухайн орны засгийн газар болон хандивлагчдынх нь санал болгосон гомдол барагдуулах механизм байдаг уу?

ТНС-гийн ажилтнууд тухайн улсын засгийн газар эсвэл санхүүжүүлэгчийн шаардсан гомдлын механизм байгаа эсэхийг мэдэх шаардлагатай. Жишээлбэл, Олон Улсын Байгаль Хамгаалах Холбоо (IUCN) болон Дэлхийн банкны Дэлхийн байгаль орчны сан нь тэтгэлэг авагчдаас байгууллагын өөрсдийн гомдол барагдуулах механизмыг дагаж мөрдөхийг шаарддаг.

Хэрэв аль нэгэн гомдол барагдуулах механизмыг хэрэгжүүлэх шаардлагатай бол ТНС-гийн ажилтнууд энэ нь ямар төрлийн маргаанд хамаарах, мөн УБНИ үүнийг ашиглахыг зөвшөөрсөн эсвэл ашиглахыг хүсэж байгаа эсэхийг тодорхойлох ёстой. ТНС-гийн **Ёс зүйн дүрэм** нь тухайн ашиглах гэж буй гомдол барагдуулах механизм нь орон нутгийн хууль тогтоомжид нийцсэн байхыг шаарддаг. ТНС-гийн хандивлагчдын аль нэгнийх нь санал болгосон, тохиромжтой механизмыг дагаж мөрдөхгүй байх нь ТНС хандивлагчтай байгуулсан аливаа санхүүжилтийн гэрээг зөрчсөн болно.

Тиймээс ТНС-ийн эхлэх цэг нь эдгээр механизмыг хайж, дагаж мөрдөх явдал байх ёстой. УБНИ нь тухайн улсын иргэнийхээ хувьд хүлээн авагч улсын гомдол шийдвэрлэх арга, хэрэгсэлд хамааралтай байж болох бөгөөд тэд санхүүжилтийн гэрээний аль нэг хэсэг биш бол хандивлагчийн гомдол барагдуулах механизмд хамаарахгүй

Хэрэв УБНИ шаардлагатай гомдол барагдуулах механизмыг хэрэглэхийг зөвшөөрч байвал, мөн энэ нь орон нутгийн бусад гэрээгээр зохицуулагдаагүй бусад асуудлыг шийдвэрлэж байвал, шаардагдсан гомдол барагдуулах механизмыг ашиглах хэрэгтэй.

Хэрэв УБНИ нь шаардлагатай гомдлын механизмыг ашиглахыг зөвшөөрөхгүй бол ТНС нь УБНИ-ийн эсэргүүцлийн шалтгаан, нөхцөл байдлын талаар мэдээлэл цуглуулж байх хооронд санаачилгыг түр түдгэлзүүлэх шаардлагатай болно. Хэрэв ТНС болон УБНИ нь шаардагдаж буй гомдлын процессыг дагаж мөрдөхийг зөвшөөрч чадахгүй бол санаачилгыг цуцлах шаардлага үүсэж магадгүй.

Зарим тохиолдолд ТНС болон УБНИ нь засгийн газар болон хандивлагчдаас байгаа механизмын холбогдох хэсгүүд дээр өөрчлөлт, нэмэлт оруулах хүсэлт гаргаж болно. Хэрэв оронд нь санал болгож буй гомдол барагдуулах механизм нь засгийн газар болон хандивлагчдын гол анхаарал тавьж байгаа асуудлуудыг хамарч байвал ялангуяа соёлын мэдрэмжтэй, илүү үр дүнтэй, захиргааны зардлыг бууруулсан болон эерэг үр дүн гаргаж байвал тэд зөвшөөрөх талтай байдаг.

Түлхүүр асуудал: Үйл явцыг хүлээн зөвшөөрөх



Өмнө нь дурдсанчлан ТНС болон УБНИ нь зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх журмыг урьдчилан ойлгож, тохиролцоо ёстой. УБНИ-тэй холбоотой асуудлуудыг эртхэн шийдвэрлэх нь үйл явцад хууль ёсны байдал, хэрэгжихүйц байдлыг нэмнэ. Хэлэлцүүлгийн анхан шатны алхмуудыг хангаж чадахгүй байх эсвэл зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх туршлага багатай байх нь гардниханд өөрсдийн гомдол барагдуулах механизмаа шахах боломж олгодог бөгөөд энэ нь УБНИ-эд танил бус бөгөөд таатай байдаггүй. Дараа нь УБНИ зөрчилдөөн үүсэх үед журмыг дагаж мөрддөггүй эсвэл үр дүнгийн хууль ёсны байдлыг хүлээн зөвшөөрдөггүй нь гарднихныг гайхшируулдаг. Энэ байдал нь сайн боловсруулсан гомдол барагдуулах механизмаас үүсэх гүн гүнзгий харилцааны оронд, одоо үүссэн байгаа зөрчилдөөн дээр хүч нэмж харилцааг хурцатгадаг.

Сонголтын- цэсний арга нь энэхүү асуудлуудыг тодорхой хэмжээнд гаргаж ирдэг бөгөөд УБНИ-дэд ойлгохгүй байгаа эсвэл хүлээн зөвшөөрөхгүй байгаа хэсгүүдээ гаргаж ирэн, хэлэлцүүлэх боломж олгодог. Цаашлаад, энэхүү зааварчилгаанд дурдсан харилцан яриа, эвлэрүүлэн зуучлах гэсэн 2 арга нь албан ёсны журам гэхээсээ илүү УБНИ-ийн илүүд үздэг тогтолцоонд тохируулах боломжтой аргууд юм.

УБНИ нь яриа хэлэлцээ хийх өөрийн гэсэн арга барилтай бөгөөд ихэнх тохиолдолд зохион байгуулалттай бүтэц болон эвлэрүүлэн зуучлалтай төстэй гуравдагч талын чиглүүлэгчийг оролцуулдаг. УБНИ-ийн хуваалцахыг хүсч буй байдал дээр нь үндэслэн УБНИ иймэрхүү тохиолдлуудад ямар байдлаар оролцож, яаж ойлгож, хүлээж авч байгаа талаар суралцах нь ТНС-гийн ажилчдад үнэ цэнтэй. ТНС-гийн болон УБНИ-ийн арга барилыг нэгтгэх нь харилцан итгэлцэл бий болгох, хамтын ажиллагааг сайжруулахад ашиглаж болох сайн арга барил болж магадгүй.

Хамгийн чухал нь УБНИ-ийн одоо байгаа практик элементүүдийг агуулсан зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх арга зүйтэй байх нь зөрчилдөөн үүссэн тохиолдолд УБНИ авч ашиглах боломжийг нэмэгдүүлэх бөгөөд гарсан ямар нэгэн шийдэл нь УБНИ дотор илүү өргөн хүрээтэй хүлээн зөвшөөрөгдөх давуу талтай.

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх арга зүйнүүд хэд хэдэн аргаар зохицуулагдаж болно:

Харилцан ярианы аргын үед, ямар нэгэн гомдолтой байгаа УБНИ-ийн гишүүнд өөр гишүүн нь хандахдаа харилцан хүндэтгэлтэй байх болон харилцааг сайжруулах дүрэм журам, ёс заншил байдаг уу? Жишээ нь: бүтэцтэй холбоотой асуудлаас эхлээд, хохирсон тал нь ямар нэгэн төлөөлөл ашигладаг эсэх, харилцан яриа эхлэхийн өмнө болон дараа хоол хувааж иддэг соёл, хүртэл байж болдог.

Эвлэрүүлэн зуучлалын хувьд маргаан, гомдлыг УБНИ-ийн удирдах байгууллага, ахмадын зөвлөл эсвэл түүнтэй адилтгах байгууллагуудын өмнө шүүхийн бус шинжтэйгээр, гэхдээ учир утгатай хэлэлцүүлгээр хэлэлцэж болно. УБНИ-ийн дотоод маргаантай холбоотой асуудлаар дотроосоо эвлэрүүлэн зуучлагч томилогдох хандлагатай байдаг бөгөөд энэ тохиолдолд зуучлагчид нь УБНИ-ийн өмнөөс өмгөөлөх үүргээс ялгаатай төвийг сахисан үзэл бодлын үнэ цэн, үүний тусдаа байдлыг ойлгох хэрэгтэй.

Эвлэрүүлэн зуучлах ажлыг УБНИ-ийн хүндлэл хүлээсэн, итгэл төрүүлдэг тэдний нэгнээр хийлгэхээр төлөвлөх нь илүү итгэл, үнэмшил төрүүлдэг. Мөн өмнө нь УБНИ гаднын хэн нэгэнтэй хийсэн маргааныг шийдвэрлэхэд тусалж байсан туршлагатай гадны итгэмжлэгдсэн хүн байж болно. Эсвэл итгэмжлэгдсэн хүмүүсийн зөвлөл

байгуулж, талууд эвлэрүүлэн зуучлагчийг сонгох боломжтой ч байж болдог.

УБНИ-ийн ашигладаг маргаан шийдвэрлэдэг аливаа аргуудыг сайтар судалж үзэх хэрэгтэй. Ихэнх тохиолдолд ийм аргуудыг ашиглах нь TNC эсвэл бусад талууд УБНИ-ийн шийдвэрийг зөвхөн зөвлөгөө гэж харалгүй хүндэтгэн, дагаж мөрддөг гэсэн хүлээлтийг тээж байдаг. TNC нь гарсан шийдвэрүүдийг мөрдөж чадвартай, боломжтой гэдэгтээ итгэлтэй байгаа тохиолдолд л эдгээр журмыг дагаж мөрдөхийг зөвшөөрөх ёстой. Эдгээр шийдвэр гаргах журмыг хүлээн зөвшөөрөөд, дараа нь үр дүнг нь дагаж чадахгүй байхын оронд хүндэтгэлтэйгээр татгалзсан нь дээр.

УБНИ нь гаднын этгээд УБНИ-ийн шийдвэр гаргах журмыг бүрэн дагаж мөрдөх боломжгүй гэдгийг ихэвчлэн ойлгож хүлээж авдаг. Зарим тохиолдолд тэд гаднын хүмүүст процедурыг ашиглахыг зөвшөөрдөггүй ч тохиолдол бий. Гэхдээ УБНИ-ийн журмыг ашиглах зөвшөөрөл нь тэдний өөрийгөө тодорхойлох, бүхэлдээ сайн сайхан итгэл үнэмшилтэй байх, тэднийг хүндэтгэж байгаагийн хамгийн дээд илэрхийлэл юм. Хэдийгээр тодорхой төрлийн маргаан, зөрчлийг шийдвэрлэхэд, жишээ нь, бусад сонголтууд дууссаны дараа, энэхүү зөвшөөрөл нь хангалтгүй байдал тул хориглогддог боловч зөрчлийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөнд УБНИ-ийн журмыг дагах тухай оруулах нь үнэ цэнтэй нэмэлт болдог.

Түлхүүр асуудал: Хамруулах



Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөнд УБНИ-ийн гишүүд бүрэн хамрагдахад тулгарч буй саад бэрхшээлийг сайтар судалж, тэдгээр саад бэрхшээлийг аль болох арилгахын тулд тусгайлсан заалт, өөрчлөлт оруулах шаардлагатай. Жишээлбэл, УБНИ-ийн дотоод зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх журамд эмэгтэйчүүдийг оруулдаггүй байж магадгүй. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөнд эмэгтэйчүүдийг оруулахаар тусгасан ч нийгмийн болон сэтгэлзүйн бусад шалтгаануудаар дамжуулан эмэгтэйчүүд тусгаарлагдаж магадгүй байдаг.

УБНИ-ийн өөрийгөө тодорхойлох зарчмыг нь хөндөхгүйгээр яаж энэ асуудлыг гаргаж ирэх вэ?

Эмэгтэйчүүдийн оролцоог дэмжих, тусдаа уулзалт, хурлууд зохион байгуулах эсвэл эмэгтэйчүүдээс тусгайлан санал авах, эсвэл эмэгтэйчүүдэд чиглэсэн үйл ажиллагаа явуулах гэх мэт аргууд байж болно. TNC-гийн ажилчид гадуурхагдсан бүлгүүд нь хэрхэн, яаж зөрчилдөөн шийдвэрлэх үйл явцад оролцмоор байгааг ойлгож байхын тулд нөхцөл байдлыг бүтнээр нь харахгүй бол гаднын хүлээлт, найдварыг алдах эрсдэл байдаг

Алхам Хоёр: Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх

Маягт: Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө



Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөний маягтыг харна уу.

Зөрчилдөөн үүсэх үед TNC-гийн ажилтнууд урьдчилан боловсруулсан зөрчилдөөн шийдвэрлэх механизмын дагуу, бүхэлдээ зэрэг байх, өөрийгөө тодорхойлох байдлыг хүндэтгэх, хариуцлагатай байх, тэгш, хүртээмжтэй байх зэрэг зарчмууд болон хамгааллын арга хэмжээнүүдэд үндэслэн хэрэгжүүлэх ёстой. Янз бүрийн нөхцөл байдал үүсдэг тул нарийвчилсан зөвлөмж гаргахад хэцүү байдаг тул хэрэгжүүлэлт нь нөхцөл байдалдаа тааруулан, хуулийн хэлтсээс зөвлөгөө авах эсвэл [Дэлхийн УБНИ](#)-ийн баг, [Олон янз, тэгш, хүртээмжтэй байдлыг багуудтай](#) зөвлөлдөх хэрэгтэй.

Бүх талууд зөрчилдөөний шийдвэрт сэтгэл хангалуун болох хүртэл ажилчид үйл явцад идэвхтэй оролцож байх ёстой. Энэ нь хоёр чухал шалтгаантай:

- Ихэнх тохиолдолд, суурь зөрчилдөөнийг олж, шийдвэрлэж чадаагүй бол тэр нь дараа нь илүү өргөн хүрээтэй маргаан хэлбэрээр дахин гарч болзошгүй.
- Зөрчилдөөн шийдвэрлэх төлөвлөгөөг ягштал мөрдөж хэрэгжүүлэх нь түүний хэрэгжилтийг сайжруулж, түншийн хувьд TNC-гийн итгэл даах чадварыг нэмэгдүүлдэг.

Бодит шийдэлд хүрэлгүйгээр үйл явцыг зогсоож болохгүй. Шийдэлд хүрэлгүйгээр зогсоох нь зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх үйл явц гэдэг нь мэдээлэл цуглуулах, асуудлыг шийдвэрлэх, харилцааг бий болгох хүчирхэг хэрэгсэл гэхээсээ илүү асуудлыг нуун дарагдуулах хаалт юм шиг сэтгэгдэл төрүүлж магадгүй юм.

TNC болон УБНИ нь зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх явцдаа доорх ойлголтуудыг харгалзах хэрэгтэй:

Зөрчилдөөн шийдвэрлэх ойлголтууд



Тэгш байдал:

Бүх оролцогч талууд асуудлыг хэрхэн дэвшүүлж, дэвшүүлсэн асуудал цаашид ямар замаар хэлэлцүүлэгдэх ёстойг мэдэж байх хэрэгтэй. Үйл явц нь мэдээлэлд хандах боломжийг нь олгох, зөрчилдөөнийг шийдвэрлэхээр шударга, хүндэтгэлтэй байдлаар мэдэгдэн ажиллахад хэрэгтэй зөвлөмж, мэргэжлийн чиглэл үзүүлэх зэргээр хангасан байх шаардлагатай.

Ил тод байдал:

Хүн бүрд болж буй үйл явц, гарах үр дүн, шийдвэр гаргалт, хэрэгжүүлэлт болон хяналтын талаар мэдээлэл түгээлт нь ил тод байх ёстой.

Бууруулах, арилгах арга хэмжээ:

Сөрөг нөлөөллүүдийг эртхэн олж тогтоох нь гомдлууд нэмэгдэж, хор уршиг даамжрахаас сэргийлнэ.

Дагалдах үйл ажиллагаануудыг нарийн мөрдөх нь:

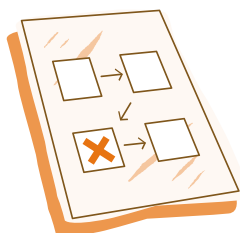
Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх механизмууд нь үр дүнтэй, цаг үеэ олсон байх ёстой ч тэдгээрийг шийдвэрлэхийн тулд тэвчээр, цаг хугацаа, эрч хүч шаардагдана. Заримдаа зөрчилдөөн шийдвэрлэлт нь хурдацтай болж буй үйл явдлын дунд үүсдэг бөгөөд энэ үед шийдвэрлэх үйл явц нь өнгөрсөнд гацсан мэт санагддаг. Түүнчлэн, зарим үед

зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх үйл явц нь анх эхэлсэн шигээ яаралтай байхаа больж, шийдвэр гаргалт нь удааширдаг. Дагалдах үйл ажиллагаануудыг нарийн мөрдөх нь зөрчилдөөн бүрэн утгаараа шийдэгдэх хүртэл өөдрөг итгэл үнэмшилтэйгээр үргэлжлэх ёстой.

Алхам Гурав: Төлөвлөгөөг дахин нягталж, сайжруулах

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх ямар ч төлөвлөгөө анхнаасаа төгс байдаггүй. Төлөвлөгөөнд тусгагдсан журмуудыг практикт туршиж үзэхэд томоохон асуудал, саад бэрхшээл гарч ирэх магадлалтай. Ихэвчлэн энэ нь муу төлөвлөгөө хийсэн гэхээсээ илүүтэй бодит нөхцөл байдлыг тусгаж байдаг боловч аль нь нөхцөл байдалд нь хариу үйлдэл үзүүлэхдээ сайтар боловсруулагдсан, өөрийгөө хамгаалж чадахуйц гэсэн байр сууринаас хандах биш, суралцсан зүйлээрээ төлөвлөгөөгөө өөрчлөх замаар шинэ үүссэн бэрхшээлүүдийг даван туулахад чиглэсэн байх хэрэгтэй.

Энэ үйл явц нь дараах зүйлийг шаарддаг:



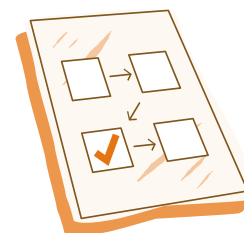
а) төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн явцад илэрсэн дутагдал, дутагдлыг хүлээн зөвшөөрөх;



б) тэдгээрийг асуудал гэж хүлээн зөвшөөрч, нуун дарагдуулж, зөвтгөх гэж оролдохгүй байх;



в) шалтгаан, үр дагаврыг судлах;



г) түншүүдтэй хамтран хариу арга хэмжээ, нөлөөллийг бууруулах стратеги, төлөвлөгөөг өөрчлөх үйл явцыг боловсруулах.

Ингэхдээ хэрэглэж болох хэрэгслүүд нь дараах агуулгатай байж болно:

- TNC-ийн ажилтнууд эсвэл хөндлөнгийн зөвлөхүүд үе үе эсвэл шинээр гарч ирж буй асуудал, асуудлын хариуд хийсэн аудит эсвэл хяналт;
- Нэрээ нууцалсан санал хүсэлтэд өгсөн хариу үйлдлийг багтаасан оролцогчдын туршлагаудыг нэгтгэх;
- Төсөл дууссаны дараа семинар зохион байгуулж, төслийн хэрэгжилтийг үнэлэх эсвэл төсөл хэрэгжиж байх явцад үр дүнг сайжруулахын тулд санал бодлоо солилцох, тойм хурал хийх. (Уулзалтыг түр зогсоох, эргэцүүлэн бодох гэх мэт механизмуудын талаар нэмэлт мэдээллийг [Хяналт, үнэлгээ, дасан зохицох модулиас](#) үзнэ үү.)

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөний үйл явц, дарааллууд, мөн чанар хүртээмжтэй байдлын талаарх мэдлэгийг дээшлүүлэх, оролцогч талуудыг мэдээллээр хангах хүчин чармайлтууд тасралтгүй хийгдэж байх ёстой.

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх хэрэгслүүдийг хэн нэгэн мэддэггүйгээсээ эсвэл жижиг асуудлуудыг үл хэрэгсэж хямрал болох хүртэл ашигладаггүй учраас байдал хурцадсан үед танил бус хэрэгслүүдийг дагах нь хүнд бэрхшээлтэй байдаг тул ашиглах боломжгүй байдаг гэдэг нь нэгэнт тодорхой болжээ.

Нутгийн иргэдэд ашиглах боломжтой арга хэрэгслүүдийн талаар өргөн хүрээний боловсрол олгох байдлаар, мөн УБНИ нь санал болгож буй арга хэрэгслүүдийг ойлгож байгаа талаар хугацаат хяналт хийх нь тэдэнд дасан зохицоход тусална. Энэ нь байнгын, чин сэтгэлийн хүчин чармайлт байх ёстой бөгөөд УБНИ-тэй харилцах болгондоо сануулах байдлаар хэрэгжүүлж

болно. Энэ нь зарим нийгмийн нөхцөл байдалд зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх үйл явцын хэрэглээг багасгаж болно.

Нөөцүүд: Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх



Дараах байгууллагуудын гомдол барагдуулах механизм болон хариуцлагын тогтолцооны талаарх мэдээллүүдийг [энэхүү холбоосоор](#) авч болно:

- Африкийн хөгжлийн банк
- Европын сэргээн босголт хөгжлийн банк
- НҮБ-ийн Хүнс, Хөдөө аж ахуйн байгууллага
- Америк-дотоодын хөгжлийн банк
- Олон Улсын Хөдөө аж ахуйн хөгжлийн сан
- НҮБ-ийн хөгжлийн хөтөлбөр
- НҮБ-ийн Байгаль орчны хөтөлбөр
- НҮБ-ийн Үйлдвэрлэл хөгжлийн байгууллага
- Дэлхийн банк групп
- Олон улсын байгаль хамгаалах холбоо
- Өмнөд Африкийн хөгжлийн банк
- Хүрээлэн буй орчин хамгааллын яам
- Хятадын байгаль0 хамгаалал
- Олон улсын байгаль хамгааллын нэгдэл
- Дэлхийн байгаль хамгаалах сан
- **Сонсох материалууд:**
- [АНУ-ын Энх тайвны институт – үр дүнтэйгээр сонсох](#). Энэхүү хэсэг нь үр дүнтэйгээр сонсохын гол зарчмуудыг агуулсан PDF файлыг татаж авахаар багтаасан
 - Бие, мах бодийн анхаарал
 - Найруулан бичих
 - Санааг тусгах
 - Тодруулах
 - Урамшуулах
- [Дарамтгүйгээр харилцан ярилцах](#): Энэхүү нийтлэл нь ямар нэгэн дарамт, шахалтгүйгээр ярилцах 4 алхмыг жишээнүүдийн хамтаар дурдсан. Эдгээр 4 алхам нь:
 - Шүүмжлэх, сүржигнэхээсээ илүү баримтуудыг ажигла
 - Ямар нэгэн бодол, хүлээлт үүсгэхээсээ өмнө юу мэдэрч байгааг нь тэмдэглэ
 - Өөрийнхөө тухайлсан мэдрэмжийн ард байгаа хүслээ олж харах
 - Хэрэгцээ шаардлага дээр биш хүсэл дээрээ үндэслэн тодорхой шаардлагуудыг тавих

[TNC-гийн Бодлого, журмуудын Хууль тогтоомж, дүрэм журмыг зөрчсөн байж болзошгүй тохиолдлыг мэдээлэх нь](#) (2017) нь хэсэгт “ТиЭнСи-ийн талаас хууль зөрчсөн гэж сэжиглэгдэж байгаа талаар ажилчдын санаа зовнилыг сайн санааны үүднээс илэрхийлэх, шүүх, агентлаг, хууль сахиулах болон бусад төрийн байгууллагын хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалтад хамтран ажиллах механизм.

Уугуул иргэдийн маргааныг шийдвэрлэх / “энх тайвныг тогтоох”

“Уугуул иргэдийн энх тайвныг тогтоох санаачилга” нь омгийн шударга ёсны асуудалд анхаарлаа хандуулдаг Уугуул Америкчуудын Эрхийг Хамгаалах сангаас эхлэлтэй санаачилга юм.

- [Нөөцүүдийн жагсаалт / эх сурвалжууд](#)
- [Дээр байгаа “Тухай” хуудсанд байгаа видео нь](#) нутгийн иргэдийн дунд харилцан яриа хийх, хэлэлцүүлэг эхлүүлэх замаар үүсэж болзошгүй маргааныг маргаан эхлэхээс нь өмнө илрүүлэх гэх мэт энэхүү модулийн зорилгыг илүү дэлгэрэнгүй тайлбарлана.
- [“Зуучлалын үед уугуул иргэдийн дуу хоолой хэрхэн алдагддаг вэ?”](#) Ребека Хиерс (2018 оны 11 сар).

Зуучлалын талаарх номууд

[Кристопер Море нар, Зуучлалын үйл явц: Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх практикийн стратегиуд](#)

Уугуул иргэдийн харилцан яриа болон дурсамж

Jo-ann Archibald, Indigenous Storywork (2008). [Зохиолчийн үүсгэсэн PDF хувилбар](#)
Val Napoleon & Hadley Friedland, [“Дотоод ажил: домгоор дамжуулан уугуул иргэдийн хууль ёсны уламжлалуудад хандах нь”](#) (2014)

Бусад эх сурвалжууд

[“Соёлын аюулгүй байдлыг хамгаалах нь”](#) Нийгмийн ажилтнуудын холбоо 2016

**3А. Венландын жишиг судалгаа
ЗӨРЧИЛДӨӨНИЙГ ШИЙДВЭРЛЭХ**

Вэнь муж мөнх цэвдэг тогтворжуулах санаачилгыг зөвшөөрчээ. Тэд мөн FrostLock-оос жил бүр олгодог байгаль хамгаалах санхүүжилтийг авах сонирхолтой байсан бөгөөд FrostLock хамрах цар хүрээнээс өөр тодорхой тоо баримт өгөөгүй.

[Венландын жишээг харах](#)

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэхэд ашиглах шалгах хуудас

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх бүхий л үйл явцын турш

- TNC нь УБНИ-тэй харилцан итгэлцэл, хариуцлага, ил тод байдлыг хэрхэн бэхжүүлж байгааг тодорхойлох
- Оролцогч бүх талуудаар зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх итгэл даахуйц арга замыг хамтран үүсгэх

Нэгдүгээр алхам: Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөг боловсруулах

- Засгийн газар эсвэл санхүүжүүлэгчдийн шаардаж буй зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх арга зам байгаа эсэх, байвал УБНИ үүнийг дагаж мөрдөхөд бэлэн байгаа эсэхийг тодорхойлох
- Хэрэв УБНИ шаардлагатай арга замыг хүлээн зөвшөөрөхгүй бол түүнийг орлох арга замыг хамтран хөгжүүлэх
- Хэрэв санхүүжилт хүлээн авагч улсын засгийн газар эсвэл санхүүжүүлэгчийн шаардсан зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх арга зам байхгүй эсвэл зөвхөн тодорхой гомдолд хамаарах арга зам байгаа бол УБНИ-тэй хамтран ажиллаж, **зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх** соёлын мэдрэмжтэй, хариу арга хэмжээ авах механизмыг тодорхойлох

Харилцан яриа

- УБНИ-ийн илүү чухалчилж буй харилцан яриа хийх арга хэлбэрийг судлах
- TNC-гийн ажилчдыг хэлэлцээр хийх дадлага, ур чадваруудад сургах
- Хэлэлцээр хийхэд бие болон сэтгэл санааны хувьд аюулгүй байх орчныг үүсгэх
- Хэлэлцээрийн үйл явцад хангалттай цаг гаргах, УБНИ-ийн цагийн хуваарийг харгалзан үзэх, тэдний хэрэгцээ шаардлага, тэдэнд хэрэгтэй нөөцүүдээр хангах

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэхэд ашиглах шалгах хуудас (үргэлжлэл)

Зуучлал

- Хэрэв УБНИ өөрсдөө хүсч байвал тэдний санал болгож буй зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх арга, үйл ажиллагааг ярилцах
- Хэрэв TNC-гийн ажилчид УБНИ-ийн зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх арга замын хүрээнээс нэмэлт баримт бичиг болон мэдээлэл хэрэгтэй бол TNC нь УБНИ-д хүсэлт гаргаж тэдгээр ажилчдадаа туслах хэрэгтэй.
- Зөрчилдөөнийг арилгах төлөвлөгөөнд талуудыг төлөөлөх хүмүүсийг тодорхойлж, тэдний мэдээллийг оруулах шаардлагатай
- зөрчилдөөнийг шийдвэрлэхдээ гадны зуучлагчаар дамжуулах үед УБНИ ямар оролцоотой байхыг тэдэнтэй ярилцах
- Хэрэв талууд зөвшөөрвөл Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөнд гаднын, итгэл хүлээсэн зуучлагчдын нэрсийг нь оруулах
 - Хэрэв гаднын зуучлагчтай ажиллах нь соёлын болон нийгмийн тогтсон ойлголттой зөрчилдөж байвал аль аль талууд хүлээн зөвшөөрөх өөр ямар арга, боломжууд байгааг ярилцаж, баримтжуулах
- Нийгмийн өөр өөр бүлгүүдийн төлөөллийн санаа бодлыг утга учиртайгаар тусгах боломжийг тодорхойлох

TNC-гийн Ёс зүй болон Гомдол барагдуулах үйл явц

- TNC-гийн Ёс зүйн болон Гомдол барагдуулах үйл явц болон түүнийг хэзээ, ямар үед TNC-гийн ажилчид болон бусад оролцогч талууд хандах боломжтойг тайлбарлах ([Хавсралт 5](#) болон www.nature.org/TNChelpline-с харах боломжтой)

Хоёрдугаар алхам: Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх

- Оролцогч талууд Зөрчилдөөн шийдвэрлэх төлөвлөгөөний талаар мэдээлэлтэй байгааг бататгах, механизмыг тайлбарлах, үйл явц болон гарах үр дүнг тайлбарлах
- Өшөө авах, өс санах байдлаас хамгаалах арга хэмжээнүүдээр хангах
- Зөрчилдөөн шийдвэрлэх үйл явц болон баримтжуулах үйл явцыг харилцан тохиролцох
- Хэрэв ямар нэгэн тодорхойгүй байдал үүсвэл Дэлхийн Олон янз байдал, Тэгш байдлын хэлтэс, Дэлхийн Уугуул болон Нутгийн иргэдийн хэлтэс болон Хуулийн Зөвлөлтэй ярилцаж зөвлөлдөх
- Хэрэв эрх ашиг, хүсэл сонирхол зөрчигдсөн зүйл илэрсэн бол хор хөнөөлийг нэмэгдүүлж, гомдлыг даамжруулахаас урьдчилан сэргийлэхийн тулд түүнийг нэн даруй, шударгаар арилгах арга хэмжээ авна

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэхэд ашиглах шалгах хуудас (үргэлжлэл)

Гуравдугаар алхам: Тасралтгүйгээр төлөвлөгөөг шинэчлэн, сайжруулах

- Оролцогч талууд зөрчил шийдэгдсэн гэдгийг хүлээн зөвшөөрөх хүртэл, зөрчилдөөн нь бүхэлдээ эерэг итгэл үнэмшилтэй байх зарчмыг баримтлах
- TNC болон УБНИ зөрчлийн талаар суралцахад нь зөрчилдөөн шийдвэрлэх арга замуудыг ашиглах
- Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөг тодорхой хугацаатайгаар шинэчилж, сайжруулж байх. Ялангуяа төсөв, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, оролцогч талууд болон төслийн багт өөрчлөлт орсон бол шинэчлэх

Баримтжуулах хадгалах баримт бичгүүд

Баримтжуулах модулиас нэмэлт мэдээллүүд болон баримт бичгүүдийн талаар хараарай

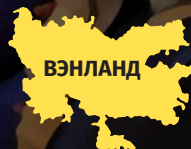
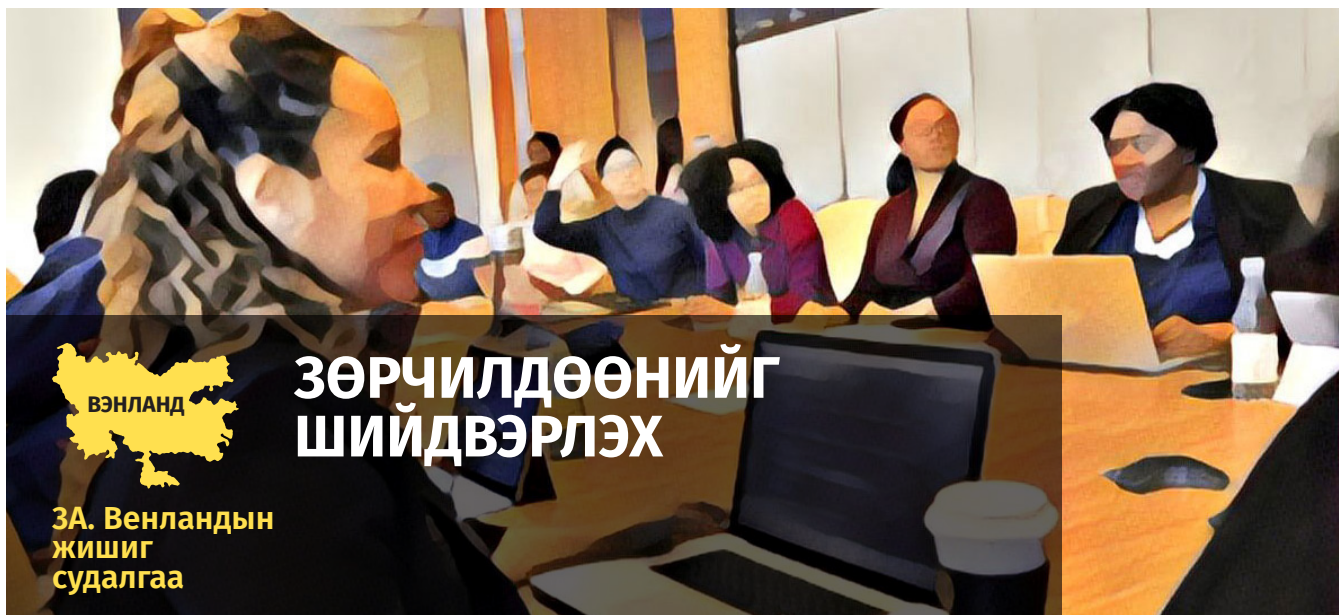
- Төлөвлөгөөг хэрхэн боловсруулсан, хэрхэн дахин сайжруулсан, хэрхэн УБНИ оролцсон зэрэг мэдээллийг агуулсан, хэрэглэх боломжтой сонголтуудыг багтаасан [Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө](#)
- Үүссэн зөрчилдөөнийг шийдвэрлэхдээ ямар үе шатаар, хэрхэн шийдвэрлэсэн талаарх мэдээлэл
 - Хэрэв нэрээ нууцлаагүй бол, хэн, хэзээ үйл явцыг эхлүүлсэн, зөрчилдөөн үүссэн шалтгаан, хэн хэн оролцсон ямар механизмыг ашигласан зэрэг мэдээллийг агуулсан байх
- Хэлэлцээр болон зуучлалаас гарсан үр дүнгүүд, харилцан зөвшилцсөн шийдлүүд болон дараагийн алхмууд
- Практик туршлага болон сургамжуудаар Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөг сайжруулсан, шинэчилсэн байдлууд

Тэмдэглэлүүд

[1] 1 CbD 2.0 Зааварчилгааны баримт бичгийн Хавсралт С: Нийгмийн хамгааллын асуудлууд болон FPIC хэсгийг харах. <https://www.conservationgateway.org/ConservationPlanning/cbd/Pages/default.aspx>

[2] CbD 2.0 Зааварчилгааны баримт бичгийн Хавсралт D: Байгаль хамгааллын төслүүд дэх Хүний эрхийн асуудлууд: Дэ Нэйчэ Консерванси-гийн арга зүй. <https://www.conservationgateway.org/ConservationPlanning/cbd/Pages/default.aspx>

[3] Харах https://www.iucn.org/sites/dev/files/iucn_esms_manual.pdf (IUCN); https://www.conservation.org/docs/default-source/gef-documents/20151115-accountability-and-grievance-mechanism.pdf?sfvrsn=92633125_2 (CI); and <https://www.worldwildlife.org/publications/wwf-project-complaints-resolution-policy> (WWF).



ЗА. Венландын
жишиг
судалгаа

ЗӨРЧИЛДӨӨНИЙГ ШИЙДВЭРЛЭХ

Вэнэ муж мөнх цэвдэг тогтворжуулах санаачилгыг зөвшөөрчээ. Тэд мөн FrostLock-оос жил бүр олгодог байгаль хамгаалах санхүүжилтийг авах сонирхолтой байсан бөгөөд FrostLock хамрах цар хүрээнээс өөр тодорхой тоо баримт өгөөгүй.

Нарийвчилсан төлөвлөлтийн хэлэлцүүлэг TNC, FrostLock, Вэн болон Албийн засгийн газрын хооронд явагдана

Тохиолдол

Зааварчилгаа болон бодлууд

1
TNC төслийг хэрэгжүүлэхийн өмнө Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөний санааг дэвшүүлэхэд Вэн мужийн удирдагчид дэмжээгүй бөгөөд Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө шаардлагагүй гэж үзжээ. TNC Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөгүйгээр урагшлах ёстой юу?

Энэ нь Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх асуудлыг эрт хэлэлцэх нь чухал болохыг харуулж байна. Хэлэлцүүлгийн нарийн төвөгтэй үйл явц нь бухимдал төрүүлж, зөрчилдөөнийг амархан үүсгэдэг. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөтэй байх нь зарим нэг үл ойлголцлыг арилгахад тустай байж болох юм. Зөв зохион байгуулалттайгаар зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх үйл явц нь зөвлөлдөөн болон албажсан шийдвэрийн нэгэн хэсэг байна. Гэхдээ хүний эрхийг хүндэтгэх нь тасралтгүй үйл явц учраас төлөвлөгөө боловсруулахад оройтоогүй байна. TNC нь харилцан тохиролцсон төлөвлөгөөнд хүрэхийн тулд зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх талаар илүү их зөвлөлдөхийг дэмжих ёстой. Хэрэв багуудад үүнийг хийхийн тулд нэмэлт цаг шаардлагатай бол энэ нь өөрийгөө тодорхойлох эрхийг хүндэтгэдэг тул үүнийг хүлээн зөвшөөрөх боломжтой.

2
Вэн мужийн удирдлагууд FrostLock-тэй Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөний талаар хэлэлцээ хийж байгаа боловч TNC-тэй өндөр түвшний итгэлцэл, хамтын ажиллагаатай учраас TNC-тэй холбоотой төлөвлөгөө хэрэггүй гэж үзэж байна. TNC зөвшөөрөх ёстой юу?

Төлөвлөгөө боловсруулна гэдэг нь итгэл муутай байгааг харуулж байгаа хэрэг биш. Энэ нь итгэлцлийг бий болгох бөгөөд итгэлцлийг хадгалж, Хариуцлагын томоохон зарчмыг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай байдаг. Энэ тохиолдолд сайхан магтаал боловч TNC нь Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөтэй байхыг дэмжих ёстой.

3
Талууд зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх нарийвчилсан төлөвлөгөө боловсруулсан боловч FrostLock үзэж байгаагаар төлөвлөгөөг хүлээн зөвшөөрснөөр Вэн мужийн иргэд аливаа гомдол, заргаа бусад байгууллага, шүүхэд гаргах эрхээсээ татгалзах ёстой гэжээ. Энэ тохиолдолд TNC санаа зовох ёстой юу?

Тийм. TNC энэ саналыг эсэргүүцэх ёстой. Бидний зорилго бол Хариуцлага, тэгш байдал, оролцооны зарчмаар дэмжигдсэн, эрхийг сулруулах бус бэхжүүлэх, өргөжүүлэх юм. Төслийн бодит байдал, хамрах хүрээ болон бэрхшээлээс үүдэлтэй ирээдүйн нөлөөллийг тооцох боломжгүй. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө нь зөрчилдөөнийг хэрхэн эрүүл аргаар шийдвэрлэх талаар зөвшилцөлд хүрэх анхны алхам юм. Энэ нь хариуцлагыг хязгаарлах, гэм хорыг арилгах механизм биш юм. Олон улсын практикт эрх чөлөөг бууруулж, урьдчилан сэргийлэх арга хэлбэрт оруулахыг эрс эсэргүүцдэг.

4
Дээр дурдсантай адил, зөвхөн FrostLock нь талууд бусад сонголтуудыг ашиглаж, бусад байгууллагад гомдлоо гаргахаас өмнө Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөнд заасан журмыг хэрэгжүүлэх ёстой гэж шаардаж байна. TNC санаа зовоох ёстой юу?

Шаардлага тавихыг ч бас дэмждэггүй, гэхдээ бас яг хориглодоггүй. Энд анхаарах гол зүйл бол Чөлөөт сонголт юм. Вэн мужийн иргэд шаардлагыг бүрэн ойлгож байгаа юу? Мөн энэ нь урьдчилан таамаг байдал, илүү үр дүнтэй байдал руу аваачих уу гэх мэт яагаад энэ хэрэгтэй вэ? Гэдгийг ойлгож байгаа юу? Хэрэв FrostLock үүнийг хүсэж байгаа учраас Вэнчүүд үүнийг зөвшөөрөх хэрэгтэй бол Чөлөөт сонголтын зарчмыг эргэн харах шаардлагатай байж магадгүй юм.

5
Эвлэрүүлэн зуучлах замаар шийдвэрлэх боломжгүй аливаа маргааныг Вэн мужийн Ахмадын зөвлөлд хүргэж, эцсийн шийдвэр гаргах ёстой гэж Вэньчууд үзэв. FrostLock-ийн өмгөөлөгчид компанид үл мэдэгдэх эсвэл тодорхойгүй хариуцлага хүлээхийг зөвшөөрөхгүй бөгөөд тэд үргэлжлүүлэх боломжгүй гэж мэдэгдэв. TNC ямар байр суурь байх ёстой вэ?

TNC нь УБНИ-ийн өөрийгөө тодорхойлох эрхийг дэмжих амлалтаа санаж байх ёстой. Гэхдээ өөрийгөө тодорхойлох эрхээ хэрэгжүүлэхдээ үр дагавраас бүрэн ангид байж болохгүй. FrostLock нь танил бус эсвэл тодорхойгүй үйл явцын үр дагаврыг ойлгох хууль ёсны хэрэгцээтэй байх мөн Вэн улс санаачилгыг зогсоохыг хүсэхгүй байж болно. TNC нь ахмадын зөвлөлийн эрх мэдлийн бодит үр дагаврыг ойлгохын тулд FrostLock-тэй хамтран ажиллах арга замыг судалж, Вэн мужид ахмадын зөвлөлийн эрх

Тохиолдол

Зааварчилгаа болон бодлууд

мэдэл нь тэдний өөрийгөө тодорхойлох байдалд хэр чухал болохыг судлах хэрэгтэй. Зарим зөрчилдөөнийг Ахмадын зөвлөлд оруулдаг, заримыг нь оруулдаггүй байхаар Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөнд тусгаж болох юм.

6
Ахмадын зөвлөлийн дийлэнх гишүүд эрэгтэй учир дээрх механизм нь эмэгтэйчүүдэд ашиггүй байх магадлалтай гэж үзээд Вэний нутгийн эмэгтэйчүүдийн нэгэн бүлэг эсэргүүцжээ.

Энэ нь жендерийн тэгш байдлын мөн чанар, түүнийг хэрхэн шийдвэрлэх талаар Вэн муж дахь зарим нэг шийдлийг тусгасан байж магадгүй. TNC нь нөхцөл байдлыг буруушаах эсвэл дарах замаар үйл явцад ямар нэгэн үнэ цэнийг үгүйсгэх ёсгүй. Үүний оронд TNC нь Суралцах болон Эрт Хэлэлцүүлгийн үйл явцыг удирдан чиглүүлж байсан зарчмууд руу буцаж, соёлд нийцсэн хандлагыг ойлгож, хэрэгжүүлэхийг хичээх ёстой. Аль ч үед бүх зарчим, хамгааллууд нь TNC-гийн ажлын бүх хэсэгт хамааралтай бөгөөд TNC нь тэгш бус байдал, гадуурхалтыг бэхжүүлж, үргэлжлүүлэхээс татгалзаж үйл явцаас гарах шаардлагатай болж магадгүй.

Маягт:

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө

Энэхүү маягт нь гарын авлагын **зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх нь модулийн нэгдүгээр алхамд** дурдсан зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөг боловсруулах эхлэлийн цэг юм. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө нь аливаа санаачилгад үндэс суурь болдог бөгөөд **Сургалт ба Эрт Хэлэлцүүлгийн модуль** болон **FPIC модулийн** санал болгосон ярианд тусгагдсан байх ёстой. TNC-гийн ажилчид TNC-гийн Ёс зүйн дүрэм нь хүлээн авагч улс болон санхүүжүүлэгчдийн санал болгож буй ямар ч гомдол барагдуулах механизмыг хүлээн зөвшөөрдөг гэдгийг санах хэрэгтэй.

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөг боловсруулах үйл явц нь ачаалал ихтэй, төвөгтэй байх албагүй. УБНИ-ийн илүүд үздэг практик, онцлогуудыг багтаасан байх нь хамгийн тохиромжтой. Шаардлагатай бол гаднын, итгэмжлэгдсэн зуучлагчдын нэрсийг багтаах мэтээр УБНИ зөвшөөрвөл илүү нарийвчилсан төлөвлөгөө хийж болно.

Энэхүү загвар нь боломжит 3 хувилбар болон Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөний гол хэсгүүдийг агуулсан. Цаашлаад, TNC болон УБНИ-д маргаан шийдвэрлэх механизмыг боловсруулахад харгалзан үзэх зарим асуултуудыг багтаасан. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөг батлах үйл ажиллагаа нь 2 тал баримт бичиг дээр гарын үсэг зурах, электрон шуудангаар харилцан батлах, уулзалтын үеэр гар өргөж санал авах, протокол үйлдэх болон арга хэмжээ зохион байгуулах гэх мэтээр соёлын хувьд нийцтэй байдлаар хийгдэж баримтжуулагдсан байх хэрэгтэй

Хэрэв интернэт хөтөөр дамжуулан орж бөглөсөн бол, доорх маягтад бөглөсөн хэсэг харагдахгүй болохыг анхаарна уу. [Learn more](#)

Санаачилга: _____

Хугацаа: _____

Огноо: _____

Сүүлд шинэчлэгдсэн: _____

Зөвшөөрсөн:

Байгууллага эсвэл бүлэг:

Нэр: _____

Нэр: _____

Нэр: _____

Нэр: _____

Нэр: _____

Нэр: _____

Тохиолдлууд

Тохиолдол 1

Хүлээн авагч улсын засгийн газар болон санхүүжүүлэгч байгууллагын шаарддаг зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх механизм байдаг бөгөөд УБНИ түүнийг нь ашиглахыг зөвшөөрөх

[Мөрдөгдөх баримт бичгийг хавсаргах]

Тохиолдол 2

Хүлээн авагч улсын засгийн газар болон санхүүжүүлэгч байгууллагын шаарддаг зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх механизм байдаг боловч УБНИ түүнийг нь ашиглахыг зөвшөөрөхгүй байх.

[УБНИ-ийн хүлээн зөвшөөрөхгүй байх шийдвэрийн баримт бичгийг хавсаргах]

1. Зарим тохиолдолд ТНС болон УБНИ нь засгийн газар болон санхүүжүүлэгч байгууллагаас зарим нэг өөрчлөлт, эсвэл зөрүүтэй байдлыг арилгах талаар асуух боломжтой. Хэрэв УБНИ ТНС-тэй хамтран ажиллахыг зөвшөөрвөл хоёр тал УБНИ-ийн илүүд үздэг журмыг агуулсан, ТНС-гийн зарчмууд болон хамгааллуудад тусгасан арга замуудыг хамтатган хамтран ажиллах боломжтой.

ТНС болон УБНИ санал болгож буй хувилбарыг засгийн газар болон санхүүжүүлэгч байгууллагад хариу авахаар хүргүүлэх.

[Санал болгож буй орлуулах хувилбар болон засгийн газар, санхүүжүүлэгчийн шийдвэрийг хавсаргах]

2. Хэрэв УБНИ орлуулах процесс дээр ТНС-тэй хамтран ажиллахаас татгалзвал ТНС нь санаачилгыг түр зогсоож, УБНИ-ийн эсэргүүцлийн шалтгаан, нөхцөл байдлын талаар мэдээлэл цуглуулах хэрэгтэй

3. Хэрэв УБНИ шаардагдаж буй гомдол барагдуулах процессыг дагаж мөрдөхийг зөвшөөрөхгүй бол санаачилгыг түдгэлзүүлэх хэрэгтэй байж магадгүй.

[Санаачилгыг цуцлахтай холбоотой шийдвэрүүдийг баримтжуулах]

Тохиолдол 3

Хүлээн авагч орны засгийн газар эсвэл санхүүжүүлэгчийн зүгээс ямар нэгэн зөрчил шийдвэрлэх процесс байхгүй, эсвэл зөвхөн тодорхой гомдолд хамаарах үйл явц байх тохиолдол.

1. УБНИ тэдний соёлд нийцсэн, хууль ёсны гэж үзсэн зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх механизмын талаар ТНС-тэй хамтран ажиллахыг зөвшөөрсөн (Мөргөлдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөний үндсэн элементүүдийг үзнэ үү).

[Холбогдох баримт бичгүүдийг хавсаргах]

2. Хэрэв УБНИ зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх механизмын талаар ТНС-тэй хамтран ажиллахаас татгалзвал санаачилгыг түдгэлзүүлэх эсвэл зогсоох шаардлагатай байж болно

[Холбогдох баримт бичгүүдийг хавсаргах]

ЗӨРЧИЛДӨӨНИЙГ ШИЙДВЭРЛЭХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ҮНДСЭН ЭЛЕМЕНТҮҮД

1. TNC-ийн ажилтнууд УБНИ-тэй ажиллах харилцан яриа, соёл хоорондын ур чадварт суралцаж, дадлага хийдэг. Сургалт, семинар болон бусад сургалтыг дурдана уу:

a.

b.

c.

2. Гаднын хүмүүстэй зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх УБНИ-ийн илүүд үздэг журам, аргууд

a.

b.

c.

3. Хэрэв TNC болон УБНИ хэлэлцээр хийх нь зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх нэг механизм гэдгийг хүлээн зөвшөөрч байвал, дэлгэрэнгүй бичнэ үү:

а. Нийгмийн өөр бүлгүүд гэм мэт оролцогч талуудыг оролцоог хангах нөхцөлүүд

i. Хэлэлцээ хийх давтамж болон цаг хугацаа: _____

ii. Хэлэлцээ болох газар: _____

iii. Хэлэлцээний загвар _____

iv. Хэлэлцээ явагдах үндсэн хэл: _____

б. Бүх талууд сэдвийн талаар урьдчилан мэдэж, бэлтгэх хангаттай цаг гаргахад шаардагдах мэдээлэл түгээх арга замууд:

в. УБНИ-ийн хэлэлцээ хийхэд илүүд үзэж байгаа хугацаа болон хэлэлцээр хийхэд тохиромжтой газрыг тухайлбал тэдний соёлын хувьд ач холбогдолтой эсвэл гомдол гаргагчийн нутаг дэвсгэрийг сонгож болно

г. Талуудын бие болон сэтгэл санааны аюулгүй байдлыг хангах нөхцөлүүд:

4. Хэрэв TNC болон УБНИ нь эвлэрүүлэн зуучлалыг зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх механизмуудын нэг гэдийг хүлээн зөвшөөрсөн бол, дэлгэрэнгүйг бичнэ үү:

а. Зуучлалыг УБНИ-д зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх зорилгоор ашигладаг институт, форум болон туршилтууд байдаг бол мөн тэд өөрсдийн мэдээллийг хуваалцах хүсэлтэй бол:

i. _____

ii. _____

iii. _____

Б. Нийгмийн өөр бүлгүүд гэх мэт оролцогч талуудын оролцоог хангах нөхцөлүүд

i. Хэлэлцээ хийх давтамж болон цаг хугацаа: _____

ii. Хэлэлцээ болох газар: _____

iii. Хэлэлцээний загвар: _____

iv. Хэлэлцээ явагдах үндсэн хэл: _____

В. Зөрчилдөөнийг эвлэрүүлэн зуучлах зорилгоор УБНИ-ийн ашигладаг институт, форум, туршлагыг ашиглахаар болсон мөн хэрэв УБНИ эдгээр мэдээллийг хуваалцах хүсэлтэй бол

i. УБНИ-ийн төлөөлөгчид(s): _____

ii. TNC-гийн төлөөлөгчид(s): _____

iii. Бусад оролцогч талууд: _____

д. Шаардлагатай нөхцөлд хамтран ажиллах УБНИ болон TNC-ийн итгэмжлэгдсэн зуучлагч эсвэл зохицуулагчдын нэрс:

i. _____

ii. _____

iii. _____

4. Үргэлжлэл:

е. Хэрэв эвлэрүүлэн зуучлагч, чиглүүлэгчийг ашиглах нь түгээмэл туршлага, хэм хэмжээ биш бол хоёр тал ашиглахыг зөвшөөрч буй бусад механизмыг, тухайлбал, ахмадын зөвлөл эсвэл бусад шийдвэр гаргадаггүй, гэхдээ оролцоотой байх форумыг зааж өгнө үү.

[Бусад механизмуудын талаарх мэдээлэл, баримтуудыг хавсаргана уу]

i. _____

ii. _____

iii. _____

Е. TNC-ийн ойлголтыг гүнзгийрүүлэх эсвэл аливаа санаачилгын баримт бичгийн шаардлагыг хангахад шаардлагатай нэмэлт мэдээлэл үйл явц:

5. TNC-гийн Ёс зүй болон гомдол барагдуулах үйл явц нь зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх механизм болох нь:

а. Хавсралт 5-ийг үзнэ үү мөн www.nature.org/tnc Helpline

б. TNC-гийн Ёс зүй болон гомдол барагдуулах үйл явцын талаарх тэмдэглэлүүд:

6. Өс санах, хариугаа авахаас хамгаалах хэмжигдэхүүнүүд

а. Нэрээ нууцлахыг зөвшөөрөх, хамгаалах журам:

Б. Эмзэг мэдээллийн нууцыг хадгалах журам:

В. Оролцогчдын бие махбод болон сэтгэл санааны аюулгүй байдлыг хангах заалтууд:

Г. TNC-гээс өс санах, хариу арга хэмжээ авахыг үл тэвчих тухай тодорхой мэдэгдэл:

Д. Өс санах, хариу авахын сөрөг үр дагаврын талаарх сэрэмжлүүлэг:

7. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөний талаар бүх талуудтай ялангуяа нийгмийн өөр өөр бүлгүүдийн ач холбогдол өгч дэмжлэг үзүүлж оролцсон тухай тэмдэглэл.

а. Харилцааны цаг хугацаа болон давтамж:

б. Байршил:

в. Загвар:

г. Төлөвлөгөөний агуулга

8.Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөг боловсруулах, хэрэгжүүлэх баримт бичиг

а. УБНИ болон TNC төлөвлөгөөг хэрхэн бий болгосон тухай мэдээлэл:

Б. TNC-гийн баримтжуулах зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөний хэсгүүд:

В. УБНИ-ийн баримтжуулах зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөний хэсгүүд:

d. Үүссэн маргаан болгон дээр дараах агуулгаар баримтжуулалт хийнэ:

i. Хэрэв нэрээ нууцлаагүй бол хэн, хэзээ үйл явдлыг эхлүүдсэн _____

ii. Зөрчилдөөний учир шалтгаан _____

iii. Хэн хэн оролцсон болон ямар механизмыг ашигласан _____

iv. Үр дүнгүүд болон дараагийн алхмууд _____

9. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөг хянах болон шинэчлэх

А. Хугацаат хяналт болон шинэчлэлт хийдэг өдрүүд

Б. Санаачилгын төсөв, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, зорилгууд болон УБНИ эсвэл TNC-гийн багуудын өөрчлөлт зэргийг тусгах шинэчлэлт хийсэн өдрүүд

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөнд харгалзан үзэх асуултууд

1. Үүсэж буй асуудлыг шийдвэрлэх болон хэлэлцээрт ороход TNC болон УБНИ-д бэлтгэлтэй байна уу?
2. Үүссэн сөрөг үр нөлөөллийг шударга болон зохимжит байдлаар шийдвэрлэхэд TNC болон УБНИ бэлтгэлтэй юу?
3. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх үйл явцыг талууд бүрэн шийдвэрлэгдсэн гэж хүлээн зөвшөөрөх хүртэл үргэлжлүүлэхэд TNC болон УБНИ хангалттай тууштай байна уу?
4. УБНИ-ийн зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх үйл явцад TNC оролцох нь ямар эрсдэл болон давуу талуудтай вэ? УБНИ-ийн процедурыг ашиглах нь УБНИ-ийн өөрийгөө тодорхойлох эрхийг дээд зэргээр хүндэтгэж буй хэрэг боловч TNC нь үүнээс үүдэн гарч болзошгүй заавал биелүүлэх ёстой шийдвэрийг биелүүлж чадах тохиолдолд л аливаа зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх процедурыг хүлээн зөвшөөрөх ёстой.
5. TNC болон УБНИ нь эрх тэгш оролцоотой, итгэлтэй, үргэлжлэн суралцсан байдлаар зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх үйл явцыг хэрхэн ашиглаж байна вэ?
6. Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх үйл явцыг практикт туршиж үзсэний дараа УБНИ болон TNC үүнийг хэрхэн сайжруулах вэ? Боломжит арга замуудад дотоод эсвэл гадаад аудит, оролцогчдын санал хүсэлт эсвэл санаачилгын дараах үр дүнгийн хэлэлцүүлгүүд орж болно.

Энэ PDF-г үндсэндээ хэвлэх эсвэл офлайн ашиглах зорилгоор өгсөн. Энэ маягтыг Adobe PDF Reader эсвэл Preview (Mac OS) зэрэг PDF программ дээр татаж аваад нээхээс бусад тохиолдолд дижитал хэлбэрээр бөглөх боломжгүй. Харамсалтай нь Chrome, Safari эсвэл Internet Explorer зэрэг хөтөч ашиглах үед энэ маяганд оруулсан текст хадгалагдахгүй.



Модуль 4: ХЭРЭГЖҮҮЛЭЛТ

Энэ модулиар:

Аль хэдийн хэрэгжиж эхэлсэн төслийг хэрхэн үнэлэх болон өмнөх модулиудыг ашиглах

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө болон зөвшилцлийн гэрээг дахин бататгах

Зарчмууд болон Хамгааллуудыг хэрхэн байнгын ашиглах талаар шийдвэрлэх

Хяналын үйл явц нь хэрэгжүүлэлт болох нь

Венланд жишиг судалгаа:

4А. Хэрэгжүүлэлт

Танилцуулга

Хэрэгжүүлэлт модуль нь зарчмууд болон хамгааллуудыг бодлого нь хэрхэн өдөр тутмын үйл ажиллагаа болж төслийн стратеги ба бодлогод нэгдэж байгааг харуулна. TNC болон УБНИ хэрхэн хамтарч ажиллах талаарх зөвшилцөлд хүрсний дараа энэхүү модуль хэрэглэгдэх бөгөөд ялангуяа TNC-гийн манлайлж байгаа УБНИ-тэй хамтран ажиллах шинэ болон шинэвтэр санаачилга харилцаануудад түлхүү ашиглана. TNC-ийн ажилчид [Суралцах](#) болон [Эрт Хэлэлцүүлэг](#), [FPIC](#) болон [Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх](#) модулиудыг үзэх хэрэгтэй.

Зарчмууд болон хамгааллууд

Танилцуулга хэсэгт УБНИ-тэй ажиллахад хамаарах бүх [зарчим](#), [хамгаалалтын](#) арга хэмжээний талаар ярилцсан болно. Түүнээс голлох тав нь хэрэгжүүлэх үе шатанд онцгой ач холбогдолтой:

Хэрэгжүүлэлтийн Зарчмууд болон Хамгааллууд



Чөлөөт сонголт болон өөрийгөө тодорхойлох:

Уугуул иргэдийн өөрийгөө тодорхойлох эрх нь нэг л удаа албажаад бусад үед нь мартагддаг зүйл биш. Энэ нь анх загварчлахаас эхлээд хэрэгжүүлэх хүртэл үргэлжүүлэн баримтлагдах ёстой.

Мэдэгдсэн шийдвэр гаргалт:

УБНИ экологийн болон соёлын мэдлэг, туршлагыг үе дамжин авч ирсэн. Тэд шийдвэр гаргалтандаа дэм болох үүднээс шинжлэх ухаан, хууль, бодлогын эсвэл бусад мэдээллүүдийг шаардах байдлаар мэдлэгтээ нэмэр болдог.

Эрх тэгш байдал болон хамруулалт

УБНИ-тэй жинхэнэ түншлэх гэдэг нь харилцааны хүчний тэнцвэрийг байнга үнэлж, газар нутаг, нөөцийнхөө талаар шийдвэр гаргахад УБНИ-ийн манлайллыг дэмжих, бусад тохиолдолд гадуурхагдаж магадгүй бүлгүүдийг хамруулах явдал юм.

Хариуцлагатай байдал:

Хариуцлагатай байхын тулд сайн харилцаа холбоо тогтоох, хамтын алсын хараатай байх, тохиролцсон төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн явцыг тогтмол шалгаж, шаардлагатай бол залруулга хийх арга хэмжээ авах шаардлагатай.

Бүхэлдээ эерэг итгэл үнэмшилтэй байх:

Шударга, үнэнч байдал болон нэгдмэл байдлаар хэрэгжсэн санаачлагууд нь бусад бүх зарчмуудыг бэхжүүлдэг. Энэ нь хүн ба байгальд тогтвортой үр дүнд хүрэх хамгийн чухал үндэс суурь юм.

Зааварчилгаа

Нэгдүгээр алхам: Төлөвлөгөө -үүдийг шинэчлэх болон сунгах

TNC-гийн ажилтнууд TNC болон УБНИ хэрэгжүүлэлтийн шат руу шилжин үед ажиллах хэлэлцүүлэг болон хамтын ажиллагааны материалуудтай байх хэрэгтэй. Дугуйг дахин зохион бүтээх шаардлагагүй: эхний алхам бол [суралцах](#), [эрт хэлэлцүүлэг](#), [FPIС](#) болон [зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх модулиудыг](#) дахин үзэх явдал юм.

Энэхүү гарын авлагын өмнөх модулиудтай танилцсан багуудад:

Хэрэв багууд энэхүү гарын авлагыг ашиглан [Оролцооны төлөвлөгөө](#) болон [Зөвлөлдөөний төлөвлөгөөг](#) боловсруулсан бол хэрэгжүүлэх явцад тэдгээр төлөвлөгөөг хянаж үзэх хэрэгтэй. Зарим үйл явцууд болон протоколууд бусдаас илүү тохиромжтой болох нь энэ шатанд тодорхой болж магадгүй юм. Багууд аль практик нь илүү их оролцоо, хамтын ажиллагааг дэмжиж байгааг ажиглан түүндээ түшиглэн цаашдын үйл ажиллагаагаа төлөвлөх хэрэгтэй.

Санаачилгын цар хүрээ нь энэ үе дээр дахин нягтлагдаж, зарчмууд болон хамгааллуудтай нийцэж байгаа эсэхийг батлах хэрэгтэй. Хэрэв [Хүний Эрхийн Нөлөөллийн Үнэлгээ](#) гэх мэт бусад үйл ажиллагаанууд хийгдсэн бол тэднийг мөн дахин нягтлах хэрэгтэй. Хүний эрхийн

үнэлгээнд тодорхойлсон асуудлууд дээр хэрэгжүүлэлтийн явцад онцгой анхаарал хандуулах шаардлагатай байж магадгүй.

Жишээ нь ачаалал ихтэй жуулчдын мэдээллийн төвөөс хэсэгчлэн санхүүждэг байгаль хамгааллын төсөл байна гэж үзье. Хэлэлцүүлгийн үеэр нутгийн иргэд нь аялал жуулчлал дагасан дэд бүтэц, олон тооны жуулчдын нөлөөгөөр соёлын уусалт явагдаж болзошгүй гэсэн сөрөг үр дагаврыг тодорхойлов. Хэрэгжүүлэх явцад багууд өдөр зочлох жуулчдын тоонд хязгаарыг тогтоох, жуулчдыг нутгийн иргэдийн тосгон руу тэнүүчилж явахаас сэргийлсэн зам, нэвтрэх цэгүүдийг төлөвлөх, аялал жуулчлалын өсөлтийг зохицуулах, зохион байгуулах чиглэлээр орон нутгийн удирдлагуудтай хамтран ажиллах зэрэг арга хэмжээнүүдийг ашиглан энэ нөлөөллийг бууруулах ёстой.

[Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх](#) төлөвлөгөөг УБНИ-тэй хамт эргэн харах нь мөн чухал бөгөөд тэр модулийн гуравдугаар алхамд дурдсанчлан “[Тогтмол хугацаагаар төлөвлөгөөг эргэн харж, шинэчлэн сайжруулах](#)” хэрэгтэй.

Энэхүү гарын авлагын өмнөх модулиудтай танилцаж амжаагүй, хэрэгжүүлэх үе шатанд байгаа багуудад:

Санаачилга аль хэдийн хэрэгжих шатандаа яваа бол багууд энэ гарын авлагыг анх удаа лавлан ашиглаж байж болох юм. Ийм тохиолдолд багууд өмнөх модулиудыг хянаж, гэрээ хэлэлцээр, харилцан ойлголцол, харилцааг бэхжүүлэх зөвлөмжийг хэрхэн тусгах талаар бүтээлчээр бодож болно.

Ямар ч тохиолдолд байсан багууд [FPIС](#)-ын зарчмыг нэвтрүүлэн (аль болох боломжтой үеэсээ эхлэн) урагшлах бөгөөд УБНИ-тэй хамтран [Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх](#) төлөвлөгөө дээр хамтран ажиллах хэрэгтэй. Багууд урьдчилан тооцоолоогүй нөлөөллийг таамаглаж харахыг хичээх хэрэгтэй. Ялангуяа байгаль хамгааллын хамтарсан хөтөлбөрийн УБНИ-ийн багцаас гадуурх стратегиудад учирч болзошгүй нөлөөллийн талаар сайн ойлголттой болохын тулд [Суралцах ба Эрт хэлэлцүүлгийн модулийг](#) эргэн харах нь зүйтэй.

СbD 2.0-ийн “Арга хэмжээ авах” үе шатанд хүний эрхийн талаар авч үзэх зүйлс

Өмнөх модулиудыг эргэн харахаас гадна Байгаль Хамгааллын Загвар 2.0-ын хүний эрхэд чиглэсэн дараах асуултууд хэрэгжүүлэлтийн шатанд тус болох боломжтой: ^[1]

Ямар шийдвэрүүд хэрэгтэй вэ? (СbD “Дүрмийн төсөл”)

Зөвлөмж

Төлөвлөгөө, оролцооны үйл явцууд, хэлэлцүүлгүүд болон зөрчилдөөн шийдвэрлэх үйл ажиллагаануудыг эргэн харсны дараа хэрэгжүүлэлтийн шатанд шийдвэр гаргах шинэ өнцөгүүд гарч ирж магадгүй.

Хэн үүнийг хийх вэ? (СbD “Дүрмийн төсөл”)

Зөвлөмж

Хэрэгжүүлэлтийн үед зөвлөлдөх, шийдвэр гаргахад шинэ үйл явц шаардагдаж магадгүй. Дээд түвшний зөвлөлөөс цааш үргэлжлүүлэх анхны шийдвэрийн дараа хэрэв тэд оролцохоор сонговол УБНИ-ийг багтаасан үйл ажиллагааны шийдвэр гаргана (энэ [модулийн 2-р алхамыг](#) үзнэ үү). Үйл ажиллагааны шийдвэр гаргах нь илүү албан бус хэлбэрийн эсвэл нутгийн иргэдээр удирдуулсан байж болно.

Анхны санаачлага өөрчлөгдөж, урагшлах тусам FPIС-ийг дагаж мөрдөхийн тулд нэмэлт зөвшилцөл, баталгаажуулалт шаардлагатай болж магадгүй. FPIС-ийн [хэлэлцүүлгүүд](#), [зөвлөлдөөнүүдийг](#) бүгдийг эргэн харж, бүх боломжит нөлөөллийг багтаасан эсэхийг хэрэгжүүлэлтийн явцад дахин бататгах хэрэгтэй

Санаачлагын цаг хугацаа болон даалгаврууд нь юу байх вэ? (CbD “Ажлын төлөвлөгөөний төсөл”)

Нөөц

Ажилтнууд шинэ санаачлагынхаа ажлын бүрэн төлөвлөгөөг боловсруулж байгаа тохиолдолд [Байгаль хамгааллын түншлэлийн төв](#) ажлын ерөнхий төлөвлөгөөний загвараар хангахаас эхлүүлээд хамтран ажилын төлөвлөгөө боловсруулах зааварчилгаа, чиглэлээр хангадаг. Энэ үе шатанд тасралтгүй түншлэл, хамтын ажиллагааг хангахад эрх тэгш байдал, оролцооны зарчмууд чухал байх болно

Ямар чадавхи бэхжүүлэх ажлууд хэрэгтэй вэ? (CbD “Чадавхийг тодорхойлох”)

Зөвлөмж

УБНИ-д чадавхи бий болгох, хадгалах нь байгаль хамгаалах хүчин чармайлтыг урт хугацаанд тогтвортой байлгахад чухал ач холбогдолтой юм. УБНИ нь ямар ч үед шинжлэх ухаан, хууль эрх зүй, санхүүгийн удирдлага, бодлого эсвэл бусад тусламж, туршлагаас суралцахаар хүсч болно.

Ажилтнуудыг соёлын нийцтэй байдал, оролцооны арга барил болон бусад холбогдох ур чадварт сургах нь УБНИ-ийн эрхийг хүндэтгэх цаашлаад хамтын ажиллагааны түншлэл бий болгоход чухал. Дэлгэрэнгүй мэдээллийг [Сургалтын болон эрт хэлэлцүүлгийн модуль](#) болон FPIС модулийн “[Шаардлагатай чадамжийн хамрах хүрээ](#)” хэсгээс авах боломжтой.

Баг нь орон тоо, төсвийн хэрэгцээг тооцоолохдоо TNC болон УБНИ-ийн чадавхийг бэхжүүлэх асуудлыг харгалзан үзэх ёстой.

Нөөцүүд

[Чадавхийг хөгжүүлэх сургалтын сүлжээ](#) нь “чадавхийг хөгжүүлэх талаар сургалт, сургамж хуваалцахыг дэмжих, хөнгөвчлөх, дэлхийн, бүс нутгийн болон орон нутгийн түвшинд илүү сайн туршлагыг бий болгох, өөрчлөлтийг дэмжих зорилготой.” Удирдах зөвлөлийн гишүүдэд ХХААБ болон НҮБХХ багтдаг.

[Хүчтэй дуу хоолой, сонголт, үйлдэлийн сүлжээ](#) (TNC-гийн сүлжээ) нь TNC-гийн Холбоос хэсэг дээр байрладаг бөгөөд бусад ажилчидтай харилцах, харилцан суралцах боломж олгодог.

Ямар нөөцүүд шаардлагатай вэ? (CbD “Төсвийн төсөл”)

Зөвлөмж

TNC нь санаачлагын бүх хэсгүүд дээр зарцуулсан цаг хугацаа, хүчин чармайлтынх нь төлөө УБНИ-эд төлбөр төлж болно. Үүнд уулзалтад оролцох хугацаа, аялал, орчуулгын үйлчилгээ болон бусад холбогдох зардал багтаж болно. Тэгш оролцоо гэдэг нь

эмэгтэйчүүд болон бусад нийгмийн бүлгүүдэд зориулсан нэмэлт уулзалтуудыг зохион байгуулах гэсэн үг юм.

Хэрэв төслийг бүрэн санхүүжүүлээгүй бол TNC болон УБНИ нь хэсэгчилсэн эсвэл үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөний талаар хамтран ажиллахаар Б төлөвлөгөөний аргаар ажиллахаар шийдвэрлэж болно. Төсөл санхүүжилтгүйн улмаас дуусгавар болсон эсвэл түр зогссон тохиолдолд TNC болон УБНИ нь орлуулах боломж болон болзошгүй тохиолдолд ажиллах төлөвлөгөөний талаар тохиролцох ёстой.

Нөөцүүд

[Нэр төр ба Эрхийн төлөөх түншүүд](#) нь Хүний эрхийн асуудлын төсвийн талаар мэдээлэл агуулсан хуудастай.

Санаачлагыг хэрхэн хянах вэ? (CbD “Хяналтын үйл ажиллагаа”)

Энэхүү модулийн [Гуравдугаар алхам](#) болон [Хяналт, Үнэлгээ болон сургамж модулыг](#) үзээрэй.

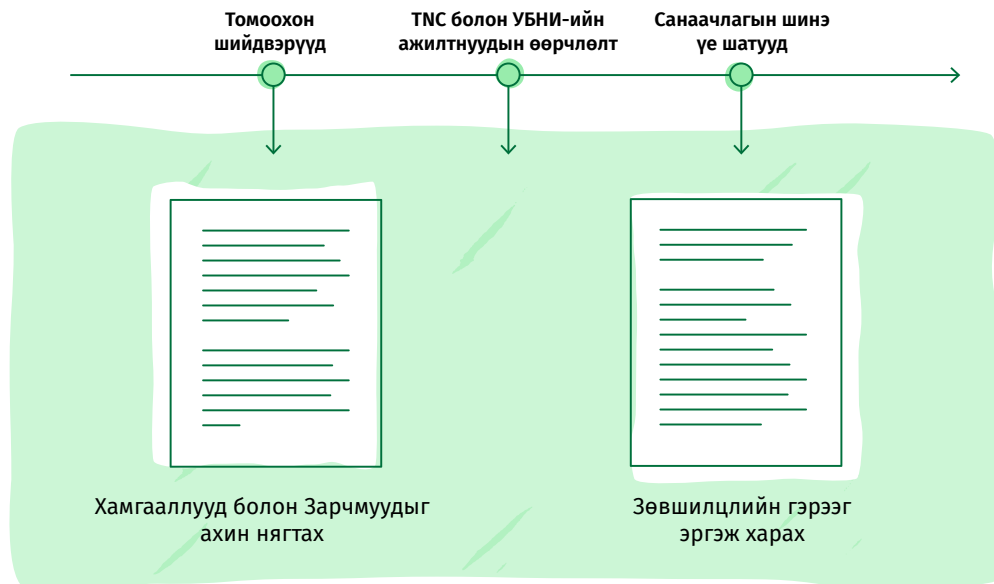
Хэзээ нэгэн цагт санаачилга дуусах уу, хэрэв тийм бол хаах, шилжүүлэх журам юу вэ?

Санаачлагыг хаах эсвэл шилжүүлэх журмыг шилжилт эхлэхээс өмнө хэлэлцэх ёстой. Эдгээр журмууд нь УБНИ чадавхи, асуудлуудыг анхаарч, энэхүү гарын авлагад заасан зарчим, хамгаалалтуудыг үргэлжлүүлэн тусгах ёстой.

Багууд дээрх асуулт бүрийг авч үзэж, тохиролцсон оролцоо, зөвлөлдөх төлөвлөгөө нь хамтын ажиллагааг хэвийн явуулахад хангалттай эсэхийг шийдэх ёстой. Хэрэв тийм биш бол шаардлагатай бол үйл явц, төлөвлөгөөг шинэчлэх ёстой.

Хоёрдугаар алхам:
Зөвшилцлийн гэрээ,
Хамгааллууд болон зарчмуудыг шинэчлэх

TNC-гийн багууд Зарчмууд болон Хамгаалалтын арга хэмжээг хэрхэн хэрэгжүүлж буйгаа тогтмол хянаж байх ёстой. TNC болон УБНИ нь зөвшилцлийн нөхцөл хэвээр байгаа эсэхийг хянан баталгаажуулан [Зөвшилцлийн гэрээг](#) үргэлжлүүлэн хянаж байх ёстой. Наад зах нь энэ хяналтыг дараах тохиолдолд хийх ёстой: 1) томоохон шийдвэрүүд; 2) TNC эсвэл УБНИ ажилтнуудын өөрчлөлт; эсвэл 3) санаачилгын шинэ үе шатууд.



Зөвшөөрлийн гэрээний нөхцөлийг дагуу бүртгэлийн хэлбэр, давтамж, зэрэг баримт бичгийг мөрдөх ёстой.

Энэ бол байнгын үйл ажиллагаа бөгөөд ганц удаа хийгдэх ажил биш. Санаачилгын туршид том, жижиг тоо томшгүй олон процедурын шийдвэрүүд TNC эсвэл УБНИ-ийн аль алинд хамаарна. Зарчмууд ба Хамгааллууд нь УБНИ нь өөрийгөө тодорхойлох зорилгодоо хүрэх бүртээ ийм үүрэг хариуцлага хүлээхийг шаарддаг.

Хууль, эрх зүйн шалтгааны улмаас, цаг хугацааны дарамт эсвэл санхүүгийн хязгаарлалтаас болж хэрэгжилтийн явцад зарим шийдвэрүүд гаргах шаардлагатай болж магадгүй бөгөөд энэ нь TNC-гийн багийнханд ойлгомжтой санагдаж байж болох юм. Зарчмууд болон Хамгаалалтын арга хэмжээг дагаж мөрдөх нь мэдээлэлтэй шийдвэр гаргах, FPIC-ийн үйл явцыг нарийвчлан дагах, эрх тэгш байдал, оролцоонд суурилсан хамтын ажиллагааны харилцааг бий болгоход илүү их цаг хугацаа шаардагдана. Энэ хүчин чармайлтад цаг хугацаа, нөөц бололцоогоо зориулах нь дарамт биш, харин хүмүүс болон байгальд урт хугацааны үр дүн, илүү сайн үр дүнг авчрах хөрөнгө оруулалт гэж үзэх ёстой.

Гуравдугаар алхам: Гол үр нөлөөллүүдийг хянах нь

Хяналт-шинжилгээ, тасралтгүй суралцах, дасан зохицох, маргааныг тодорхойлох, шийдвэрлэх практик нь Зарчмууд болон Хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, УБНИ-тэй бат бөх харилцаа тогтооход зайлшгүй шаардлагатай. Хяналт-шинжилгээ нь [Хүний Эрхэд Нөлөөлөх Байдлын Үнэлгээний](#) үр дүн эсвэл бусад тодорхойлсон чухал, анхаарал татсан хэсгүүдэд төвлөрөх ёстой. [FPIC модулийн гуравдугаар алхам](#) болон [Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх нь модулийн гуравдугаар алхмуудыг](#) хараарай. Мөн энэ хэсэг нь [Хяналт, Үнэлгээ & Дасан зохицох модулийн](#) гол анхаарал юм. Хяналт-шинжилгээг аливаа санаачилгын төгсгөлд хийдэг эцсийн үйл ажиллагаа гэж үзэж болохгүй. Үүнийг хэрэгжүүлэлтийн үйл явцтай нэгтгэсэн байх ёстой.

4А. Венлэнд жишиг судалгаа Хэрэгжүүлэлт



Цэвдэг тогтворжуулах санаачилга урагшилж байна. FrostLock алс хойд хэсэгт мөнх цэвдэг тогтворжуулах туршилтыг 25 талбайд хэрэгжүүлнэ. Энэхүү санаачилгад туршилтын талбайн ойролцоох хотуудад, цаашлаад Венд нөлөөлөх, усны чанар болон бусад сөрөг нөлөөллийг хянах зорилготой Байгаль орчны хяналтын хорооны санхүүжилтийг багтаасан юм.

[Жишиг судалгааг харах](#)

Хэрэгжүүлэлтийн хяналтын хуудас

Алхам 1: Төлөвлөгөөнүүдийг шинэчлэх болон сунгах

- Өмнөх модулиудыг уншиж танилцсан TNC-гийн багийнхан: Шинэ шийдвэрүүд, үүрэг хариуцлага, зөвлөлдөх үйл явцуудыг багтаан [Оролцоо](#), [Хэлэлцүүлэг](#) болон [Зөрчилдөөн шийдвэрлэх төлөвлөгөөнүүдийг](#) шинэчлэх.
- Өмнөх модулиудыг уншиж танилцаагүй TNC-гийн багийнхан:
- [Суралцах, Эрт хэлэлцүүлэх модулийг](#) эргэн харж, болзошгүй нөлөөллүүдийг тогтоох
 - Чөлөөтэй илэрхийлсэн, Урьдчилан мэдэгдсэн болон Бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн [Зөвшилцөл модульд](#) дурдсанчлан FPIC-ийн аль болох хэрэгжүүлэх боломжтой хэсгээс эхлэн нэвтрүүлэх.
 - [Зөрчилдөөн шийдвэрлэх төлөвлөгөөг](#) боловсруулах.
- УБНИ-тэй санаачилгын төсөв болон цаг хугацаа болон үйл ажиллагаанууд дээр харилцан тохиролцох.
- УБНИ болон TNC-ийн чадавхыг нэмэгдүүлэх, боловсон хүчний хэрэгцээг хангах богино болон урт хугацааны төлөвлөгөөг хамтран бий болгох.

Хоёрдугаар алхам: Зөвшилцлийн гэрээ, Хамгааллууд болон зарчмуудыг шинэчлэх

- Шаардлагуудыг байнга үнэлж, нэгтгэхийн тулд Зарчмууд, Хамгаалалтын арга хэмжээ, [Зөвшилцлийн гэрээнд](#) заасны дагуу хэрэгжилтийн явцад үзлэг, сургалт, нэмэлт зөвлөгөөнүүдийг зохион байгуулах.

Гуравдугаар алхам: Гол үр нөлөөллүүдийг хянах нь

- Хэрэгжилтийн явцад [Хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээ](#) эсвэл FPIC үйл явцын бусад үнэлгээнд тодорхойлсон гол нөлөөллийг хянана ([FPIC модуль](#) ба [хяналт, үнэлгээ, дасан зохицох модулийг](#) үзнэ үү).

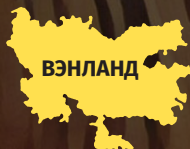
Хадгалах баримт бичгүүд

Баримт бичгийн нэмэлт агуулга, анхаарах зүйлсийг **Баримт бичгийн модулийг** үзнэ үү.

- Өмнөх модулиудад хамрагдсан багуудад: Шинэчилсэн **оролцоо, зөвлөлдөх, зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө**, үүнд:
- Хэрэгжүүлэхэд анхаарах ёстой гол шийдвэрүүд
 - Үүрэг хариуцлага
 - Хэрэгжүүлэх явцад зөвлөлдөх, шийдвэр гаргах үйл явц
 - Үйл ажиллагаанууд болон цагийн хуваарь
 - Төсөв
 - Чадавхыг бэхжүүлэх, иргэдийн оролцоотой мониторинг хийх заалтууд
- Өмнөх модулиудад хамрагдаагүй, хэрэгжүүлж буй багуудын хувьд:
- **Суралцах ба эрт хэлэлцүүлгийн модулийн тойм** дээр үндэслэсэн үнэлгээ болон аливаа тодорхойлогдсон болзошгүй нөлөөлөл эсвэл нөлөөлөлд өртсөн талуудын талаарх тэмдэглэл.
 - **FPIC-ийн алхмуудыг урагшлуулах** (боломжийн хэрээр) хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө
 - **Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө**
- Сургалтын үйл явц, сургалт, нэмэлт зөвлөгөө гэх мэт Хэрэгжилтийн явцад Зарчмууд, Хамгаалалтын арга хэмжээ, **Зөвшилцлийн гэрээний** шаардлагыг эргэн харж, нэгтгэх уулзалт, хэлэлцүүлэг, шийдвэрийн талаарх тэмдэглэл
- Хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээнд** тодорхойлсон асуудлууд эсвэл FPIC үйл явцын явцад хийгдсэн бусад үнэлгээнд үндэслэн хяналтын үйл явц, үр дүнгийн талаарх тэмдэглэл (**FPIC модуль** ба **хяналт, үнэлгээ, дасан зохицох модулийг** үзнэ үү).

Тэмдэглэлүүд

- [1] The Nature Conservancy (2016). Байгаль хамгааллын загварчлал 2.0 Зааварчилгаа баримт бичиг {Хувилбар 1.0 2016 оны Гуравдугаар сар}
https://www.conservationgateway.org/ConservationPlanning/cbd/Documents/CbD2.0_Guidance%20Doc_Version%201.pdf. 101-103 хуудас.



4А. Венландын жишиг судалгаа

ХЭРЭГЖҮҮЛЭЛТ

Цэвдэг тогтворжуулах санаачилга урагшилж байна. FrostLock алс хойд хэсэгт мөнх цэвдэг тогтворжуулах туршилтыг 25 талбайд хэрэгжүүлнэ. Энэхүү санаачилгад туршилтын талбайн ойролцоох хотуудад, цаашлаад Венд нөлөөлөх, усны чанар болон бусад сөрөг нөлөөллийг хянах зорилготой Байгаль орчны хяналтын хорооны санхүүжилтийг багтаасан юм. Вэнь мужтай зөвшилцсөний үндсэн дээр хүн амьдардаггүй 800,000 акр газар нутгийг Хамгаалалтын менежментийн бүс болгожээ. TNC нь эхний таван жил үүнд хяналт тавьж, дараа нь тухайн хугацааны төгсгөлд эсвэл шинэ байгууллага бэлэн болмогц шинэ, санаачилгаар санхүүждэг Вэнь мужид удирдлагыг шилжүүлнэ.

Хэлэлцүүлгийн үеэр жендерийн шинжилгээ хийсэн. Вэнь мужийн эмэгтэйчүүдийн бүлгүүд болон Вэнь мужийн зөвлөлүүдийн аль аль нь Вэнь мужийн нийгэмд эмэгтэйчүүдийн эрх мэдэл, ялангуяа хамтын шийдвэр гаргахад оролцох эрх мэдэл бага байдаг гэдэгтэй санал нийлдэг.

Frostlock санаачилга нь Вэнь мужийн иргэдийн идэвхтэй оролцоог шаарддаг бөгөөд Жендерийн шинжилгээний зөвлөмж нь хэрэгжүүлэлтийн шатанд жендерийн тэгш байдлыг сайжруулах, цаашлаад эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн үүрэг хариуцлагын хуваарилалт, нөөцийн хуваарилалтыг хөнддөг жендерийг өөрчлөлтийг дэмжсэн жендерийг мэдрэмжтэй байхыг зөвлөжээ. (Жендерийг интеграцийн тасралтгүй байдлын талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг TNC-ийн Байгаль хамгаалалтад жендерийг тэгш байдлыг нэгтгэх удирдамжийг үзнэ үү.)

Вэнь мужийн эмэгтэйчүүд Байгаль орчны хяналтын хорооны гишүүнчлэлийг Вэнь мужийн зөвлөлөөс тусгаарлахыг дэмжиж байв. Тэд олон нийтийн үйл хэрэгт оролцох эрхээ хасуулсан, хэдийгээр оролцохыг зөвшөөрсөн ч Вэнь мужийн зөвлөлд санал өгөхөд эрчүүдийн зохион байгуулалттай эсэргүүцэлтэй тулгарсан тухай тайлбарлав. Эрхээ эдлэх гэсэн бусад оролдлогуудад ч эрэгтэйчүүд тэднийг буруутгаж, өс санах үйлдэл гарсаар байв.

Вэнь мужийн зөвлөлүүд Байгаль орчны хяналтын хороодод техникийн туслалцаа үзүүлж, нөхөрлөлийн нэр дэвшигчдээс гишүүдийг сонгох замаар Байгаль орчны хяналтын хороодод хяналт тавих протоколыг тохиролцов. Вэнь мужийн эмэгтэйчүүдийн бүлэг Вэнза жендерийг тэнцвэртэй төлөөллийн мандатыг оруулахыг шаардаж байгаа ч Вэнь мужийн зөвлөлүүд уг саналыг няцаажээ.

1
Хамгаалалтын менежментийн бүсэд цөөн хэдэн туршилтын талбай сонгохоор төлөвлөжээ. FrostLock нь тайлангийн протоколын төслийг TNC нь туршилтын талбайг хянах бөгөөд үр дүнг зөвхөн FrostLock-тэй хуваалцахаар боловсруулжээ. Эдгээр туршилтын талбай нь Вэнь мужид нөлөөлөхгүй учраас тэднийг хяналтын явцад оролцох шаардлагагүй гэж мэдэгджээ. TNC зөвшөөрөх үү?

Үгүй. Вэньчууд бүхэлдээ Вэндийг тэдний өвөг дээдсийн уугуул нутаг гэж үздэг. Энэ ойлголтын талаар хатуу байр суурь баримтлаагүй ч гэсэн TNC үүнтэй зөрчилдөх ёсгүй. TNC нь Вэнь мужийнхны ойлголтоос гадуурх газар гэж үзэхийг зөвшөөрөх нь тэдний бие даасан байдлыг дэмжихгүй байгаатай адил.

2
Орон нутгийн Байгаль орчны хяналтын хорооны гишүүнчлэл нь хурцадмал асуудал болдог. Зөвлөлүүд Хороодын төсөв, ялангуяа ажилд авах, худалдан авах асуудлыг хянах эрх мэдлээ алдсандаа таагүй байдаг. Тэд Кемпийн эрх мэдлийн уламжлалт хэлбэрээ ашиглан хороодод нөлөө үзүүлэхийг оролддог. Зөвлөлүүд мөн сонгон шалгаруулалт хийхээсээ өмнө нэр дэвшигчдийн жагсаалтыг хуваалцахыг TNC-ээс хүсдэг бөгөөд протоколд бүргүүлэхгүй байхыг хүсдэг. Зөвлөл өөрсдийгөө нутгийнхаа иргэдийн талаарх арвин мэдлэгийг харгалзан хамгийн чадварлаг гишүүдийг сонгож чадна хэмээн мэдэгдэв. TNC нь Зөвлөлийн хүсэлтийг биелүүлэх ёстой юу?

Ийм нөхцөлд олон зарчмуудыг тэнцвэрийг хангах шаардлагатай. TNC нь Вэнь улстай хамтран тэднийг тэнцвэртэй байлгахын зэрэгцээ өөрсдийн үйл ажиллагаа, стандартын төлөө хариуцлага хүлээх ёстой. Вэнь мужийн Зөвлөлөөс илэрхийлсэн өөрийгөө тодорхойлох эрхийг хүндэтгэх нь чухал боловч Зөвлөлүүдийн зөвшөөрлөөр бий болсон үйл явц нь эрх тэгш байдал, оролцооны бие даасан байдлыг хангах шаардлагатайг бодолцох ёстой. TNC нь Вэнь мужийн нийт иргэдийн өмнө сайн итгэлийг эрхэмлэх үүрэгтэй. Протоколоор хориглоогүй тохиолдолд нэр дэвшигчдийн жагсаалтыг Зөвлөлүүдтэй хуваалцах нь байж болох бөгөөд TNC-д Зөвлөлийн мэдлэг, ойлголтыг ашиглах боломжийг олгоно. Гэхдээ TNC нь протоколоос хазайх ёсгүй. Хэрэв эвлэрэх боломжгүй зөрчилдөөн хэвээр байвал TNC нь ил тод, иж бүрэн шинэ FPIC процессын дагуу үйл явцад дахин үнэлгээ хийхийг санал болгох ёстой.

3
TNC нэр дэвшигчдийг судалж байхад, эрэгтэй нэр дэвшигчид нь тухайн газар нутаг, ан амьтад болон ан агнуур болон зөвхөн эрчүүдийн хийдэг дадлага зэрэг өмнөх манлайллын туршлага чадваруудаараа илүү давуу талтай нь харагдаж байв. Ийм туршлагаас үл хамааран TNC эмэгтэй нэр дэвшигчдийг дэмжиж чадах уу?

Тийм. Эрх тэгш байдал ба хүртээмжтэй байдал нь TNC-гийн үйл ажиллагааны гол зарчмуудын нэг бөгөөд Байгаль орчны хяналтын хороодын сонгон шалгаруулалтыг Вэнь улсын зөвлөл болон бусад оролцогч талууд санаачилга нь жендерт нийцсэн байх ёстой, шаардлагатай тохиолдолд жендерийн өөрчлөлт дагуулах хэрэгтэй гэсэн тохиролцооны агуулгаас харж болно.

4

Нутгийн иргэдийн эмэгтэйчүүд хэрэв зөвлөлийн дийлэнх нь эмэгтэйчүүд болохгүй л бол тэд өөрсдийгөө зөвлөлийн гишүүнд нэр дэвшүүлэхээс татгалзана. Учир нь эрчүүд олонх болбол эмэгтэйчүүдийн дуу хоолойг боогдуулж, тэдний зөвлөл дахь оролцоо учир утгагүй болно гэж TNC-н ажилчинд хэлсэн байна. Нэр дэвшигч эмэгтэйчүүдийг дэмжихийн тулд Байгаль орчны хяналтын хорооны олонхыг эмэгтэйчүүд болгохыг TNC зөвшөөрч болох уу?

Энэ тохиолдлыг шийдвэрлэхэд бэрх. Вен зөвлөл нь жендерийн тэгш байдал асуудал болсон бөгөөд санаачилга нь жендерийн мэдрэмжтэй, жендерийн өөрчлөлтийг дэмжсэн байх хэрэгтэй гэдгийг хүлээн зөвшөөрч байгаа боловч жендерийн квот дээр хатуу тоо тогтоохыг эсэргүүцэж байна. Хэрэв TNC квотыг одоо зөвшөөрвөл энэ нь УБНИ-ийн эрх мэдлийг хүндэтгэх бидний амлалттай зөрчилдөж байна. Гэсэн хэдий ч одоо байгаа, зөвхөн эрэгтэйчүүдээс бүрдсэн зөвлөл жендерийн төлөөллийн саналыг няцаах санал өгсөн хүмүүс юм.

TNC нь хожих/ялагдах нийлбэрийг тэглэх хандлагаас зайлсхийж, эмэгтэйчүүдийн оролцоог дэмжих хамгаалалтыг бий болгох эсвэл үндсэн зорилгодоо илүү анхаарч жендерийн төлөөллийн асуудлыг дахин сөхөх гэх мэт илүү хүртээмжтэй шийдлийг Зөвлөлүүдээс эрэлхийлэх ёстой.

5

Байгаль орчны хяналтын хороод нь усны чанарын асуудал гэх мэт байгаль орчны нөлөөллийн талаарх гомдлыг хүлээн авч, FrostLock болон TNC-д мэдээллийг хүргэх зорилгоор ажилладаг. FrostLock нь хяналтыг сайжруулах зорилгоор дуудлагын утас ажиллуулж эхэлжээ. Жилийн дараа FrostLock-ийн зүгээс тусгай утас руу залгасан хүмүүсийн гомдлыг шууд шалгахар төлөөлөгчөө илгээж, зарим тохиолдолд ус шүүгч суурилуулах, дуудлага өгсөн хүн нууцыг задруулахгүй байх гэрээнд гарын үсэг зурвал нөхөн төлбөр төлнө гэх мэт арга хэмжээ авч байгааг TNC сонссон. Хэрэв үнэхээр ямар нэгэн асуудал байгаа бол энэ тохиолдолд TNC ямар арга хэмжээ авбал зохилтой вэ?

TNC хөндлөнгөөс оролцох шаардлагатай. FrostLock-ийн үйл ажиллагаанд шууд хариуцлага хүлээхгүй ч TNC нь энэхүү санаачилгатай холбоотой гэдгийг санах хэрэгтэй.

Зарчмууд болон Хамгаалалтуудтай зөрчилдөж буй хэрэгжилтийн аливаа асуудлыг багасгахын тулд бид хөшүүргээ ашиглах ёстой. Энэ хүрээнд нууцын гэрээ нь хүний эрхийн үүднээс асуудалтай, учир нь энэ нь хүчирхийллийг дэвэргэх боломжтой бөгөөд УБНИ-ээс ашиг хүртэхийн тулд задруулахгүй байх гэрээнд гарын үсэг зурахыг шаарддаг нь Хариуцлага, ил тод байдлын зарчимд харшлах болно.

Хэдийгээр FrostLock хяналтыг сайжруулах шаардлагыг хангасан ч гэсэн тэдний шууд утсанд хандсан хэн нэгэнтэй шууд харилцах нь Байгаль орчны хяналтын хороодын эрх мэдэлд халдаж байгаа хэрэг юм. Шууд харилцаа нь мэдээлэл цуглуулах, хянах чанарт нөлөөлж, илүү том асуудлыг нуун дарагдуулах эсвэл буруу тайлбарлахад хүргэдэг. УБНИ-ийн өөрийгөө тодорхойлох эрхийг дэмжихийн тулд TNC нь FrostLock-ийн шууд утсаар холбогдож буй хүмүүстэй шууд харьцах асуудлыг шийдвэрлэхэд Зөвлөлийг дэмжиж, илүү шударга хувилбаруудыг санал болгох ёстой.

Дэлгэрэнгүй мэдээллийг Зөрчил шийдвэрлэх модулиас харна уу.



Модуль 5:

Баримтжуулах, Бичиг баримтын бүрдэл

Энэ модулиар:

Амжилттай баримтжуулалтын таван шинж чанар

Баримт бичгийн файлд байх гол материалыг тодорхойлох

Хүртээмжтэй, соёлд нийцсэн байдлаар баримт бичгийн хэлбэрийг шийдвэрлэх

Венланд Жишиг судалгаа :

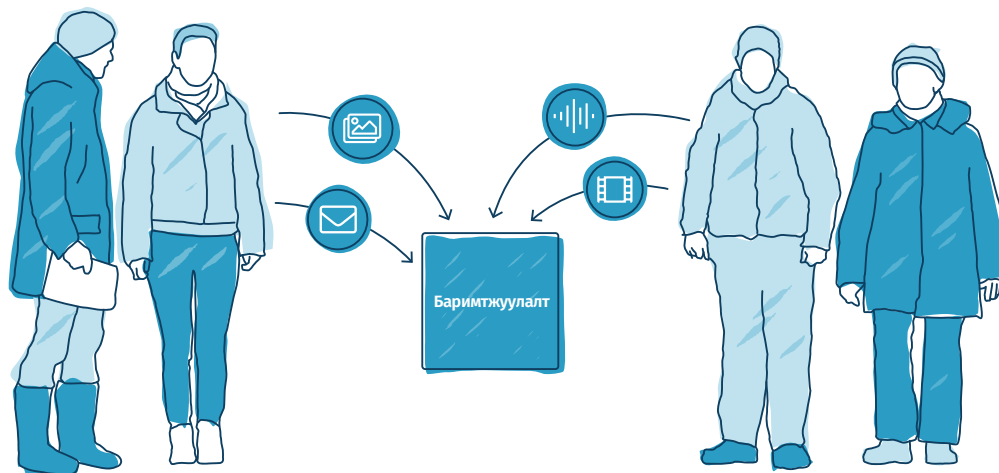
5А.Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх

Танилцуулга

Баримтжуулах модуль нь санаачилгын туршид бичиг баримтын бүрдлийн агуулга, зорилго болон стандартын талаарх зааварчилгааг агуулна. Тусгай зөвлөмжийг модуль бүрийн “Хадгалах баримт бичиг” хэсэгт өгсөн болно.

Түүхээс харахад бичиг баримтын бүрдэлт муу байх болон санаатайгаар нуун дарагдуурах нь хүний эрхийн эсрэг үйлдэл болдог. Стратегийн хувьд өөртөө үйлчилдэг баримт бичиг нь — зөвхөн бүртгэл хөтлөгчийн туршлага, хэтийн төлөв, сонирхол, хэл яриаг тусгасан байх бөгөөд уугуул иргэдийг дарамталж, дарангуйлж, дуугүй болгоход ашигласан байдаг

Сайн боловсруулагдсан бичиг баримт нь нарийн бөгөөд бүрэн байх төдийгүй TNC болон УБНИ хамтран бүтээж, хамгаалдаг. Олон УБНИ нь аман уламжлалыг хэрэгжүүлдэг тул соёлд нийцсэн баримт бичгийн файл нь бичгийн баримтаас гадна аудио бичлэг, ухаалаг утасны видео, тайлбартай зураг эсвэл электрон шуудан солилцох форматыг агуулж болно.



Баримтжуулах үйл явц нь УБНИ-ээс болон өөр өөр санаачлагчаас хамаарч, ялгаатай байна

Гэхдээ баримтжуулалт нь энэ модулийн удирдамжтай бүрэн нийцэж байх ёстой. Хүний эрхийн үүднээс авч үзвэл, нямбай баримт бичиг нь ТНС болон УБНИ-ийн үйлдлүүд нь Зарчмууд болон Хамгаалалттай нийцэж байгаа эсэхийг үнэлэх боломжийг бүрдүүлдэг.

Баримтжуулалтыг хамтран гүйцэтгэх нь аливаа гэрээний нөхцөлийг ойлгож, ямар асуудлууд тулгарсан, ямар арга хэмжээ авсан зэрэг асуудлуудад хүн бүрийн оролцоог хангадаг тул харилцаа холбоо, оролцоог бий болгоход тусалдаг.

Хамтын баталгаажуулалт нь туршлага, агуулга, үр дүн болон үйл явцын талаарх харилцан ойлголцол, зөвшөөрлийг тусгаж байдаг. Талууд үзэл бодол, түүх, тохиролцоог баримтжуулж, хадгалахдаа тухайн туршлага, түүний ач холбогдлыг сонсож, бас сонсгож байгааг баталгаажуулж байдаг.

Зарчмууд болон Хамгааллууд

Танилцуулга хэсэгт эрх тэгш түншлэлд хамаарах бүх [зарчим](#), [хамгаалалтын](#) арга хэмжээний талаар дурдсан. Баримтжуулах явцад тэдгээрээс 5 нь онцгой ач холбогдолтой

Баримтжуулах үйл явцын гол зарчмууд болон хамгааллууд

Урьдчилан оролцуулах болон хамтын үйл ажиллагаанд суурилсан харилцаанууд:

Хуримтлагдсан туршлагаа хуваалцах нь харилцан суралцах, итгэлцлийг бий болгох, хамтын ажиллагааг бэхжүүлэх хүчирхэг хэрэгсэл юм

Хариуцлагатай байдал

Баримт бичиг нь эрх баригчид болон оролцогчдыг үйлдлийнхээ төлөө хариуцлага хүлээхийг уриалдаг. Бүртгэл, тэмдэглэл нь өнгөрсөн үеэс сургамж авч, ирээдүйд илүү сайн шийдвэр гаргах боломжийг бидэнд олгодог.

Тэгш байдал:

Баримт бичигт тэтгэмж хуваах гэрээ, эрчим хүчний тэнцвэргүй байдлыг бууруулах арга хэмжээ, нөөцийн хүртээмжтэй холбоотой шийдвэрийн бүртгэл орно. Баримт бичгийн үйл явц нь өөрөө УБНИ-ийн үнэ цэний систем, сонголт, соёлд нийцсэн форматыг хүндэтгэх замаар тэгш байдлын зарчмыг үргэлжлүүлэх ёстой.

Хүртээмжтэй байдал:

Баримт бичигт нийгмийн янз бүрийн, өвөрмөц бүлгүүдийн дуу хоолой, үзэл бодлыг агуулсан байх ёстой. Нарийвчлан боловсруулсан баримт бичиг нь оролцооны дутагдлын хэрэгцээ шаардлагыг илрүүлж, хүртээмжтэй байдлыг сайжруулдаг.

Утга учиртай хэлэлцүүлгүүд:

Бүрэн гүйцэт баримт бичиг нь TNC болон УБНИ-ийгн зөвшилцсөн зөвшилцлийн бат бөх байдал, байнгын зөвлөлдөх үйл явцын чухал бүрэлдэхүүн хэсэг болох юу болсон, хэн юуг зөвшилцсөн тухай бүрэн дүр зургийг баталгаажуулдаг.

Зааварчилгаа

Баримт бичгийг боловсруулах нь санаачилгын ерөнхий төсөөллийн үе шатнаас эхэлж, хамтын ажиллагааны туршид үргэлжлэх ёстой. Энэ нь хэл, формат, бичиг үсгийн түвшин, интернэтийн хандалт, соёлын зан үйл, сонголтод нийцсэн TNC болон УБНИ аль алинд нь үйлчлэх ёстой. УБНИ-ийн оролцоог хангахын тулд техникийн дэмжлэг эсвэл чадавхыг бэхжүүлэх шаардлагатай байж болох ба TNC-ийн ажилтнууд УБНИ-ийн сонгосон баримт бичгийн форматын талаарх ойлголтоо сайжруулах шаардлагатай байж болно.

Багууд харилцаа холбоо, итгэлцэл, хариуцлагыг төлөвшүүлэх үйл явц, үр дүнг бүрэн бүртгэхийг зорьж байх ёстой. Баримт бичгийн практик нь санаачилгуудаас хамаарч өөр өөр байх боловч багууд хөдөлшгүй, нягт нямбай, хамтран ажиллах, хүндэтгэлтэй, хүртээмжтэй байх гэсэн стандартуудыг хангасан байх ёстой:

Багууд бичиг баримт бүрдүүлж эхлэхдээ **Хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээ** эсвэл одоогоор тогтоогдсон бусад асуудлуудыг эргэн харах хэрэгтэй. Тэргүүлэх чиглэлүүд болон эмзэг асуудлуудад нэмэлт анхаарал хандуулах шаардлагатай байж магадгүй юм.

Амжилттай баримтжуулалтын таван шинж чанар

**Нягт, нямбай байх:**

Их байх тусмаа сайн. Баримт бичгийн файлуудын цаашдын хэрэглээг урьдчилан таамаглах боломжгүй бөгөөд эхэндээ ашиггүй мэт санагдах зүйлс хожим нь чухал болж магадгүй юм. Гэхдээ хэт их файл агуулсан баримт нь багтаамж ихтэй, даацтай, ашиг багатай болж эхэлдэг тул баримтжуулалтыг энэхүү нягт, нямбай байлгах хүрээнд хийх ёстой. Энэ тэнцвэрийг хадгалахын тулд баримт бичгийн файлыг тогтмол шалгаж, агуулгыг цэгцэлж, нэгтгэхээр төлөвлөж байгаарай.

Нарийн байдал:

Бүх модуль, үе шат, үйл явцыг хамарсан тэнцвэртэй арга барил чухал юм. FPIC-ийн хэлэлцүүлгүүдийн талаар хангалттай материал агуулсан боловч анхны татан оролцуулах үйл явцуудын талаар мэдээлэл агуулаагүй баримтууд нь хангалттай нарийвчилсан биш байна гэж үзнэ.

Хамтын ажиллагааг дэмжсэн, соёлын мэдрэмжтэй:

Баримт бичгийг бүрдүүлэх нь хамтран бүтээсэн үйл явц юм. УБНИ нь юу багтсан, бичлэг ямар байх, хэрхэн ашиглах, хандах, хадгалах талаар өөрсдөө шийдвэр гаргах ёстой. Баримт бичиг нь TNC болон УБНИ-ийн хэрэгцээ, тэргүүлэх чиглэлийн аль алинд нь үйлчлэх ёстой.

Хүндэтгэлтэй:

Баримт бичиг нь УБНИ-ийн эрх, үйл ажиллагаа, оруулсан хувь нэмрийг хүлээн

зөвшөөрөх ёстой бөгөөд ялангуяа УБНИ-ийн хамтын мэдлэг, оюуны өмчийн эрхийг хүндэтгэж, хамгаалах ёстой

Нээлттэй:

Баримт бичгийн файл нь TNC болон УБНИ аль алинд нь хялбархан хандах боломжтой байх ёстой. Гуравдагч этгээд эсвэл олон нийтэд хүртээмжтэй байх нь үнэ цэнтэй байж болох ч нууцлалын асуудлыг анхаарч үзэх хэрэгтэй

Баримтжуулалтад багтах ёстой гол баримт бичгүүд



Суурь судалгаа:

[Суралцах ба эрт хэлэлцүүлгийн модулийн 1-р алхамд](#) тайлбарласны дагуу нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүх УБНИ-ийг (судлагдсан байдал, шинжээчдийн зөвлөгөө, олон нийтийн урьдчилсан холбоо) тодорхойлохын тулд хийсэн суурь судалгаа. Судалгааны тэмдэглэл, эх сурвалж, уулзалтын тэмдэглэл, шинжээчдийн ирүүлсэн материалын хуулбарыг оруулах ёстой.

Хамтын ажиллагааны төлөвлөгөө:

УБНИ бүрийн оролцооны төлөвлөгөө, төлөвлөгөөг хэрхэн хамтран бүтээж, хуваалцсан тухай тайлбар. [Суралцах ба эрт хэлэлцүүлгийн модулийн 2-р алхмыг](#) үзнэ үү.

Хэлэлцүүлгийн бэлтгэл:

TNC нь хууль эрх зүйн хүрээнээс давж гарах FPIC үйл явцыг тууштай хэрэгжүүлдэг гэдгийг санаж, TNC-ийн багийн ур чадвар, FPIC-ийн чадавх болон холбогдох хүлээн авагч улсын хууль тогтоомжийг багтааж хэлэлцүүлэгт бэлдэх. [FPIC модулийн 1-р алхмыг](#) үзнэ үү

Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөө

Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөө, үүнд дараах зүйлийг тодорхойлсон материалууд орно төлөвлөгөөг хэрхэн хамтран бүтээж, хуваалцсан

1. болсон хуралдаан, хурал, арга хэмжээ, холбогдох материал
2. сонгосон хэл, формат зэрэг мэдээллийг хэрхэн хуваалцах тухай товч тойм. [FPIC модулийн хоёр дахь алхмыг](#) үзнэ үү.

Зөвшөөрлийн гэрээ:

[FPIC модулийн 3-р алхамд](#) тодорхойлсон уулзалтын тэмдэглэлийн хамт тохиролцсон хэлбэр, уулзалтад оролцсон УБНИ-ийн асуудал, санал, гэрээг үе үе эргэн харах төлөвлөгөөг тусгасан Зөвшөөрлийн гэрээ (зөвшилцөлд хүрсэн бол)..

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө:

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх механизм, нөхцөлийг тодорхойлсон Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө болон (а) төлөвлөгөөг УБНИ-тэй хэрхэн хамтран бүтээсэн; (б) маргаан бүрийн тухай тэмдэглэл, түүнийг хэрхэн шийдвэрлэсэн тухай материалуудыг багтаасан байна. [Зөрчил шийдвэрлэх модулийн 1-р алхмыг](#) үзнэ үү.

Шинэчилсэн оролцоо ба зөвлөлдөх төлөвлөгөө:

[Хэрэгжилтийн модулийн 1-р алхамд](#) хэлэлцсэний дагуу шинэчлэгдсэн оролцоо ба зөвлөлдөх төлөвлөгөөнүүд, ялангуяа зөвлөлдөх уулзалтын үеэр тодорхойлогдсон гол анхаарал татсан хэсгүүд эсвэл хүний эрхийн нөлөөллийн талаар [FPIC модульд](#) тодорхойлсон.

Аль хэдийн хэрэгжүүлж эхэлсэн багууд:

Хэрэгжүүлэлтийн шатанд орсон байгаа багууд дээр дурдсан зүйлийг хялбаршуулсан хувилбарыг хийх ёстой, үүнд:

- **Суралцах ба Эрт Хэлэлцүүлгийн модулийн** тойм дээр үндэслэсэн үнэлгээ болон нөлөөлөлд өртсөн талуудын талаарх тэмдэглэл.
- **FPIC модулийн** дагуу урагшлах (шаардлагатай бол буцах) FPIC алхмуудыг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө
- Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх модулийн дагуу зөрчил **шийдвэрлэх төлөвлөгөө**

Хүний эрхийн нөлөөллийн хяналт:

Хүний эрхийн нөлөөллийн хяналт нь **Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дасан зохицох модулийн 1-р алхам** дахь зааварчилгааны дагуу бий болсон практикийг багтаасан бөгөөд гол анхаарал хандуулж буй салбарууд болон хүний эрхийн нөлөөллийн талаар төвлөрсөн. Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дасан зохицох модулийн **хоёр** ба **гурав дахь алхмын** дагуу гүйцэтгэсэн үйл ажиллагааг түр зогсоож, эргэцүүлэн бодох уулзалтын тэмдэглэлийг багтаасан бүрэн баримтжуулсан байх ёстой.

Гол асуудлууд: Формат/Хэлбэр

Баримтжуулах үйл явцыг хэрэгжүүлэх, хуваалцах, хадгалах, аюулгүй байлгахад хялбар байх ёстой. УБНИ-тай мэдээлэл хуваалцах, мэдээллийн сангийн зарчмуудын талаар тохиролцох (жишээ нь, Vox хавтаст хадгалах) нь бүх зүйлийг нэг дор хадгалах сайн сонголт байж болох юм. Томоохон үйл явдал, шийдвэрийн хувьд нууц бус мэдээллийг УБНИ-д өргөнөөр түгээж, ил тод байдал, итгэлцлийг дэмжих ёстой. Энэ мэдээллийг хэн, хэрхэн хуваалцахыг тодорхойлохын тулд ажилтнууд УБНИ-тэй хамтран ажиллах ёстой.

Олон талт санхүүжүүлэгчид, засгийн газар эсвэл бусад оролцогчид хурлын тэмдэглэл, оролцогчдын гарын үсэг зурсан жагсаалт эсвэл тохиролцсон гэрээ гэх мэт тодорхой баримт бичгийн шаардлага тавьж болно. Бусад нөхцөлд баримтжуулалт нь уулзалт, ёслолын ухаалаг утасны видео бичлэг, аман гэрчлэлийн бичлэг, тайлбар бүхий гэрэл зураг, WhatsApp мессеж эсвэл дуут яриа, бичмэл тайлан, тэмдэглэгдсэн жагсаалт, дуу, дуу эсвэл уулзалт, хэлэлцээрийг зураачийн дүрслэл гэх мэт шинэлэг арга хэлбэрүүдээр байж болно. Баримт бичгийн хэлбэрийг УБНИ-тэй тохиролцсон байх ёстой.

Баримт бичиг нь TNC болон УБНИ-ийн хэрэгцээнд нийцсэн байх ёстой. Баримтжуулалтын зарим хэсгүүдийг хандивлагчдын тайлан болон байгууллагын дотоод хэрэгцээнд зориулж TNC нь заавал бичгээр үйлдэх шаардлагатай гэж үзэж магадгүй. Хэрэв УБНИ өөр форматыг илүүд үзэж байвал нээлттэй, шударга зарчимд үндэслэсэн аль аль форматаар нь баримтжуулалтыг хийж болох ба энэ тохиолдолд бичгээр үйлдсэн хувилбар нь УБНИ-д заавал дагаж мөрдөх ёстой баримт болохгүй.

Гол асуудлууд: Нэмэлт ажлын ачаалал

Үйл ажиллагааны болон хүний эрхийг хамгаалах зорилгоор иж бүрэн файл үүсгэхийн тулд тодорхой хүчин чармайлт шаардагдах боловч өргөн хүрээтэй, ачаалал ихтэй байх албагүй. Жишээлбэл, **Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө** нь Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх модульд байгаа сонголтуудын товч хураангуй байж болох бөгөөд шаардлагатай бол нэмэлт анхаарах зүйлс агуулна. Жижиг төслийн хувьд

Зөвшөөрлийн гэрээ нь үйл явц, нөхцөлийн нэг хуудас хураангуй байж болно. Хэлэлцүүлэг, хуралдааны тэмдэглэл нь оролцогчдын тэмдэглэгдсэн санаанууд, хэлэлцүүлгийн гол утга, шийдвэрийг хавсаргасан цуврал зураг байж болно.

Хэрэв шаардлагатай гэж үзвэл удирдлагууд ажлын ачааллыг зохицуулах зорилгоор нэмэлт хүч төлөвлөх хэрэгтэй. Гэхдээ баримтжуулалтыг УБНИ-тэй хамтран боловсруулж, гүйцэтгэсэн тохиолдолд илүү үр дүнтэй, нарийвчилсан байдаг.

Гол асуудал: Нууцлал



Ил тод байдал нь TNC болон УБНИ-ийн хооронд шударга ёс, итгэлцлийг бий болгох түлхүүр юм. Гэхдээ энэ зарчмыг илүү өргөн хүрээний талуудад хүргэх нь төвөгтэй байдаг. Нууцлалыг хадгалах нь тодорхой нөхцөл байдалд чухал ач холбогдолтой байж болох юм, учир нь уугуул иргэд өөрсдийн түүх, зан үйлд оюуны өмчийн эрхтэй байдаг. Тэд энэ мэдээллийг TNC-тэй зөвлөлдөх үйл явцын нэг хэсэг болгон хуваалцахаар сонгож болох ч хэрэв хуваалцах дургүй байвал TNC нь УБНИ-ийн үүнийг хуваалцахгүй гэсэн сонголтыг хүндэтгэх ёстой. УБНИ-ийн оюуны өмчийн эрхийн талаар илүү ихийг мэдэхийг хүсвэл [Сургалт ба Эрт Хэлэлцүүлгийн Модулийн Гуравдугаар алхмыг](#) үзнэ үү. Нууцлалын арга хэмжээг УБНИ-ийн улс төрийн стратеги, дотоод удирдлага, нутаг дэвсгэрийн хил хязгаарын талаарх мэдээлэл гэх мэт эмзэг мэдээллийн хүрээнд авч болно.

Нууцлалыг хадгалах хэрэгцээ нь гаднын оролцогчид болон УБНИ-ийн дотоод хүрээнд үүсэж болно. Бүлэг хоорондын болон бүлэг доторх зөрчилдөөн эсвэл эмзэг бүлэг байгаа бол мэдээлэл олж авахын тулд нууцлалыг шаардаж болно. Тохиолдлуудыг зарчмууд болон хамгаалалтын арга хэмжээг тасралтгүй үнэлж, [FPIС](#) болон [Хэрэгжүүлэх модулиудын](#) удирдамжийн дагуу шийдвэрлэх ёстой. [Дэлхийн уугуул иргэд болон нутгийн иргэдийн баг](#), [VCA](#) сүлжээний гишүүд, хуулийн зөвлөхүүд мөн зөвлөгөө өгөх боломжтой.

Гол асуудал: Хууль, эрх зүйн асуудлууд



Байгууллагууд ерөнхийдөө харилцан ойлголцол, байр суурь, аудитын үеэр гарсан шийдвэрүүд, ирээдүйн хэлэлцээр, тэр байтугай хүсээгүй нөхцөл байдлын үед шүүхийн үйл явц, шийдвэрийг бүртгэлжүүлдэг. Энэхүү баримт бичиг, баримтжуулалт нь TNC-ийг хууль ёсны дагуу хамгаалахад чухал ач холбогдолтой байж магадгүй. Менежерүүд TNC-ийн бодлого, журмын дагуу хуулийн зөвлөлтэй зөвлөлдөх ёстой.

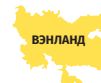
Зарчмууд болон Хамгаалалтын арга хэмжээнд нийцүүлэн баримтжуулах үйл явц нь хамгаалах байр сууринаас биш харин зориудаар, мэдээлэлтэй харилцаа болон хамтын ажиллагааг дэмжих зорилготой байх ёстой. Энэхүү гарын авлага дахь модулиуд болон холбогдох баримт бичиг нь тасралтгүй хэрэгжих, сайжруулагдах зорилготой. Жишээлбэл, [FPIС](#)-ийг зөвхөн нэг удаа олж аваад зогсдоггүй; нөхцөл байдал өөрчлөгдөхийн хэрээр үүнийг байнга дахин үнэлдэг. Хэрэв УБНИ зарим өөрчлөлт хийхийг хүссэн бол TNC нь гэрээний нөхцөлийг дагаж мөрдөхийг шаарддаггүй, харин иймэрхүү үйл явц нь итгэлтэй харилцааг бий болгох үйл явцын үнэ цэнтэй хэсэг гэж үзэх ёстой. Зарим тохиолдолд УБНИ өөрийн хэрэгцээнд нийцэхгүй гэж үзэж байгаа харилцааг түдгэлзүүлэх эсвэл цуцлах шаардлагатай байж болно.

Нөөцүүд: Баримтжуулалт**Австралийн Эрүүл Улс Орны Төлөвлөлтийн тухай түүхүүд**

Танами цөлийн Варлпири хэлээр ярьдаг хүмүүс Өмнөд Танамигийн уугуул иргэдийн хамгаалалттай газар нутгийн менежментийн төлөвлөгөөний Варлпири хэл дээрх цуврал видео, аудио, хөдөлгөөнт дүрс зэргийг англи хэл рүү хөрвүүлсэн. Энэхүү [Вэбсайт](#) нь эдгээр материалуудын эх болон англи хувилбарыг агуулна

FPIC-ийг баримтжуулахад онцгой анхаарал хандуулах нь

“Тогтвортой биоматериалын хүртээмжтэй эх сурвалжийн тухай дугуй ширээний уулзалт” нь [сайн дурын стандартаар FPIC-ийг идэвхжүүлэх](#) үйл явцын хүлээн зөвшөөрөгдөхүйц нотлох баримтыг бүрдүүлэх зааварчилгааг агуулдаг, төслийн тайлан, 2018 оны 7-р сар. Энэхүү баримт бичиг нь уугуул иргэдтэй хамтран ажиллах замаар байгалийн нөөцийг хөгжүүлэх шилдэг туршлагыг дэмжин ажилладаг. Эдгээр нь эрчим хүчний хариуцлагатай хөгжлийг дэмжих зорилготой боловч тэдгээрийг байгаль хамгаалалд ашиглах боломжтой. Жишээлбэл, Төслийн тайлангийн 3-р хавсралтад үзүүлсэн FPIC хяналт, үнэлгээний хүрээний FPIC-ийн зарчмын тухай хэсгийг (хуудас 101-103) энэхүү гарын авлагад Чөлөөтэй илэрхийлсэн, урьдчилан мэдэгдсэн, бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн зөвшөөрөл авах зорилгоор хадгалах баримт бичгийг нэмэлт болгон ашиглаж болно.

5А. Венланд Жишиг судалгаа**Баримтжуулалт**

Мөнх цэвдэг тогтворжуулах санаачилга хэрэгжиж эхлэх болон эрчимжих үед TNC-ийн баг гарын авлагын дагуу баримт бичгийн хяналтыг хийж, үйл явцын туршид юу цуглуулснаа үнэлдэг.

[Цааш үзэх](#)

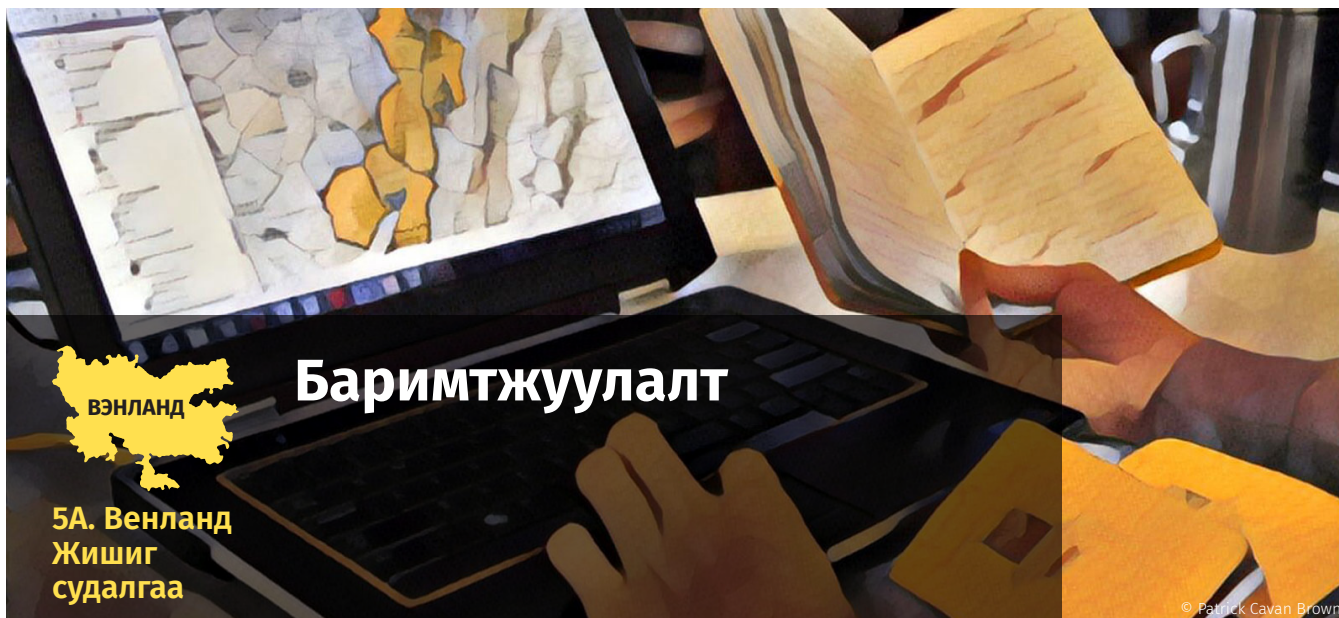
Баримт бичгийн бүртгэл

- Харилцаа холбоо болон итгэлцлийг сайжруулах, хариуцлагыг хөнгөвчлөх баримт бичгийн практикийг бий болгох. Баримтжуулалт нь хэл, формат, бичиг үсгийн түвшин, интернэтээс хандах байдал, соёлын практик, сонголт зэрэг TNC болон УБНИ-ийн хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн байх ёстой
- Хэлэлцүүлгийн үеэр тодорхойлсон **Хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээ** эсвэл бусад анхаарал татсан асуудлуудыг эргэн харж, баримтжуулах явцад эдгээр асуудлуудад нэмэлт анхаарал хандуулаарай.
- Баримт бичгийн практикт УБНИ-ийн хамтын мэдлэг, оюуны өмчийн эрхийг хүндэтгэж, хамгаалж, шаардлагатай бол нууцлалын заалтуудыг оруулна
- Санаачилгын амьдралын мөчлөгийн туршид баримт бичгийг тасралтгүй хөгжүүлж, нягт нямбай, гэхдээ хандаж, удирдаж болохуйц байлгах
- Соёлын мэдрэмжтэй баримтжуулах практикийг ойлгох, цаашлаад идэвхтэй оролцоход нь TNC болон УБНИ-ийн чадавхыг бэхжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх байдлаар туслах

Хадгалах баримт бичгүүд

Хадгалж үлдэх гол баримт бичгүүдэд дараах зүйлс багтана:

- Нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүх УБНИ-ийн судалгаа
- УБНИ-ийн талуудтай хамтран ажиллах төлөвлөгөө
- Хэлэлцүүлгийн бэлтгэлийн мэдээллүүд
- Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөө
- Харилцан зөвшилцлийн гэрээ
- Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө
- Шинэчилсэн хамтын ажиллагааны болон хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөөнүүд
- Өмнөх модулиудаар дамжаагүй, аль хэдийн хэрэгжүүлэлтийн шатанд байгаа багуудад зориулан нийцүүлсэн хувалбар нь дараахыг агуулна.
 - Нөлөөлөлд өртсөн болон өртөж болзошгүй талууд дээр хийсэн үнэлгээний тайлан
 - Цаашдын үйл ажиллагаанд FPIC-ийг хэрэгжүүлэх (ухарсан байдлаар болон аль боломжит хэсгээс эхлэн) төлөвлөгөө
 - Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө
- Хүний эрхийг хамгаалах үйл ажиллагааны хяналт, үнэлгээ, үзүүлэлтүүд болон тэмдэглэлүүд



Мөнх цэвдэг тогтворжуулах санаачилга хэрэгжиж эхлэх болон эрчимжих үед ТНС-ийн баг гарын авлагын дагуу баримт бичгийн хяналтыг хийж, үйл явцын туршид юу цуглуулснаа үнэлдэг. Баримтжуулалтын файл нь дараах зүйлсийг агуулдаг:

- Орон нутгийн зарим их сургуулийн Үндэстэн судлалын багш нар болон ажилчдын илгээсэн, хавсаргасан баримт бичиг бүхий цахим шуудан, хуулж буулгасан мэдээ, зарим татаж авсан эрдэм шинжилгээний нийтлэл, судалгааны ажлууд.
- ТНС ажилтнуудын цахим шуудан, Вэнь мужийн олон нийтийн холбоо, Вэнь хотын зөвлөлийн хоёр гишүүний танилцуулга, Зөвлөлийн гишүүдтэй хийсэн уулзалтын тэмдэглэл
- Вэнь хотын зөвлөлийн гишүүдийн өргөн хүрээний бүлэгтэй цахим шуудан илгээж, ТНС-ийг Зөвлөлтэй уулзах цагийг тохируулна. ТНС-ийн анхны и-мэйл нь ажилтнуудад олон нийтийг хэрхэн татан оролцуулах тухай ойлголтыг дамжуулж, санал болгож буй оролцооны аргуудын талаар тайлбар санал авахыг хэрхэн хүсэх тухай байна. Хэд хэдэн (“болж байна!”) гэсэн хариулт нь зөвшөөрлийг илэрхийлнэ.
- Зөвлөлдөх уулзалтын файл, үүнд: хэлэлцэх сэдвүүдийн тойм, уулзалтын огноо, хөндөгдсөн асуудлууд болон гаргасан шийдвэрийн талаарх тухайн үед тэмдэглэсэн тэмдэглэлийг; хуралдааны видео бүхий флаш дискүүд; Camr-ийн зөвлөлүүдтэй албан ёсны байдлаар харилцсан тэмдэглэл, тогтоол, захидлын хуулбар; зарим тайлан, гаднын талуудтай захидал харилцааны хуулбар; зөвлөлдөх уулзалтын талаарх зурагт хуудас, сурталчилгааны материалын хуулбар; зөвлөлдөх уулзалтад ашигласан газрын зураг, тараах материалын хуулбар; Вэнь улсын зөвшөөрлийг тодорхой заасан Санаачилгын гэрээний төсөл болон гүйцэтгэсэн хуулбар; хэлэлцүүлгийн талаарх мэдээ нийтлэлүүд.
- Гурван хуудас бүхий Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө, ТНС-ээс Зөвлөлийн хэсэг гишүүдэд илгээсэн цахим шуудан, “Энэ бол 7-р сарын 21-ний зөвлөлдөх уулзалтын үеэр хэлэлцсэн төлөвлөгөөний эцсийн хувилбар; Хэрэв танд ямар нэг санал, засвар байгаа бол бидэнд мэдэгдээрэй, мөн өөр өөрийн нийгэмлэгт өргөнөөр хуваалцана уу” гэх мэт.”
- Байгаль орчны хяналтын хороодын гишүүдийн асуудалтай холбоотой захидал харилцаа.

1

Төслийн шинэ баг тэдний баримт бичгийн файл хангалттай эсэхийг мэдэхийг хүсэж байна. Хаана илүү сайжруулалт хэрэгтэй байж болох вэ?

Багийн файлыг сайжруулж болох ч дээрх кэйсд байгаа нь хангалттай бөгөөд Вэнь улстай харьцангуй сайн тогтсон харилцааг баримтжуулахын тулд хичээнгүйлэн зүтгэж байгааг харуулж байна. Олон төслүүдийн хувьд УБНИ нь захиргааны болон техникийн чадавх багатай тул баримт бичгүүд нь илүү нимгэн байдаг тул үндсэндээ TNC-ийн тэмдэглэл, аман үйл явц, гэрээг баримтжуулсан санамж бичигт тулгуурладаг.

Сайжруулалт хийх боломжтой цөөн талбарууд:

- Хамтын ажиллагааны төлөвлөгөөг илүү албан ёсоор гаргаж, тохиролцож болох байсан ч харилцааны эхэн үед энэ нь хэцүү байдаг.
- Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөөг илүү тодорхой тохиролцсон байх ёстой. TNC-ийн баг нь энэхүү төлөвлөгөө нь нутгийн иргэдэд танилцуулагдсан, ойлгогдсон, уншигдсан, болон тэдний зөвшөөрсөн эсэхийг нягтлах хэрэгтэй.
- Хэлэлцүүлэг нь их гүн гүнзгий хийгдсэн мэт харагдаж байгаа боловч төвөгтэй асуудлуудыг илүү нарийвчлан авч үзсэн эсэх нь хангалтгүй байж магадгүй.

2

FrostLock нь төсөл болон хэлэлцүүлгийн талаар өөрийн файлыг хөтөлж байна. Гарын үсэг зурах ёслолын үеэр FrostLock Нутгийн Зөвлөлүүдэд нямбай бэлтгэсэн 34 ширхэг хавтас, тайлан, тэмдэглэл, хуулбарын хамт хүргэсэн бөгөөд энэ нь үнэлж баршгүй түүхийн нөөц юм. Дараа нь FrostLock Вэнь улсын удирдагчдаас уг боть нь “хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны албан ёсны тэмдэглэл” болохыг хүлээн зөвшөөрсөн мэдэгдэлд гарын үсэг зурахыг хүсэв. TNC-д санаа зовох зүйл байна уу?

Тийм. Нэгдүгээрт, бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн шийдвэр гаргах, бүхэлдээ эерэг байх зарчмууд нь УБНИ-ийн гарын үсгийг тэдний тодорхой мэдээгүй, нарийн судлаагүй асуудлаар зөвшөөрөл авахын эсрэг зарчим юм. Вэнчүүдээр хянуулаагүй баримт бичгээ батлахыг гуйх нь тэднээс гадаад хэлээр гэрээ байгуулахыг гуйж байгаатай адил юм. Хоёрдугаарт, хэрвээ хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны талаар албан ёсны тэмдэглэл байх гэж байгаа бол Вэнь улс түүнийг бий болгох үйл явцад оролцох буюу өмчлөх эрхтэй байх ёстой.

3
FrostLock өөрийн хөрөнгө оруулагчдад техникийн үнэлгээний үр дүн нь тогтворжуулах технологи амжилтад хүрэх магадлалтай нийцэж байна гэж хэлсэн. Хэлэлцүүлгийн үеэр дэлгэсэн техникийн үнэлгээ нь хэдий амжилтад хүрэх магадлалтай гэсэн ч: Үнэлгээчид амжилтад хүрэх магадлалыг 51 хувь гэж үзсэн. FrostLock энэ үнэлгээг өмчийн мэдээллийг агуулдаг шалтгаанаар олон нийтийн баримтжуулах бүртгэлд оруулахыг хүссэнгүй, Хэлэлцүүлгийн үеэр амжилтад хүрэх магадлалын тухай асуудал гарч ирэхэд Вэнь муж амжилтад хүрэх боломж бага ч гэсэн энэ санаачилгыг дэмжинэ гэдгээ илэрхийлсэн. TNC нь FrostLock-ийн хүсэлтийн дагуу бичлэгийг баримтжуулалтаас хязгаарлах боломжтой юу?

FrostLock-ийн хүсэлт нь тийм ч зохимжтой биш ч энэ нь гүн гүнзгий түвшний асуудал биш байж болно. Ил тод байдал нь Хариуцлагын чухал хэсэг бөгөөд өмчийн мэдээллийг хамгаалах нь үүнтэй зөрчилддөггүй. FrostLock нь хөрөнгө оруулагчдыг төөрөгдүүлээгүй гэж дүгнэж болохоор байгаа бөгөөд тэдний хөрөнгө оруулагчидтай харилцаа харилцаа нь TNC эсвэл Вэнь улсын хариуцлага биш юм. Вэньчууд шийдвэрээ гаргахад нөлөөлөх амжилттай болох магадлалын талаар хангалттай мэдээллээ авсан харагдаж байна.

4
Дээрхтэй адил боловч FrostLock-ийн бүртгэлээс хасуулахыг хүссэн мэдээлэл нь өрөмдлөг, тогтворжуулалтад ашиглагдаж буй хувийн химийн бодисын тухай юм. Хэд хэдэн химийн бодис нь шинэ бөгөөд одоог хүртэл туршилтад байгаа ба хэрэглэж болох эсэх нь тодорхойгүй. Энэ хүсэлт нь үндэслэлтэй байж чадах уу?

Ингэж хасах нь олон нийтийн бүртгэл, баримтжуулалтын үр нөлөөг сулруулж байна гэж үзэж болно.

Ингэж хасах нь олон нийтийн бүртгэл, баримтжуулалтын үр нөлөөг сулруулж байна гэж үзэж болно.

Фракинг хийхэд ашигласан химийн бодисын агуулгыг олон нийт мэдэх эрхийн төлөөх төрийн бодлогын тэмцэл дэлхий даяар үргэлжилж байна. Олон нийтийн бүртгэлийн нэг зорилго нь Вэнь улс болон бусад оролцогч талууд одоо үргэлжилж байгаа туршилтын үр дүнд гарсан шинэ мэдээллийн дагуу шийдвэр гаргах үйл явцыг эргэн харах боломжийг олгох явдал юм. TNC болон Вэнь улс хууль ёсны өмчийн мэдээллийг хамгаалах шийдлийг олохыг хичээх хэрэгтэй, гэхдээ баримт бичгийн зорилгод нийцсэн байх ёстой. Химийн бодисыг зөвхөн сонгогдсон бүлэг судлаачдад илчлэх онцгой тохиолдол байж магадгүй юм.

5
Зөвлөл TNC-д баримтжуулалтыг олон нийттэй хуваалцах гэх мэт хэрэглэх тал дээр чадвамж муутай гэдгээ илэрхийлжээ. Тэд зүгээр л Зөвлөлийн төв оффис дээр хадгалахаар төлөвлөж байна. Энэ тохиолдолд яавал дээр вэ?

TNC бүх асуудлыг шийдэж чадахгүй ч, төслийн баг нь архивын вэбсайт, гол баримт бичиг, хураагдсан видео байршуулах эсвэл үйл явцыг нэгтгэн дүгнэсэн нэг пейжер бичих гэх мэт баримтуудыг ашиглах боломжтой болгох арга замыг тооцоолон төсөвлөж болно. Хэлэлцүүлгийн үйл явц нь Вэнь мужид түүхэн шинж чанартай, FrostLock болон TNC-ийн хүлээлт, амлалтууд зэрэгтэй холбоотой байсан бол эрх эзэмшигчид болон оролцогч талууд уг үйл явцыг эргэн харахыг хүсэх олон шалтгаан байж болно. Бүх зүйл бэлэн, хандахад саадгүй байх нь тасралтгүй суралцах үйл явцыг бас дэмждэг.



Модуль 6: ХЯНАЛТ, ҮНЭЛГЭЭ болон ДАСАН ЗОХИЦОХ

Энэ модулиар:

Хяналт хийх үйл явц нь хэрхэн хүний эрхийг хамгаалах оролдлогуудыг хэрэгжүүлдэг тухай

Зарчмууд болон хамгааллуудтай нийцсэн амжилттай байдлыг илэрхийлэх үзүүлэлтүүдийг хөгжүүлэх

Үнэлгээнүүдийг цуглуулах, үнэлэх болон шаардлагатай өөрчлөлтүүдийг хэрэгжүүлэх

Венланд жишиг судалгаа:

6А. Хяналт, үнэлгээ болон дасан зохицох.

Танилцуулга

Энэхүү модуль нь TNC-ийн УБНИ-тэй ажиллах хүний эрхэд суурилсан арга зүйг хянах, үнэлэх, дасан зохицох менежментийн удирдамжаар хангана. Энэхүү ажил нь бидний үйл ажиллагааны үр дүн, үр нөлөөг шинжлэх замаар тасралтгүй суралцах, сайжруулах үйл явц юм.

Хяналт, үнэлгээ болон дасан зохицох нь хүний эрхийн ажлын үндсэн элемент бөгөөд төслийн менежментийн чухал хэрэгсэл юм. **FPIC** болон **Зөрчил шийдвэрлэх** модулиудад дурдсанчлан, УБНИs-ийн хүний эрхийг хүндэтгэх нь хүний эрхийн болзошгүй зөрчлөөс зайлсхийх арга хэмжээ авах, нөлөөллийг олж илрүүлэх, бууруулах, УБНИs-ийн хүний эрхийг дэмждэг үйл явц, практикийг ойлгож, бэхжүүлэх явдал юм.

Зарчмууд болон хамгааллууд

Танилцуулгад УБНИ-тэй эрх тэгш түншлэлд хамаарах бүх зарчим, хамгаалалтын арга хэмжээний талаар ярилцсан болно. Зарчмууд болон хамгааллуудаас тав нь хяналт, үнэлгээ, дасан зохицоход онцгой ач холбогдолтой:

Хяналт, үнэлгээ, дасан зохицоход гол зарчмууд болон хамгааллууд



Бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн шийдвэр гаргалт:

Тасралтгүй суралцах, сайжруулж байх нь гол зорилго юм. Багууд шуурхай, мэдээлэлтэй арга хэмжээ авбал муу мэдээ сайн мэдээ болж чадна. Санаачилгыг үргэлжлүүлэх тусам эерэг үр дүнг илүү сайн ойлгож, бататгах боломжтой.

Учир утгатай хэлэлцүүлэг:

Хэлэлцүүлгийн үйл явц нь Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дасан зохицох шалгуур үзүүлэлтүүдэд чиглэл өгөх зорилго бүхий УБНИ-ийн асуудал, тэргүүлэх чиглэлүүдэд төвлөрөх ёстой.

Тэгш, хүртээмжтэй байдал

“Долооо хэмжиж нэг огтол” гэсэн алдартай зүйр үгийг авч үзвэл TNC-ийн хүний эрхэд суурилсан арга барилын ахиц дэвшлийг үнэлэх тогтолцоог бий болгоход олон янзын дуу хоолойг оруулах нь чухал юм.

Хариуцлагатай байдал:

Хяналт, үнэлгээ, дасан зохицох боловсронгуй системээр бий болгосон мэдээлэлд үндэслэн шийдвэр гаргасан талууд өөрсдийн үйлдлийнхээ төлөө хариуцлага хүлээх нь хариуцлагатай байдлыг гол суурь болно.

Бүхэлдээ эерэг байх

Хяналт, үнэлгээ, дасан зохицох боловсронгуй системээр бий болсон мэдээлэл нь түүнийг хэрхэн ашиглаж байгаагаас дутахгүй сайн байдаг. Хүний эрхэд суурилсан аргачлалын дасан зохицох менежмент нь хамтын ажиллагаа, хариуцлагын дагуу мэдээллийг үйлдэл болгон хувиргах амлалтыг шаарддаг.

УБНИ-ийн хүний эрхэд төвлөрөх нь

Энэхүү модуль нь тухайн санаачилга/төсөл УБНИ хүний эрхэд хэрхэн нөлөөлж байгааг хянах, үнэлэх, дасан зохицоход чиглэдэг. TNC нь байгаль хамгаалал, хүний сайн сайхан байдлын тогтолцоо, хэмжүүр, шалгуур үзүүлэлтийг,^[1] боловсруулсан бөгөөд эдгээрийг санаачилгын зорилго, үр дүнг хянахад ашиглах ёстой. Санаачилга нь олон нийтийн байгаль хамгаалал, хүний сайн сайхан байдлын зорилгод хэр сайн үйлчилж байгааг ойлгох өргөн хүрээтэй гэдгийг TNC-ийн багууд мэдэж байх ёстой, гэхдээ энд гол зорилго нь УБНИ-ийн хүний эрхийг хүндэтгэх, сурталчлах TNC-ийн хүчин чармайлтыг хэмжиж, ойлгож, ойлгуулах, байнгын дасан зохицох сургалтын хэрэгсэл болгон ашигладаг байх явдал юм. Иймээс энэхүү гарын авлагад тусгагдсан Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дасан зохицох ажлын хамрах хүрээг бусад тогтолцоотой харьцуулан ойлгох нь чухал юм.

Хэлэлцэх зохистой хүрээ



Санаачилгын үйл явцын нөлөөллүүд:

Энэхүү гарын авлагыг ашиглана уу. Энэхүү гарын авлага нь юуны түрүүнд санаачилгыг хэн, яаж гаргах, өөрөөр хэлбэл үйл явцад чиглэгддэг. Иймд энэхүү модулийн хүрээнд бидний хэлэлцэж буй мониторинг нь энэхүү гарын авлагын зарчим, хамгаалалтад нийцүүлэн хүний эрхийг хүндэтгэж, дэмжих үйл явц юм. тодорхойлох чадвар нэмэгдэж байна уу?

Жишээлбэл, УБНИ болон тэдгээрийг бүрдүүлдэг нийгмийн бүлгүүдийн оролцоо сайн, утга учиртай байна уу? Үйл ажиллагааны үр дүнд УБНИ-ийн өөрийгөө тодорхойлох чадвар нэмэгдэж байна уу?

Санаачилгаас үүдэлтэй хүсээгүй үр нөлөөллүүд:

Гарын авлага болон TNC-ийн бусад зааварчилгаанууд гарын авлагыг ашиглана уу. Хүний эрхэд суурилсан аргачлалын тохиролцоо боломжгүй доод жишиг бол хор хөнөөл учруулахгүй байх үүрэг юм. Тиймээс энэхүү гарын авлага нь санаачилгыг хэрхэн хэрэгжүүлэх талаар голчлон анхаарч байгаа бөгөөд санаачилгын үйл ажиллагаа, үр дүн нь хэдий сайн байсан ч хүний эрхэд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байхыг бид хүсэж байна. Хэрэгжүүлэх модулийн олон тооны жуулчдын төвөөс санхүүжүүлсэн байгаль хамгаалах төслийн жишээ рүү эргэн орвол жуулчдын тоо болон аялал жуулчлалын дэд бүтцийн нөлөөлөл нь УБНИ-д өөрсдийн соёлыг хэвээр үлдээхэд хүндрэлтэй байвал яах вэ? Эдгээр санаа зовоосон асуудлуудыг эрт илрүүлж, тэдгээрийг ойлгож, багасгахын тулд зохих шалгуур үзүүлэлт, хяналтын үйл явцыг боловсруулахын тулд УБНИ-тэй хамтран ажиллах нь чухал юм. TNC-ийн ажилтнууд энэ модулийг TNC-ийн [дуу хоолой](#), [сонголт](#), [үйл ажиллагааны арга хэмжээний хүрээ](#) зэрэг бусад өргөн хүрээний үнэлгээний тогтолцооны хамт зөвлөлдөж, ашиглах ёстой.

Санаачлагын зорилтот нөлөөллүүд:

Бусад TNC заавруудыг үзнэ үү. Санаачилгын эцсийн зорилго, холбогдох арга хэмжээг тогтоохын тулд УБНИ-тэй хамтран ажиллахдаа байгаль хамгаалал, хүний сайн сайхны төлөөх цогц удирдамж бүхий TNC-ийн [дуу хоолой](#), [сонголт](#), [үйл ажиллагааны арга хэмжээний хүрээ](#) зэрэг бусад тогтолцоог ашиглах нь тэгш байдлын хэмжүүрүүдийг агуулсан тул илүү тустай байх болно.

Зааварчилгаа

Алхам нэг: Үзүүлэлтүүдийг хөгжүүлэх

Маягт: Хүний эрхийн үзүүлэлтүүд



[Хүний эрхийн үзүүлэлтүүдийн маягтыг үзэх](#)

TNC болон УБНИ-ийн хувьд гадуурхагдаж болзошгүй нийгмийн бүлгүүдэд анхаарлаа хандуулж, шалгуур үзүүлэлтүүдийг хамтдаа боловсруулах нь маш чухал юм. [Суралцах ба эрт хэлэлцүүлгийн модуль](#) нь хамрагдалтыг баталгаажуулах соёлд нийцсэн хандлагын талаарх удирдамжийг агуулдаг. Хэрэв мониторинг сайн хийгдсэн бол үр дүн нь санаачилгаас гадуурх зорилгоор УБНИ-д ашигтай байж болно.

Шалгуур үзүүлэлт, хяналтын журмыг санаачилга боловсруулагдсаны дараа биш, төлөвлөх явцад бусад талуудтай хамтран боловсруулж, нэгтгэж, хэрэгжүүлэх ёстой. Ийм нэгдмэл арга нь илүү сайн өгөгдлийг урт хугацаанд нь гаргаж, шилдэг туршлагыг ашиглан цуглуулж, урт хугацааны туршид ашиглах боломжтой, утга учиртай болгодог. Энэ арга нь өмнөх үр дүн, ойлголтыг хэрэгжүүлэх үеийн журам байдлаар буцааж өгөх боломжийг олгодог.

[Хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээ](#) эсвэл [FPIC](#) үйл явцын нэг хэсэг болгон тодорхойлсон бусад асуудлыг эргэн харах ёстой. Хэрэв байхгүй эсвэл хуучирсан бол

Хүний эрхэд нөлөөлөх байдлын шинэ үнэлгээ хийх талаар бодож үзээрэй. Аливаа тэргүүлэх ач холбогдол бүхий нөлөөлөл эсвэл асуудалтай байж болзошгүй гол салбаруудыг тодорхой үзүүлэлт болгон хувиргаж, тэдгээрийг цаг хугацааны явцад хянаж байх ёстой. Энэ нь TNC болон УБНИ-д дараах гол асуултуудад хариулахад тусална:

Хяналтын үеийн гол асуултууд



Санаачилгатай холбоотойгоор УБНИ-гийн зорилго, үзэл бодол болон санаа зовнилууд юу вэ?

Санаачилга нь УБНИ-гийн гол нөөцүүд болон уламжлалуудад хэрхэн нөлөөлөх вэ?

Хэлэлцүүлгийн үеэр хамгийн их маргаантай асуудлууд юу байв?

Бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн шийдвэр гаргалт болон FPIC-ыг хэрэгжүүлэх тал дээр УБНИ-гийн хүлээлтүүд юу вэ?

Эдгээр асуултын хариулт нь багуудад хүний эрхийн үндсэн үзүүлэлтүүдийг боловсруулах, мониторингийн тэргүүлэх чиглэл, хүлээлтийг илүү сайн ойлгоход тусална. Багууд үүсэж болзошгүй төлөвлөгдөөгүй нөхцөл байдалд дасан зохицож, хэрэгжилт ахих тусам өөрийгөө тодорхойлох асуудлыг нэн тэргүүнд тавьж байна гэж УБНИ үзэж байгаа эсэхийг баталгаажуулах боломжтой болно.

Жишээлбэл, олон тооны жуулчдын төвөөс санхүүжүүлдэг байгаль хамгаалах төслийг дахин авч үзье. Соёлын албадан уусгах нь аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа хурдацтай нэмэгдэж байгаатай холбоотой үүсэж болох сөрөг нөлөөлөл гэж тодорхойлсон.^[2] Санаачилгын хүсээгүй үр нөлөөг **хянах үзүүлэлтүүд** нь дараах зүйлийг агуулж болно::



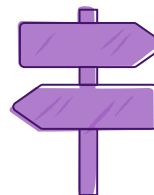
Зочдын тоо



Ослын тохиолдлууд



арилжааны үйл ажиллагаа



Нутгийн иргэдийн жуулчидтай харилцаа



Тодорхойлогдсон нөлөөллүүд

- Зочдын тоо- нэвтрэх цэгээр нэвтэрсэн эсвэл тасалбарын борлуулалтын мэдээлэл
- Ослын тохиолдлууд – орон нутгийн хууль сахиулах байгууллага болон хотын захиргааны байгууллагаас цуглуулсан
- арилжааны үйл ажиллагаа – орон нутгийн засаг захиргаа, бизнесийн холбоо, эсвэл олон нийтээс баримжаалсан
- Нутгийн иргэдийн жуулчидтай харилцаа – нутгийн иргэдээс цуглуулсан тоон болон чанарын судалгааны мэдээллүүд
- Судалгааны мэдээлэл эсвэл тайлангаас жуулчидтай холбоотой дуу чимээ, хог хаягдал эсвэл зэрлэг ан амьтдад үзүүлэх нөлөөлөл зэрэг тодорхой тодорхойлогдсон нөлөөллүүд.

Шалгуур үзүүлэлтүүдийн талаарх ойлголтын өөр нэг эх сурвалж гарч ирж буй зөрчил, маргаан юм. Маргаан гарах нь гарцаагүй бөгөөд тэднийг дэвэргэж, түгшүүрийн байдал үүсгэхийн оронд УБНИ-тэй ил тод, харилцааг бий болгох боломж болгон тайлбарлаж, шийдвэрлэх ёстой.

Маргааныг шийдвэрлэх замаар TNC нь Зарчмууд болон Хамгаалалтын арга хэмжээнүүдийн үнэнчээр хэрэгжүүлэх чин эрмэлзлээ харуулж чадна, ялангуяа эерэг итгэл үнэмшил, уугуул иргэдийн бие даан шийдвэр гаргах байдлыг хүндэтгэх гэх мэт. Маргаан хэрхэн үүсэж, хэрхэн шийдвэрлэгдэж байгааг судлах нь анхаарал хандуулах шаардлагатай салбаруудыг тодруулж чадна. Маргааныг шийдвэрлэсний дараа ч энэ нь илүү тогтмол хяналт тавих шаардлагатай зарим хэсэг рүү чиглүүлж өгч болно.

Санаачилгын үйл явцын үр нөлөөг **хянах үзүүлэлтүүдийг гарын авлагын модуль** бүрийн хяналтын хуудаснаас авч болно. Объектив болон субъектив (ойлголт) үзүүлэлтүүдийг багтаах нь чухал бөгөөд багууд SMART болон SPICED^[3] зэрэг сайн үзүүлэлт тодорхойлогчдыг харгалзан үзэх хэрэгтэй. Объектив үзүүлэлтүүд нь дүн шинжилгээ хийхдээ хэт давсан туршлага эсвэл хүлээлтээс шалтгаална. Субъектив үзүүлэлтүүд нь туршлага, зан үйлийг тусгаж, УБНИ-ийн дуу хоолойг сонсох боломжийг баталгаажуулдаг.

Шалгуур үзүүлэлтүүд цөөн байх нь илүү дээр байдаг. Тодорхой, бодитой байдлыг хангахын тулд TNC болон УБНИ нь нэн тэргүүнд анхаарах асуудлуудыг тусгасан хэд хэдэн зорилтот, төлөөлөх шалгуур үзүүлэлтийг боловсруулахад хамтран ажиллах ёстой. Нэг УБНИ бүхий газар дээрх жижиг төслийн хувьд хүний эрхийн гурван үзүүлэлт хангалттай байж болно. Олон оролцогчтой, байнгын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний мэргэжилтэнтэй томоохон ландшафтын болон бодлогын санаачилгуудын хувьд хүний эрхийн арав буюу түүнээс дээш үзүүлэлт шаардлагатай байж болно.

Нэмэлт мэдээлэл: CbD 2.0 Оролцооны аргаар хяналтыг хийх нь



CbD 2.0 Удирдамжийн баримт бичиг нь олон нийтийн оролцоонд тулгуурласан мониторингийг дэмжиж, ажилчдыг аливаа цоорхойг нөхөхийн тулд гэрээт ажилчид хөлслөхийг дэмждэг (96-97-р хуудсыг үзнэ үү). Хүний эрхэд суурилсан аргачлалд хяналт тавихад гэрээт ажилчид тухайн ажлыг гүйцэтгэж байгаа нөхцөлд тухайн зөвлөх УБНИ түншлэлийн туршлага, чадавхтай байх ёстой.

Нэмэлт нөөц: Хүний эрхийг хамгаалах Данийн Хүрээлэнгийн гол шалгуур үзүүлэлтүүд



Данийн Хүний эрхийн хүрээлэн шалгуур үзүүлэлтүүдийн сонголт бүхий цэсээр хангадаг (ялангуяа В хэсэг, Олон нийтэд үзүүлэх нөлөө, 2 ба 3-р хэсэг: Газар зохион байгуулалт, Байгаль орчны эрүүл байдал, аюулгүй байдал, х. 68-82). **Хүний эрхийн нийцлийн үнэлгээний түргэвчилсэн шалгалт**, Данийн Хүний эрхийн хүрээлэн (2006)-ыг үзнэ үү. Гэсэн хэдий ч, энэ цэс дэх олон үзүүлэлтүүд, анхаарах зүйлс нь TNC-ийн цар хүрээнээс хэтэрсэн, ихэнх нь хувийн компаниудад чиглэгдсэн, зарим нь энэ гарын авлагад заасан зарчим, хамгаалалтаас дутмаг байдаг гэдгийг анхаараарай.

Алхам Хоёр: Санал хүсэлтийг цуглуулах, үнэлэх

Шалгуур үзүүлэлтүүд нь бэлэн, хүний эрхийн асуудал нь анхаарлын төвд байхад TNC болон УБНИ нь зохих аргуудыг ашиглан тодорхой хугацааны туршид мониторинг хийж, мэдээлэл цуглуулах талаар хамтран ажиллах ёстой. Өгөгдөл үнэхээр найдвартай, төлөөлөлтэй, утга учиртай эсэхийг хамгийн сайн шүүх хүмүүс нь нөлөөлөлд өртөж болзошгүй хүмүүс байх болно. Мэдээллийг хэд хэдэн аргаар цуглуулж болно:



Одоо байгаа (хоёрдогч) өгөгдлийг ашиглах



Тодорхой хугацаанд зорилтот хүн амыг судлах



УБНИ гишүүдийн туршлагын талаар ярилцлага хийх

Бүх хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дасан зохицох үйл ажиллагааны нэгэн адил харьцуулах суурь үзүүлэлтийг бий болгохын тулд тогтоосон шалгуур үзүүлэлт дээр үндэслэн мэдээлэл цуглуулах ажлыг үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө эхлүүлэх ёстой. Хэрэв санаачилга аль хэдийн хэрэгжиж байгаа бол багууд аль болох хурдан мэдээлэл цуглуулж эхлэх хэрэгтэй.

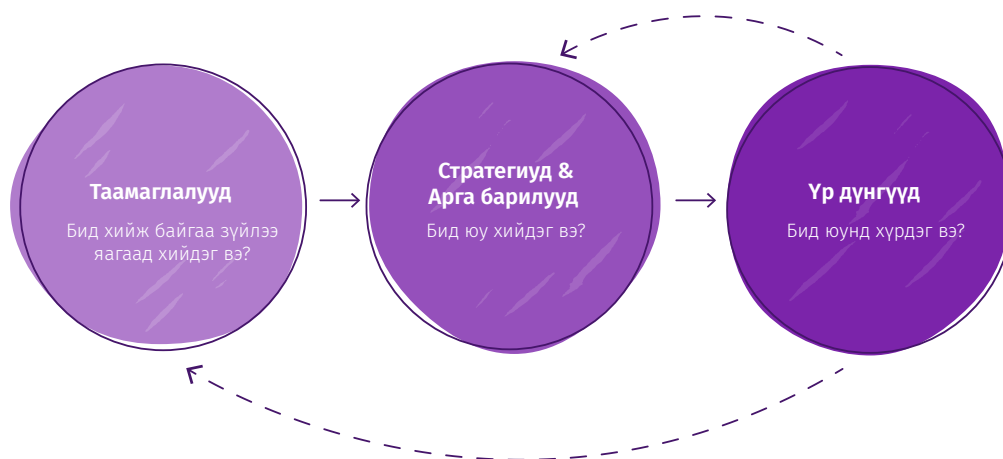
TNC болон УБНИ нь өгөгдлийг цуглуулах явцад хэрхэн дүн шинжилгээ хийх, үнэлгээ хийхэд ямар нөөц шаардлагатай талаар хамтран ажиллах ёстой. Гаднын зөвлөх, гэрээт ажилчид болон бусад нөөц нь санаачлахын нөхцөл байдал, өгөгдөл, багийн боломжит төсөвт тохирсон мэдээллийн үнэлгээний арга зүй, арга барилаар хангадаг. [Илүү сайн үнэлгээ](#) нь долоон өөр үе шаттайгаар хорин гаруй аргад хуваагдсан 300 гаруй үнэлгээний арга зүйг тодорхойлдог. TNC нь мэдээллийн үнэлгээний талаар дотоод туршлага арвинтай бөгөөд ажилтнууд [Дэлхийн уугуул иргэд болон нутгийн иргэдийн багтай](#) холбогдож дэмжлэг авах боломжтой.

Санаачилгын болон төслийн амьдралын мөчлөгийн хоёр үе шатанд үнэлгээ хийх нь түгээмэл байдаг. Эхнийх нь хэрэгжилтийн үе бөгөөд үүнийг хэлбэржүүлэх үнэлгээ гэж нэрлэдэг бөгөөд ихэвчлэн дунд хугацааны үнэлгээг багтаадаг, хоёр дахь нь хэрэгжилтийн төгсгөлд буюу нэгтгэсэн үнэлгээ гэж нэрлэгддэг бөгөөд ихэвчлэн өмнөх болон дараах үзүүлэлтүүдийг харьцуулдаг. Томоохон эсвэл урт хугацааны санаачилгуудын хувьд олон үе шаттай үйл явц нь өөр өөр үе шатанд хэд хэдэн нэгтгэсэн үнэлгээний цэгүүдтэй байх нь илүү дээр байх боломжтой.

Үнэлгээний цар хүрээ нь цаг хугацаа, төсвийн хязгаарлалтаас хамаарна. Үнэлгээний өгөгдлийг ойлгоход нэн чухал бөгөөд УБНИ-ийн алсын хараа болон хүсэл эрмэлзлээс хол байвал нарийвчилсан аргууд нь сайн байхгүй. Жил бүрийн завсарлага-болон-тунгаах уулзалт ашигтай байж болно. Түр зогсоож-тунгаах уулзалтын үеэр УБНИ болон TNC нь хүний эрхийн шалгуур үзүүлэлтүүд, энэхүү гарын авлагын зарчим, хамгаалалтууд болон модуль тус бүрийн хяналтын хуудсыг дагаж мөрдөж байгаа эсэхийг шалгадаг. Тэд мөн өөрчлөлтийн онолын үндэс болсон таамаглалуудыг дахин үнэлж, шаардлагатай бол тохируулдаг. Үүнийг давхар давталтын сургалт гэж нэрлэдэг (доор). Өөрчлөлтийн онолыг шинэчлэхийн тулд хэрэгжилтийн явцад болон эцсийн үнэлгээний үеэр түр зогсоох-эргэцүүлэх уулзалтуудыг хийж болно.

Дан давталтын сургалт

Суралцах хэлбэрийн хамгийн түгээмэл хэлбэр нь одоо байгаа системийг сайжруулах – зүгээр л асуудлыг шийдэх.



Давхар давталтын сургалт

Энэ төрлийн сургалцах асуултууд нь зүгээр л асуудлыг шийдээд зогсохгүй, итгэл үнэмшил, үнэт зүйлс зэрэг асуудлыг үүсгэж буй суурь таамаглалуудыг авч үздэг.

**Алхам гурав:
Дасан зохицох менежментэд оролцох нь**

Хяналтад хамрагдсан өгөгдлүүдээс гарсан дүгнэлт, үр дүн бий болгосноор УБНИ болон TNC нь хүний эрхийн аливаа нөлөөлөл, илэрсэн асуудлуудыг шийдвэрлэхийн тулд цаашид ажиллахдаа үүнд дасан зохицох нь хэцүү бөгөөд үүнийг шийдвэрлэх бүтээлч ажлыг эхлүүлнэ. Асуудал байхгүй байсан ч төслийн баг нь санаачилгыг УБНИ-ийн тэргүүлэх чиглэлтэй илүү сайн уялдуулж чадна. Хяналтын үр дүн нь төслийн болон бусад багийнханд үйл ажиллагаагаа хаана өөрчлөх, үргэлжлүүлэх эсвэл бэхжүүлэхийг харуулж чадна. УБНИ болон TNC хамтран хүний эрхэд суурилсан аргачлалыг хэрхэн хөгжүүлж, маргааныг шийдвэрлэж, засаглалыг сайжруулж, санаачилгын цар хүрээг өргөжүүлснийг харвал бүгдэд ашигтай байх болно.

TNC нь дасан зохицох менежментийн талаар УБНИ-тэй хамтран ажиллах ёстой. Нөлөөлөлд өртөж буй хүмүүс хамгийн тохиромжтой туршлага, санал болгож буй дасан зохицох аль менежмент нь илүү сайн үр дүнд хүрч байгаа эсэх талаар хамгийн сайн шүүмжлэлийг өгөх болно.

УБНИ-тэй холбоотой асуудал эсвэл хүний эрхийн сөрөг нөлөөллийг шийдвэрлэхэд шаардлагатай дасан зохицох менежмент нь тууштай, нөөцөд суурилсан, эерэг итгэл үнэмшилтэйгээр хэрэгжсэн хамгааллын хэмжүүрүүд хангалттай. Тийм боловч, УБНИ болон TNC-ийг санаачилгын амьдрах чадвар, үнэ цэнэ дээр эргэлзэхэд хүргэж болзошгүй даамжирсан сэтгэл ханамжгүй байдал, суурь үл ойлголцол, бүтцийн гажуудал эсвэл эрс эсэргүүцэлтэй холбоотой асуудлууд байж болно. Эдгээр тохиолдолд яриа хэлэлцээ, зөвлөлдөөний шат руу буцаж очих шаардлагатай байж магадгүй юм. TNC болон УБНИ нь Зарчмууд болон Хамгаалалтын арга хэмжээнд нийцтэй байхын тулд санаачилгыг дуусгах шаардлагатай гэж үзэж болно. Мэдээжийн хэрэг аливаа санаачилгын цар хүрээ, үйл ажиллагааг багасгах нь сөрөг итгэл, сэтгэгдэл төрүүлэхээс зайлсхийхийн тулд УБНИ-тэй нягт хамтран ажиллах ёстой.

Бууруулах болон дасан зохицох хариу үйлдэл



FPIC модульд тодорхойлсон Хүний эрхийн үнэлгээний үйл явц нь бууруулах, дасан зохицох арга хэмжээний талаар бодоход тустай байж болно. [Хүний эрхийн үнэлгээний үйл явц](#) нь дараах зүйлээс бүрдэнэ:

1. Хүний эрхийн боломжит болон бодит нөлөөллийг үнэлэх
2. Үнэлгээний явцад илэрсэн сөрөг нөлөөллийг бууруулах
3. Зөрчлийг бууруулах заалтуудын хариу арга хэмжээ, үр дүнг хянах
4. Үр нөлөөг хэрхэн шийдвэрлэж байгаа талаар бүх эрх эзэмшигчид болон оролцогч талуудад мэдээлэх

Дээр дурдсан Хүний эрхийн үнэлгээний үйл явцын 3-р зүйл нь нөлөөллийг бууруулах заалтуудын үр нөлөөг үнэлэхийн тулд юуны түрүүнд анхаарлын төвд байгаа нөлөөллийг тодорхойлоход ашигладаг ижил хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний системийг ашигладаг, эргэж харсан эргэх холбоог бий болгодог. 4-р хэсэг нь эрх эзэмшигчид болон оролцогч талуудын (нууцыг хадгалах үүрэгтэй нийцэж байгаа) оролцоог нэмэгдүүлэх замаар цаашдын үйл явцыг хянаж, санал бодлоо илэрхийлэх боломжийг бий болгодог.

Масс жуулчдын төвөөс санхүүжүүлдэг байгаль хамгаалах төслийн жишээ рүү дахин эргэн ороход, хэрэв мониторингийн үр дүнгээс үзэхэд зочдын тоонд тавих хязгаарлалт нь УБНИ-ийн соёл, байгаль орчны тэргүүлэх чиглэлийг нөлөөлж байгаа нь тогтоогдвол өдөрт зөвшөөрөгдсөн зочдын тоог гаргаж, жуулчдын тоог бууруулах арга замыг сонгож болно.. Хэрэв УБНИ-тэй хийсэн хагас зохион байгуулалттай ярилцлага энэ хангалтгүй байдлыг илрүүлсэн бол хэсэг хугацааны дараа шинэ хязгаарлалтууд хэрхэн хэрэгжиж байгааг үнэлэхийн тулд дахин нэг ярилцлага хийх бөгөөд үр дүнг нутгийн иргэдтэй нээлттэй хуваалцах болно.

6А. Венланд жишиг судалгаа Хяналт, үнэлгээ болон дасан зохицох



Мөнх цэвдэг тогтворжуулах санаачилга хэрэгжээд гурван жил болж байгаа бөгөөд тогтворжилтын талаарх анхны мэдээлэл нааштай байж, итгэл найдвар төрүүлж байна. Барилгын нөлөөллийн (дуу чимээ) талаар зарим гомдол ирсэн боловч байгаль орчны асуудалтай холбоотой нотлох баримт байхгүй.

[Цааш үзэх](#)

Хяналт, үнэлгээ болон дасан зохицох шалгах хуудас

Доор дурдсанаас гадна TNC-гийн ажилтнууд модуль бүрийн төгсгөлд байгаа хяналт, үнэлгээ, дасан зохицох агуулгыг агуулсан хянах хуудаснуудыг харгалзан үзнэ.

Нэгдүгээр алхам: Үзүүлэлтүүдийн боловсруулах

- Хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээ эсвэл бусад үнэлгээ, үйл явцаар тодорхойлсон асуудалд тулгуурлан УБНИ-ийн зорилго, тэргүүлэх чиглэл, анхаарвал зохих асуудлуудыг тусгасан хүний эрхийн субъектив болон объектив шалгуур үзүүлэлтүүдийн зорилтот багцыг боловсруулах
- УБНИ-ийн одоо байгаа болон аль хэдийн бий болсон оролцооны тогтолцоонуудыг харгалзан үзнэ

Алхам Хоёр: Санал хүсэлтийг цуглуулах, үнэлэх

- Одоо байгаа УБНИ оролцооны үйл явцыг харгалзан зохих аргуудыг ашиглан тодорхой цаг хугацааны хяналт, мэдээлэл цуглуулах системийг бий болгох
- Хэлэлцүүлгийн болон эцсийн үнэлгээг (дунд хугацааны болон эцсийн түр зогсож-тунгаах уулзалтууд гэх мэт) харгалзан үзэж, арга зүйг боловсруулсан байх.

АЛХАМ гурав: Дасан зохицох менежментэд оролцох нь

- Үнэлгээний үр дүнгээс хамааран, дасан зохицох менежментийг хэрэгжүүлэх.

Хадгалах баримт бичгүүд

Нэмэлт мэдээлэл болон харгалзан үзэх асуудлуудыг **Баримтжуулах Модулиас** үзнэ үү.

- Хүний эрхийг хамгаалахад чиглэсэн хяналтын үзүүлэлтүүд
- Өгөгдөл цуглуулах арга зүй болон үр дүнгүүд
- Үнэлгээний арга зүйг тайлбарласан материалууд болон эдгээр аргачлалын хэрэгжилтийн тэмдэглэл
- Дасан зохицох тухай тодорхой заалтууд, тэдгээрийг хэрхэн хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө

Тэмдэглэлүүд

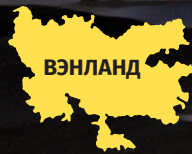
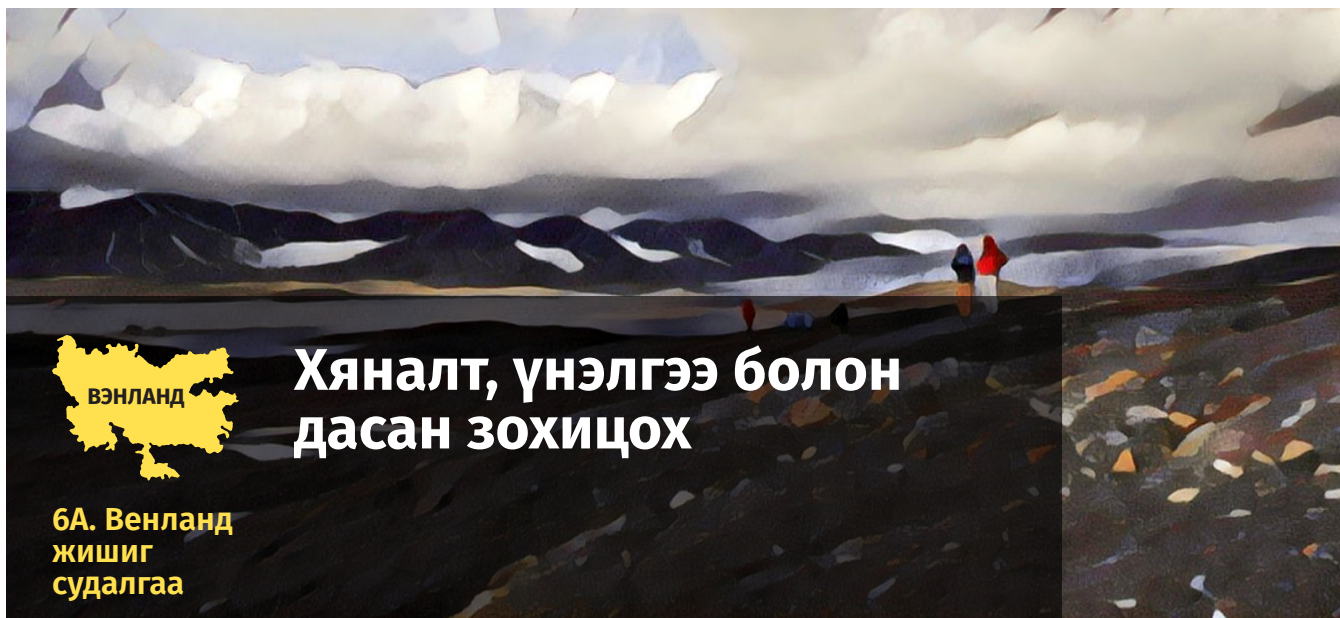
[1] Байгаль хамгаалал, хүний сайн сайхан байдлын үзүүлэлтүүд, тэр дундаа тэгш байдалд чиглэсэн үзүүлэлтүүдийн талаар зааварчилгаа өгдөг TNC-ийн дуу хоолой, сонголт, үйл ажиллагааны арга хэмжээний хүрээний талаар дэлгэрэнгүй мэдээлэл авахыг хүсвэл Николь ДеМелло (ndemello@TNC.org)-тай холбогдоно уу. TNC-ийн “Хүчтэй дуу хоолой, Идэвхтэй сонголтын хүрээ” буюу “VCA хүрээ” нь байгаль хамгаалал, тогтвортой хөгжлийн зорилтуудын талаар УБНИ-тэй хамтран ажиллах TNC-ийн хандлагыг тодорхойлдог.

[2] Энэ талаарх илүү дэлгэрэнгүй жишээг Хэрэгжүүлэлтийн Модулиас харна уу

[3] “Үзүүлэлтүүдийг сонгоход тогтсон дүрэм байдаггүй ч “SMART” гэсэн товчлолыг ашиглах түгээмэл удирдамж байдаг: шалгуур үзүүлэлтүүд нь тодорхой, хэмжигдэхүйц, хүрч болохуйц, үйлдэлд чиглэсэн, хамааралтай, цаг хугацаатай байх ёстой. Энэ заавар нь ялангуяа тоон үзүүлэлтүүдэд тохирсон байх хандлагатай байдаг. Саяхан санал болгосон өөр нэг товчлол бол ‘SPICED’: Субъектив, Оролцооны, Тайлбарласан, Харилцан ойлголцох, Эрх мэдэл өгөх, Залруулах. SMART нь шалгуур үзүүлэлтүүдийн шинж чанарыг тодорхойлдог бол SPICED нь шалгуур үзүүлэлтүүдийг хэрхэн ашиглахтай илүү холбоотой байдаг.” Илүү сайн үнэлгээ - тэгш хүртээмжтэй оролцооны хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний хэрэглүүр, 2-р модуль: Зорилго, үзүүлэлтүүдийг тогтоох:

https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/EA_PM%26E_toolkit_module_2_objectives%26indicators_for_publication.pdf

<https://connect.tnc.org/sites/lands/Indigenous/SitePages/Human%20Well-Being%20Measures.aspx>



6А. Венланд
жишиг
судалгаа

Хяналт, үнэлгээ болон дасан зохицох

Мөнх цэвдэг тогтворжуулах санаачилга хэрэгжээд гурван жил болж байгаа бөгөөд тогтворжилтын талаарх анхны мэдээлэл найдвар төрүүлж байна. Барилгын дуу чимээтэй холбоотой зарим гомдол ирсэн боловч байгаль орчны асуудалтай холбоотой нотлох баримт байхгүй.

Дараах нөхцөл байдлууд үүсжээ:

- TNC Вэнийн өөр өөр хэсэгт амьдардаг зарим хүмүүс санаачлагд сэтгэл дундуур байгааг олж мэджээ. Тэд тодорхой нөлөөллийг онцолдоггүй ч хойд зүгт Албианчуудын тоо нэмэгдэж, Вэнд нар гэртээ байгаа мэт санагдахаа больсон гэж хэлэв. Тэд TNC-д хэрэв боломжтой бол өөр аргаар хийх байсан гэж хэлэв.
- Байгаль орчны хяналтын хороонд эмэгтэйчүүдийн оролцоо буурсан. Зөвлөл болон олон нийтийн бусад эрчүүдийн дарамт шахалт нь эмэгтэйчүүдийн оролцоог тааламжгүй болгосон гэж зарим хүмүүс үзэж байна. TNC нь хариу дарамт, жендерт суурилсан хүчирхийллийн талаар сонссон ч албан ёсны гомдол ирүүлээгүй байна.
- Уур амьсгалын хямралын адал явдалт аялал нь түүнийг сонирхогч жуулчдыг түүнтэй холбоотой онцгой бүс нутгуудад аялах сонирхлыг нэмэгдүүлдэг. Тогтворжуулах технологийн гол газрууд нь Вэнь мужийн зуны баяр ёслол хийдэг газруудтай давхцаж байгаа юм. Вэньчууд баяр ёслолынхоо үеэр Вэнд рүү олон нийтийн хандалт, зочлохыг хязгаарлах гэж удаан тэмцсээр ирсэн ч Албийн засгийн газар ямар нэгэн алхам хийхээс татгалзаж, үүнийг тусдаа асуудал гэж нэрлэжээ. FrostLock ч мөн адил ямарваа нэг үйлдэл хийх хүсэлгүй байна.

Тохиолдол

1
FrostLock-ийн бүх хөрөнгө оруулалтыг харгалзан Вэнь мужийн ахмадууд мөнх цэвдгийг тогтворжуулах санаачилгад олгосон зөвшөөрлөө буцааж авах нь зөв үү, эсвэл одоо хэтэрхий оройтсон уу гэж эргэлзэж байна. Одоо тэд сэтгэл ханамжгүй байдлынхаа талаар юу ч хийж чадахгүй юу?

Зааварчилгаа болон бодлууд

Нэг талаас, өөрийгөө тодорхойлох эрхийг хүндэтгэх нь Вэньчүүд амлалтаа биелүүлэхгүй байх боломжтой гэсэн үг биш юм. Гэхдээ Вэньчүүд урьдчилан таамаглаж чадаагүй үр дагаварт нь хэт хатуу хандах нь шударга бус байх талтай, ялангуяа өөрийгөө тодорхойлоход үзүүлэх нөлөө нь хүчин төгөлдөр байгаа үед.

Үүний хариуд TNC нь зөвшөөрлийг хүчингүй болгохыг дэмжихгүй байж магадгүй ч хэрэв Вэнь улсын зөвшөөрлийг хүчингүй болгож, үр дагаврыг нь хариуцах нь өөрсдийгөө тодорхойлоход нэн чухал гэж үзвэл дэмжих боломжтой байж магадгүй. Иймэрхүү нөхцөл байдал нь бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн шийдвэр гаргахад шаардлагатай зөвлөлдөх үйл явц болон олон нийтийн боловсрол дахь цоорхойг харуулж байна. Магадгүй сэтгэл ханамжгүй байдалд хүргэж буй үндсэн асуудлуудыг шийдвэрлэхийн тулд зөвшөөрлийн тухай асуудлыг хойш тавьж болох юм. “Бид үүнийг өөрөөр хийх болно” гэсэн мэдрэмж нь хэрэгжүүлэх боломжтой тодорхой, өөр арга зам байгаа гэдгийн илрэл байж магадгүй. TNC нь асуудлуудыг тодорхойлохын тулд шинэ зөвлөлдөх уулзалтыг зохион байгуулах тухай бодох хэрэгтэй ба FrostLock-тэй хамтран ажиллах, ялангуяа шинэ мэдээлэл эсвэл өөрчлөлт гарсан тохиолдолд тасралтгүй, дасан зохицох бүхий хүчтэй FPIC процессыг хүндэтгэх хэрэгтэй.

2
TNC-гийн хяналт, үнэлгээний тэмдэглэл нь Байгаль орчны менежментийн зөвлөлд байгаа жендерийн тэгш бус байдлын тухай дурдсан боловч TNC-гийн зүгээс боломжит хэрэгсэл болох нэр дэвшүүлэх оролдлого нь амжилтгүй болсныг бас тэмдэглэжээ. TNC нь хорооны гишүүнчлэлийн хувьд жендерийн тэгш байдлыг хангахад чиглэсэн анхааруштай асуудлуудын талаар сонссон боловч үүнийг нотлох дата, мэдээлэл алга байна. Цаашлаад нутгийн иргэдийн дотоод зөрчлийн асуудал нь TNC-гийн хяналт тавих эрх мэдлээс гадуур, хөндлөнгөөс оролцох боломж бага байдаг. Энэ нь зөв байр суурь мөн үү?

Үгүй. Нэмэлт судалгаа хийх шаардлагатай. Энэхүү асуудлууд нь Байгаль орчны менежментийн хороодын, цаашлаад мөнх цэвдгийг тогтворжуулах санаачилгын хүний эрхийн нөлөөллүүдийг тусгаж байж магадгүй. Энэ нь байгаль орчны нөлөөлөлтэй адил хариу арга хэмжээ авах хэрэгтэй.

Өнгөрсөн хугацаанд Вэнь мужийн эмэгтэйчүүд гаднаас тусламж хүсэж байсан бөгөөд Вэнь мужийн иргэд жендерийн ялгаа нь асуудал гэдгийг хүлээн зөвшөөрч, хэрэгжүүлэх явцад эрэгтэйчүүдийн зөвлөл үүнийг шийдвэрлэхээр тохиролцсон юм. Хэдий тийм ч дарамт, ялгаварлан гадуурхалт, жендерт суурилсан хүчирхийллийн тухай цуурхал байсаар байгаа тул TNC нь байгаль хамгаалахад жендерийн тэгш байдлыг нэгтгэх тухай TNC-ийн удирдамжтай зөвлөлдөх зэрэг мэдээлэл олж авахын тулд нэмэлт хүчин чармайлт гаргаж, туршлагатай түншүүдийг хайж олох хэрэгтэй. Бүх хамгаалалтын үндсэн суурь, үүрэг бол хор хөнөөл учруулахгүй байх явдал юм.

3
Хэрэв Албийн засгийн газар аялал жуулчлалын эрэлттэй байгаа бүсийн асуудлаар лоббидож, хөдлөхгүй бол нөхцөл байдал TNC-ийн цар хүрээнээс гадуур байна уу?

TNC энэ нөхцөл байдалд хойш суух ёсгүй. Жуулчдын сонирхол төвлөрч буй бүсийн аялал жуулчлал нь мөнх цэвдгийг тогтворжуулах санаачилгын шууд үр дагавар юм (Шашны болон соёлын дурсгалт газруудын нууцыг хамгаалах эрхийг хамгаалдаг UNDRIP, 12-р зүйлийг үзнэ үү). Гэхдээ энэ нөлөөг урьдчилан таамаглах боломжгүй байна. Хэдийгээр FrostLock болон TNC аль аль нь аялал жуулчлалыг хориглох эрхгүй ч хоёулаа асуудлыг багасгахын тулд хөшүүрэг, нөөцийг ашиглах ёстой. Жуулчдад Вэнь улсын хувийн нууцыг хүндэтгэх талаар сургах мэдээллийн хөтөлбөрийг бий болгох эсвэл халуун бүсийн үзэсгэлэн, музейг баяр ёслолын газруудаас хол зайд барьж болно.

4
Хамгаалалтын бүсийн менежментийг TNC-ээс авахаар томилогдсон Вэнь мужийн байгууллага гацаанд орлоо. Ямар ч ажилтан ажилд аваагүй, төлөвлөгөө байхгүй, нутгийн иргэдийн энэ байгууллага таван жилийн хугацаанд лав бэлэн болох шинжгүй байна. TNC-ийн ажилтан тус байгууллагыг урагшлуулах гэж яарах хэрэггүй, учир нь энэ нь TNC-д Вэндбокийн цаа бугын сүрэг зэрэг байгаль хамгаалах үйл ажиллагаануудыг өргөжүүлэх боломжийг олгоно гэж зөвлөв. TNC нь Вэнь нутгийн иргэдийн байгууллагын хөгжлийг дэмжих ямар нэгэн тодорхой үүрэг хүлээгээгүй тул үүнийг хүлээн зөвшөөрч болох уу?

TNC нь санаачилгын гэрээний дагуу Вэнь нутгийн иргэдийн байгууллагыг бэхжүүлэхэд туслах үүрэг хүлээхгүй байж болох ч, эерэг итгэл үнэмшил, өөрийгөө тодорхойлох эрхийг хүндэтгэх байр суурь нь биднээс илүү их зүйлийг шаардаж магадгүй юм. Хамгааллын менежментийн хариуцлага нь Вэнь мужийн мөнх цэвдгийг тогтворжуулах санаачилга нь тэдний өөрсдийгөө тодорхойлох зарчимтай нийцэж байна гэсэн дүгнэлтийн салшгүй хэсэг байж магадгүй юм.

TNC-ийн хувьд өөрт таалагдсан заалтуудыг хэрэгжүүлэхийг шаардахын зэрэгцээ өөр өнцгөөр харах нь Вэнь улсын TNC-д үл итгэх, цаашлаад санаачилгад тэр чигт нь урам хугарахад хүргэж болзошгүй юм. TNC нь Вэндбокийн цаа бугын сүрэгт санаа тавих нь зүй ёсны хэрэг боловч үүнийг илүү ил тод, хамтын ажиллагааны аргаар хэрэгжүүлэх боломжтой

Маягт:**Хүний эрхийг хангах шалгуур үзүүлэлтүүд**

Энэхүү маягт нь гарын авлагын Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дасан зохицох модулийн 1-р алхамд тодорхойлсон **хүний эрхийн шалгуур үзүүлэлтүүдийг** боловсруулах эхлэлийн цэг юм. TNC болон УБНИ нь FPIC модулиудын 2-р алхам дахь **хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээнд** харилцан тохиролцсон аргачлалын дагуу хамтран ажилласан. Шалгуур үзүүлэлтүүд нь санаачилгын үйл явцын хүний эрхэд үзүүлэх нөлөөлөл, тухайлбал, зарчмууд болон хамгааллуудад тусгагдсан утга учиртай оролцооны түвшин, өөрийгөө тодорхойлох болон бусад хэсгүүд, түүнчлэн санаачилгын хүсээгүй үр нөлөөг хянахад чиглэгддэг.

Энэхүү загварт TNC болон УБНИ-ийн шалгуур үзүүлэлтийг боловсруулахдаа анхаарах зарим асуултууд багтсан болно. Шалгуур үзүүлэлтүүдийн талаарх тохиролцоог төлөвлөгөөний үеэр соёлтой, мэдрэмжтэйгээр баримтжуулсан байх ёстой бөгөөд үүнд гарын үсэг, овог нэрийн эхний үсэг, цахим шуудан, уулзалтын үеийн тэмдэглэл эсвэл уулзалтын үеэр гар өргөж санал өгсөн байдал зэрэг орно

Сайн шалгуур үзүүлэлт сонгох зааварчилгаа авахыг хүсвэл TNC-ийн VCA арга хэмжээ, SMART болон SPICED үзүүлэлтүүдийг боловсруулах зааварчилгааг үзнэ үү, (https://www.betterevaluation.org/sites/default/files/EA_PM%26E_toolkit_module_2_objectives%26indicators_for_publication.pdf).

Хэрэв хөтчөөр бөглөсөн бол энэ маягтад оруулсан контент хадгалагдахгүй. [Илүү их судлах](#)

Санаачлага: _____

Хугацаа: _____

Өдөр: _____

Сүүлд шинэчлэгдсэн огноо: _____

Баталсан:

Байгууллага эсвэл баг:

Нэр: _____

Нэр: _____

Нэр: _____

Нэр: _____

Нэр: _____

Name: _____

1. Хүний эрхийн нөлөөлөл эсвэл гол анхаарах асуудлууд

FPIC үйл явцын нэг хэсэг гэж тодорхойлогдсон Хүний эрхийн нөлөөллийн үнэлгээний үр дүн эсвэл бусад анхаарал татсан хэсгүүдийг хоёрдугаар модулиас эргэн харна уу. Хэрэв ТНС болон УБНИ загвар ашиглан Зөвлөлдөх төлөвлөгөө боловсруулсан бол энэ хэсгийг удирдан чиглүүлэхийн тулд тухайн төлөвлөгөөнд байгаа хүний эрхийн боломжит болон бодит нөлөөллийн жагсаалт руу буцна уу.

i. Бодит болон болзошгүй эерэг нөлөөллүүд :

ii. Эрсдэлийн ноцтой байдал, магадлал, үндсэн шалтгаан зэрэг болзошгүй болон бодит сөрөг нөлөөллүүд:

iii. Боломжит болон бодит сөрөг нөлөөллийг бууруулах санал болгож буй арга хэмжээ:

iv. Хариулт, үр дүнг хянах, нөлөөллийг хэрхэн шийдвэрлэх талаар мэдээлэх төлөвлөгөө:

2. Дээр дурдсан нөлөөнд ороогүй тохиолдолд нэмэлт мэдээлэл:

а. УБНИ-ийн зорилго, тэргүүлэх чиглэл, санаачилгатай холбоотой асуудал:

б. УБНИ-ийн үндсэн нөөц эсвэл практикт нөлөөлж болзошгүй санаачилгатай холбоотой хэрэглүүр:

с. Хэлэлцүүлгийн үеэр хамгийн их маргаан дагуулсан асуудлууд:

д. Шийдвэр гаргалт болон FPIC-т мэдэгдсэн санаачилгын талаарх УБНИ-ийн хүлээлт:

3. Модуль тус бүрийн хяналтын хуудаснуудын онцлох эшлэлүүд

Удирдамж дахь модуль бүрийн төгсгөлд байгаа шалгах хуудаснуудыг дахин үзэж, шалгах хуудасны сануулгад өгсөн гол хариултуудыг тэмдэглэ.

a. Модуль нэг – Эрт хэлэлцүүлэг болон суралцах :

b. Модуль хоёр – Чөлөөтэй хэлэлцсэн, урьдчилан мэдэгдсэн, бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн зөвшилцөл :

c. Модуль гурав – Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх:

d. Модуль дөрөв – хэрэгжүүлэлт :

e. Модуль тав – баримтжуулах:

f. Модуль зургаа – Хяналт, үнэлгээ болон дасан зохицох :

4. Дээрх 1 ба 2-р хэсэгт үндэслэн санаачилгын хүсээгүй нөлөөллийг хянах шалгуур үзүүлэлтүүд

а. Шалгуур үзүүлэлт 1:

б. Шалгуур үзүүлэлт 2:

в. Шалгуур үзүүлэлт 3:

5. Дээрх 3-р хэсэгт үндэслэн санаачилгын хүсээгүй нөлөөллийг хянах шалгуур үзүүлэлтүүд

а. Шалгуур үзүүлэлт 1:

б. Шалгуур үзүүлэлт 2:

в. Шалгуур үзүүлэлт 3:

г. Шалгуур үзүүлэлт 4:

д. Шалгуур үзүүлэлт 5:

Шалгуур үзүүлэлтүүдийг боловсруулахад анхаарах асуултууд:

- TNC болон УБНИ-ийн төлөвлөгөөнд нь хамтарсан байдлаар санал хүсэлт цуглуулж, үнэлэх боломж байгаа юу?
- TNC болон УБНИ нь хүлээн авсан санал хүсэлт дээр үндэслэн аль үйл ажиллагааг өөрчлөх, алийг нь үргэлжлүүлэх, алийг нь бэхжүүлэхээ шийдэх тогтсон дүрэм, журамтай юу?
- TNC болон УБНИ нь хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дасан зохицох үйл явцын үр дүнг нууцлалыг хадгалах үүрэгтэй эрх эзэмшигчид болон оролцогч талуудтай хэрхэн хуваалцахаар төлөвлөж байна вэ?

TNC болон УБНИ нь хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дасан зохицох үйл явцын үр дүнг нууцлалыг хадгалах үүрэгтэй эрх эзэмшигчид болон оролцогч талуудтай хэрхэн хуваалцахаар төлөвлөж байна вэ?

Хавсралт 1

TNC-гийн амлалтууд

Энэ хавсралтад:

TNC хүний эрх, эрх тэгш түншлэлийг сахин хамгаалах амлалтыг ойлгох

Энэхүү гарын авлагад олон улсын ямар стандарт, удирдамж бичигдсэнийг мэдэж аваарай

Есөн зарчим, хамгаалалтын арга хэмжээг үндэслэсэн боловсруулсан UNDRIP-ийн нийтлэлүүдийг хянан үзэх

TNC-ийн алсын хараа, үнэт зүйлс нь хүний эрхийг хүндэтгэх, хөхиүлэн дэмжих, УБНИ-тэй эрх тэгш түншлэлийг дэмжихэд чиглэн энэхүү удирдамжийг шилдэг туршлагаудад үндэслэн боловсруулсан болно. Энэхүү ажилд тусгагдсан олон улсын стандарт, байгууллагын дотоод удирдамжийн амлалтад дараах зүйлс орно.

Хэдийгээр TNC-ийн баримт бичгүүд ихэнх нь байгаа ч

- Уугуул иргэдийн эрхийн тухай НҮБ-ын тунхаглал
- Чөлөөтэй хэлэлцсэн, урьдчилан мэдэгдсэн, бүрэн мэдээлэлтэй зөвшилцлийн зарчим
- Байгаль хамгаалахад хүний эрхийг хангах санаачилгын үндсэн зарчмууд
- TNC-ийн үнэт зүйлс, ялангуяа хүмүүс, олон нийт, соёлыг хүндэтгэх
- TNC-ийн ёс зүйн дүрэм, ялангуяа бидний эргэн тойрон дахь ертөнцийг хүндэтгэх хэсэг
- Байгаль хамгааллын загварчлал 2.0

Байгаль хамгаалахад хүний эрхэд суурилсан аргачлал нь TNC-ийн үнэт зүйлсийн шууд илэрхийлэл юм. УБНИ-ийн эрхийг хүндэтгэх, дэмжих бидний амлалт нь биднээс байгаль хамгаалахад эрх тэгш, хамтын ажиллагаатай, харилцан хамааралтай үр дүнд хүрэхийг шаарддаг.

TNC-ийн **Ёс зүйн дүрэм** нь зан үйлийн хүлээлтийг тодорхойлдог. Үүнд:

- Шийдвэр гаргахад УБНИ-ийн дэмжлэг, саналын ач холбогдол
- Хаана ч үйл ажиллагаа явуулж буй орон нутгийн хүн ам, соёлыг хүндэтгэх
- дэлхий даяар бидний үйл ажиллагаа явуулж буй бүх хүмүүсийн хүний эрхийг хангах
- Бидний зорилго, эрхэм зорилго хэзээ ч бидний үйлчилж буй орон нутагт амьдарч буй хүмүүсийн эрхээс илүү чухал болох ёсгүй гэдгийг ойлгох

ТиЭнСи нь **Хүний эрхийг хамгаалах санаачилгын** үүсгэн байгуулагч гишүүн бөгөөд хүний эрхийг хамгаалах бодлого, практикт тусгах чиглэлээр дөрвөн үндсэн зарчим дээр тулгуурлан олон улсын байгаль хамгаалах зургаан байгууллагатай хамтран ажилладаг:

- Хүний эрхийг хүндэтгэх
- Байгаль хамгааллын хөтөлбөрүүдийн хүний эрхийн хамгааллыг дэмжих
- Эмзэг бүлгийг хамгаалах

- Сайн засаглалыг дэмжих

TNC-ийн 2016 оны [Conservation by Design 2.0 Зааварчилгаа](#)^[1] нь хүмүүс ба байгаль хоёрын хоорондын харилцааны талаарх бидний ойлголтыг дэлгэрүүлэн бичсэн. Энэ нь хүний сайн сайхан байдал, эрх тэгш байдал, хүний эрхтэй холбоотой байгаль хамгаалал.

Мөн бид [НҮБ-ын уугуул иргэдийн эрхийн тухай тунхаглалд](#) энэхүү зааврыг нийцүүлэхийг хичээж байна. UNDRIP нь уугуул иргэдийн хамтын болон хувь хүний хүний эрхийн талаарх хамгийн өргөн хүрээг хамарсан олон улсын баримт бичиг гэж тооцогддог бөгөөд тэдний төрөлхийн эрх, шийдвэр гаргах эрх мэдлийг хүлээн зөвшөөрдөг^[2]. UNDRIP нь 2007 онд НҮБ-ын Ерөнхий Ассамблейгаас батлагдсан бөгөөд уугуул иргэдтэй ажиллахдаа эдгээр эрхийг хэрхэн шийдвэрлэх талаар нарийвчлан тусгасан 46 зүйлтэй.

Энэхүү гарын авлагын зарчмуудыг тусгагдсан UNDRIP-ийн үндсэн заалтууд нь:

- 18 дугаар зүйл: УБНИ эрхэд нөлөөлж болзошгүй шийдвэр гаргах үйл ажиллагаанд оролцох эрхтэй
- 19 дүгээр зүйл: Чөлөөтэй хэлэлцсэн, урьдчилан мэдэгдсэн, бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн зөвшөөрөл авах үйл явцын хүрээнд өөрийн байгууллагуудаар дамжуулан үйл ажиллагаа явуулах эрхтэй
- 23 дугаар зүйл: Эрүүл мэнд, байр сууц болон бусад хөгжлийн хөтөлбөрүүдийн тэргүүлэх чиглэлийг тодорхойлох, боловсруулах эрхтэй
- 24 дүгээр зүйл: Уламжлалт эм хэрэглэх эрх, бие махбодын болон сэтгэцийн эрүүл мэндийн дээд түвшний адил тэгш эрхтэй
- 25 дугаар зүйл: Газар устайгаа оюун санааны харилцаагаа хадгалах, бэхжүүлэх эрхтэй
- 26 дугаар зүйл: Газар нутаг, нутаг дэвсгэр, баялгаа өмчлөх, ашиглах, хөгжүүлэх эрх
- 29 дүгээр зүйл: газар нутаг, баялгаа хамгаалах, нутаг дэвсгэртээ аюултай материалаас ангид байх эрх
- 31 дүгээр зүйл: Өв, зан заншил, мэдлэг, оюуны өмчөө хадгалах, хянах, хөгжүүлэх эрх
- 32 дугаар зүйл: Газар ашиглах, хөгжүүлэх тэргүүлэх чиглэлийг тодорхойлох эрх
- 40 дүгээр зүйл: Мөргөлдөөнийг шударга, шударга, түргэн шуурхай шийдвэрлэх эрх

TNC нь уугуул иргэдийн өөрийгөө тодорхойлох эрхийн үндэс суурь болох Чөлөөтэй хэлэлцсэн, урьдчилан мэдэгдсэн, бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн зөвшилцлийн зарчмыг бүрэн дэмждэг. Өөрийгөө тодорхойлох нь уугуул иргэдийн өвөрмөц байдал, соёл, хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлийн бие даасан байдлыг хамгаалдаг. Энэ нь уугуул иргэдийн бие даан удирдах, газар нутагтаа амьдрах, соёлоо хадгалах, колоничлол эсвэл бусад дарангуйлсан нийгмийн сөрөг нөлөөллөөс өөрсдийгөө хамгаалах чадварт тулгуурладаг. Овьедо нар (2000) байгаль хамгаалах, байгалийн нөөцийн менежменттэй холбоотой өөрийгөө тодорхойлох эрхтэй холбоотой эрхийн багцыг дараах байдлаар тодорхойлжээ:

- Өвөг дээдсийн газар/нутаг дэвсгэр, нөөцийн эрх
- Газар, нөөцийн хяналт, менежментийн эрх
- Өөрийн институт, эрх бүхий байгууллага өөрөө удирдах
- Өөрийгөө хөгжүүлэх (хөгжлийн хувилбаруудын талаар бие даан шийдвэр гаргах)
- Хамгаалах, хөгжүүлэх арга хэмжээний талаар урьдчилан мэдээлэлтэй зөвшөөрөл авах
- Үр ашгийг хуваалцах эрх
- Уугуул иргэдийн мэдлэг, оюуны өмчийн эрх^[3]

Тэмдэглэлүүд

[1] Хавсралт C & D-ийн хуудас 16-19-ыг харна уу.

[2] Уугуул иргэдийн эрхийн асуудлаарх тусгай илтгэгч Жеймс Анаяагийн илтгэл, НҮБ-ын Док. A/HRC/9/9 (2008), догол. 85: Уугуул иргэдийн эрхийн тухай НҮБ-ын тунхаглал:

Хүмүүс: “Олон улсын хүний эрхийн эрх зүйн олон эх сурвалжийн үндэс дээр дэлхийн түвшинд уугуул иргэдийн эрхийн хамгийн бага агуулгын талаарх эрх мэдэл бүхий нийтлэг ойлголтыг илэрхийлдэг. Уугуул иргэдийн өөрсдийнх нь тавьсан шаардлагуудыг багтаасан төсөл боловсруулах үйл явцын үр дүн болох энэхүү тунхаглал нь НҮБ болон бүс нутгийн гэрээний байгууллагуудын тайлбарлаж, хэрэгжүүлдэг нийтлэг хэрэглэгдэх хүний эрхийн хэм хэмжээг тусгаж, үндэслэсэн болно. бусад холбогдох хэрэгсэл, процессууд”

[3] Овьедо нар. (2000) Дэлхийн уугуул болон уламжлалт хүмүүс ба экологийн бүсийг хамгаалах: Дэлхийн биологи, соёлын олон янз байдлыг хамгаалах нэгдсэн аргачлал. WWF & Terralingua.

<http://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/EGinG200rep.pdf>

Хавсралт 2

Нэр томъёоны тайлбар

Энэ хавсралтаар:

Энэхүү зааварчилгааны гол нэр томъёонуудын тайлбарыг тодорхойлов

Тэгш байдал

Бүх хүмүүст өөрсдийн чадавхдаа хүрч, цэцэглэн хөгжихийн тулд эрх мэдэл, нөөцөд бүрэн хандах боломжийг олгодог шударга, шударга тогтолцоо, институт, үйл ажиллагаа. Эрх тэгш байх нь системчилсэн арьс өнгөөр ялгаварлан гадуурхах, ялгаварлан гадуурхах нөлөөг хүлээн зөвшөөрч, оролцоо, боломж, өөрийгөө тодорхойлоход саад болж буй бүх саадыг арилгахыг шаарддаг.^[1]

Чөлөөтэй хэлэлцсэн, урьдчилан мэдэгдсэн, бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн зөвшилцөл

УБНИ-д нөлөөлж буй харилцан үйлчлэл, шийдвэр гаргалт нь уугуул иргэдийн өөрийгөө тодорхойлох эрхийг хамгаалах шилдэг туршлагыг тусгасан эсэхийг үнэлдэг олон улсын эрх зүйн стандарт.^[2]

- Чөлөөтэй илэрхийлсэн гэдэг нь ямар нэгэн дарамт шахалт, айлган сүрдүүлэх, заль мэхгүйгээр олгосон зөвшөөрлийг хэлнэ.
- Урьдчилан мэдэгдсэн гэдэг нь аливаа зөвшөөрөл, үйл ажиллагаа яг эхлэхээс өмнө биш, харин төсөл боловсруулах хамгийн эхний үе шатанд, гол шийдвэр гаргахаас өмнө зөвшөөрөл авах ёстой гэсэн үг юм.
- Бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн гэдэг нь УБНИ-д төслийн зорилго, түүний хэмжээ, хамрах хүрээ, ашиглалтын хугацаа, оролцогч байж болзошгүй болон нөлөөллийн үнэлгээний талаарх холбогдох бүх мэдээллийг авах боломжийг олгосон гэсэн үг юм. Процесс нь үндсэн асуудлуудыг ухааж ойлгон, дагаж мөрдөх, тунгаан бодох цагийг өгөх ёстой.
- Зөвшилцөл гэдэг нь УБНИ-ийн шийдвэр гаргах өөрийн уламжлалт үйл явцыг ашиглан гаргасан эрх бүхий, хууль ёсны хамтын шийдвэрийг хэлнэ.

Жендер

Жиндэр гэдэг нь гэр бүл, нийгэм, соёлд бий болсон эрэгтэй, эмэгтэй болон бусад хүйсийн үүрэг, хариуцлагыг хэлнэ. Хүйсийн тухай ойлголт нь янз бүрийн хүйсийн шинж чанар, авьяас чадвар, болзошгүй зан үйлийн талаарх хүлээлтийг агуулдаг. Жендерийн үүрэг, хүлээлтийг суралцаж болдог. Тэд цаг хугацааны явцад өөрчлөгдөж, соёл дотор болон соёлын хооронд харилцан адилгүй байж, арьсны өнгө, нийгмийн анги зэрэг нийгмийн бусад хүчин зүйлүүдийн нөлөөнд автдаг. Тодорхой нөхцөл дэх жендерийн динамикийг ойлгох нь хүчний тэнцвэрийг ойлгох, удирдахад чухал юм.^[3]

Жендерийн ялгаатай өгөгдөл

Янз бүрийн хүйсийн хүмүүс тус тусад нь ажиллаж байгаа судалгаа эсвэл ярилцлагаар олж авсан мэдээлэл. Энэ нь өөр өөр хүйсийн хүмүүс өөр өөр туршлага, мэдлэг, тэргүүлэх чиглэл, хэрэгцээ, зан төлөвтэй байж болох нөхцөл байдалд чухал юм.^[4]

Хүний эрх

Үндэс, оршин суугаа газар, хүйс, жендер, бэлгийн чиг баримжаа, үндэсний болон угсаатны гарал үүсэл, арьсны өнгө, шашин шүтлэг, хэл, нас, чадвар болон бусад байдлаас үл хамааран бүх хүмүүст хамаарах эрх

Бид бүгдээрээ ялгаварлан гадуурхахгүйгээр хүний эрхийг тэгш хүртэх эрхтэй.^[5]

Байгаль хамгаалахад хүний эрхэд суурилсан аргачлал

Хүний эрхийн хэм хэмжээ, стандартыг бодлого, төлөвлөлт, хэрэгжилт, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээнд тусгах нь байгаль хамгаалах практикт эдгээр эрхийг хүндэтгэж дэмжих явдал юм. Энэхүү хандлагыг ашигласнаар хүний эрх, байгаль хамгаалал нь харилцан бие биеэ эергээр бататгах эрмэлзэл болдог.^[6]

Хүний сайн сайхан байдал

Хүн өөрийн хэрэгцээ шаардлага хангасан, сонгосон зорилгодоо хүрэхийн тулд утга учиртай ажиллаж чаддаг, амьдралынхаа чанарт сэтгэл хангалуун байх нөхцөл.^[7]

Уугуул болон нутгийн иргэд

Соёл, оюун санаа, эдийн засаг, бие бялдрын сайн сайхан байдлынх нь үндэс суурь болсон газар нутагтайгаа холбоотой, байгалийн тогтоцтойгоо гүн гүнзгий харилцаатай ард түмэн, нийгэмлэгүүд. Тухайн газар нутагтайгаа ойр дотно харилцаатай анхны оршин суугчид болон цагаачдыг УБНИ гэж үздэг. ТНС нь уугуул иргэдийн хамтын эрхийг олон улсын эрх зүйд хуульчилсан гэж хүлээн зөвшөөрдөг. Энэхүү гарын авлагад “УБНИs” гэдэг нь бүх уугуул иргэд болон орон нутгийн нийгэмлэгүүдийг багтаадаг.^[8]

Хувь хүний болон хамтын эрх

Хүний эрхийн ихэнх гэрээ нь эрх, эрх эзэмшигчийн хувь хүний үзэл баримтлалыг тусгасан; жишээлбэл, сурч боловсрох эрх эсвэл амьд явах эрх нь хувь хүн бүрийн эрх юм. Олон уугуул хүмүүсийн хувьд өвөрмөц байдал нь тухайн хүний харьяалагддаг бүлэгтэй салшгүй холбоотой байдаг. Тэдний хувьд хамтын эрх, тухайлбал, өөрийгөө тодорхойлох эрх, хамтын газар эзэмших эрх зайлшгүй чухал юм.^[9]

Оюуны өмчийн эрх

Хүний оюун санааны бүтээл дээр өгөгдсөн эрх.^[10] Матаатуагийн уугуул иргэдийн соёлын болон оюуны өмчийн эрхийн тухай тунхаглалын дагуу уугуул иргэд өөрсдийн оюуны болон соёлын өмчийг өөрсдөө тодорхойлох ёстой.^[11]

Иргэд

Олон тооны “Иргэд” нь нэгээс илүү тодорхой бүлэгт дурдагдаж буй хүн амыг бүрдүүлдэг болохыг хүлээн зөвшөөрдөг. Жишээлбэл, “Уугуул хүн” (ганц тоо) нь уугуул хүн эсвэл тухайн нийгэмлэгийн гишүүн бүрийг илэрхийлж болох бөгөөд “Уугуул иргэд” (олон тоо) нь олон янзын уугуул хүн амыг илэрхийлдэг.^[12] “Уугуул иргэдийн” төгсгөлд байгаа “s” иргэд гэдэг нь ард түмэн гэж хүлээн зөвшөөрөгдөж буйг илэрхийлдэг бөгөөд энэ нь тэдний хамтын эрхийг, хамгийн үндсэндээ өөрийгөө тодорхойлох эрхийг илэрхийлдэг. НҮБ анх 2002 онд Өмнөд Африкийн Кимберли хотод болсон Тогтвортой хөгжлийн асуудлаарх дэлхийн дээд хэмжээний уулзалтын үеэр “уугуул иргэд” гэсэн нэр томъёог хүлээн зөвшөөрсөн.^[13]

Хамгааллууд

Санаачилга/төслийг санаачлах, хэрэгжүүлэх нь сөрөг нөлөөллөөс зайлсхийх, бууруулах эсвэл нөхөн сэргээхэд тусалдаг стандарт, бодлого, шалгуур, хэрэгсэл, систем, үйл ажиллагааны удирдамж.^[14]

Өөрийгөө тодорхойлох

Ард түмний өөрийгөө тодорхойлох эрх нь олон улсын эрх зүйн үндсэн зарчим юм. Энэ нь НҮБ-ын дүрэм болон Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын гэрээ хэлэлцээр, Эдийн засаг, нийгэм, соёлын эрхийн тухай олон улсын актад тусгагдсан байдаг. Энэхүү Гэрээний нийтлэг 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт: “Бүх ард түмэн өөрийгөө тодорхойлох эрхтэй. Тэр эрхийнхээ ачаар тэд улс төрийн байр сууриа чөлөөтэй тодорхойлж, эдийн засаг, нийгэм, соёлын хөгжлийг чөлөөтэй авч явна”^[15]. Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Уугуул иргэдийн эрхийн тухай тунхаглал (мөн олон улсын хууль тогтоомжийн бусад гол хэсгүүд) нь уугуул иргэдийн өөрийгөө тодорхойлох хамтын эрхийг олон улсын эрх зүйд тусгасан байдаг.

Нийгмийн өвөрмөц байдал

Бид гарын авлагын туршид хүний эрхэд суурилсан байгаль хамгаалах арга барилдаа хүртээмжтэй байдлыг дэмжихийн тулд “нийгмийн өвөрмөц байдал” гэж иш татсан:

- соёл
- эх орон, соёл, ураг төрлийн харилцааг багтаасан уугуул өвөрмөц байдал

- арьсны өнгө, үндэс угсаа
- шашин шүтлэг эсвэл орон нутгийн итгэл үнэмшлийн систем
- хүйс
- үндэсний болон бүс нутгийн гарал үүсэл
- нас, түүний дотор залуучууд, ахмадууд
- чадвар, хөгжлийн бэрхшээлтэй байдал
- бэлгийн чиг баримжаа
- хүйсийн баримжаа
- цэргийн болон хамгаалагдсан ахмад дайчдын статус
- хэл
- боловсрол, түүний дотор бичиг үсэг, тоо бодох чадвар
- нийгэм, эдийн засгийн байдал, түүний дотор анги, каст
- Газарзүйн байршил, тухайлбал улирлын чанартай эсвэл алслагдсан байдал
- шилжилт хөдөлгөөн эсвэл визний статус
- Эрүүгийн гэмт хэргийн бүртгэл
- хуулиар хамгаалагдсан бусад статус

Тэмдэглэлүүд

- [1] Тодорхойлолтын эх сурвалж [The Nature Conservancy in Washington's Equity Statement & Definitions \(2019\)](#).
- [2] Тодорхойлолтын эх сурвалж: НҮБ-ийн хүнс хөдөө аж ахуйн байгууллага. (2016).
Чөлөөтэй хэлэлцсэн, урьдчилан мэдэгдсэн, бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн зөвшилцөл: Уугуул иргэдийн эрх, нутгийн иргэдийн сайн туршлагуудаас: <http://www.fao.org/3/a-i6190e.pdf>
- [3] Тодорхойлолтын эх сурвалж: UNESCO-гийн Жендерийн бодлогыг хэрэгжүүлэх хүрээ: <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/BSP/GENDER/PDF/1.%20Baseline%20Definitions%20of%20key%20gender-related%20concepts.pdf>
- [4]] Y. Masuda, Харилцааны хувийн ур чадвар, 6 сарын 13, 2015.
- [5] НҮБ-ийн Хүний эрхийн комисс. Хүний эрх гэж юу вэ? 2015 оны 6 сарын 17-нд татсан <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Pages/WhatareHumanRights.aspx>
- [6] Campese, J., Sunderland, T., Greiber, T. and Oviedo, G. (eds.) 2009 .) 2009 Хүний эрхэд суурилсан арга зүй: Байгаль хамгаалал дахь асуудлууд болон боломжууд. CIFOR and IUCN. Bogor, Indonesia.
- [7] The Nature Conservancy. Байгаль хамгааллын загварчлал 2.0 Зааварчилгааны баримт бичиг (2016) https://www.conservationgateway.org/ConservationPlanning/cbd/Documents/CbD2.0_Guidance%20Doc_Version%201.pdf
- [8] T-Roots, TNC 2015. Энэхүү тодорхойлолтыг дараах эх сурвалжаас авсан болно:
UNEP болон EDO NSW. (2013). Байгаль орчны тогтвортой байдлын олон нийтийн протоколууд: Бодлого боловсруулагчдад зориулсан гарын авлага. UNEP, Найроби болон EDO NSW, Сидней.
Corrigan, C. and Hay-Edie, T. 2013. 'Уугуул иргэд болон орон нутгийн иргэдийн байгаль хамгаалахад дэмжлэг үзүүлэх хэрэгсэл: Уугуул иргэд болон олон нийтийн хамгаалагдсан нутаг дэвсгэр, бүс нутгуудыг чадавхжуулах, мэдлэгээ хуваалцах (ICCA)' НҮБ-ын Байгаль орчны хөтөлбөрийн WCMC, Кембридж, Их Британи.
Rey, D., Roberts, J., Korwin, S., Rivera, L., and Ribet, U. (2013) НҮБ-ын Өсвөрийн Үндэстний Чуулганы Үйлчилгээний Байгууллагын REDD+ Хамгаалалтын арга хэмжээг ойлгох, хэрэгжүүлэх гарын авлага. Дэлхийн харилцагч, Лондон, Их Британи.
Биологийн олон янз байдлын тухай конвенцын 8(j) зүйл болон холбогдох заалтуудын хүрээнд орон нутгийн иргэдийн төлөөлөгчдийн шинжээчдийн бүлгийн хурал, (Монреал, 2011 оны 7-р сарын 7) Биологийн олон янз байдлын тухай конвенцийн хүрээнд орон нутгийн иргэдийн талаарх хэлэлцүүлгийн удирдамж, UNEP/CBD/ANEG/ LCR/1/2, х.1.
- [9] Vuppert, T., & McKeehan, A. (2013). Чөлөөт, урьдчилан, мэдээлэлтэй зөвшөөрөл авах заавар: Олон улсын байгаль хамгаалах гарын авлага: https://www.conservation.org/docs/default-source/publication-pdfs/ci_fpic-guidelinesenglish.pdf?sfvrsn=16b53100_2. НҮБ-ын Хүний эрхийн дээд комиссарын хэлтсийн ишлэл: Хөгжлийн хамтын ажиллагааны хүний эрхэд суурилсан арга барилын талаар түгээмэл асуудаг асуултууд:
(2006): <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FAQen.pdf>.
- [10] Дэлхийн худалдааны байгууллага:

Тэмдэглэлүүд (үргэлжлэл)

<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FAQen.pdf>

[11] Уугуул иргэдийн соёлын болон оюуны өмчийн эрхийн тухай Матаатуагийн тунхаглал.

https://www.wipo.int/export/sites/www/tk/en/databases/creative_heritage/docs/mataatua.pdf

[12] <https://Indigenousfoundations.arts.ubc.ca/terminology/>

[13] https://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/SOWIP/en/SOWIP_web.pdf, хуудас 102)

[14] Wongbusarakum, S., Myers Madeira, E., & Hartanto, H. (2014). Тогтвортой ландшафтын хөтөлбөрүүдийн нийгэмд үзүүлэх нөлөөллийг бэхжүүлэх нь: Хүний сайн сайхан байдлын үр дүнг бэхжүүлэх, хянах мэргэжилтнүүдийн нарын гарын авлага. The Nature Conservancy, 10:

<https://www.conservationgateway.org/ConservationPractices/PeopleConservation/SocialScience/Documents/TNC%20Guidebook%20draft%20070814%20-%20for%20office%20print.pdf>

[15] <https://www.iwgia.org/en/focus/land-rights/330-self-determination-of-Indigenous-peoples.html>

Хавсралт III

FPIC шийдвэр гаргалтын мод

Модуль 2:

[FPIC шийдвэр гаргалтын мод](#)

Хавсралт 4

Түгээмэл асуултууд – FPIC

Энэхүү хавсралтаар:

FPIC-ын талаарх илүү ойлголтууд болон төвөгтэй асуудлуудыг тусгав

Газар нутагтайгаа холбоотой байдлыг юу илүү онцгой болгодог вэ?

Газар нутагтайгаа холбоотой байдлыг юу илүү гүнзгийрүүлдэг болохыг ойлгохын тулд УБНИ-ийн ертөнцийг үзэх үзлийг сонсох, суралцах, үнэлэх үйл явц шаардлагатай. Онцгой ач холбогдол бүхий холбооны зарим үзүүлэлтүүд нь:

- Нутгийн иргэдийн гишүүдэд онцгой ач холбогдол бүхий газрууд
- Олон талт харилцаа бүхий, өөрөөр хэлбэл газар нутаг нь амьдрах, газар тариалан эрхлэх, ан хийх газар болж өгдөг, мөн нутгийн өвөг дээдсийн туршлага, соёл, оюун санааны амьдрал, ард түмний нэгдмэл байдалтай холбоотой байдаг газрууд.

Сарамакагийн хувьд анх эрэг орчмын хотуудад боолчлолд өртөн зугтаж, “улс орны [Суринам] дотоод бүс нутаг руу дүрвэн, автономит нутаг байгуулсан” боолчлогдсон хүмүүсийн үүсгэн байгуулсан нийгэм. IACHR тэд газар нутаг дээрээ хэрхэн амьдарч байсан, энэ нь тэдний хувьд ямар утгатай байсан талаар өргөн хүрээний сонсгол зохион байгуулсан. Энэ нь “Сарамакагийн ард түмний нутаг дэвсгэртэй холбоотой байдал нь тэдний ариун “анхны удаа” гэж нэрлэгддэг боолчлолоос ангижрахын төлөөх түүхэн тэмцэлтэй салшгүй холбоотой” гэдгийг хүлээн зөвшөөрсөн.

FPIC-д юу шаардагдах талаар эрх бүхий эх сурвалж бий юу?

Ямар ч эх сурвалж FPIC-ийг бүхэлд нь дэлгэрэнгүй тайлбарлаагүй. Үүний оронд чөлөөтэй илэрхийлсэн, урьдчилан мэдэгдсэн, бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн зөвшилцөл буюу зөвшөөрөл авах үндсэн зарчмууд байдаг. Олон улсын гэрээ хэлэлцээрүүд нь тодорхой тохиолдолд FPIC-д хүрсэн эсэхийг харгалзан үзсэн эрх бүхий байдлыг нэмж өгдөг бөгөөд энэхүү гарын авлагатай адил удирдамжууд энэ бүх шаардлагуудыг нэгтгэж харуулахыг зорьдог.

FPIC хаанаас үүссэн бэ?

FPIC нь олон улсын уламжлалт эрх зүй гэж нэрлэгддэг үйл явцаас үүссэн. АНУ, Английн нийтлэг эрх зүйн нэгэн адил энэ нь зөвхөн хууль тогтоомж, дүрмийн асуудал биш, харин муж улсын бодит явдлаас, шүүхийн шийдвэр болон бусад эрх бүхий мэдэгдлүүдээс үндэс нь тавигдаж цаг хугацааны явцад хөгжиж ирсэн. Үүнд Дэлхийн банк гэх мэт гол байгууллагууд, түүнчлэн TNC гэх мэт иргэний нийгмийн байгууллагуудын баталсан бодлогууд хүртэл багтана. Эдгээр эх сурвалжууд хөгжихийн хэрээр FPIC ч мөн хөгжиж байна. Тиймээс TNC нь FPIC-ийн уламжлалт хуульд захирагддаг бөгөөд FPIC-ийн хувьсалд хувь нэмэр оруулах боломжтой.

1. Уугуул иргэдийн эрхийн тухай НҮБ-ын тунхаглал нь заавал биелүүлэх үүрэг хүлээдэггүй боловч олон улсын норматив буюу зөөлөн эрх зүйн чухал хэсэг гэж үздэг, ялангуяа үүнийг эсэргүүцэж байсан дөрвөн улс ч саналаа өөрчилж, одоо дэмжиж байгаа.
2. Олон улсын хөдөлмөрийн байгууллагын Уугуул болон омгийн ард түмний тухай 169-р конвенц нь 22 улс нэгдэн орсон хууль ёсны хүчинтэй гэрээ нь олон шүүхийн шийдвэрийн эх сурвалж болж ирсэн.

Америк хоорондын Хүний эрхийн шүүх (IACHR) нь уугуул иргэдийн эрх, FPIC-ийн чиглэлээр идэвхтэй ажиллаж байна, Канад, Колумб зэрэг цөөн хэдэн орны шүүхүүд энэ чиглэлээр өндөр түвшний мэргэшсэн шүүхүүдэд тооцогддог.

FPIС нь хууль уу эсвэл зүгээр сайхан санаа юу?

Хатуу хууль (ёстой, эсвэл үр дагавартай) болон зөөлөн хууль (хэрэгтэй) хоорондын ялгаа олон улсын түвшинд бүдэг бадаг байна.

Олон улсын бүх хуульд зөөлөн шинж чанар байдаг гэж зарим хүмүүс үздэг. Ямар ч тохиолдолд ийм өргөн хүрээний улс орнууд FPIС-ийг соёрхон баталснаар FPIС-ийг заавал мөрдөх албагүй байсан ч харьцангуй хүчтэй зөөлөн хууль гэж үздэг. Засгийн газар, корпорацууд болон ТББ-ууд өнөөдөр FPIС гэх мэт хүчтэй зөөлөн хуулийг зөрчих нь олон нийтийн итгэл, институтийн чадавхад илүү их сөрөг үр дагаварт хүргэдэг гэдгийг хүлээн зөвшөөрдөг. TNC нь Хүний эрхийг хүндэтгэн Байгаль хамгаалах санаачилгын үүсгэн байгуулагч гишүүн бөгөөд FPIС-ийг сахин хамгаалах зорилготой бусад байгаль орчны ТББ-уудтай нэгдсэн.

Уугуул иргэд болон Нутгийн иргэдийг ижил түвшинд авч үздэг үү?

FPIС нь анх уугуул иргэдэд зориулагдаж ирсэн бөгөөд энэ нь эрт дээр үеэс тухайн газарт амьдарч, колоничлол, империализмыг даван туулж, соёлын бүрэн бүтэн байдлаа хадгалж ирсэн ард түмэн гэсэн утгатай.

Ихэнх уугуул ард түмэн колоничлолын болон колоничлолын дараах үеийн гамшгийн үр нөлөөлөлд өртсөн бөгөөд үүнд:

- Албадан нүүлгэн шилжүүлэх
- Хүчирхийлэл, өвчний улмаас хүн ам нь цөөрсөн
- Хүүхдүүд сургуулиасаа хулгайлагдсан
- Тэдний эх хэлээрээ ярих, соёл, оюун санааны уламжлалыг хориглох
- Тэдний амьдарч буй газар нутагт хатуу хязгаарлалт тавих

TNC нь уугуул иргэдийн эрхийг хамгаалах аливаа зарчмууд болон хамгааллын үр ашгийг нөлөөлөлд өртөж болзошгүй нутгийн иргэдэд бас хүртээдэг. Бидний хийж буй ажлын онцлогоос шалтгаалан TNC нь байгаль, газар нутагтайгаа гүн гүнзгий холбоотой байдалд анхаарлаа хандуулдаг.

Сарамакийн ахлагч Вазен Эдвардс хэлэхдээ: “Бидний өвөг дээдэс ой руу зугтахдаа юу ч авч яваагүй. Тэд ойд очсон хойноо хэрхэн амьдрах, ямар ургамал идэх, амьжиргааны хэрэгцээгээ хэрхэн шийдвэрлэх талаар суралцсан” гэжээ. Энэ туршлагаас Сарамакууд газар нутаг тэднийг зүгээр нэг хүлээн аваад зогсохгүй тэднийг тэтгэж, чөлөөлсөн гэдгийг ойлгосон. Энэ нь тэдэнд хэрхэн эрх чөлөөтэй байхыг зааж өгсөн. Тиймээс, Сарамакагийн иргэд Өмнөд Америк тивд сонгодог “уугуул иргэд” гэж ангилагдах боломжгүй байсан ч IACHR тэдний нэхэмжлэлийг авч үзэн уугуул иргэдийн эрхийн хууль үйлчилнэ гэж үзэн, боловсруулжээ.

Зөвшилцөл болон зөвлөлдөөн

FPIС-ийн эхний гурван бүрэлдэхүүн хэсгүүд болох чөлөөтэй илэрхийлсэн, урьдчилан мэдэгдсэн, бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн гэсэн хэсгүүд нь энэхүү зарчмын гол хэсэг болох “зөвшилцөл” гэсэн хэсгийг хамгаалахаар цаг хугацааны эрхээр нэмэгдэж ирсэн.

Энэ нь FPIС нь нухацтай хэлэлцсэн, идэвхтэй зөвшөөрөл шаарддаг болохыг харуулж байна. Гэсэн хэдий ч зарим эх сурвалж стандартыг “чөлөөтэй илэрхийлсэн, урьдчилан мэдэгдсэн, бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн зөвлөлдөөн”^[1] болгон өөрчилснөөр зөвшилцөхийг тэгшитгэлээс хассан байна.

FPIС-ийн энэ хувилбар Зөвлөлдөөн-FPIС гэдэг нэрээр танигдсан бөгөөд FPIС-ийн чөлөөтэй илэрхийлсэн, урьдчилан хэлэлцсэн болон бүрэн мэдээлэлтэй элементүүдийн хамгаалалтын хүч дээр суурилдаг байдлаараа ижил боловч шийдвэр гаргах эцсийн эрх нь зөвлөлдөж буй тал биш харин зөвлөлдөх уулзалтыг зохион байгуулж буй тал юм.

Зөвлөлдөөн-FPIС хувилбар их шүүмжлэл дагуулдаг. Гэвч үүнийг бүрэн FPIС-ийн хялбаршуулсан хувилбар хэлэхэд бас хэцүү. Хэлэлцүүлэг нь уугуул оролцогчдын зөвшөөрөл дээр суурилж болох бөгөөд олон талаараа үнэлэгдэж, жинхэнэ ёсоор хэрэгжсэн тохиолдолд хамгаалалтын хүчирхэг эх үүсвэр болж чадна.

Энэ нь тухайн үндэсний улс төрд газар ашиглалт, байгалийн нөөцийн талаарх шийдвэр гаргахад уугуул иргэдийн хориг гэж тодорхойлогддог зөвшилцлийн шаардлагын зарим маргаанаас зайлсхийх боломжтой.

Канадын хууль эрх зүйн тогтолцоо нь ихэвчлэн Зөвлөлдөөн-FPIС дээр суурилдаг бөгөөд сүүлийн жилүүдэд газрын тос, байгалийн хий, дамжуулах хоолойн салбаруудын хүчтэй эсэргүүцэлтэй тулгарсан уугуул иргэдийн бие даан тодорхойлох нэхэмжлэлийг хамгаалах чадвартай гэдгээ нотолсон. Уугуул эрхийн асуудлаар тэргүүлэгч идэвхтнүүд зөвшилцөл ба зөвлөлдөөний хоорондох цогц харилцан үйлчлэлийн тухай ойлголтыг дэмжиж ирсэн^[2]. НҮБ-ын Уугуул иргэдийн эрхийн асуудлаарх тусгай илтгэгчээр хоёр удаа ажилласан, олон улсын уугуул

иргэдийн эрхийн хуулийн тэргүүлэгчдийн нэг, профессор Жеймс Анаяа уугуул иргэдийн өөрийгөө тодорхойлох эрхийг “мэдээлэл авах, сонсохоос илүү чухал зүйл гэхдээ хориг тавих үнэмлэхүй эрх биш” гэж тодорхойлсон^[3].

Зөвлөлдөөн, зөвшилцлийг салгах нь тийм ч амар биш байгаа шалтгаануудын нэг нь уугуул иргэд бүгд нэг дуугаар ярьдаггүй тул нэг уугуул иргэн нийтийн сонирхлын эсрэг хориг тавих хэлбэрээр зөвшилцлийн хатуу шаардлагыг ашиглаж болдог. Мөн уугуул иргэдийн өөрийгөө тодорхойлох эрх нь орчин үеийн үндэстэн-мужуудын хэрэгжүүлж буй тусгаар тогтнолын онцгой эрхтэй байнга зөрчилддөг. Үүнтэй холбогдуулан шүүхүүд, бодлого боловсруулагчид, мэргэжилтнүүд, тэр дундаа уугуул иргэдийг тууштай дэмждэг хүмүүс хоорондоо өрсөлдөж буй ашиг сонирхлыг тэнцвэржүүлэх, зөвлөлдөөний хууль ёсны байдлыг хангах, зөвшилцлийн мөн чанарыг хамгаалах хэд хэдэн аргачлалыг боловсруулсан.

TNC гэх мэт төрийн бус байгууллагад эдгээр аргачлалууд хэрхэн хамаарах нь тодорхойгүй байгаа ч аливаа санаачилгыг үргэлжлүүлэхийн өмнө нөлөөлөлд өртсөн УБНИ-ээс бүрэн зөвшөөрөл авах TNC-ийн амлалттай холбоотойгоор энэ асуудал тийм ч чухал биш.

TNC-ийн зөвшилцөлд суурилсан арга барил нь нөлөөлөлд өртсөн иргэдийн хоорондын зөрчил бүрийг шийдэж чадахгүй байж магадгүй юм. Гэхдээ ийм байдал үүсэх нь ховор бөгөөд эдгээр тохиолдлуудыг тохиолдол бүрээр нь шийдэж болно. TNC нь үндсэн зарчмууд, сайн санааны үүднээс хандах байдлыг хадгалан үлдэхийн тулд FPIC болон Зөвлөлдөөн-FPIC үйл явцын аль алиных нь хууль ёсны байдлыг хүлээн зөвшөөрдөг боловч бид зөвшилцөлд суурилсан загварыг баримтлахаар сонгосон.

Тэмдэглэлүүд

[1] Жишээлбэл, энэ стандартыг ОУСК-ийн 2006 оны уугуул иргэдийн гүйцэтгэлийн стандартад ашигласан бөгөөд Дэлхийн банкны үйл ажиллагааны бодлогын 4.10-д энэ стандартыг иш татсан болно. Жишээг эндээс харж болно:

<https://policies.worldbank.org/sites/ppf3/PPFDocuments/090224b0822f89d5.pdf>

Эквадорын 2008 оны түүхэн Үндсэн хуульд байгаль орчны эрхийг мөн хамгаалсан бөгөөд 57 дугаар зүйлийн 7 дахь хэсэгт Үндсэн хуулийн түвшинд зөвлөлдөөн-FPIC хэрэгжүүлэхээр заасан байдаг. Энд дурдсанаар Канадын уугуул иргэдийн газар нутаг, өөрийгөө тодорхойлох эрхийг хамгаалах үндсэн хууль болон нийтлэг эрх зүйн зохицуулалт нь зөвлөлдөөн-FPIC шаарддаг.

[2] Дэлхийн банкны үйл ажиллагааны бодлого 4.10 нь цогц үйл ажиллагааны сайн жишээ юм. Бодлого нь өөрөө “чөлөөтэй илэрхийлсэн, урьдчилан мэдэгдсэн, бүрэн мэдээлэлд үндэслэсэн зөвлөлдөөн”-ийг шаарддаг боловч “Банк зээлдэгч талын зохион байгуулж буй зөвлөлдөөн, үр дүнг хянах замаар нөлөөлөлд өртсөн уугуул иргэд төслийг өргөн хүрээндээ дэмжиж байгааг баталгаажуулна” гэж тусгаснаас гадна “Хэрэв уугуул иргэдийн өргөн хүрээний дэмжлэг тодорхойгүй байвал банк үйл явцыг цааш үргэлжлүүлэхгүй” гэжээ.

[3] С Жеймс Аная, Сержио Пуиг, Мужийн тусгаар тогтнолыг зөөлрүүлэх нь: Уугуул иргэдтэй зөвлөлдөх үүрэг, 67 U. Toronto L.J. 435 (2017).

Хавсралт 5

TNC-гийн ёс, зүй, гомдол барагдуулах үйл явц

Энэхүү хавсралтаар :

TNC-гийн Ёс, зүй, гомдол барагдуулах хэлтэсийн холбоо барих мэдээлэл

Гомдол яаж мэдэгдэх тухай мэдэх

Гомдол мэдүүлсний дагаа юу болдгыг ойлгох

TNC-гийн Ёс, зүй, гомдол барагдуулах хэлтэсийн холбоо барих мэдээлэл

Цахим хуудас:

nature.org/TNChelpline

Тусламжын утасны шугам:

Утас: (800) 461-9330 (US)

Мессеж: 571-458-1739 (US)

Олон улсын холбоо барих дугааруудыг цахим хуудаснаас авна уу

Шуудангийн хаяг:

4245 N. Fairfax Drive

Suite 100

Arlington, VA 22203

TNC-ийн Ёс зүй ба Дагаж мөрдөх үйл явц нь TNC-ийн дараах зөрчлүүдтэй холбоотой асуудлуудыг хүлээн авч шийдвэрлэх зорилготой:

- TNC-гийн Ёс зүйн дүрэм;
- TNC-ийн бодлого, журам, үүнд энэхүү гарын авлага дахь зарчим, хамгаалалтууд;
- НҮБ-ын Уугуул иргэдийн эрхийг хамгаалах тунхаглал
- Хүний эрхийн зааврын зарчмуудын тухай байгаль хамгаалах санаачлага; эсвэл
- УБНИ-ийн зөвшилцлийн гэрээ.

TNC-ийн ажилчид ажилтан бүр TNC-ийн ёс зүйн дүрэм, бодлого, журмыг дагаж мөрдөх үүрэгтэй гэдгийг сануулах хэрэгтэй.

Өс санахаас сэргийлэх

TNC нь хууль зөрчсөн сэжигтэй үйлдлийг шударгаар гаргаж, хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалтын явцад хамтран ажилладаг, TNC-ийн Ёс зүйн дүрмийг зөрчсөнийг илрүүлсэн ажилчдад дарамт үзүүлэх, айлган сүрдүүлэх, тухайн ажилтны эсрэг сөрөг арга хэмжээ авах болон бусад төрлийн хариу арга хэмжээ авахыг хориглодог. Өс санах, өшөө авахтай холбогдсон аливаа ажилтныг ажлаас халах хүртэл сахилгын шийтгэл ногдуулна.

Хэн гомдол гаргаж болох вэ?

Аливаа нутгийн иргэд, байгууллага, хувь хүн нөлөөлөлд өртсөн талын хувьд гомдол гаргаж болно. Нөлөөлөлд өртсөн талын зөвшөөрөл авсан хувь хүн, аж ахуйн нэгж нь нөлөөлөлд өртсөн талуудын нэрийн өмнөөс төлөөлөгчөөр гомдол гаргаж болно. Гомдлыг нэрээ нууцлан гаргаж болох бөгөөд бид аль болох нууцалж, мэдэх шаардлагатай хүмүүст мэдэгдэнэ.

Гомдол гаргах

Нөлөөлөлд өртсөн тал эсвэл төлөөлөгч TNC тусламжийн утсыг ашиглан өөрийн хүссэн хэлээр гомдол гаргах боломжтой. Нөлөөлөлд өртсөн тал эсвэл төлөөлөгчөөс анхаарал татсан асуудлын талаар зохих ёсоор шалгахын тулд Ёс зүй, нийцлийн албанаас дараах төрлийн мэдээллийг хүсэх болно.:

- Нэр, холбоо барих мэдээлэл
- Бүс нутаг, улс орон, TNC-ын орон нутгийн холбоог багтаасан тодорхой төсөл эсвэл хөтөлбөр
- Санаа зовоож буй асуудал, тохиолдлын барагцаа эсвэл бодит огноо
- Мэдэгдэж буй буюу хүлээн зөвшөөрөгдсөн зөрчил, зөрчлийн улмаас учирч буй болон учирч болзошгүй хохирол
- Хэрэв байгаа бол бусад холбогдох мэдээлэл, баримт бичиг
- Төсөл эсвэл Бизнесийн нэгжийн түвшинд TNC-тэй холбоо барих зэрэг асуудлыг шийдвэрлэхийн тулд өнөөг хүртэл хийсэн аливаа арга хэмжээ
- Нууцлалыг хадгалахыг хүссэн эсэх

TNC-ийн ёс зүй ба гомдол барагдуулах үйл явц

1. Ёс зүй, нийцлийн алба нь гомдлыг хүлээн авч, шаардлага хангасан эсэхийг тогтооно.
2. Ёс зүй, нийцлийн алба нь 48 цагийн дотор хүсэлтийг хүлээн авснаа мэдэгдэнэ.
3. Ёс зүй, нийцлийн алба нь хүлээн авснаас хойш ажлын дөрвөн өдрийн дотор шаардлага хангасан эсэхэд үнэлгээ өгч, гомдол нь шаардлага хангасан эсэх талаар нөлөөлөлд өртсөн тал эсвэл төлөөлөгчд хариу өгнө. Гомдлыг тухайн байгууллагын өөр хэсэг эсвэл гуравдагч этгээдээр шийдвэрлэх шаардлагатай байж болно. Ийм нөхцөлд TNC гомдлыг зохих этгээдэд шилжүүлж, нөлөөлөлд өртсөн тал эсвэл төлөөлөгчид мэдэгдэнэ.
4. Гомдол нь шаардлага хангасан тохиолдолд Ёс зүй, нийцлийн асуудал хариуцсан захирал нь нууцлалыг аль болох зөрчихгүйгээр TNC-ийн төслийн баг болон Бизнесийн нэгжийн менежерт мэдэгдэхээс гадна нөлөөлөлд өртсөн тал эсвэл төлөөлөгчдөд мэдэгдэж, TNC-ийн мөрдөн байцаалтын журам болон УБНИ-тэй ажиллахад анхаарах тусгай журмын дагуу мөрдөн байцаалтын ажиллагааг эхлүүлнэ.
5. Ёс зүй ба нийцлийн алба нь Дэлхийн олон янз байдал, тэгш, хүртээмжтэй байдлын алба, Эрсдэл хариуцсан ажилтан, холбогдох TNC хуулийн зөвлөх болон бусад удирдагчдад зохих ёсоор мэдэгдэнэ.
6. Мөрдөн байцаалтын дараа Ёс зүй, нийцлийн алба нь дүгнэлтийн төсөл, шийдвэрлэхэд санал болгож буй арга хэмжээ, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, хугацаа зэргийг боловсруулж, нөлөөлөлд өртсөн тал эсвэл төлөөлөгч, TNC-ийн төслийн баг болон Бизнесийн нэгжийн менежерт танилцуулна. Тал бүр Ёс зүй, нийцлийн албаны саналд хариу өгөх ажлын таван өдөр байна.
7. Хариулыг хүлээн авсан эсвэл хариу өгөх хугацаа дууссанаас хойш ажлын тав хоногийн дотор Ёс зүй, нийцлийн алба нь төслийг хянан үзэж, шаардлагатай бол засвар оруулан улмаар нөлөөлөлд өртсөн тал эсвэл төлөөлөгч, TNC-ийн төслийн баг, бизнесийн нэгжийн менежерт шийдвэр гарган хүргүүлнэ. TNC-ийн төслийн баг, Бизнесийн нэгжийн менежер болон нөлөөлөлд өртсөн тал шийдвэрт тусгасан үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх хэрэгтэй.
8. Ёс зүй, нийцлийн алба нь үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд хяналт тавьж, ажлын хөтөлбөрт тусгагдсаны дагуу нөлөөлөлд өртсөн тал эсвэл төлөөлөгчтэй тогтмол уулзаж байх болно.

Хавсралт VI

Шалгах хуудас

Модуль 1:

Суралцах ба урьдчилсан хэлэлцүүлгийн хэсгийн шалгах хуудас

Модуль 2:

ЧУМЗ-ийн шалгах хуудас

Модуль 3:

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэхэд ашиглах шалгах хуудас

Модуль 4:

Хэрэгжүүлэлтийн хяналтын хуудас

Модуль 5:

Баримт бичгийн бүртгэл

Модуль 6:

Хяналт, үнэлгээ болон дасан зохицох шалгах хуудас

Хавсралт VII

Баримтжуулан хадгалах

Модуль 1:

[Баримтжуулан хадгалах](#)

Модуль 2:

[Баримтжуулан хадгалах](#)

Модуль 3:

[Баримтжуулан хадгалах](#)

Модуль 4:

[Баримтжуулан хадгалах](#)

Модуль 5:

[Баримтжуулан хадгалах](#)

Модуль 6:

[Баримтжуулан хадгалах](#)

Хавсралт VIII

Маягтууд

Модуль 1:

Оролцоог хангах төлөвлөгөө

Модуль 2:

Хэлэлцүүлгийн төлөвлөгөө

Модуль 3:

Зөрчилдөөнийг шийдвэрлэх төлөвлөгөө

Модуль 6:

Хүний эрхийг хангах шалгуур үзүүлэлтүүд

Хавсралт IX

Талархал

TNC-ийн Глобал Хуулийн Багийн дэмжлэгтэйгээр энэхүү гарын авлагыг боловсруулах ажлыг TNC-ийн Глобал уугуул болон нутгийн иргэдийн баг болон Глобал олон янз байдал, тэгш болон хүртээмжтэй байдлын баг удирдан явуулсан. Дэлхийн өнцөг булан бүрт байгаа TNC-ийн ажилтнууд болон хамтран ажилладаг түншүүд энэхүү гарын авлагын агуулгад хувь нэмрээ оруулсан. Эхний төслийг Бразил, Индонез, Nature United/Emerald Edge дахь TNC багууд болон хамтран ажиллагч түншүүдтэй хамтран 18 сарын турш туршсан. Туршилтын хөтөлбөрүүдээс олж авсан сургамж болон дагалдах хяналтуудаар дамжуулан гарын авлага нь сайжрагдаж ирсэн.

The Nature Conservancy is sincerely grateful to all who contributed to the development of this Guide and would like to express special thanks to: Eduardo Barnes, Michelle Beistle, Ivar Busatto (Operação Amazônia Nativa), Ruth Castro, Laurel Chun, Rane Cortez, Luis Davalos, Eric Delvin, Nicole DeMello, Maria Estrada, TNC's Ethics and Compliance Office, Edenise Garcia, Gathering Voices Society (led by William Nikolakis, with Ngaijo Hotte and Alanna Spence), David Hinchley, Claire Hutton, Connor Lee, Craig Leisher, Hilda Lionata, Michael Looker, Erin Myers Madeira, Allison Martin, Adrienne McKeehan (Conservation International), Susi Menazza, Patricia Mupeta-Muyamwa, Jessica Musengezi, Crystal Nelson, Karen Oliveira, Aaron Marr Page (Forum Nobis), Michael Painter (Wildlife Conservation Society), Katherine Pflaumer, Luke Preece, James Puerini, Kleber Santos (Coordenação das Organizações Indígenas da Amazônia Brasileira), Rosita Scarborough, Randi Shaw, Helcio Marcelo de Souza, Ian Thompson, Steven Victor, Kristin Walker (Conservation International), Joenia Wapichana (Attorney), David Wilkie (Wildlife Conservation Society), Johnny Wilson, Heather Wishik and TNC's Women in Nature Employee Resource Group.

Энэхүү гарын авлагыг нэрээ нууцалсан хандивлагч болон Рожер, Маргот Милликен нарын өгөөмөр тусламжын ачаар бүтээх боломжтой болсон.

Nature United бол дэлхийн хамгийн том байгаль хамгаалах байгууллагын Канадын салбар юм

Канад улсад гучин жил үргэлжилсэн байгаль хамгааллын үйл ажиллагаандаа тулгуурлан Nature United байгууллага нь хүмүүс болон байгаль дэлхийгээ нэгтгэж, экосистем, нийгэм, эдийн засаг цэцэглэн хөгжиж буй Канад улсын төлөө ажиллаж байна.

Манай байгууллага тогтвортой ирээдүйд хүрэх шинэ замыг тодорхойлохын тулд уугуул болон орон нутгийн иргэд, засгийн газар, үйлдвэрүүд болон бусад бүлгүүдтэй түншлэлийг бий болгож; нийцтэй байдлыг сайжруулан; мөн дэлхий дээрх бүх амьдралын үндэс болсон байгалийг хамгаалахад хувь нэмрээ оруулж байна. Мөн дэлхийн хамгийн том байгаль хамгаалах байгууллагын дэмжлэгтэйгээр бид дэлхийн шилдэг шинжлэх ухаан, инноваци, нөөцийг Канадад авч ирж байна

